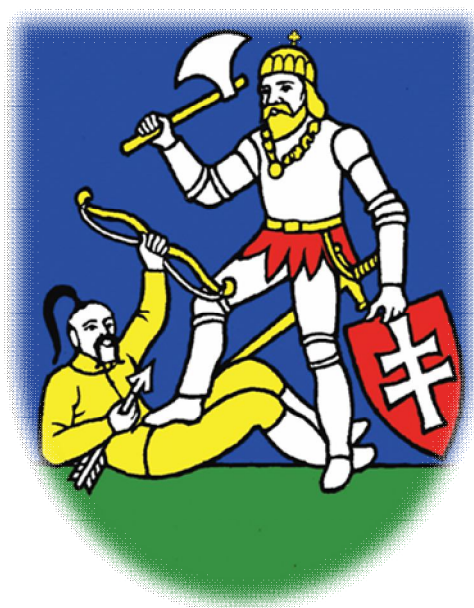

**Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho
samosprávneho kraja
2012 – 2018**

Október 2012

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2012 - 2018

zostavovatelia:

doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.

doc. Jana Jarábková, PhD.

Ing. Barbora Milotová, PhD.

Ing. Marián Hamada

Ing. Katarína Melichová

Ing. Martin Mariš

OBSAH

ÚVOD	4
2. ANALÝZA ZDROJOV	8
1.1 RÁMCOVÝ POPIS KRAJA	8
1.2 SÍDLA	11
1.3 ĽUDSKÉ ZDROJE	17
1.4 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	23
1.5 CEZHRANIČNÁ A MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA	33
1.6 HOSPODÁRSTVO	39
1.7 CESTOVNÝ RUCH	54
1.8 PÔDOHOSPODÁRSTVO	57
1.9 ROZVOJ VIDIEKA	60
1.10 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	65
1.11 PRÍRODNÉ ZLOŽKY A STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	77
2. SWOT ANALÝZA	90
3. ANALÝZA PROBLÉMOV	102
3.1 Strom problémov pre kľúčovú oblasť 1: Hospodárstvo	103
3.2 Strom problémov pre kľúčovú oblasť 2: Životné prostredie a dopravná a technická infraštruktúra	104
3.3 Strom problémov pre kľúčovú oblasť 3: Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra	105
3.4 Strom problémov pre kľúčovú oblasť 4: Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	106
4. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA	108
4.1 Rozvojová vízia Nitrianskeho samosprávneho kraja	108
4.2 Identifikácia cieľov a popis rozvojovej stratégie	108
5. IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC ŠPECIFICKÝCH CIEĽOV A OPATRENÍ	116
5.1 PRIORITA I: HOSPODÁRSTVO	116
5.2 PRIORITA II: ĽUDSKÉ ZDROJE	128
5.3 PRIORITA III: PÔDOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA	138
5.4 PRIORITA IV: INFRAŠTRUKTÚRA	146
5.5 PRIORITA V: ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	153
6. ZHODNOTENIE ROZVOJOVEJ STRATÉGIE NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA 162	
7. SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHSR	166
7.1 Monitorovacie a hodnotiace indikátory	168
7.2 Organizačné a inštitucionálne zabezpečenie plnenia PHSR NSK	174
8. AKČNÝ PLÁN	180
PRÍLOHY	186

ÚVOD

V súvislosti s programovým obdobím Európskej únie na roky 2007-2013 a v súlade so Zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja je nevyhnutné aktualizovať základné programové dokumenty, prostredníctvom ktorých je možné čerpať finančné prostriedky aj z Európskych štrukturálnych fondov na podporu rozvojových projektov a aktivít.

Z dôvodu adresnejšej alokácie disponibilných finančných prostriedkov v novom programovom období bolo nutné aktualizovať taktiež základné a strategické dokumenty Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Doteraz platný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja (PHSR NSK) 2008 - 2015 bol schválený uznesením č. 252/2008 dňa 24. novembra 2008 na 33. riadnom zasadnutí Zastupiteľstva Nitrianskeho samosprávneho kraja.

V súlade so zákonom o podpore regionálneho rozvoja sú vyššie územné celky a obce povinné aktualizovať alebo zostavovať PHSR a uviesť v súlade s ustanoveniami zákona do 1. októbra 2010. Hlavným cieľom je vychádzať z aktuálnej situácie v území a zostaviť strategickú a implementačnú časť tak, aby sa stala východiskom pre realizáciu budúcich projektov.

Charakteristika a štruktúra dokumentu

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja (ďalej Program) je strednodobý programový dokument zameraný na ekonomickú a sociálnu oblasť.

Program kraja je v súlade s cieľmi a prvothými potrebami ustanovenými v Národnej stratégii regionálneho rozvoja SR (2010). Podkladom na vypracovanie Programu kraja sú aj programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí na jeho území.

Program kraja je strednodobý programový dokument, ktorý obsahuje najmä:

- analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, environmentálneho rozvoja a rozvoja kultúry na území kraja, hlavné smery jeho vývoja a určenie jeho cieľov a prvoradých potrieb,
- určenie okresov a obcí, ktorých rozvoj je potrebné podporovať s ohľadom na potrebu rovnováhy v rozvoji kraja,
- úlohy a prvoradé potreby v rozvoji technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelávaní, v kultúre a v ďalších oblastiach,
- návrh finančného a administratívneho zabezpečenia,
- pre účinné zameranie opatrení Programu je dôležité posúdiť aj územné a odvetvové disparity v rámci kraja pre nastavenie efektívnych nástrojov na riešenie situácie vo vybraných územiach.

Proces tvorby a prejednávania Programu

Hlavným zmyslom v rámci prípravy a prejednávania aktualizácie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja bolo jeho spracovanie na báze partnerstva. Možnosť zapojenia partnerov – subjektov regionálnej politiky a verejnosti dáva predpoklad k zakomponovaniu získaných poznatkov a ich využitie.

Rozhodujúce subjekty regionálnej politiky sú zástupcovia miest, obcí a mikroregiónov, podnikateľov, profesijných organizácií, vzdelávacích inštitúcií a neziskového sektora.

Aktualizácia dokumentu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja bola realizovaná riešiteľským tímom so Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, Katedry regionalistiky a rozvoja vidieka, po častiach, ktoré boli predkladané na prerokovanie v pracovných skupinách.

Organizačné zabezpečenie

Štruktúra procesu zapojenia subjektov pri príprave Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja:

- Zastupiteľstvo Nitrianskeho samosprávneho kraja
- Komisie Zastupiteľstva Nitrianskeho samosprávneho kraja
- Odbory v rámci Úradu NSK
- Konzultant a odborný garant
- Pracovné skupiny
- Dotknuté subjekty
- Verejnosť

Odborný garant

Metodickú a poradenskú činnosť pri spracovaní PHSR NSK zabezpečovala Doc. Ing. Mária Fáziková, CSc. z Katedry regionalistiky a rozvoja vidieka, Fakulty Európskych štúdií a regionálneho rozvoja, Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre.

Významným aktérom pri vypracovaní aktualizácie Programu bol odbor strategických činností Úradu NSK ako koordinátor v spolupracujúcí s jednotlivými odbormi Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja, regionálnymi rozvojovými agentúrami pôsobiacich v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja a sociálno – ekonomickými partnermi.

Pracovné skupiny

Spracovanie aktualizácie Programu prebiehalo v zmysle Metodiky a v zmysle zmluvy o dielo č. 3759/2010/Maj. Každý postupový krok bol prejednávaný v rámci pracovných skupín, prostredníctvom ktorých bola zabezpečená aktívna účasť regionálnych subjektov na území Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Pracovné skupiny do ktorých boli nominované rozhodujúce subjekty regionálnej politiky:

- PS pre ľudské zdroje a sociálnu infraštruktúru
- PS konkurencieschopnosť a hospodársky rast
- PS pre poľnohospodárstvo a vidiek
- PS pre životné prostredie
- PS pre cestovný ruch
- PS pre medzinárodnú a cezhraničnú spoluprácu

Sústava strategických a programových dokumentov v Slovenskej republike

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja je súčasťou komplexu strategických a programových dokumentov Slovenskej republiky, vypracovávaných na úrovni štátu a na úrovni krajov, respektíve regiónov a programových dokumentov Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu.

Strategické a programové dokumenty na úrovni štátu tvoria:

- **Dlhodobé koncepcie** – napr. základné dlhodobé koncepčné dokumenty orientujúce rozvoj rôznych oblastí národného hospodárstva
- **Stratégia regionálneho rozvoja SR** – ako časovo vymedzený základný strategický dokument na podporu regionálneho rozvoja. Jeho obsahom je analýza stavu regionálneho rozvoja, charakteristika slabých a silných stránok v rozvoji krajov, strategické ciele regionálneho rozvoja v SR, vymedzenie regiónov podporovaných štátom a odporúčenia pre ústredné správne orgány so zameraním na rozvoj odvetví v pôsobnosti jednotlivých ministerstiev.
- **Program regionálneho rozvoja** – ako strednodobý dokument, v ktorom štát formuluje svoj prístup a zameranie podpory regionálneho rozvoja pre jeden alebo spoločne pre viac regiónov.
- **Sektorové politiky** – ako strednodobé dokumenty, formulujúce podporu jednotlivých sektorov a ich odvetví. Definuje východiská pre rozvojové ciele a zásady pre spracovanie sektorových rozvojových programov.
- **Sektorový rozvojový program** – ako taktický dokument obsahujúci rozvojové ciele a rozvojové aktivity sektoru vo forme konkrétnych opatrení a projektov.

Strategické a programové dokumenty na úrovni kraja tvoria:

- **Stratégia rozvoja kraja (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja)** – ako základný strategický dokument, orientujúci rozvoj kraja na určité obdobie
- **Program rozvoja samosprávneho kraja** – ako taktický dokument, obsahujúci konkrétne strategické ciele a rozvojové aktivity vo forme konkrétnych opatrení a projektov
- **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce** – ako taktický dokument spracovaný na úrovni obce. Je podkladom pri spracovávaní Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja

Programové dokumenty Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov tvoria:

- **Národný strategický referenčný rámec /NSRF – National Strategic Reference Framework/** - ako hlavný národný dokument stanovujúci spôsob využitia Štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu EÚ
- **Operačné programy /OP – Operation Programme/** - ako taktické dokumenty vytvárané na úrovni ministerstiev. Rozpracovávajú programové celky stratégií a majú celoštátny charakter, na ktoré je požadované spolufinancovanie zo zdrojov EÚ
- **Regionálne operačné programy /ROP – Regional Operation Programme/** - ako taktické dokumenty, spracované na úrovni regiónov NUTS II. Rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré je požadované spolufinancovanie zo zdrojov EÚ

Finančné zabezpečenie

Finančné zabezpečenie pri realizácii Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja bude vypracované v súlade so Zákonom č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov /o samosprávnych krajoch/ a zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja vychádzať z regionálne alokovaných zdrojov zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtových položiek jednotlivých ministerstiev, rozpočtu samosprávneho kraja, rozpočtu obcí, prostriedkov fyzických osôb, prostriedkov iných právnických osôb, úverov a príspevkov medzinárodných organizácií.

Implementácia

Implementácia Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja patrí medzi základné kompetencie samosprávneho kraja a preto je potrebné návrh spôsobu implementácie rozpracovať a dopĺňať v súlade s organizačnou štruktúrou samosprávneho úradu, jeho kompetenciami v náväznosti na vývoj v oblasti legislatívy, predovšetkým v oblasti nakladania s finančnými prostriedkami.

1.

2. ANALÝZA ZDROJOV

1.1 RÁMCOVÝ POPIS KRAJA

Nitriansky kraj svojou rozlohou 6 343,4 km² zaberá 12,9 % územia Slovenskej republiky. Nachádza sa v juhozápadnej časti Slovenskej republiky, pričom na juhu hraničí s Maďarskou republikou, na východe s Banskobystrickým krajom, na severe s Trenčianskym krajom a na západe s Trnavským krajom. V kraji je najjužnejší bod SR v obci Patince, v okrese Komárno.

Podľa územno-správneho usporiadania v zmysle zákona NR SR č. 221/1996 Z.z. sa člení na 7 okresov: *Komárno, Levice, Nitra, Nové Zámky, Šaľa, Topoľčany a Zlaté Moravce*. Rozlohou najmenším okresom kraja je okres Šaľa (355,9 km²) a najväčším je okres Levice (1 551,1 km²), ktorý je zároveň aj najväčším okresom SR.

Obrázok 1: Okresy Nitrianskeho samosprávneho kraja

Zdroj: Vlastné spracovanie

Reliéf kraja má prevažne nížinný charakter. Na SZ a SV je ohraničený vencom pohorí - Považský Inovec, Tribeč, Pohronský Inovec a Štiavnické vrchy. Takmer celý kraj sa nachádza na Podunajskej pahorkatine a Podunajskej rovine, čo sú celky Podunajskej nížiny. Na severe sa krajom tiahne pohorie Tribeč, severovýchod je lemovaný výbežkami Štiavnických vrchov a sčasti Pohronským Inovcom. Podstatnú časť juhu a juhovýchodu kraja zaberá kvalitná poľnohospodárska pôda. Kraj patrí k najteplejším oblastiam a najproduktívnejším poľnohospodárskym centráam SR. Priemerná ročná teplota (údaje získané meraním v meteorologickej stanici v Hurbanove v roku 2004) je 10,2 °C. Kraj, najmä jeho južné oblasti sú bohaté na výskyt vodných zdrojov. Z hľadiska prírodného bohatstva vyniká kraj v oblasti termálnych prameňov v Podhájskej, Patinciach, Komárne, Poľnom Kesove a Štúrove. Územím kraja preteká viacero riek - najdlhšia slovenská rieka Váh, Dunaj, Nitra, Hron, Ipel' a Žitava, pričom rieky Dunaj a Ipel' tvoria prirodzenú štátnu hranicu s Maďarskom.

Na území kraja je 14 národných prírodných rezervácií, 47 prírodných rezervácií, 24 prírodných pamiatok a 64 chránených areálov. Na územie Nitrianskeho kraja zasahuje chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy (okres Levice), chránená krajinná oblasť Ponitrie (okres Nitra, Topoľčany, Zlaté Moravce).

Najvýznamnejšie **kultúrno-historické pamiatky** (hrady a zámky) v kraji sú: Levický hrad, hrad Gýmeš (Jelenec), Nitriansky hrad, Oponický hrad, Topoľčiansky hrad, hrad Hrušov (Hostie) a Čierny hrad (Zlatno). Historické sídelné štruktúry má kraj vo forme mestskej pamiatkovej rezervácie Nitra. V okrese Levice sa nachádza pamiatková rezervácia ľudovej architektúry - skalné obydlia v obci Brhlovce. Okrem toho boli vyhlásené nasledovné pamiatkové zóny: Šahy, Komárno, Nitra - Staré mesto (Dolné mesto), Topoľčany, Zlaté Moravce a na vidieku Bátovce (okres Levice). Nitra je mesto na Slovensku s najstaršou písomnou zmienkou z r. 826. Na území Nitrianskeho kraja sú zásoby nevyhradených nerastov, ako sú štrkopiesky, stavebný kameň a tehliarska surovina.

Početom 705 661 obyvateľov k 31.12.2009 sa Nitriansky kraj zaraďuje na 3. miesto v medzikrajskom porovnaní s podielom 13, % na úhrne SR. Z celkového počtu obyvateľov je 51,57 % žien. S hustotou osídlenia 111,2 obyvateľov na km² je piatym najobývanejším krajom SR. V Nitrianskom kraji sa nachádza 354 obcí, z ktorých má 15 štatút mesta. V mestách žije 329 054 obyvateľov, čo je 46,6 % podiel zo všetkých obyvateľov. V Nitrianskom kraji je možné pozorovať výrazné zmeny v demografickom vývoji, ktoré sú odrazom ekonomickej a sociálnej situácie kraja. Prejavujú sa dlhodobejšie tendencie spomaľovania reprodukcie obyvateľstva a znižovania prirodzeného prírastku obyvateľstva, ktorý v roku 2009 dosiahol -1 106 osôb. Z ostatných demografických procesov dochádza k znižovaniu sobášnosti a rozvodovosti. Pokračuje proces starnutia obyvateľstva. Priemerný vek obyvateľov kraja v roku 2009 bol 39,83 rokov a index starnutia dosiahol hodnotu 167,12.

Regionálny **hrubý domáci produkt** (v bežných cenách) v roku 2007 dosiahol v Nitrianskom kraji 6 750 mil. Eur s podielom na SR 11,0 %. Regionálna hrubá pridaná hodnota v bežných cenách v roku 2005 dosiahla 6 085 mil. Eur s podielom 11,0 % z úhrnu za SR.

Skladba priemyselných odvetví je pestrá, dominantné miesto má krajské mesto Nitra, ktorého významným podnikom je Volkswagen Elektrické Systémy, s.r.o. Medzi ťažiskové odvetvia kraja patrí potravinársky, chemický, elektrotechnický, strojársky, papierenský a kožiarsky priemysel. V okrese Šaľa sa nachádza dôležitý chemický závod Duslo, a. s., v ktorom sa spracúva zemný plyn a vyrábajú sa dusíkaté hnojivá a gumárske chemikálie.

Kraj obhospodaruje najväčšiu výmeru poľnohospodárskej pôdy zo všetkých krajov SR. Patrí k najvýznamnejším producentom poľnohospodárskych plodín ako sú pšenica, jačmeň, kukurica na zrno, hrach jedlý, cukrová repa technická, tabak, repka olejná, slnečnica na semeno a je najväčším producentom obilovín, cukrovej repy a hrozna v SR. Hrubá poľnohospodárska produkcia kraja z hrubého obratu tvorí viac ako štvrtinu celoštátnej produkcie. Živočíšna výroba sa zameriava na chov hydiny a ošípaných.

Nitriansky kraj je dobre prepojený cestnými komunikáciami medzi okresmi a aj medzinárodnými cestnými ťahmi. Územím prechádza aj medzinárodná magistrálna trať železničnej dopravy. V meste Komárno sa nachádza na rieke Dunaj významný riečny prístav, ktorý je napojený na európsku riečnu magistrálu Rýn - Mohan - Dunaj.

Cez územie Nitrianskeho kraja vedú dôležité produktovody. Najvýznamnejšie plynovody sú Tranzitný a Medzištatný. Ropovody vedúce cez Nitriansky kraj sú Družba a Adria.

Cestovný ruch sa viaže najmä na lokality s termálnymi prameňmi, kde vyrástli rekreačno - turistické strediská (Komárno, Patince, Štúrovo). Minerálne vody v okrese Levíc ako Santovka a Slatina, sa plnia do fľaš.

Na celom území kraja je dobre vybudovaná hustá sieť školských zariadení. V takmer každej väčšej obci je základná škola, zabezpečujúca povinnú školskú dochádzku. V krajskom meste Nitra sídlia 2

univerzity - Slovenská poľnohospodárska univerzita, Univerzita Konštantína Filozofa. V meste Komárno sídli Univerzita Jánosa Selyeho.

V oblasti kultúry má ešte dlhoročnú tradíciu krajské mesto Nitra ako jedno z najdôležitejších centier slovanskej vzdelanosti, kultúry a kresťanského života. Rozvoj kultúry siaha do čias raného osídlenia starých Slovanov a pokračoval v prvom štátnom útvare Pribinovom Nitrianskom kniežatstve a počas Veľkej Moravy cez stredovek až do novoveku. Na území kraja sú 3 divadlá, 12 galérií vrátane pobočiek a 370 verejných knižníc vrátane pobočiek. Pozornosť si zaslúži Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Ponitrianske múzeum a Nitrianska galéria. Najvýznamnejšie kultúrne podujatia sa konajú prevažne v Nitre. Patria k nim Pribinove slávnosti, Dni Nitranov, Divadelná Nitra - medzinárodný divadelný festival. V Nitre sa v posledných rokoch okrem tradičnej poľnohospodárskej výstavy AGROKOMPLEX poriadajú také veľtrhy a výstavy ako sú Autosalón, Nábytok a bývanie, Medzinárodný strojársky veľtrh, Lignumexpo a iné.

Zdravotná starostlivosť v kraji je zabezpečovaná v nemocniciach s poliklinikou, samostatnými poliklinikami a odbornými liečebnými ústavmi.

Nitriansky kraj s počtom obyvateľov a rozlohou územia patrí v rámci SR k väčším krajom, hustotou obyvateľstva reprezentuje celoslovenský priemer.

1.2 SÍDLA

Nitriansky samosprávny kraj je tvorený hierarchickým systémom mestských a vidieckych sídiel, ktoré predstavujú základ polycentrickej, sídelnej sústavy urbanizovaných útvarov Nitrianskeho samosprávneho kraja.

1.2.1 Historické súvislosti vývoja osídlenia Nitrianskeho kraja

Výhodná geografická poloha Slovenska, charakteristická nížinami, dolinami a kotlinami s úrodnými pôdami a teplou klímou, utvorila vhodné podmienky pre rozvoj poľnohospodárskej výroby a zalesnené pohoria poskytovali svoje nerastné bohatstvo pre trvalé osídľovanie územia.

Predchodcovia človeka osídľovali súčasné územie Slovenska už pred 250.000 rokmi¹, nakoľko z tohto obdobia pochádzajú nálezy kamennej industrie. Dôkazom najstaršieho osídlenia je nález travertínového odliatku lebky neandrtálskeho človeka (*Homo neandertalis*) z Gánoviec pri Poprade, ktorý je starý 80 tis. rokov.

O niečo mladšie nálezy tohto pračloveka (fosílna čelová kosť) sa našli aj v Šali, z Čertovej peci pri Radošine, čo sú lokality nachádzajúce sa na území **Nitrianskeho samosprávneho kraja**.

Územie kraja je z väčšej časti nížinaté, v severnej časti zasiahnuté výbežkami Západných Karpát, čo vytvorilo vhodné podmienky pre cieľavedomé pestovanie rastlín a vedenie usadlického spôsobu života. Prvé sídelné útvary vznikali predovšetkým pozdĺž, a na meandroch a ramenách riek, a neskôr na dôležitých trasách, najmä obchodného významu.

Príchod prvých Slovaných kmeňov na naše územie je datovaný zhruba v 5. storočí nášho letopočtu, pričom osídľovali najmä oblasť juhozápadného Slovenska. Začiatkom 9. storočia vznikol nadkmeňový sídelný útvar – Nitrianske alebo Pribinove kniežactvo s centrálnym sídlom v **Nitrianskom hradisku**. Z tohto obdobia pochádza i vôbec prvá najstaršia písomná zbierka o Nitre v spise „De Conversio Bagoariorum et Carantanorum“ ako o mieste vysvätenia Pribinovho kostola v roku 828.

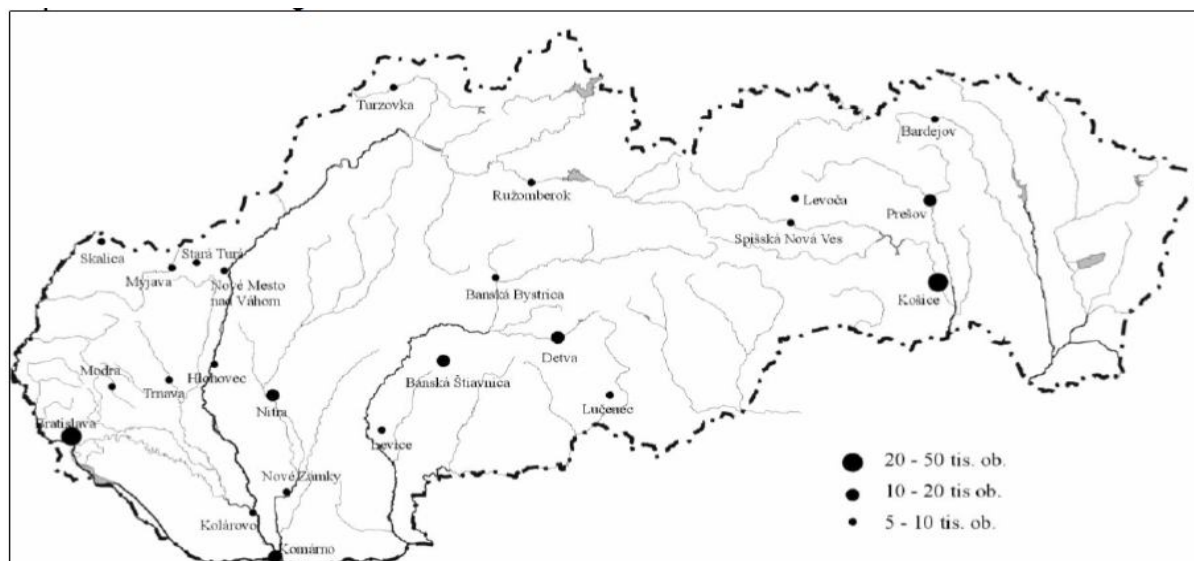
Táto ranná kultúra sa významným spôsobom podieľala na formovaní neskoršej kultúrnej identity slovenského národa.

Vývoj osídľovania územia Nitrianskeho samosprávneho kraja v nasledujúcich časových epochách prebiehal dosť nerovnomerne. Bol ovplyvnený predovšetkým historickými udalosťami, kultúrnym vývinom, technologickými inováciami a zmenami, ktoré viedli k transformačným procesom ľudskej spoločnosti.

Spočiatku formovanie prvých väčších sídelných útvarov prebiehalo veľmi pomaly a malo stagnujúci až recesný charakter z rôznych príčin. Možno povedať, že zásadnejší rozvoj sídiel v kraji popri ich geografických lokalizačných faktoroch, nastal až v období priemyselnej revolúcie, zhruba od 2. polovice 19. a začiatkom 20. storočia, so stagnujúcim medzivojnovým a povojnovým obdobím (mapa č.1).

¹ D. Kováč, 1998

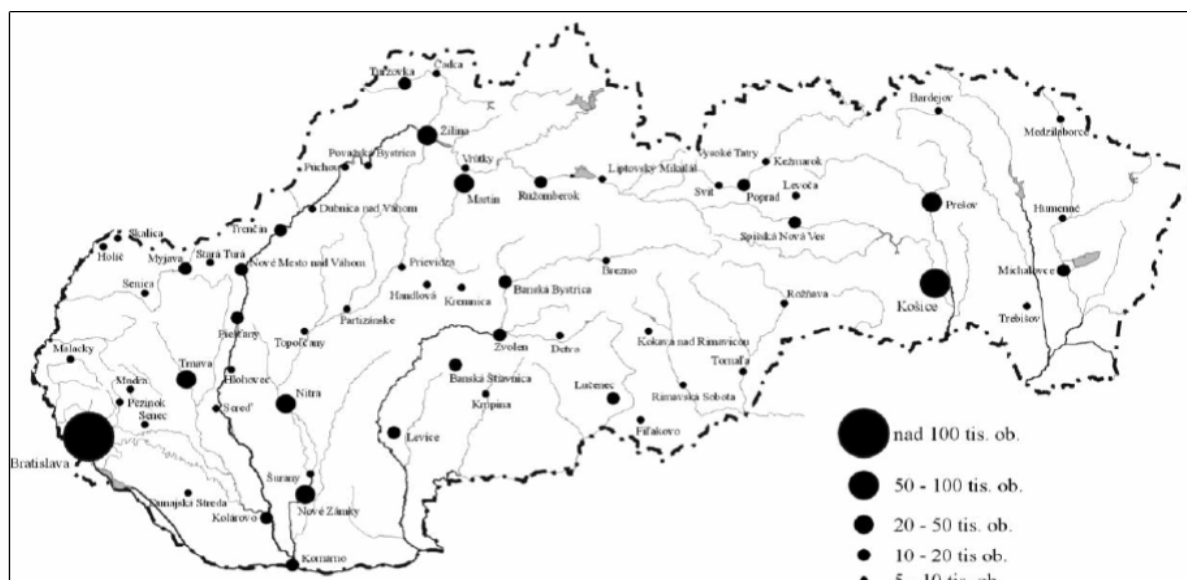
Mapa č.1: Veľkostné kategórie miest Slovenska v r. 1869

Zdroj: Dubcová a kol., 2008

Rast a priemyselno-technická transformácia agrárnych sídiel i napokon celej spoločnosti bola však značne pomalá. Výhodu získali len banské sídla a sídla napojené na rozvíjajúcu sa železničnú sieť. Železničné siete sa stali novou chrbtovou osou rastu sídiel, umožňujúc prepravu veľkého objemu osôb, tovarov a kapitálu na obrovské vzdialenosti. Sídlá si zlepšili svoju východiskovú polohu pre alokáciu hospodárskych aktivít ako i pre prílev pracovných síl. Okresné mesto v rámci kraja, Nové Zámky, sa stalo jedným z uzlových sídiel železničnej infraštruktúry Slovenska s nadradenou vysokorýchlostnou železničnou dopravou (mapa č.2).

Mapa č.2: Veľkostné kategórie miest Slovenska v r. 1921

Zdroj: Dubcová a kol., 2008

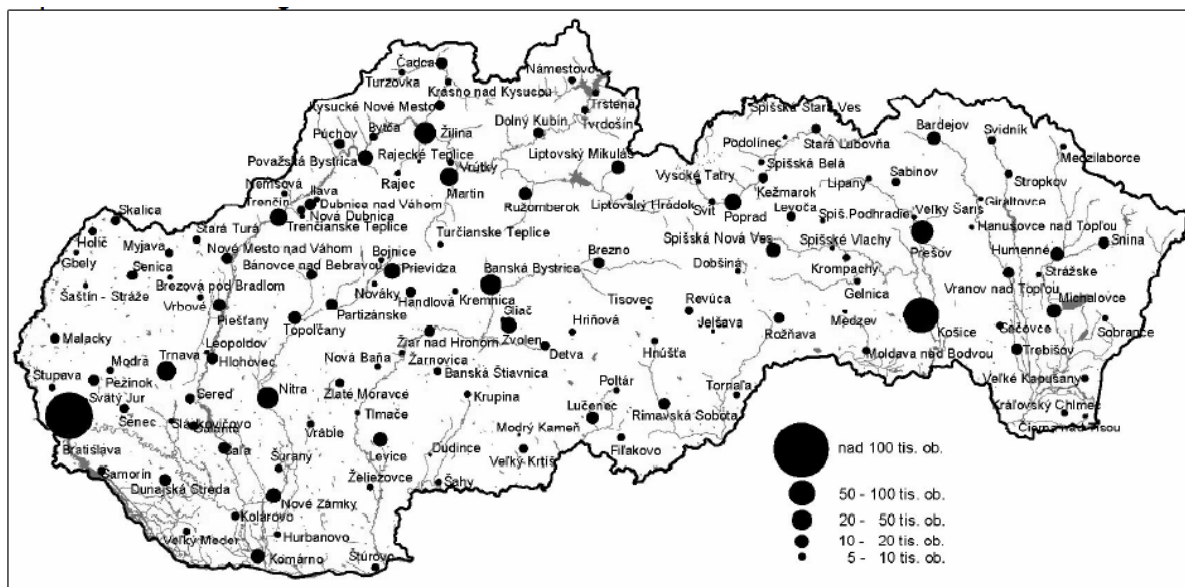
Povojnové obdobie sa nieslo v duchu plánovaného hospodárstva, predovšetkým intenzívnej industrializácie, čo umožnilo prudký rozvoj miest. Vďaka tomu sa na Slovensku vytvoril viac-menej systém rovnomernej strediskovej sústavy osídlenia. Sídlá rástli najmä po kvantitatívnej stránke, v

dôsledku prudkej priemyselnej a obytnej výstavby, čo prinášalo transformačné zmeny do života spoločnosti.

Postsocialistická a postindustriálna fáza urbanizácie pribrzdila kvantitatívny rast miest a nahradila ho kvalitatívnym. Sídlné útvary sa postupne štrukturalizovali, špecializovali a profilovali sa ich hierarchické štruktúra.

Súčasný stav sídelného systému NSK je výsledkom transformačných zmien a procesov, ktoré sprevádzali Slovenskú Republiku od nadobudnutia jej samostatnosti až po vstup do Európskej Únie (mapa č.3).

Mapa č.3: Veľkostné kategórie miest Slovenska v r. 2006

Zdroj: Dubcová a kol., 2008

1.2.2 Charakteristika osídlenia

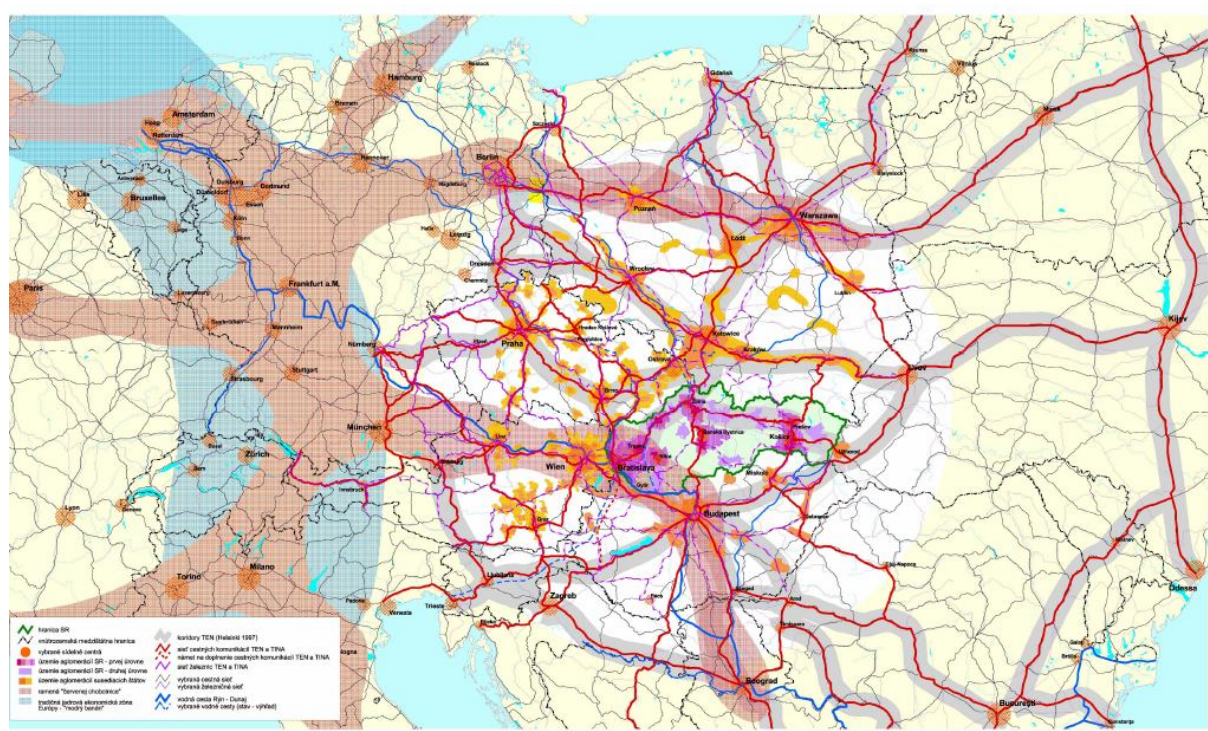
Nitriansky kraj možno charakterizovať ako menej urbanizovaný až vidiecky, keď cca 47% obyvateľstva žije v mestách a zvyšok vo vidieckych sídlach (Príloha č. 1 - tabuľka č. 1 a 2).

Hlavným sídelným pólom kraja je mesto **Nitra**. Mesto Nitra predstavuje inovačný pól rastu a ťažisko osídlenia nadregionálneho, celoštátneho významu. Mesto vytvára vhodné podmienky pre dosahovanie vysokej úrovne kvality života pre jeho vlastných obyvateľov i pre obyvateľov jeho spádovej oblasti. Je ústredným sídlom orgánov územnej štátnej správy i samosprávy s regionálnou pôsobnosťou.

Jeho regionálny význam spočíva i v koncentrácii vzdelávania, vedy a výskumu, ktorého nosnými inštitúciami sú 2 miestne univerzity. Prirodzený rastový potenciál mesta, podoprený fungujúcimi hospodárskymi odvetvami podmienil i alokáciu terciárneho a kvartérneho sektora a formovanie komplexnejších mestotvorných a mestoobslužných funkcií.

Z nadregionálneho alebo či z nadnárodného hľadiska je mesto Nitra i územie Nitrianskeho kraja v zmysle Koncepcie územného rozvoja Slovenska (KURS 2001) súčasťou rozsiahlej urbanistickej siete mestských aglomerácií, európskeho významu, tvoriacu rozvojovú os tiahnucu sa v páse v smere toku Dunaja, Stuttgart – Ulm- Mníchov- Salzburg/Linz – Viedeň/Bratislava – Budapešť – Belehrad (mapa č.4).

Mapa č.4: Európske urbanistické súvislosti vo vzťahu k Slovenskej republike

Zdroj: Konceptia územného rozvoja SR, 2001

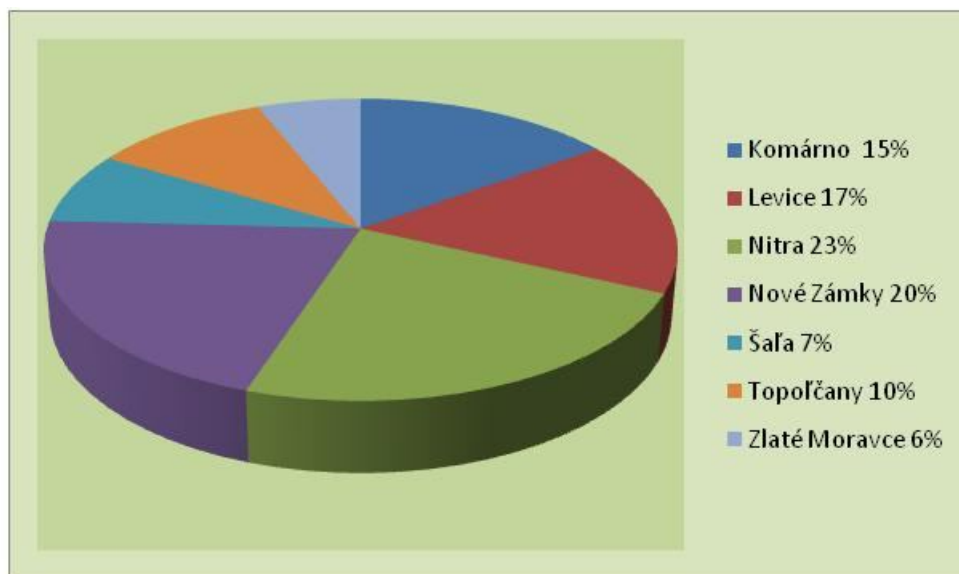
Súvislý pás osídlenia, vo svojej urbanizačnej rastovej osi spája zároveň i významné ťažiská osídlenia, tvorené aglomerizovanými územiami, **Bratislavského, Trnavského a Nitrianskeho kraja**. V KURS 2001 ako i v iných národných strategických dokumentoch sa v budúcnosti predpokladá vytvorenie **bratislavsko – trnavsko – nitrianskeho** ťažiska osídlenia najvyššieho významu, ako najvýznamnejšej aglomerácie v SR. V kontexte nadnárodného významu môžeme uvažovať i o možnom vzniku rozvojovej sídelnej osi medzi hlavnými metropolami 3 susediacich štátov, ktoré sú súčasťou dynamicky sa rozvíjajúceho „tzv. zlatého trojuholníka“ na osi **Wien - Bratislava –Gyor/ Budapešť**.

Nitriansky kraj so svojou vlastnou sídelnou sústavou by mohol zapadnúť ako článok, do oveľa komplexnejšej, urbanizačnej a suburbanizačnej sídelnej kolónie pozostávajúcej z jadrových miest povodia Dunaja a ich satelitných miest a obcí.

Spádové územie v okolí metropol tvoriacich „zlatý trojuholník“ po zefektívnení dopravného a komunikačného prepojenia (vytvorenie a diverzifikovanie vysokorýchlostnej dopravnej infraštruktúry, či možnosť zámeru vybudovania metra alebo iných rýchlodráh) môže dať zásadný impulz k ďalšiemu rastu celého územia.

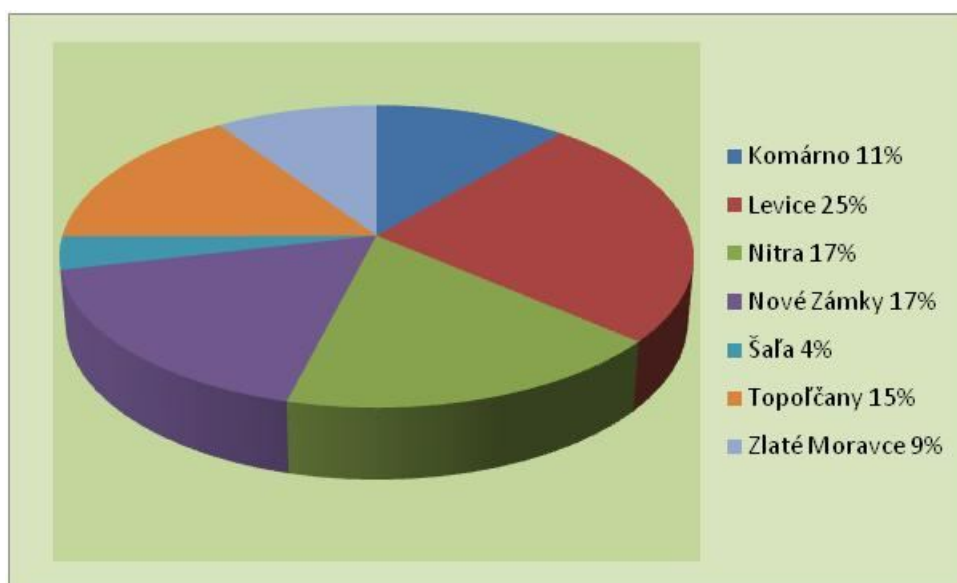
Sídelná štruktúra Nitrianskeho kraja v zmysle KURS 2001 je charakteristická relatívne rovnomerným osídlením, ktoré je rozlíšiteľné v jeho severnej časti nitrianskym ťažiskom osídlenia najvyššej úrovne a v južnej časti novozámocko – komárňanským ťažiskom osídlenia. V rámci celého regiónu sú relatívne rovnomerne rozmiestnené stredne veľké mestá, ktoré sú terciárnymi centrami. Popri najväčšom meste Nitra sú to centrá Topoľčany, Nové Zámky, Štúrovo, Zlaté Moravce, Komárno, Želiezovce, Šaľa a Šahy.

Obrázok 2: Podiel obyvateľov v okresoch NSK

Zdroj: projekt REDIPE, 2010

Obrázok 3: Podiel obcí v okresoch NSK

Zdroj: projekt REDIPE, 2010

Najvyšší počet obcí sa nachádza v okrese Levice a počtom obyvateľov je najväčší okres Nitra. Tento okres je stupňom urbanizácie porovnateľný s priemernou úrovňou v SR. Ostatné okresy sú charakterizované ako menej urbanizované (Šaľa, Topoľčany, Komárno) až vidiecke (Nové Zámky, Zlaté Moravce, Levice).

Z hľadiska morfológie usporiadania sídelných útvarov v rámci kraja môžeme rozlíšiť nasledovnú štruktúru osídlenia:

- **bodové osídlenie** v poľnohospodárskej krajine, najmä v južnej a strednej časti kraja,
- **ťažiskové mestské centrá**, ku ktorým vidiecke osídlenie spadá, (prevažne sídla okresov) - dominujúca je Nitra, ďalej Topoľčany, Zlaté Moravce, Levice, Šaľa, Nové Zámky, Šurany, Komárno a pomerne izolované Štúrovo,
- **pásové osídlenie** hlavne pozdĺž tokov v poludníkovom smere a to:
 - nitriansky pás pozdĺž Nitry takmer v súvislom páse v úseku Topoľčany – Nitra - Šurany,
 - ďalej už voľnejší pás v úseku Nové Zámky - Komárno,

- žitavský pás s centrami Zlaté Moravce - Vráble,
- pohrónský pás s centrami Levice – Želiezovce – Štúrovo,
- **pozdĺž Váhu sa významnejší pás nevytvoril,**
- **špecifické osídlenie**, zväčša ako obce s osadami; tzv. majerské na Žitnom ostrove a medzi Váhom a Nitrou, štále v Pohronskom Inovci a banícke pod Štiavnickými vrchmi.

Koncepcia KURS 2001 v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja predpokladá, že vyššie spomenuté mestá ako sídelné uzly, sú základnou sídelnou i komunikačnou kostrou územia kraja.

Z pohľadu vidieckych sídiel sa v Nitrianskom samosprávnom kraji, na lokálnych úrovniach LAU1 a LAU2 spolu nachádza 354 obcí, pričom 15 obcí je nositeľom štatútu mesta². Obecné sídla sú alokované v spádových oblastiach svojich okresných miest a miest nachádzajúcich sa na vyššej úrovni centrality, poskytujúc im komplexnejšie obslužné funkcie. Hustota zaľudnenia je v priemere 111 obyv./km².

Z morfológického hľadiska v kraji dominujú predovšetkým radové, prícestné a návesné obecné sídla tvoriace zázemie mestám s vyššou úrovňou centrality.

1.2.3 Dopravná dostupnosť sídiel

Popri uvedených centrách a ťažiskách osídlenia sú na území kraja zreteľné sídelné rozvojové osi, ktoré sa rozvinuli na základe historických koridorov pozdĺž vodných tokov.

V severo - južnom smere sú to rozvojové osi druhého stupňa:

- **ponitrianska rozvojová os:** Trenčín – Bánovce nad Bebravou – Topoľčany – Nitra – Nové Zámky – Komárno
- **pohrónská rozvojová os:** Tlmače – Levice – Želiezovce – Štúrovo

V západo - východnom smere dominuje nitriansko-pohrónská rozvojová os prvého stupňa:

- **nitriansko-pohrónská rozvojová os:** Trnava – Nitra – Zlaté Moravce – Žiar nad Hronom – Zvolen.
- a ďalej je to rozvojová osi druhého stupňa:
- **žitnoostrovská rozvojová os:** Bratislava – Dunajská Streda – Komárno

a rozvojové osi tretieho stupňa:

- **podunajská rozvojová os:** Senec – Galanta – Nové Zámky
- **dudvážsko – dunajská rozvojová os:** Galanta – Dunajská Streda – Veľký Meder – Komárno – Štúrovo, ktorá v úseku Dunajská Streda – Komárno je spoločná so žitnoostrovskou rozvojovou osou.

V perspektíve sa odporúča podporovať:

- **juhoslovenskú rozvojovú os druhého stupňa:** Nové Zámky – Želiezovce – Šahy – Veľký Krtíš – Lučenec (návrh vo výhlade).

Dostupnosť z Nitry po cestách je do všetkých miest vyhovujúca. Všetky obce sú vzdialené do 100 kilometrov, čo predstavuje približne autom asi 1,5 hod (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 3). Všetky obce Nitrianskeho kraja majú napojenie na diaľnicu a na rýchlostnú komunikáciu. Najlepšiu dostupnosť k diaľnici má Nitra, dostupnosť do 60 km majú mestá Šaľa a Topoľčany. Dostupnosť zvyšných miest je nad 80 km. Najkratšou vzdialenosťou od rýchlostnej komunikácie sa okrem Nitry vyznačujú Zlaté Moravce, Vráble a Šurany. Vzdialenosť ostatných miest je nad 30 km a viac (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 4). V Nitrianskom kraji sú najdôležitejšími hraničnými prechodmi Komárno, Štúrovo a Šahy. Najmenšia vzdialenosť od miest je k hraničnému prechodu v Komárne (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 5)

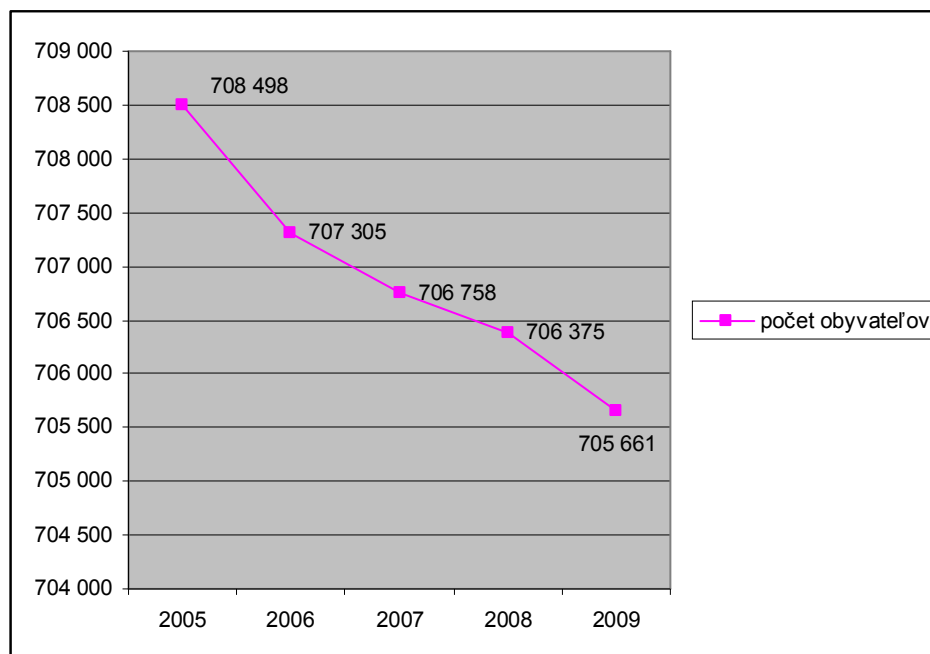
² Zdroj: ŠÚ SR, databáza MOŠ

1.3 ĽUDSKÉ ZDROJE

1.3.1 Vývoj základných demografických ukazovateľov

K 31.12.2009 žilo v Nitrianskom kraji 705 661 obyvateľov. V priebehu rokov 2005 až 2009 **celkový počet obyvateľov** klesal, pričom celkový pokles populácie predstavoval zmenu o 2 837 obyvateľov.

Obrázok 4: Vývoj počtu obyvateľov NSK v rokoch 2005-2009

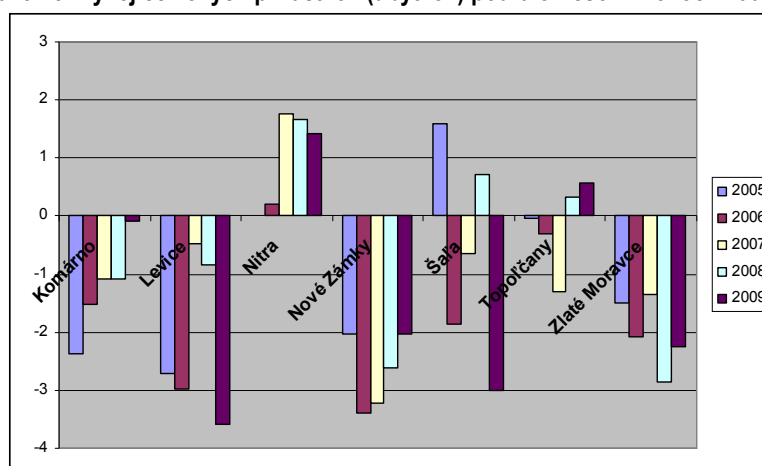

Zdroj: RegDat – Databáza regionálnej štatistiky 2010

Z celkového počtu obyvateľov v kraji žije viac ako 23 % v okrese Nitra a 20 % v okrese Nové Zámky. Nárast počtu obyvateľov bol zistený v okresoch Nitra a Topoľčany, v ostatných okresoch kraja počet obyvateľov medzioročne klesá. Vývoj celkového počtu obyvateľov v jednotlivých okresoch kraja je veľmi rozdielny (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 6)

Pozitívny vývoj v rokoch 2005 – 2009 bol zreteľný iba v okrese Nitra, a čiastočne v okresoch Topoľčany a Šaľa. V ostatných okresoch kraja bol trend záporný, aj keď intenzita úbytku obyvateľstva sa znižovala.

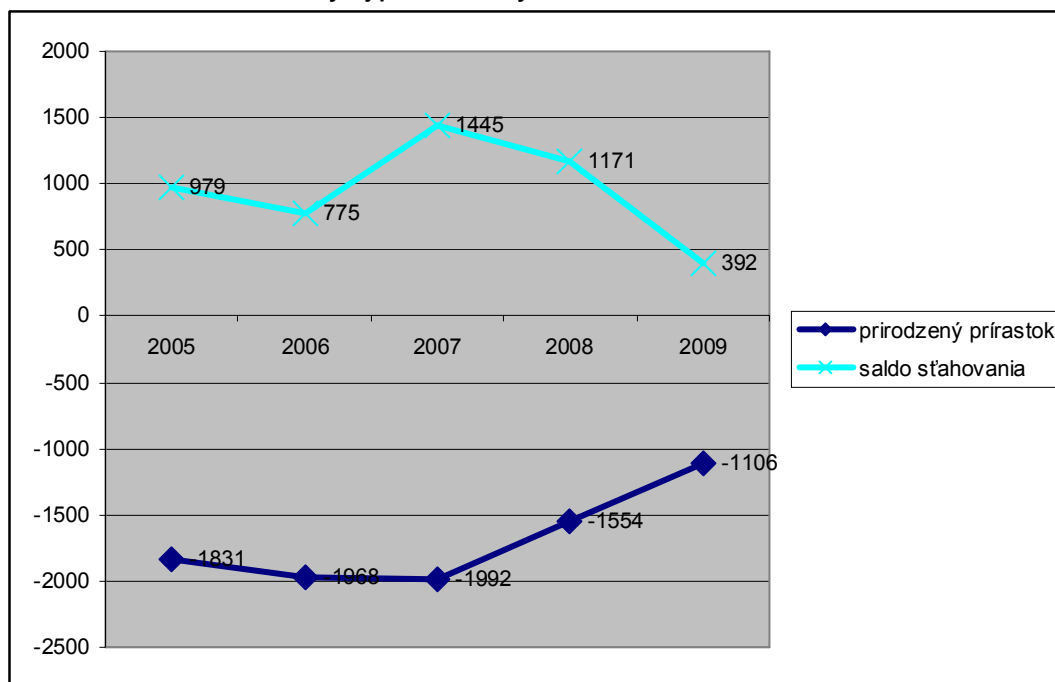
Obrázok 5: Vývoj celkových prírastkov (úbytkov) podľa okresov v rokoch 2005-2009

Zdroj: RegDat – Databáza regionálnej štatistiky 2010

Negatívny vývoj celkového počtu obyvateľstva v kraji bol podmienený najmä **prirodzeným úbytkom populácie**. Prirodzený úbytok obyvateľstva v sledovanom období poukázal, že počet zomrelých prevládal nad počtom narodených. (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 7)

Obrázok 6: Vývoj prírastkov obyvateľstva NSK v rokoch 2005-2009

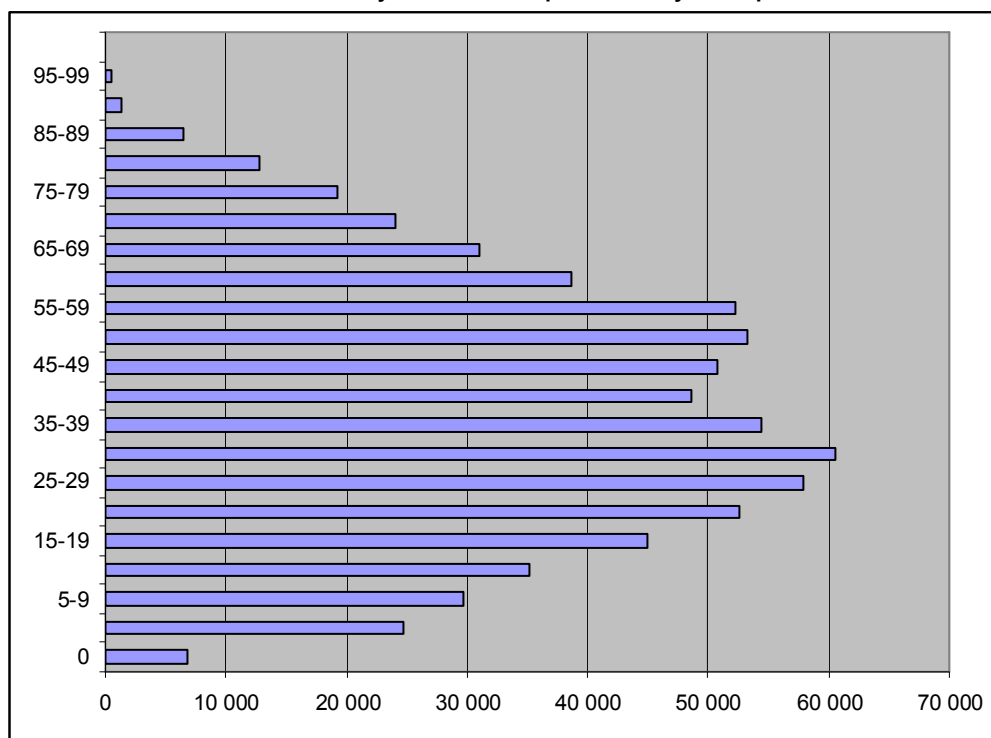
Zdroj: ŠÚ SR – Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

Pozitívny trend vývoja bol zaznamenávaný v **mechanickom prírastku** obyvateľstva do roku 2007, keď nadobudol hodnotu 2,07 na 1 000 obyvateľov, no v roku 2009 bol na hodnote 0,56. Nárast mechanického prírastku však nedosahoval hodnoty prirodzeného prírastku, čoho výsledkom bol záporný celkový prírastok obyvateľov v kraji.

Celkový úbytok obyvateľstva dosiahol najlepšiu hodnotu v roku 2008 (- 383 obyvateľov), v ďalšom skúmanom roku jeho hodnota sa zhoršila (-714 obyvateľov). Zvyšovanie celkového úbytku obyvateľstva v roku 2009 bolo podmienené poklesom mechanického prírastku v kraji (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 8). Jednotlivé okresy kraja v sledovanom období boli poznačené prirodzeným úbytkom obyvateľstva, pričom najnepriaznivejšia situácia bola v okresoch Nové Zámky, Levice a Komárno. V okrese Šaľa sa situácie mierne zlepšovala.

Nízka pôrodnosť v NSK prezentovaná negatívnymi hodnotami prirodzeného prírastku našla svoj odraz aj vo **vekovej štruktúre** populácie kraja. Úzka a neustále sa zužujúca prirodzená reprodukčná základňa obyvateľstva je vážnym problémom pre budúci ekonomický a sociálny rozvoj kraja.

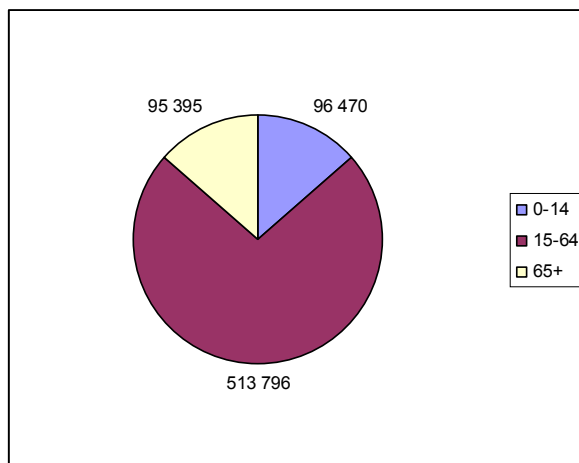
Obrázok 7: Obyvateľstvo NSK podľa vekových skupín

Zdroj: ŠÚSR 2010

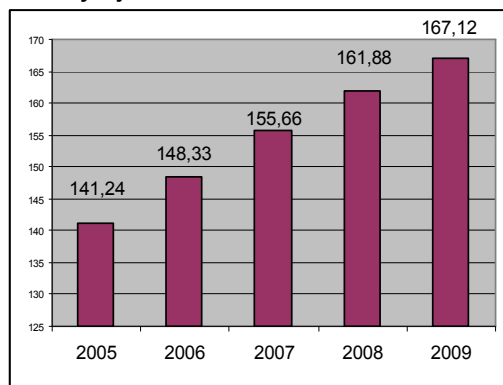
Ako vidieť v obrázku, podiel obyvateľov v predproduktívnych vekových kategóriách v roku 2009 dosiahol hodnotu 13,7 %. Starnutie populácie potvrdzujú rastúce hodnoty indexu starnutia, ktoré sa zmenili z 141,24 v roku 2005 na 167,12 v roku 2009. Z hľadiska budúceho rozvoja kraja je táto situácia nepriaznivá, nakoľko nebude zabezpečená prirodzená obmena populácie.

Obrázok 8: Veková štruktúra obyvateľstva NSK k 31.12.2009

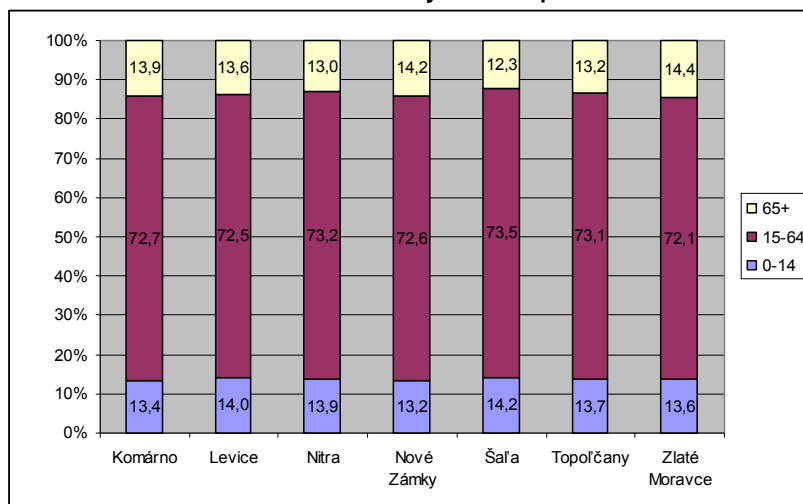
Zdroj: ŠÚSR 2010

Obrázok 9: Vývoj indexu starnutia v NSK v rokoch 2005-2009

Zdroj: ŠÚSR 2010

Obrázok 10: Veková štruktúra obyvateľstva podľa okresov NSK

Zdroj: RegDat – Databáza regionálnej štatistiky 2010

Zhoršenie vekovej štruktúry je evidentné aj v jednotlivých okresoch kraja (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 9). Najpriaznivejšia situácia je v okrese Šaľa, žije tu 14,2 % obyvateľov v predproduktívnom veku a 12,3 % obyvateľov v poproduktívnom veku. Najnepriaznivejšiu vekovú štruktúru majú okresy Zlaté Moravce a Nové Zámky.

V **pohlavnej štruktúre** kraja v celom sledovanom období prevládala ženská populácia nad mužskou, pričom podiel žien bol takmer stabilizovaný (51,6 %) a podiel mužov dlhodobo osciloval okolo hodnoty 48,4%.

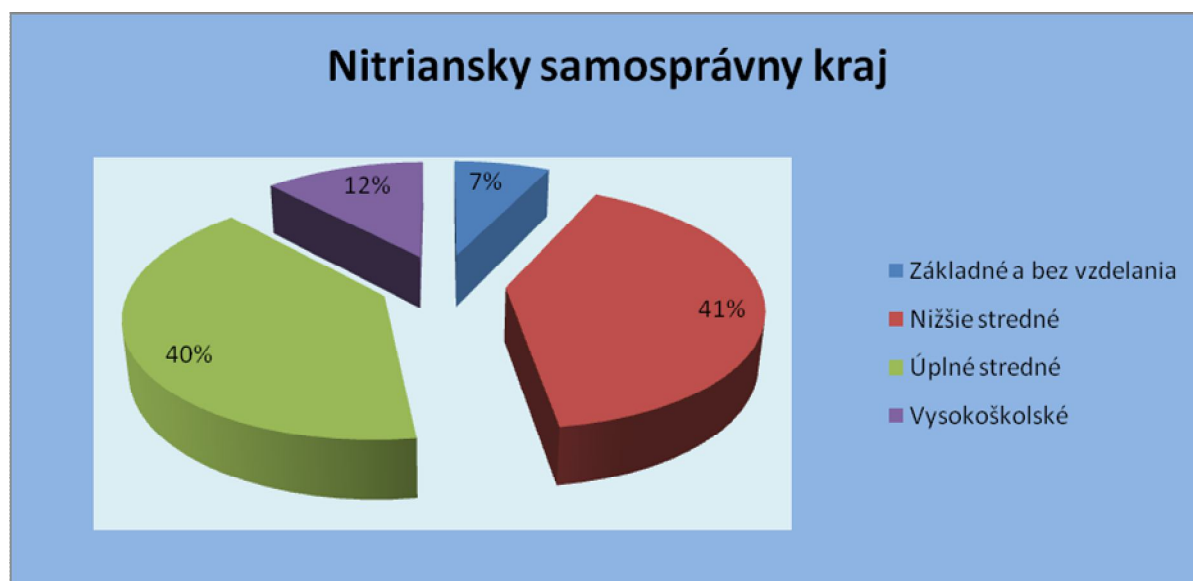
1.3.2 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanie je jedným zo základných pilierov tvorby vedomostnej ekonomiky a jedným z hnacích motorov ekonomického rozvoja. Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva, taktiež podmieňuje rozhodovanie podnikov a firiem o alokácii svojich ekonomických aktivít v danom záujmovom území.

Vzdelanostná štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva NSK za rok 2009 je vo všeobecnosti priemerná s dominujúcim podielom obyvateľstva s nižším stredným vzdelaním (učňovské a stredné odborné bez maturity 41%) a úplným stredným vzdelaním (úplné stredné učňovské s maturitou, odborné, vyššie odborné 39%). Základné vzdelanie, prípadne bez základného vzdelania žije na území NSK približne 8% populácie v ekonomicky aktívnom veku. Podiel obyvateľstva s vysokoškolským

vzdelaním (vysokoškolské 1. – 3.stupňa) na území NSK tvorí približne 12% populácie v ekonomicky aktívnom veku (obrázok č.11, tabuľka č.10).

Obrázok 11: Vzdelanostná štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva NSK za rok 2009

Zdroj: RegDat – Databáza regionálnej štatistiky

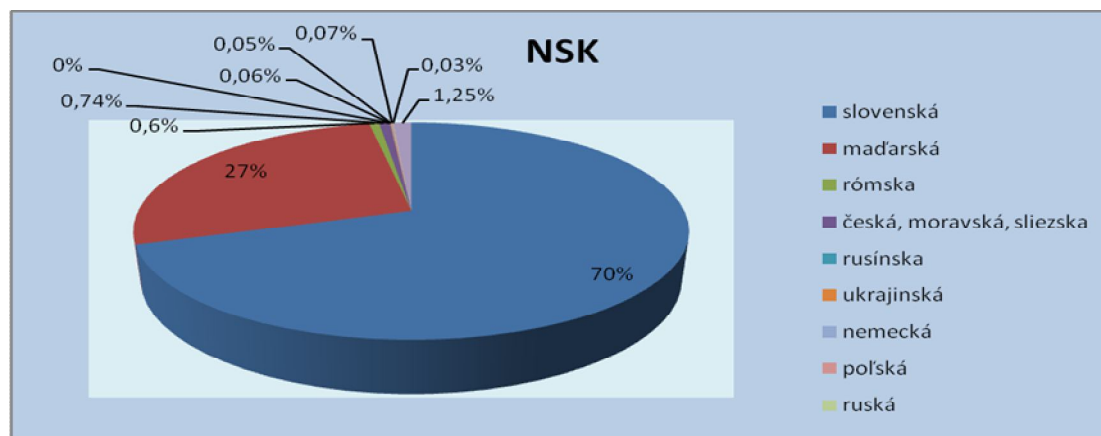
Úroveň vzdelania obyvateľstva NSK je vo všeobecnosti podmienená ochotou a záujmom populácie sa vzdelávať, čo závisí od ekonomicko-sociálnych podmienok, situácii na trhu práce, úrovni miezd ako i od individuálnych preferencií zo strany obyvateľov.

1.3.3 Národnostná štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska národnostnej štruktúry, obyvateľstvo NSK má dominantné zastúpenie slovenská (70%) a maďarská (27%). Veľmi nízky podiel zastúpenia majú i ostatné národnosti ako je rómska, česká, moravská a sliezská, ktorých zastúpenie je do 1%. Ostatné národnosti ako poľská, ukrajinská, nemecká, rusínska a ruská národnosť majú len minimálne zastúpenie do 0,006% (obrázok č.12, tabuľka č.11).

V prihraničných oblastiach (napr. okres Komárno) výrazne prevláda maďarská národnosť, čo je dôsledkom polohy okresu pri maďarských hraniciach. V ostatných okresoch Nitrianskeho kraja žije viac obyvateľov slovenskej národnosti. Slováci sú v najväčšej miere koncentrovaní v okrese Topoľčany. Národnostná štruktúra obyvateľstva v Nitrianskom kraji sa veľmi mierne mení najmä v prospech minoritných skupín obyvateľstva, medzi ktorými kvantitatívne najvýraznejšie vzrástla skupina obyvateľstva s inou, resp. neudanou národnosťou.

Obrázok 12 : Národnostná štruktúra NSK k 31.12.2009, rozloženie v %

Zdroj: RegDat – Databáza regionálnej štatistiky

1.4 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

1.4.1 Sieť škôl a zariadení pre vzdelávacie aktivity

Súčasnú výchovno-vzdelávaciu sústavu v SR tvoria: predškolské zariadenia, základné školy, stredné školy (gymnáziá, stredné odborné školy a konzervatóriá, stredné odborné učilištia a strediská praktického vyučovania), učilištia pre žiakov, ktorí pred dokončením školopovinnosti neskončili úplnú základnú, špeciálne školy (základné, stredné, praktické školy a špeciálne odborné učilištia), školy pre záujmové vzdelávanie, vysoké školy a zariadenia ďalšieho vzdelávania. Zriaďovateľmi menovaných školských, predškolských a záujmových organizácií sú samosprávne kraje, obce, cirkev a Ministerstvo školstva SR.

Prioritou vzdelávania je realizácia práva na slobodnú voľbu vzdelávacej cesty a jej prostredníctvom vytvorenia podmienok pre každého jednotlivca plnohodnotne žiť a úspešne sa uplatniť na európskom trhu práce. Škola okrem základnej činnosti – vzdelávania a vytvára v lokalite, v ktorej pôsobí tiež kultúrne, športové a spoločenské centrum tejto komunity.

Systémové riešenie Národného programu výchovy a vzdelávania SR však predkladá zmenu na rôznych úrovniach riadenia a to jednak v rovine kvalitatívnej, ako aj kvantitatívnej. Predpokladá zmeny v cieľoch, obsahu, metódach aj formách, zmenu v postavení učiteľa, vo vzťahu učiteľ – žiak v samotných školách. Racionalizácia siete škôl, predškolských a školských zariadení smeruje k:

- optimalizácii režijných a prevádzkových nákladov,
- efektívnejšiemu využívaniu personálneho a materiálno-technického vybavenia škôl,
- pružnejšiemu a efektívnejšiemu strategickému riadeniu škôl,
- vytvoreniu priestoru pre širšiu ponuku kvalitných vzdelávacích služieb a možností individuálnej voľby vzdelávacích ciest,
- zvýšeniu možností a dostupností ďalších finančných zdrojov (napr. eurofondy).

Materské školy

Problematiku materských škôl a špeciálnych materských škôl ako predškolských zariadení upravuje vyhláška MŠ SR č.353/1994 Z. z. **o predškolských zariadeniach** v platnom znení. Najpočetnejšou skupinou účastníkov v predškolskej výchove sú 5-ročné deti, čo súvisí so snahou pripraviť ich na povinnú školskú dochádzku. Tendencie vývoja počtu týchto detí kopírujú vývoj populácie v Nitrianskom kraji, nakoľko ich počet úzko súvisí s demografickým vývojom v kraji.

V školskom roku 2005 bolo v Nitrianskom kraji spolu 416 materských škôl (MŠ), z toho bolo 411 MŠ štátnych a 5 MŠ cirkevných. Štátne materské školy navštevovalo spolu 17 088 detí, cirkevné školy navštevovalo 148 detí. V štátnych materských školách pripadalo na jednu triedu v priemere 22 detí, v cirkevných materských školách navštevovalo jednu triedu v priemere 21 detí. Tento počet v priebehu ďalších rokov klesal.

V školskom roku 2009 počet štátnych materských škôl v kraji postupne klesol o 3,6% na počet 396. Zároveň s počtom škôl klesal aj počet detí navštevujúcich tieto zariadenia (Príloha č.1 – Tabuľka č. 12). Podľa údajov štatistického úradu počet detí v posledných rokoch v štátnych materských školách poklesol (o 4,4% za sledované obdobie 2005 -2009). V cirkevných materských školách bol za to isté obdobie zaznamenaný pozitívny vývoj počtu detí (o 16,9%).

Na jednu triedu štátnych materských škôl v Nitrianskom kraji pripadlo v roku 2009 19,1 detí, zatiaľ čo v cirkevných je tento priemer nižší (17,3 detí).

Počet tried v štátnych materských školách zostal v školskom roku 2009 v pomere k školskému roku 2005 nezmenený. Počet cirkevných materských škôl naopak v priebehu sledovaného obdobia vzrástol, úmerne tomu aj počet tried a detí navštevujúcich tieto školy.

Počet tried v materských školách v rámci Nitrianskeho kraja v sledovanom období klesal až do roku 2007 (pokles o 28 tried), avšak v roku 2009 dosiahol úroveň na začiatku sledovaného obdobia.

Počet tried vo všetkých okresoch Nitrianskeho kraja mal podobný vývoj. Naopak v niektorých okresoch kraja, konkrétne v okrese Nitra (pribudlo 10 tried), Nové Zámky (pribudli 3 triedy) a Komárno (pribudli 3 triedy) pribudol počet tried v materských školách.

Základné školy

V školskom roku 2005 bolo v Nitrianskom kraji spolu 328 základných škôl (ZŠ), z toho bolo 311 ZŠ štátnych a 17 ZŠ cirkevných (Príloha č.1 – Tabuľka č. 13). Štátne základné školy navštevovalo spolu 62 044 žiakov, cirkevné školy navštevovalo 3 236 žiakov. V štátnych základných školách pripadalo na jednu triedu priemerne 19,89 žiaka, v cirkevnej základnej škole pripadalo na jednu triedu v priemerne 19,26 žiaka.

V ďalších školských rokoch sa počet štátnych základných škôl v kraji postupne znižoval, pričom v školskom roku 2009 bolo v Nitrianskom kraji o 17 štátnych základných škôl menej ako na začiatku sledovaného obdobia. V kategórii cirkevných škôl počas daného obdobia nepribudla ani jedna nová škola a ich počet sa počas piatich rokov nezmenil. V sledovanom období evidujeme v kraji konštantne 17 cirkevných základných škôl. Klesol však počet ich tried zo 168 na 162 a úmerne tomu aj počet žiakov, ktorí cirkevné základné školy navštevovali. Z počtu 3 236 v šk. roku 2005 na 2 881 v šk. roku 2009. V sledovaných školských rokoch klesal aj počet tried v štátnych základných školách pričom sa znižoval aj priemerný počet žiakov pripadajúcich na 1 triedu.

Zo 62 044 žiakov povinnej školskej dochádzky v školskom roku 2005, navštevovalo štátne základné školy na konci sledovaného obdobia 51 035 žiakov, čo predstavovalo 17,7 % pokles žiakov. Počet tried v štátnych ZŠ klesol v sledovanom období o 233. Vývoj v počte škôl, tried a žiakov navštevujúcich štátne základné školy v jednotlivých okresoch kraja mal klesajúcu tendenciu.

Najväčší pokles v počte základných škôl bol zaznamenaný v okrese Levice, kde ubudlo počas sledovaného obdobia (2005-2009) 9 ZŠ a v okrese Komárno, kde počas sledovaného obdobia zanikli 4 ZŠ. V okrese Zlaté Moravce nezanikla v sledovanom období ani jedna ZŠ a v ostatných okresoch zaniklo po 1 ZŠ.

Stredné školy

Hlavným cieľom vzdelávania na stredných školách je stimulácia výchovných a vzdelávacích aktivít a procesov umožňujúcich všestranný rozvoj osobnosti a podporujúcich využiteľnosť vzdelania, ktorého významným faktorom je zamestnateľnosť mladých ľudí a tým uspokojovanie potrieb trhu práce. Stredné školy a školské zariadenia prešli do pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja dňom 1. júla 2002 v súlade so zákonom NR SR č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky. V zmysle citovaného zákona pri prenesenom výkone štátnej správy samosprávny kraj zriaďuje a zrušuje podľa siete škôl a školských zariadení a zoznamu stredísk praktického vyučovania:

- stredné školy,
- učilištia,
- strediská praktického vyučovania.

Počet stredných škôl sa v Nitrianskom kraji v rokoch 2003 až 2007 menil a to v závislosti od typu strednej školy. Počet gymnázií z hľadiska vývoja sa v sledovaných rokoch zvýšil o 12 %. Najvýraznejší pokles počtu škôl zaznamenali stredné odborné učilištia, kde nastal takmer 32 % - ný pokles. 16 % pokles škôl bol zistený aj pri stredných odborných školách. Po poklese v roku 2006 sa stabilizoval v roku 2007 na úrovni 27 škôl.

Pokles týchto škôl však bol poznamenaný najmä zmenou typu školy, čo deklaruje postupný nárast stredných združených škôl. V šk. roku 2002/2003 vznikla 1 stredná združená stredná škola a v šk. roku 2005/2006 ich bolo už 16.

V školskom roku 2007 v štruktúre štátnych stredných odborných škôl a odborných škôl z hľadiska typu školy dominovali v Nitrianskom kraji priemyselne školy s takmer 37 % podielom a ekonomické školy s 32 % podielom. Ako vidieť v tabuľke 40 (Príloha č.1 – Tabuľka č. 14). v oboch typoch škôl študoval aj najväčší počet žiakov. V priemyselne orientovaných školách študovalo 4 343 žiakov, t.j. 50 % z celkového počtu žiakov na stredných a odborných školách a na ekonomicky orientovaných školách 2 688 žiakov, čo predstavuje 31 % podiel. V danom školskom roku pôsobili okrem štátnych škôl aj súkromné stredné školy v počte 6, ktoré navštevovalo 1 069 žiakov a 2 cirkevné školy s počtom žiakov 219. Súkromné a cirkevné školy boli z odborného hľadiska zamerané ako priemyselné a ekonomické. V štruktúre súkromných škôl boli aj dve konzervatóriá s celkovým počtom žiakov 191.

V školskom roku 2007 v štruktúre štátnych stredných odborných škôl a odborných škôl z hľadiska typu školy dominovali v Nitrianskom kraji priemyselne školy s takmer 37 % podielom a ekonomické školy s 32 % podielom. Ako vidieť v tabuľke 40 (Príloha č.1 – Tabuľka č. 14). v oboch typoch škôl študoval aj najväčší počet žiakov. V priemyselne orientovaných školách študovalo 4 343 žiakov, t.j. 50 % z celkového počtu žiakov na stredných a odborných školách a na ekonomicky orientovaných školách 2 688 žiakov, čo predstavuje 31 % podiel. V danom školskom roku pôsobili okrem štátnych škôl aj súkromné stredné školy v počte 6, ktoré navštevovalo 1 069 žiakov a 2 cirkevné školy s počtom žiakov 219. Súkromné a cirkevné školy boli z odborného hľadiska zamerané ako priemyselné a ekonomické. V štruktúre súkromných škôl boli aj dve konzervatóriá s celkovým počtom žiakov 191.

Dňom 1. septembra 2008 nadobudol účinnosť zákon NR SR č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon). Nadobudnutím účinnosti zákona sa pretransformovalo 17 združených stredných škôl, 16 stredných odborných učilíšť a 7 učilíšť na stredné odborné školy. Následne boli bývalé učilíštia vyradené zo siete stredných škôl a školských zariadení, pretože ich odbory v zmysle novej legislatívy boli pričlenené ku kmeňovým stredným odborným školám. Počet škôl a školských zariadení s právnou subjektivitou v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja v školskom roku 2009 sa tak zredukoval na 74. Z toho bolo 16 gymnázií, 3 stredné poľnohospodárske školy, 5 stredných priemyselných škôl, 5 obchodných akadémií, 1 pedagogická a sociálna akadémia, 2 stredné zdravotnícke školy, 3 spojené školy, 34 stredných odborných škôl, 1 jazyková škola, 2 strediská praktického vyučovania a 2 školské hospodárstva.

Vysoké školy

Nitriansky kraj je sídlom 2 univerzít s celoslovenským pôsobením. V Nitre má svoje sídlo Univerzita Konštantína Filozofa s 5 fakultami (Fakulta prírodných vied, Filozofická fakulta, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Pedagogická fakulta, Fakulta stredoeurópskych štúdií) a Slovenská poľnohospodárska univerzita, ktorú tvorí 6 fakúlt (Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov, Fakulta biotechnológie a potravinárstva, Mechanizačná fakulta, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva, Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja).

Teologický inštitút sv. Gorazda, ktorý pripravuje katolíckych kňazov (patrí pod UK v Bratislave). V Komárne pôsobí Univerzita J. Selyeho s 3 fakultami (Ekonomická fakulta, Fakulta reformovanej teológie a Pedagogická fakulta), ktorá vzdeláva študentov v maďarskom jazyku.

V okrese Komárno pôsobia vysunuté pracoviská Univerzity ekonomických vied a verejnej správy a Technickej univerzity, ktorým bola udelená akreditácia v Maďarskej republike. V meste Komárno sídli Schola Comaromiensis umožňujúca diaľkové štúdium pre občanov maďarskej národnosti,

Západomaďarská univerzita (Fakulta vysokoškolskej pedagogiky – Győr, Fakulta predškolskej pedagogiky – Sopron), Univerzita záhradníctva a potravinárskeho priemyslu (Fakulta záhradníctva – Kecskemét) a Teologický inštitút J. Calvina.

Všetky univerzity nachádzajúce sa na území kraja majú perspektívy ďalšieho rozvoja. Strategickým cieľom univerzít je spojiť odbornú orientáciu fakúlt s praxou, rozvíjať medziodborové štúdium a výchovno-vzdelávací proces kreovať ako otvorený trojstupňový model štúdia v súlade s bolonským procesom a legislatívnymi úpravami SR a požiadavkami praxe. Vývoj počtu študentov vysokých škôl alokovaných na území Nitrianskeho kraja uvádza tabuľka 41 (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 15).

Zariadenia a inštitúcie pre mimoškolskú výchovu a voľno-časové aktivity detí a mládeže

Vzdelávanie detí a mládeže v podmienkach SR využíva dva prístupy: jeden sa chápe ako formálny a je reprezentovaný sieťou škôl a školských zariadení a druhý prístup je neformálny, ktorý sa realizuje prostredníctvom inštitúcií a zariadení pre mimoškolskú výchovu a voľno-časové aktivity. Neformálny spôsob vzdelávania umožňuje stimulovať mladých ľudí k nadobúdaniu kompetencií, zručností, schopností, ako aj k vlastnému osobnostnému rastu. V Nitrianskom kraji zaznamenal vývoj počtu zariadení a inštitúcií pre mimoškolskú výchovu a voľno časové aktivity detí a mládeže kolísavé tendencie. Z tabuľky 42 vidieť (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 16), že počet zariadení a inštitúcií pre mimoškolskú výchovu sa v priebehu rokov 2005 – 2009 stabilizoval. Počet záujmových útvarov po postupnom medziročnom poklese v roku 2006 začal opäť rásť.

Stabilný stav zaznamenali jazykové školy. Postupný pokles zaznamenali školské kluby a ten pretrváva až do súčasnosti. Tento vývoj súvisí s redukciou škôl, pri ktorých školské kluby pôsobili.

Počet základných umeleckých škôl (ZUŠ) zaznamenal v sledovaných rokoch nárast o jedno zariadenie. Pod tento nárast sa podpísal nárast počtu ZUŠ v okrese Komárno (Príloha č.1 – Tabuľka č. 17). V ostatných okresoch Nitrianskeho kraja sa počet ZUŠ nemenil.

1.4.2 Sieť zdravotníckych zariadení

Celkový vývoj počtu zdravotníckych zariadení v Nitrianskom kraji zaznamenal v rokoch 2004-2008 kolísajúce tendencie (Príloha č.1 – Tabuľka č. 18), pod čo sa najvýraznejšie podpísali zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Napriek tomu v sledovanom období vzrástol ich počet (o 9,5 %). Na druhej strane počet nemocníc vzrástol o 18 %. Pod tento stav sa podpísala transformácia zdravotníckych zariadení, pri ktorej došlo k zmene jedného typu zdravotníckeho zariadenia za iný typ. Túto situáciu potvrdzuje vývoj v počte odborných liečebných ústavov a liečební v roku 2005, kedy počet odborných liečebných ústavov klesol na nulu a liečební z nuly narástol na 4. Počet lôžok v zdravotníckych zariadeniach spolu zaznamenal pokles o 5,7%. Počet miest odborných zdravotníckych zamestnancov v sledovanom období poklesol (o 10,8% za sledované obdobie 2004 -2008).

Počas obdobia rokov 2004 až 2008 poklesol počet nemocníc s poliklinikou v Levickom okrese (ukončenie zdravotníckeho zariadenia v Želiezovciach), v ostatných okresoch kraja sa počas sledovaného obdobia počty týchto lôžkových zdravotníckych zariadení nezmenili. V Topoľčianskom a Nitrianskom okrese pribudlo po jednom transfuziologickom a hematologickom zariadení, avšak v ďalších troch okresoch kraja tieto zariadenia v priebehu daného obdobia zanikli. V okrese Nové Zámky takéto zariadenie fungovalo jedno. V Komárňanskom okrese v roku 2003 toto zariadenie zaniklo, rok na to však v okrese transfuziologicke a hematologicke oddelenie evidujeme znovu.

Odborný liečebný ústav so zameraním na liečbu ochorení kože sa v kraji v danom období nachádza len v okrese Nové Zámky. V priebehu sledovaných rokov liečebný ústav v komárňanskom okrese zanikol,

v okrese Nové Zámky ich počet udržal, v okrese Nitra sa pretransformoval na Špecializovanú nemocnicu Sv. Svorada v Zobore a v okrese Levice sa nenachádza ani jeden. Spolu s klesajúcim počtom lôžkových zariadení v kraji klesá aj počet lôžok v jednotlivých zariadeniach (rušenie nemocničných oddelení v Šali v roku 2009). Klesajúcu tendenciu sledujeme vo všetkých okresoch Nitrianskeho kraja, najmarkantnejší je pokles lôžok v zdravotníckych zariadeniach v okrese Nitra.

Napriek pokračujúcej klesajúcej tendencii v počte zdravotníckych zariadení a zároveň v počte lôžok v týchto zariadeniach, v sledovanom období rokov 2004 až 2008 zaznamenávame nárast v počte samostatných odborných zdravotníckych pracovníkov v ústavnej starostlivosti na 10 tisíc obyvateľov kontinuálne vo všetkých okresoch nitrianskeho kraja. Tento vývoj je najvypuklejší v Nitrianskom okrese. Evidujeme v ňom najvýraznejší pokles lôžok v zdravotníckych zariadeniach a paradoxne zároveň najväčší nárast v počte lekárov, resp. samostatných odborných zdravotníckych pracovníkov v prepočte na 10 tisíc obyvateľov okresu. Počty samostatných odborných zdravotníckych pracovníkov v ambulantnej starostlivosti v kraji priebežne vo všetkých sledovaných okresoch počas sledovaného obdobia klesali.

1.4.3 Zariadenia a služby v oblasti sociálnej starostlivosti

Dňa 1.1.2009 nadobudol účinnosť nový zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý podstatným spôsobom zasiahol do poskytovania sociálnych služieb a tiež aj do zabezpečenia poskytovania „nových“ druhov sociálnych služieb.

Sociálne služby sú pre mnohých občanov oporou v rôznych životných situáciách, ktoré prispievajú zároveň i k zvyšovaniu kvality života takýchto ľudí. Predstavujú proces, v ktorom vznikajú vzťahy medzi poberateľmi sociálnych služieb a medzi poskytovateľmi sociálnych služieb. V centre záujmu systému sociálnych služieb by vždy mali byť záujmy občanov, ich potreby. Sociálne služby musia byť otvorené a dostupné pre všetkých občanov, ktorí ich momentálne potrebujú. Sú poskytované jednotlivcom, rodinám a skupinám obyvateľov. Medzi najpočetnejšie skupiny príjemcov sociálnych služieb patria hlavne seniori, ľudia so zdravotným postihnutím, rodiny s deťmi, ale tiež ľudia, ktorí z rôznych dôvodov žijú „na okraji“ spoločnosti. Cieľom sociálnych služieb je umožniť ľuďom v nepriaznivej situácii využívať miestne inštitúcie, ktoré poskytujú služby verejnosti a prirodzené vzťahové siete, zostať súčasťou prirodzeného miestneho spoločenstva, žiť bežným spôsobom.

Silnou stránkou nového zákona je definovanie požiadaviek v oblasti zaistovania kvality služieb. Tento zákon novým spôsobom upravuje podmienky poskytovania sociálnych služieb. Zavádza nové druhy sociálnych služieb a zariadení, upravuje financovanie verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a zavádza viacstupňové komunitné plánovanie sociálnych služieb. Stanovuje podmienku zápisu poskytovateľov sociálnych služieb do registra a definuje štandardy kvality sociálnych služieb. Štandardy kvality určujú ako má vyzeráť kvalitná sociálna služba a ktoré majú byť prínosom pre prijímateľov služieb. Od kvality služieb sa odvíja i uspokojovanie potrieb. Potreba určuje, aký druh služieb sa bude poskytovať, kde budú poskytované, kým a v akom rozsahu. Zmyslom štandardov kvality sociálnych služieb je umožniť preukázateľným spôsobom posúdiť kvalitu poskytovanej služby a nie stanoviť, aké práva a povinnosti majú zariadenia a prijímatelia sociálnych služieb.

Podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, sociálnymi službami podľa druhu sú:

- a) sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v zariadeniach – nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízkoprahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania,
- b) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi – pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa, poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,

- c) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ŤZP, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku – poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre FO, ktoré sú odkázané na pomoc inej FO a pre FO, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská a predčitateľská služba, tlmočnická služba, sprostredkovanie tlmočnickej služby, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok,
- d) sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií – monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií,
- e) podporné služby - odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, poskytovanie sociálnej služby v dennom centre, integračnom centre, jedálni, práčovni, stredisku osobnej hygieny.

Tieto sociálne služby možno účelne a vhodne spájať.

Potreby obyvateľov vo vzťahu k sociálnym službám sú podmienené celkovými podmienkami v regióne. Potenciálnu skupinu obyvateľov (u ktorých je dopyt po sociálnych službách najväčší) tvoria kategórie obyvateľov, ktorí sú z objektívnych alebo zo subjektívnych dôvodov znevýhodnení. Sú to starší obyvatelia poberajúci starobné dôchodky, zdravotne postihnutí občania (s rôznymi druhmi telesného a zmyslového postihnutia), ktorí sú poberateľmi invalidných dôchodkov. Medzi ďalšiu významnú skupinu možno zaradiť deti, ktoré sú odkázané na pomoc iných ľudí, prípadne iné ohrozené skupiny obyvateľov. Do tejto kategórie zaraďujeme aj „sociálne problémové a rizikové skupiny“ (bezdomovcov, občanov po výkone trestu, drogovu a inak závislých a iných neprispôsobivých občanov). Ide väčšinou o občanov, ktorí sú v sociálnej núdzi, čiže sú v určitej podobe odkázaní na pomoc druhých napr. o vyššie vekové kategórie občanov, ťažko zdravotne postihnutých, osamelých obyvateľov a pod.

Sociálne služby v Nitrianskom kraji poskytuje široká sieť zariadení sociálnych služieb (ZSS) v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK (Príloha č.1 – Tabuľka č. 19), a tiež aj verejní poskytovatelia sociálnych služieb zriadení obcou a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb (Príloha č.1 – Tabuľka č. 20,21). Sú však sociálne služby, ktoré v kraji úplne absentujú. Ide hlavne o poskytovanie sociálnych služieb v špecializovaných zariadeniach pre občanov s duševnými poruchami a poruchami správania, v špecializovaných zariadeniach pre občanov s konkrétnym druhom zdravotného postihnutia, v domove na pol ceste pre poskytovanie služieb celoročnou formou pobytu. Je potrebné zdôrazniť, že u občanov narastá počet psychiatrických ochorení. Títo občania svojim správaním komplikujú život rodinným príslušníkom, ostatným obyvateľom a pod. Tiež absentuje poskytovanie ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom. Základnou službou ambulantného typu pre seniorov je opatrovateľská služba. U nás je táto služba v kompetencii obcí. Podľa dostupných štatistických údajov sú však terénne sociálne služby (opatrovateľské služby v domácom prostredí občana) na celom území Slovenskej republiky nedostatočne rozvinuté, sú nedostatkové alebo úplne chýbajú. Keby VÚC a mestá mali dostatok finančných prostriedkov, celý systém poskytovaných sociálnych služieb by sa mohol viac presieťovať v súlade s kompetenciami zákona o sociálnych službách. Skutočnosť je taká, že mestá a obce neumožňujú dostatočné poskytovanie sociálnych služieb priamo v domácnosti užívateľov a tiež neutvárajú podmienky pre poskytovanie iných terénnych služieb, pričom platí, že práve takéto služby nevytrhávajú klientov z ich prirodzeného prostredia. Poskytovanie týchto služieb umožňuje rozvíjať rodinné a spoločenské vzťahy klienta a primerane jeho individuálnym schopnostiam a možnostiam aj jeho zaradenie sa do spoločenského a pracovného života.

I napriek skutočnosti, že niektoré zo sociálnych služieb v nitrianskom regióne absentujú, patrí Nitriansky kraj z hľadiska infraštruktúry poskytovania sociálnych služieb k najlepšie kvantitatívne vybaveným regiónom na Slovensku. Z hľadiska cieľových skupín sú vo všetkých okresoch nitrianskeho regiónu poskytované sociálne služby predovšetkým starším a zdravotne postihnutým občanom. Poskytovanie

sociálnych služieb skupinám sociálne ohrozených a sociálne narušených občanov je v regióne NSK zastúpené v menšej miere.

Je reálny predpoklad, že proces starnutia obyvateľov sa bude v budúcnosti ešte zrýchľovať. Uvedené prognózy budú mať dopad na rôzne stránky spoločenského života, hlavne v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb. Preto bude treba posilňovať priority pre seniorov, ktorí vo väčšej miere nebudú schopní si vedieť zabezpečovať svoje potreby a budú odkázaní na pomoc iných.

Nitriansky samosprávny kraj má v zriaďovateľskej pôsobnosti 11 ZPS s celkovou kapacitou 429 klientov. Okrem toho poskytuje sociálne služby pre občanov odkázaných na ZPS u 13 verejných poskytovateľov sociálnych služieb zriadených obcou s celkovou kapacitou 538 osôb. a 9 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb s celkovou kapacitou 179 osôb. Nedostatok ZPS súvisí s objektívnym dôsledkom demografického vývoja v SR neustálym zvyšovaním počtu občanov v dôchodkovom veku, občanov s nepriaznivým zdravotným stavom najmä vyšších vekových kategórií a existenciou kombinovaných ťažkých zdravotných postihnutí u mladšej generácie. Počet občanov s vyšším vekom bude neustále narastať a s ním aj záujem po sociálnych službách.

V domovoch sociálnych služieb pre deti a dospelých sa poskytuje starostlivosť občanom s rôznymi druhmi telesného a mentálneho postihnutia, alebo kombináciou oboch. Nitriansky samosprávny kraj má v zriaďovateľskej pôsobnosti 25 domovov sociálnych služieb s celkovou kapacitou 2374 klientov. Okrem toho poskytuje sociálne služby pre občanov odkázaných na DSS 8 verejných poskytovateľov sociálnych služieb zriadených obcou s celkovou kapacitou 159 osôb a 19 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb s celkovou kapacitou 926 osôb (z celkového počtu 926 osôb je kapacita 100 osôb ambulantná forma a kapacita 25 osôb týždenná forma).

Zhoršujúcou sa ekonomicko-sociálnou situáciou sa zvyšuje i počet občanov odkázaných na sociálnu službu typu – útulok, nocľaháreň a nízkoprahové denné centrum. Sústreďením bezdomovcov v takýchto typoch zariadení sa aspoň čiastočne eliminujú dôvody na trestnú činnosť, ktorá vyplýva z akútneho nedostatku osobných vecí a jedla a tiež aj šírenia nakaľivých chorôb bezdomovcami. NSK má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti 3 útulky s celkovou kapacitou 61 osôb. V rámci verejných poskytovateľov sociálnych služieb zriadených obcou túto službu v Nitrianskom kraji poskytujú 4 útulky s celkovou kapacitou 104 osôb, 2 nocľahárne s kapacitou 23 osôb. V rámci neverejných poskytovateľov sociálnych služieb túto službu poskytujú 4 útulky s celkovou kapacitou 83 osôb, 1 nocľaháreň s kapacitou 24 osôb a 1 nízkoprahové centrum s kapacitou 30 osôb.

Nitriansky samosprávny kraj plánuje vytvárať motivačné podmienky pre nové formy sociálnych služieb pre rodiny v regióne zamerané na podporné odľahčovacie služby rodinám so zdravotne postihnutým dieťaťom, na priamu intervenciu a poradenstvo rodinám s autistickým alebo inak postihnutým dieťaťom a ambulantné služby pre obe domáceho násilia. NSK vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti poskytuje sociálne služby v 5 DSS pre deti s celkovou kapacitou 451 osôb a v 1 špecializovanom zariadení zameranom na autizmus s kapacitou 12 osôb.

Potreba vykonávania odborných činností v krízových strediskách v Nitrianskom kraji je plne potrebná. Táto potreba však môže byť v istých časových úsekoch kolísavá, hlavne čo sa týka detí v krízovom stredisku, ktoré sa umiestňujú v Krízových strediskách predbežným opatrením súdu na základe podnetu sociálnej kurately. V Nitrianskom kraji sú 2 krízové strediská. Krízové stredisko „SOS“ v Hurbanove je v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK, ktoré má kapacitu 32 osôb a Krízové stredisko Centrum Slniečko n.o. – neverejný poskytovateľ sociálnych služieb s celkovou kapacitou 21 osôb.

Počas roku 2005 v okrese Nitra bolo 40 detí a v okrese Zlaté Moravce 5 detí umiestnených do detských domovov (ďalej len DeD) a domovov sociálnych služieb pre deti (ďalej len DSS). Počas roku 2006 – 42 detí v okrese Nitra a 15 detí v okrese Zlaté Moravce ukončilo ústavnú starostlivosť v detských domovoch a domovoch sociálnych služieb pre deti. Na začiatku roka 2006 bolo v okrese Nitra

umiestnených v DeD a DSS 126 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou. Na konci roka 2006 ich bolo 124, teda klesol počet detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou v zariadeniach o 2 deti. Na začiatku roka 2006 bolo v okrese Zlaté Moravce umiestnených v DeD a DSS 47 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou. Na konci roka 2006 ich bolo 35, teda klesol počet detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou v zariadeniach o 12 detí (**Príloha č.1 – Tabuľka č. 22,23**).

1.4.4 Bytový a domový fond

Podľa výsledkov SODB bolo k 31.12.2001 evidovaných v Nitrianskom kraji 172 905 domov a 264 414 bytov. Z uvedeného počtu bolo 83 % domov a 87 % bytov trvalo obývaných. Najvyššia koncentrácia domového fondu na 1000 obyvateľov bola v okresoch Zlaté Moravce, Nové Zámky a Komárno a bytového fondu v okresoch Levice a Komárno.

V období rokov 2005 a 2009 zaznamenala bytová výstavba v Nitrianskom kraji rastúci trend. Počet začatých bytov sa zvýšil o 46 % a dokončených bytov o 45,5 %. Ako vidieť z tabuľky 2 (**Príloha č.1 – Tabuľka č. 24**), zhoršujúca sa ekonomická situácia domácností, rastúci dopyt po bytoch však podmienili znižovanie obytnej plochy bytu v priemere o 7,1 m². Bytová výstavba s najvyššou intenzitou bola zistená v okresoch Topoľčany, kde počet začatých bytov narástol o viac ako 135 % a počet dokončených o viac ako 81 %. Počet dokončených bytov najviac narástol v okrese Nitra – o viac ako 88 % v porovnaní s rokom 2005. V žiadnom z okresov nemal počet začatých bytov klesajúcu tendenciu. Dokončovanie bytov malo klesajúcu tendenciu iba v okrese Levice kde bol zaznamenaný pokles počtu dokončených bytov o 27 % oproti roku 2005.

1.4.5 Sieť kultúrnych zariadení

Nitriansky samosprávny kraj má v súčasnosti vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti 21 odborných kultúrnych inštitúcií, z toho sú 3 divadlá, 2 galérie, 5 múzeí, 5 knižníc, 5 osvetových stredísk a 1 hvezdáreň. Sieť regionálnych kultúrnych organizácií NSK je výsledkom dlhoročného vývoja. V súčasnosti proporcionálne pokrýva celé územie kraja. Počet vybraných kultúrnych zariadení sa v NSK v priebehu rokov 2005 až 2009 výraznejšie nemenil, pokles je zaznamenaný u kultúrno-osvetových zariadení a verejných knižníc. (**Príloha č.1 – Tabuľka č. 25**).

Sieť regionálnych osvetových stredísk Nitrianskeho samosprávneho kraja v súčasnosti tvoria:

- **Krajské osvetové stredisko v Nitre**, ktoré má územnú pôsobnosť v mestách a obciach okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce.
- **Regionálne osvetové stredisko v Nových Zámkoch** pre mestá a obce okresov Nové Zámky.
- **Trobečské osvetové stredisko v Topoľčanoch** pre mestá a obce okresu Topoľčany.
- **Regionálne osvetové stredisko v Leviciach** – pre okres Levice.
- **Regionálne osvetové stredisko v Komárne** – pre okres Komárno.

Činnosť regionálnych kultúrnych organizácií dopĺňajú neštátne múzeá, ktorých zriaďovateľmi sú spravidla obce, a neštátne (súkromné) galérie. 5. júla 2007 slávnostne otvorili Diecézne múzeum v Nitre, ktoré je prvým cirkevným múzeom na Slovensku. Jeho zriaďovateľom je Rímskokatolícka cirkev – Biskupstvo v Nitre. V posledných rokoch sa zvýšil počet pamätných izieb a múzejných expozícií, ktoré približujú históriu a kultúrne tradície jednotlivých obcí. Niektoré takéto múzejné expozície vznikli v spolupráci s odbornou alebo vedeckou inštitúciou a svojou úrovňou presahujú rámec kraja, napr. v obci Svodín (archeologická a etnografická expozícia – vznikli v spolupráci s Múzeom Jána Thaina v Nových Zámkoch), v obci Bojná alebo v obci Nitrianska Blatnica (v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre – významné archeologické nálezy). Na území kraja pôsobí aj viacero amatérskych divadiel, folklórnych a speváckych súborov, hudobných telies a iných kultúrnych združení.

Na území Nitrianskeho kraja pôsobia tri profesionálne divadlá s vysokou umeleckou úrovňou, ktoré sú známe na celom Slovensku i v zahraničí. Každá z týchto profesionálnych umeleckých scén je špecifická svojím charakterom. Divadlo Andreja Bagara v Nitre patrí k popredným činohrným scénam na

Slovensku i v európskom kontexte. Pravidelne účinkuje v zahraničí (Praha, Viedeň, Londýn a ďalšie európske mestá). Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre je svojou umeleckou tvorbou zamerané predovšetkým na detského diváka (klasické bábkové divadlo), ale jeho činnosť je oveľa širšia. Jókaiho divadlo v Komárne sa orientuje na prezentáciu divadelných hier v maďarskom jazyku.

V kraji sa nachádza 301 verejných knižníc, z ktorých jedna má krajskú pôsobnosť, 4 regionálnu, 10 mestskú a 286 obecnú pôsobnosť. Významnú úlohu pri rozvoji knižnično-informatických služieb plnia univerzitné knižnice - Slovenská poľnohospodárska knižnica v Nitre, Univerzitná knižnica Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, vedecké (pri pracoviskách Slovenskej akadémie vied a výskumných ústavov), školské a iné špeciálne knižnice. V Nových Zámkoch pôsobí tiež súkromná knižnica, ktorá je jediná na Slovensku.

V krajskom meste Nitra majú svoje sídlo viaceré inštitúcie celoslovenského významu, ktoré plnia mimoriadne významné poslanie v kultúrno-spoločenskom živote mesta, regiónu i celej Slovenskej republiky, napr. Archeologický ústav SAV v Nitre, Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu v Nitre (medzinárodný filmový festival AGROFILM, pravidelné výstavy umenia), Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre a Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre so skanzenom. Na výstavisku Agrokomplex v Nitre - najväčšom výstavnom areáli na Slovensku, sa každoročne koná vyše 30 medzinárodných veľtrhov a výstav, ktoré navštívi okolo 1,5 milióna návštevníkov z celého sveta.

Nevyhnutnou súčasťou kultúrneho dedičstva sú zbierkové fondy múzeí a galérií, ktoré predstavujú vzácne kultúrne dedičstvo nášho národa a štátu, ktorého ochrana, prezentácia a ďalšie zveľaďovanie musí byť súčasťou a prioritou kultúrnej politiky aj regionálnej samosprávy. Spoločným znakom múzeí a galérií v regióne je ich dlhoročná tradícia, bohaté zbierkové fondy a vysokokvalifikovaný odborný personál. Veľký význam má aj dlhoročná medzinárodná spolupráca týchto kultúrnych inštitúcií s múzeami a galériami v susedných štátoch, ako aj rozvíjajúca sa spolupráca s partnerskými krajinami v rámci Európskej únie.

Slávnú minulosť územia dnešného Nitrianskeho kraja pripomínajú mnohé vzácne archeologické nálezy a národné kultúrne pamiatky. Celkove je v ústrednom zozname pamiatkového fondu za Nitriansky kraj v roku 2012 evidovaných 564 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok a 1325 hnuteľných národných kultúrnych pamiatok, 2 pamiatkové rezervácie, 7 pamiatkových zón a 17 ochranných pásiem. Ide o výnimočný kultúrno-historický potenciál európskeho významu, ktorý tvorí základ originálnej kultúrnej a historickej identity regiónu a vytvára predpoklady pre rozvoj kultúrnej turistiky na území kraja.

Od 1. apríla 2002 prešli do zriaďovateľskej pôsobnosti úradov vyšších územno-správných celkov kultúrne organizácie a osvetové strediská.

Okrem zariadení územnej samosprávy zohrávajú významnú úlohu v rozvoji kultúry aj súkromné kultúrne zariadenia a zariadenia mimovládneho sektoru.

1.4.6 Zariadenia a inštitúcie pre šport, telovýchovu a voľno-časové aktivity

Koncepcia rozvoja športu a telesnej kultúry v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja vychádza z Národného programu rozvoja športu. Jej cieľom je vytvoriť ovzdušie, v ktorom budú aktívne pôsobiť všetky zainteresované subjekty a tie vytvoria lepšie podmienky pre telesné aktivity občanov kraja. Zlepšené športové prostredie poslúži na zapojenie väčšiny populácie do pravidelnej športovej činnosti, čo bude mať určite vplyv na zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov nášho kraja. Koncepcia sleduje okrem zvýšenia počtu občanov, ktorí sa budú pravidelne venovať športovým činnostiam aj pôsobenie na mládež vo voľnom čase.

NSK vo svojej pôsobnosti v školskom roku 2009/2010 zriaďoval 1 športovú školu (Športové gymnázium, ul. Slančíkovej 2 Nitra, súčasť Spojenej školy) a 9 tried s rozšíreným vyučovaním telesnej výchovy. Žiaci týchto škôl úspešne reprezentujú NSK nielen na Slovensku ale dosahujú veľmi dobré výsledky aj v zahraničí.

NSK každoročne poskytuje v zmysle VZN formou dotácií príspevky na nasledovné aktivity na podporu športu:

- Organizovanie športových podujatí regionálneho významu
- Vytváranie podmienok pre rozvoj športu pre všetkých
- Podpora turistických podujatí
- Podporovanie športových aktivít zdravotne postihnutých občanov
- Oživenie a rozvíjanie regionálnych tradícií v športe
- Prezentácia NSK na športových podujatiach doma i v zahraničí

Okrem toho NSK svoju podporu zameriava na spoluorganizovanie medzinárodných športových podujatí, oceňovanie najúspešnejších športovcov a osobností v oblasti športu NSK, organizovanie súťaže stredných škôl Kalokagatia – Mladý záchranár. NSK sa podieľa aj na organizovaní Olympijských festivalov detí a mládeže Slovenska.

S podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR bolo zriadené na Spojenej škole v Nitre Centrum olympijskej prípravy. V rámci rozvojových projektov Otvorená škola –oblasť športu boli na školách aktivity zamerané na zabezpečenie športových aktivít a materiálno technické zabezpečenie športovísk .

Školy spolu s Krajským školským úradom dlhodobo organizujú postupové alebo dlhodobé športové súťaže škôl v rôznych športoch so zámerom zapojenia čo najväčšieho počtu detí.

1.5 CEZHRANIČNÁ A MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

1.5.1 Spolupráca na základe medzivládnych dohôd o cezhraničnej spolupráci

Cezhraničná spolupráca v Európe je dôležitou súčasťou integračných procesov. Je podporovaná prostredníctvom viacerých medzinárodných zmlúv a dokumentov. Cezhraničná spolupráca predstavuje súhrn všetkých okruhov aktivít a opatrení smerujúcich k upevneniu, podpore a rozvíjaniu susedských vzťahov obyvateľov území z oboch strán spoločnej štátnej hranice a k riešeniu problémov, ktoré v týchto oblastiach vznikajú.

Európska územná spolupráca

Európska územná spolupráca nahrádza v programovom období 2007-2013 iniciatívu Spoločenstva INTERREG a posilňuje význam podpory územnej spolupráce ako súčasť kohéznej politiky Európskej únie (EÚ).

HU-SK CBC Program

Program cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika, ako ďalšia generácia financovania zo štrukturálnych fondov v novom programovom období 2007-2013, vstúpil do platnosti 20. decembra 2007, kedy ho Európska komisia schválila rozhodnutím č. C/2007/6488. Program nahrádza predchádzajúci Program susedstva Maďarská republika – Slovenská republika – Ukrajina 2004-2006.

15. októbra 2008 bola zverejnená 1. výzva na predkladanie projektov v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika na predloženie žiadostí o finančný príspevok a projektových zámerov.

Na základe rozhodnutí členov Spoločného monitorovacieho výboru z 246 podaných žiadostí bolo schválených 106 projektových žiadostí a 17 projektových zámerov v hodnote takmer 63 miliónov EUR z ERDF.

Projektoví partneri z NSK (vedúci či cezhraniční žiadatelia) v rámci spoločných projektov boli zapojení do 36 projektov, ktoré prešli cez formálnu kontrolu. Z NSK nakoniec bolo úspešných 19 spoločných projektov v hodnote 5 900 000 EUR. Najviac projektov bolo podaných na rozvoj spoločného turizmu, spoločný rozvoj tvorby sietí a partnerstva, aktivity ľudí ľuďom, spoločné aktivity na podporu ochrany prírodného prostredia a na zlepšenie cezhraničnej dostupnosti. Projekty podávali najmä mestá a obce, regionálne rozvojové agentúry a rôzne združenia.

29. júna 2009 bola zverejnená 2. výzva na predkladanie projektov v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika s termínmi na predloženie žiadostí o finančný príspevok.

Spoločný monitorovací výbor z 282 podaných žiadostí vybral 105 projektov na podporu, za 49 800 000 EUR.

Žiadatelia z NSK sa zapojili do 62 spoločných projektov, z nich bolo úspešných 26 projektov. Na tieto projekty žiadatelia dostanú 17 800 000 EUR.

Najviac projektov bolo podaných na podpora cezhraničnej podnikateľskej spolupráce, spoluprácu v oblasti vedy, výskumu a inovácií, rozvoj spoločného turizmu, aktivity ľudí ľuďom a na zlepšenie cezhraničnej dostupnosti.

Projekty vo väčšej miere podávali mestá a obce, univerzity, rôzne združenia ako aj samotný NSK (5 projektov).

Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja bol ustanovený za **Regionálny informačný bod** na Slovensku, ktorý napomáha potenciálnym projektovým partnerom pri spracovaní projektov, pri podávaní žiadostí, pri procese implementácie, prispieva k aktivitám informovania a publicity v rámci Slovenska a slúži ako kontaktný bod pre projektových žiadateľov.

1.5.2 Spolupráca euroregiónov

Na území Nitrianskeho samosprávneho kraja pôsobia tri euroregióny, a to Euroregión Váh – Dunaj – Ipeľ, Ipeľ – Ipoly Euroregión a Euroregión Ister-Granum. (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 26).

Z pohľadu územnej pôsobnosti euroregióny Ipeľ – Ipoly a Ister-Granum pokrývajú blízke prihraničné územie a patria skôr k cezhraničným mikroregiónom. Euroregión Váh – Dunaj – Ipeľ naproti tomu zahŕňa územia štyroch maďarských žúp, a to Komárom –Esztergom, Pest, Fejér a Veszprém.

Euroregión Váh-Dunaj-Ipeľ, vznikol podpísaním Zmluvy o spolupráci 3. júla 1999 v obci Nészmély v Maďarsku. Reprezentantom euroregiónu na Slovensku je Regionálne združenie Váh-Dunaj-Ipeľ (RVDI). Na zabezpečenie svojho účelu chce RVDI sústreďovať know-how a finančné prostriedky z členských príspevkov, domácich a zahraničných zdrojov a pomocou nich naplňať hlavné zámery združenia a to v rámci Euroregiónu Váh-Dunaj-Ipeľ spolupracovať na:

- zvýšení príťažlivosti regiónu
- zosúladení rozvoja v oblasti hospodárstva a cudzineckého ruchu
- rozvíjanie vzťahov v oblasti školstva a vedy
- zosúladení územného rozvoja
- spolupráci v oblasti ochrany prírody, životného prostredia a vodných zdrojov
- zosúladení rozvoja dopravy
- spolupráci v humanitárnej a sociálnej oblasti
- zachovaní spoločného kultúrneho dedičstva
- úspešná účasť vo finančných programoch spoločenstva EU
- vytvorenie podmienok výmeny informácií a zabezpečení ich toku
- vypracovaní návrhov, odporúčaní a koordinácii spoločných projektov a programov

Ďalej na územie kraja zasahujú aj euroregióny Ipeľ – Ipoly Euroregión a Euroregión Ister – Granum.

1.5.3 Spolupráca v rámci samosprávnych a územných štátnych orgánov

Nitriansky samosprávny kraj má uzatvorené partnerské zmluvy o spolupráci s desiatimi európskymi regiónmi, na podpis je pripravená zmluva s Viroviticko-podravskou župou, Chorvátsko.

Aktivity Nitrianskeho samosprávneho kraja so zahraničnými regiónmi (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 27)

Česká republika

Kraj Vysočina (oblasti spolupráce: informačné technológie, kultúra, zdravotníctvo, sociálne služby, doprava, školstvo, vzdelávanie, cestovný ruch, medzinárodné vzťahy, spolupráca zameraná najmä na podávanie spoločných projektov)

Francúzsko

Champagne – Ardenne (rozvoj spolupráce v oblasti cestovného ruchu a školstva, spolupráca v oblasti spoločných projektov)

Department L'Oise (spolupráca pri záchrane historických kultúrnych pamiatok, ponuka odbornej a finančnej pomoci pri záchrane flóry a fauny chránenej krajiny oblasti Parížske močiare - mokrade pri Gbelciach)

Maďarská republika

Župa Komárom-Esztergom (účasť na výstave Regióny Slovenska v rámci výstavy Agrokomplex Nitra, spolupráca v oblasti spoločných projektov, príprava spoločnej kancelárie EGTC)

Župa Veszprém (účasť NSK na výstave „Cestovanie v Župe Veszprém“ a recipročná účasť Župy Veszprém na výstave Regióny Slovenska v rámci výstavy Agrokomplex v Nitre a účasť na výstave cestovného ruchu SlovakiaTour Bratislava)

Bulharsko

Kraj Vratsa (spolupráca v oblasti spoločných projektov)

Srbsko

Zlatiborský región (spolupráca v oblasti spoločných projektov)

Spolupráca miest a obcí NSK

V roku 2010 Odbor ZVaCR realizoval dotazníkový prieskum na zistenie stavu medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce miest, obcí a škôl. Z výsledkov prieskumu vyplýva, že 111 miest a obcí (43%) v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja má nadviazanú spoluprácu s partnerskou inštitúciou v zahraničí a 106 miest a obcí (41%) už niekedy partnerskú spoluprácu s inštitúciami zo zahraničia využilo. Zostávajúcich 165 miest a obcí (64%) nemá nadviazané partnerské vzťahy so žiadnymi inštitúciami zo zahraničia ani zatiaľ ešte takú partnerskú spoluprácu nevyužili. Z toho až 100 miest a obcí (61%) má záujem spolupracovať s NSK na úrovni regionálnej spolupráce so zahraničnými partnermi. To predstavuje perspektívu pre rozvoj spolupráce na úrovni miest a obcí NSK v oblasti zahraničných vzťahov.

Najintenzívnejšia zahraničná spolupráca miest a obcí prebieha s partnerskými inštitúciami z Maďarskej republiky (153 kontaktov), nasleduje Česká republika (32 kontaktov), Srbsko (15 kontaktov) a Poľsko (12 kontaktov), spolu bolo identifikovaných 250 kontaktov v 21 štátoch. Na základe porovnania údajov ohľadom nadviazanej zahraničnej spolupráce miest a obcí NSK a zahraničných partnerských regiónov NSK možno konštatovať, že prichádza k relatívne vysokej zhode, čo sa týka krajiny partnerského regiónu.

Spolupráca miest a obcí NSK so zahraničnými partnermi sa najčastejšie realizuje v oblasti kultúry - organizácia a účasť na rôznych kultúrnych podujatiach (dni obce, vystúpenia folklórnych súborov, výstavy), športu - organizácia a účasť na rôznych športových podujatiach a súťažiach, samosprávy - výmena skúseností v oblasti samosprávy, pracovné návštevy predstaviteľov samospráv obcí, projektovej spolupráce, školstva, a iné.

Zo strany miest a obcí je relatívne veľký záujem o spoluprácu s NSK v rámci rozvoja regionálnej spolupráce so zahraničnými partnermi, k možnej spolupráci sa pozitívne vyjadrilo 70% miest a obcí. Medzi najpreferovanejšie oblasti spolupráce patria: kultúra (zapájanie obyvateľov a mládeže do kultúrno-spoločenského života obcí); cestovný ruch zameraný na vidiecky turizmus, agroturistiku, rozvoj vidieka, vinárstvo a cykloturistiku, šport, školstvo, ochrana životného prostredia a ekologické programy zamerané na obnoviteľné zdroje energie, tvorba nových pracovných príležitostí, podnikanie, hospodárstvo, samospráva, dopravná a technická infraštruktúra, projektová spolupráca, poľnohospodárstvo.

Spolupráca škôl NSK

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že 53 stredných škôl (78%) v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja má nadviazanú spoluprácu s partnerskou inštitúciou v zahraničí a 56 stredných škôl (82%) už niekedy

partnerskú spoluprácu s inštitúciami zo zahraničia využilo. Zostávajúcich 16 stredných škôl (24%) nemá nadviazané partnerské vzťahy so žiadnymi inštitúciami zo zahraničia ani zatiaľ ešte takú partnerskú spoluprácu nevyužili. Z toho 13 stredných škôl (81%) má záujem spolupracovať s NSK v rámci regionálnej spolupráce so zahraničnými partnermi.

Najintenzívnejšia zahraničná spolupráca stredných škôl je s partnerskými inštitúciami z Českej republiky (53), Maďarskej republiky (40) a Nemecka (21), tiež z Poľska (13) a Rakúska (11), spolu sa identifikovalo 227 kontaktov v 32 štátoch.

Spolupráca stredných škôl sa najčastejšie realizuje v oblasti výmenných pobytov, stáží a odbornej praxe študentov a pedagógov, výmeny skúseností v oblasti odborného vzdelávania, športových súťaží a súťaží odborných zručností, projektovej spolupráce (Comenius, Leonardo da Vinci, eTwinning) a kultúry.

Slovenská poľnohospodárska univerzita, ktorá vznikla v roku 1952, má nadviazaných 42 kontaktov s univerzitami, resp. vedecko-výskumnými pracoviskami v 20 štátoch sveta. Z toho v 14 európskych štátoch má 30 kontaktov. Ťažiskovo sa orientuje na Poľsko, USA, Česko, Rumunsko a Nemecko.

Univerzita Konštantína Filozofa, ktorá vznikla v roku 1959 komunikuje prevažne s 15-timi európskymi štátmi, s ktorými má nadviazaných 40 kontaktov. Ťažiskom kontaktov je Česká republika, Maďarsko a Poľsko.

Univerzita Jánosa Selyho je v Nitrianskom kraji najmladšia a vznikla až v roku 2004, za toto relatívne krátke obdobie svojho pôsobenia nadviazala kontakty s partnerskými inštitúciami v 10 európskych štátoch. A jeden kontakt má v USA. Komunikuje predovšetkým s inštitúciami v Maďarsku, Nemecku a Veľkej Británii.

1.5.4 Spolupráca obchodných komôr a regionálnych rozvojových agentúr

Slovensko-japonská obchodná komora prejavila záujem o spoluprácu s NSK ešte v decembri 2008. Peter Bohov, prezident Sl.- Japonskej komory, pozýval potravinárov z Nitry na výstavu FOODEX 2009 do Japonska. SJ Obchodná komora chcela spolupracovať s NSK pri aktivitách v cestovnom ruchu, investičných možnostiach nových firiem v NSK ako aj propagovať Nitriansky región v Japonsku. Bol vypracovaný : „Návrh spolupráce medzi Slovensko-japonskou obchodnou komorou a Nitrianskym samosprávnym krajom“ ešte začiatkom roku 2009. Predseda NSK túto spoluprácu podporoval, no stanovisko Komisie zahraničných vzťahov a cestovného ruchu bolo záporné.

1.5.5 Iné formy spolupráce

Projektová oblasť – operačný program URBACT II.

URBACT II. je európsky operačný program, ktorý si kladie za cieľ podporovať výmenu informácií a skúseností medzi európskymi mestami o otázkach týkajúcich sa trvalo udržateľného rozvoja miest. Program je financovaný z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj (ERDF). Tento program je súčasťou Európskej kohéznej politiky, ktorej prioritou je konkurencieschopnosť, hospodársky rast a zamestnanosť.

Veľká Británia a Severné Írsko (Belfast) – NSK sa stal partnerom projektu OPEN Cities „K otvoreným mestám“ realizovaného v rámci operačného programu URBACT II., projekt vytvoril British Council, vedúcim partnerom je Mesto Belfast.

Hlavným cieľom projektu je vytvoriť koncepciu otvorenosti miest a zostaviť skupinu indikátorov na meranie rôznych aspektov otvorenosti miest. Ako prostredníctvom podpory rôznych foriem internacionalizácie zvýšiť ekonomický úspech miest a regiónu. Aby sa dosiahlo naplnenie cieľa, do

projektu sú okrem miest a regiónu zapojené aj riadiace orgány pre implementáciu regionálnych politík, v prípade NSK je riadiacim orgánom Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Ďalšími partnermi projektu sú mestá Bilbao, Bukurešť, Cardiff, Dublin, Düsseldorf, Gdansk, Madrid, Poznaň, Sofia, Viedeň, Nitriansky samosprávny kraj. Nitriansky samosprávny región je zároveň jediným partnerom projektu, ktorý bol do neho začlenený ako región.

V prvej časti projektu miestna pracovná skupina expertov spracovala základnú štúdiu o podmienkach imigrantov v Nitrianskom kraji a zhodnotila Index otvorenosti Nitrianskeho kraja. Táto fáza bola ukončená 9. 2. 2009.

Implementačná fáza projektu bude prebiehať v rokoch 2009-2011. V rámci druhej fázy projektu organizoval dňa 17. júna 2009 Nitriansky samosprávny kraj, Odbor zahraničných vzťahov a cestovného ruchu, verejnú diskusiu s názvom „Migranti – ľudia, ktorí žijú medzi nami“ ako prvú aktivitu v rámci projektu OPENCites za účasti britského veľvyslanca pána Michaela Roberta, riaditeľa British Council v Bratislave pána Andrewa Spellsa a podpredsedu NSK Jána Vanču. Verejná diskusia sa stretla s veľmi pozitívnym ohlasom najmä v odborných kruhoch. Sprievodnou akciou k verejnej diskusii bola výstava „Czech Made? Výstava komiksů o práci cizinců“ zapožičaná z Multikulturálneho Centra v Prahe, výstava bola 2 týždne inštalovaná v OC Centro Nitra, ktoré za týmto účelom bezplatne prepožičalo svoje verejné priestory.

V implementačnej fáze sa pracovná skupina expertov bude podieľať na vytvorení lokálnych akčných plánov v troch tematických oblastiach, ktorých vypracovanie je podporené aj tematickými stretnutiami partnerov projektu a výmenou skúseností a vedomostí. Tematické oblasti: Vedenie a Správa, Internacionalizácia, Integrácie a Inklúzie. K tematickej oblasti Internacionalizácia bola spracovaná prípadová štúdia „Príprava na integráciu migrantov v NSK“.

Projekt bol Európskou komisiou vybraný ako jeden z „fast track“ projektov v rámci iniciatívy „Regióny za ekonomickú zmenu“. V praxi to znamená, že partneri projektu budú úzko spolupracovať s Európskou komisiou, monitorovať miestne politiky a sledovať prax odvíjajúcu sa z projektu, aby sa aj ostatné mestá v EÚ mohli poučiť zo skúseností partnerov projektu.

Projektová oblasť – operačný program INTERREG IV C.

INTERREG IV C je operačný program v rámci cieľa Európska teritoriálna spolupráca. Celkovým cieľom programu INTERREG IVC, v rámci jeho zamerania na interregionálnu spoluprácu, je zvýšenie efektívnosti politík regionálneho rozvoja v oblasti inovácií, znalostnej ekonomiky, životného prostredia a prevencie voči rizikám, ako aj prispieť k ekonomickej modernizácii a zvýšeniu konkurencieschopnosti Európy.

Maďarsko (Župa Komárom-Esztergom), Bulharsko (Kraj Vratsa), Grécko (Mesto Solún), Srbsko (Zlatiborský región) – pracovné stretnutie partnerov k pripravovanému projektu „Cyrilometodská cesta, Sv.Cyril a Metod- európske dedičstvo“, v rámci operačného programu INTERREG IV C, vedúcim partnerom bude Nitriansky samosprávny kraj

Projekt „Cyrilometodská cesta“ bol pripravený ako projekt regionálnej iniciatívy s celkovým rozpočtom 978 930 €, dĺžka trvania projektu dva roky.

Základom projektu je zmapovanie spoločného kultúrneho dedičstva zúčastnených regiónov. Spracovanie tejto témy a analýza aktuálneho stavu v oblasti ochrany pamiatok a kompetencií regionálnych samospráv partnerských regiónov je východiskom pre vypracovanie doporučení pre mieste samosprávy.

Celkovým cieľom projektu je výmena skúseností a vedomostí v danej oblasti medzi partnerskými regiónmi, odovzdávanie vedomostí a ďalší rozvoj politiky zameranej na uchovávanie a podporu kultúrneho potenciálu ako jednej z možností budúceho ekonomického rozvoja regiónov (napr.

prostredníctvom turizmu) a ich možná implementácia v praxi napr. prijímaním novej legislatívy, ktorá je v súlade so zámermi projektu a politickými princípmi Európskej únie.

V januári 2009 sa v Nitre uskutočnilo prvé stretnutie partnerov projektu za účelom finálnej prezentácie projektu a oboznámenia všetkých partnerov s ich aktivitami a úlohami v rámci projektu. Zároveň sa vytvorila pracovná skupina expertov - historikov, ktorí sa budú podieľať na implementácii projektu najmä v jeho prvej fáze. K 31. januáru 2009 bola podaná žiadosť o projekt, Žiadosť o projekt nebola schválená, projekt sa plánuje podať v rámci nasledujúcej výzvy.

Francúzsko (Champagne-Ardenne) a Česká republika (Vysočina) – spoločné pracovné stretnutie na Vysočine k projektu tripartitnej spolupráce „Klastre v cestovnom ruchu“ operačného programu INTERREG IV.C

Iné projekty

Bulharsko (Vratsa) – na základe požiadavky partnerského regiónu Vratsa sa uskutočnila pracovná návšteva zástupcov Regiónov Vratsa, Pleven, Lovech, Montana a Vidin v Nitre v rámci projektu „Dosiahnutie správneho riadenia zvyšovaním otvorenosti a transparentnosti v práci regionálnej administratívy zo severozápadného regiónu“ v rámci operačného programu „Administratívne kapacity“ spolufinancovaného Európskym sociálnym fondom (ESF) a národným rozpočtom

Prioritou osou I. operačného programu „Administratívne kapacity“ je správne riadenie, podtéma: Transparentnosť a integrita štátnej správy. Partneri projektu sú regionálne správy (úrady) teritória Severozápadného regiónu – Lovech, Montana, Pleven a Vidin, vedúcim partnerom je Správa (úrad) regiónu Vratsa. Hlavným cieľom projektu je výmena skúseností a prenos osvedčených postupov ako zabezpečiť jasné a dostupné informácie pre obyvateľstvo, podnikateľský a tretí sektor, garantovať transparentnosť práce regionálnych úradov a dosiahnuť maximálnu efektivnosť existujúcich antikorupčných mechanizmov.

Maďarská republika (Kocs, Tata) – účasť na maďarsko-slovenskom workshope v rámci projektu „ETE“ na pozvanie primátora mesta Tata, starostky obce Kocs a predsedu Združenia rozvoja maďarských regiónov.

Európske zoskupenie územnej spolupráce (EZÚS)

K zriadeniu kancelárie Európskeho zoskupenia územnej spolupráce bolo prijaté Uznesenie Zastupiteľstva Nitrianskeho samosprávneho kraja č. 308/2008 z 15. decembra 2008. Odbor zahraničných vzťahov a cestovného ruchu pripravil podklady potrebné pre zriadenie kancelárie EZÚS. Prebiehajú rokovania o založení EZÚS a potencionálnymi partnermi: Trnavský samosprávny kraj, Župa Komárom-Esztergom. NSK má úmysel zapojiť jeden francúzsky partnerský región a TSK uvažuje zapojiť jeden rakúsky partnerský región.

1.6 HOSPODÁRSTVO

1.6.1 Efekty z hospodárskej činnosti

Hospodárstvo je rozhodujúcim faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja v regiónoch. Na rozvoj regiónu pôsobí hospodárstvo ako multifunkčný faktor. Ekonomický rozvoj ovplyvňuje prostredníctvom výroby a realizácie tovarov a služieb Jeho odvetvovým zameraním a výkonnosťou v konečnom dôsledku vplýva na tvorbu hrubého domáceho produktu v regióne. Sociálny rozvoj ovplyvňuje prostredníctvom ponuky práce (zamestnanosťou) a výškou miezd. Základnými ukazovateľmi prostredníctvom ktorých je možné charakterizovať efekty ktoré vytvára hospodárstvo v regióne sú:

- vytvorený hrubý domáci produkt v regióne celkom a v prepočte na obyvateľa,
- riešenie zamestnanosti v regióne,
- dosiahnutá úroveň nominálnych miezd.

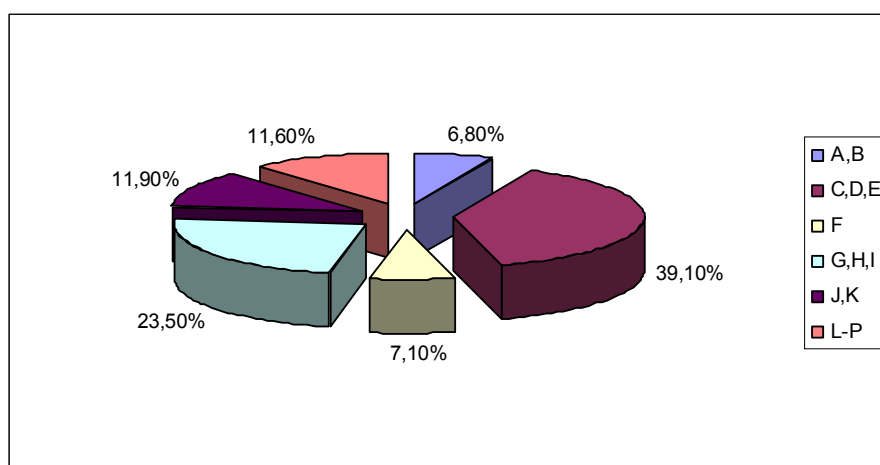
Hrubý domáci produkt

Je synergickým ukazovateľom charakterizujúcim úroveň hospodárskeho rozvoja. Nitriansky kraj vytvoril v roku 2009 7,01 mld. EUR HDP. Po Bratislavskom, Trnavskom a Košickom kraji vytvoril **štvrtý najväčší objem HDP Slovenska**. Na tvorbe HDP Slovenska sa v hodnotenom roku podieľal NSK 11,14%.

Tempom rastu HDP (Tabuľka č. 28) sa Nitriansky kraj po roku 2009 zaradil do skupiny regiónov s priemernou dynamikou rastu HDP. V dynamike rastu DPH ho po Prešovskom a Bratislavskom kraji v posledných rokoch predbehol aj Žilinský kraj. Intenzitou tvorby HDP vyjadrenou v prepočte na obyvateľa (Tabuľka č. 29) sa v roku 2009 kraj zaradil na piate miesto spomedzi všetkých krajov Slovenska. V prepočte na obyvateľa vytvoril Nitriansky kraj v roku 2009 9 928 EUR HDP.

Na tvorbe HDP v kraji mal v hodnotenom roku najvyšší podiel terciárny sektor o čom svedčí i nasledujúci prehľad o tvorbe hrubej pridanej hodnoty. V tomto sektore sa vytvorilo v roku 2009 v kraji 3,13 mld. EUR pridanej hodnoty, čo predstavuje viac ako 49%-ný podiel na celkovej jej hodnote. Rýchly rast terciárneho sektora po roku 2007 spôsobil, že odvetvia sekundárneho sektora sa v štruktúre ekonomiky posunuli na druhé miesto s 2,32 mld. EUR vytvorenej hrubej pridanej hodnoty (36,5%). Odvetvia pôdohospodárstva (poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, poľovníctvo a chov rýb) spolu sa na tvorbe pridanej hodnoty podieľajú cca 0,4 mld. EUR a v štruktúre celkovej pridanej hodnoty vytvorenej v kraji sa tak pôdohospodárstvo podieľá 6,2% (Tabuľka č. 30).

Obrázok 14: Regionálna hrubá pridaná hodnota podľa ekonomických činností

Zdroj: ŠÚ SR Databáza regionálnej štatistiky

Legenda:

A	Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo	F	Stavebníctvo	K	Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti
B	Rybolov, chov rýb	G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	L	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie
C	Ťažba nerastných surovín	H	Hotely a reštaurácie	M	Školstvo
D	Priemyselná výroba	I	Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	N	Zdravotníctvo a sociálna pomoc
E	Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	J	Finančné sprostredkovanie	O	Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby

Národohospodársky pohľad poskytuje informácie špecializácii hospodárstva Nitrianskeho kraja v rámci hospodárstva SR. Nitriansky kraj je najvýznamnejším poľnohospodárskym producentom v SR, druhým najvýznamnejším producentom energií a druhým najvýznamnejším poskytovateľom obchodných služieb. V kraji sú lokalizované firmy, ktoré sa objemom tržieb radia medzi najväčšie firmy v rámci SR (Duslo, a.s., Šaľa, Volkswagen Elektrické systémy, s.r.o., Nitra, Heineken Slovensko, A.S., Nitra, Slovenské energetické strojárne, A.S., Tlmače).

Vývoj jednotlivých ekonomických odvetví v rámci kraja bol podmienený celkovým národohospodárskym vývojom, špecifickým vývojom jednotlivých odvetví národného hospodárstva a špecifickými podmienkami v kraji, ktoré poskytovali investorom komparatívne výhody resp. nevýhody pre rozvoj ich podnikania. Ekonomický vývoj v Nitrianskom kraji možno hodnotiť ako pozitívny, avšak veľmi diferencovaný v jednotlivých odvetviach.

1.6.2 Organizačná štruktúra hospodárstva

Organizačnú štruktúru hospodárstva vytvárajú právne subjekty alokované v kraji. Sú rozhodujúcimi faktormi ekonomického rozvoja regiónu. Ich početnosť, veľkosť a produkčné zameranie ovplyvňujú nielen tvorbu HDP, ale aj zamestnanosť v regióne a úroveň miezd. Koncentráciu podnikov v jednotlivých okresoch významne ovplyvňuje počet mestských sídel, ktoré podnikateľom poskytujú viac lokalizačných faktorov a výhod.

V Nitrianskom kraji k 31.12.2009 bolo zaevidovaných v registri organizácií celkom 64 974 aktívnych právnych subjektov. Právnické osoby tvorili 19% z celkového počtu registrovaných právnych subjektov. FO s takmer 81 % podielom tvoria z hľadiska početnosti najväčšiu skupinu právnych osôb tak, ako v iných krajoch. K 31.12.2009 pôsobilo v Nitrianskom kraji celkom 12 422 právnických osôb. V kraji pôsobilo 204 družstiev. Do skupiny právnických osôb boli však zaradené aj neziskové inštitúcie, ktoré poskytujú najmä služby verejného charakteru (sociálne, kultúrne, športové a i.).

Z územného hľadiska na okres Nitra pripadalo 28,5% zo všetkých podnikov alokovaných v kraji. Ostatné okresy sa podieľali na krajskom úhrne podnikov nasledovne: okres Komárno 21,1 %, Nové Zámky 18,9 %, okres Levice 12,6%, okres Topoľčany 8%, okres Šaľa 7,2 % a okres Zlaté Moravce 3,6%. Nízka koncentrácia podnikov je najmä v okrese Zlaté Moravce.

Z hľadiska vlastníckych štruktúr najväčší podiel tvoril sektor súkromný, a to až 98,9% zo všetkých podnikov.

K 31.12.2009 bolo v Nitrianskom kraji registrovaných spolu **52 552 fyzických osôb** nezapísaných v obchodnom registri, z čoho živnostníci tvorili 92,2%, súkromne hospodáriaci roľníci 3,2% a ostatné fyzické osoby (slobodné povolania) 4,6%. Z odvetvového hľadiska najviac fyzických osôb podnikalo v obchode, v stavebníctve a v priemyselnej výrobe.

Z územného hľadiska najviac živnostníkov bolo registrovaných v okrese Nitra (25,4%) a v okrese Nové Zámky (18,0%). Ostatné okresy kraja sa podieľali na celkovom počte živnostníkov nasledovne: okres Levice 16,3%, okres Komárno 15,6%, okres Topoľčany 10,7% okres Šaľa 8,0%, a okres Zlaté Moravce 6,0%.

Ak hodnotíme podnikateľskú aktivitu v Nitrianskom kraji vyjadrenú počtom podnikateľských subjektov na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov, potom je nutné konštatovať, že podnikateľská aktivita v Nitrianskom kraji je nižšia ako je dosahovaný priemer za Slovensko. Na 1000 EAO pripadá v Nitrianskom kraji 33 podnikov, kým celoslovenský priemer dosahuje úroveň 45 podnikov. Na 1000 EAO pripadá v Nitrianskom kraji 147 FO, kým v celoslovenskom priemere 156 FO.

Na základe počtu zamestnaných v jednotlivých odvetviach vkraji je možné hospodársku štruktúru Nitrianskeho kraja charakterizovať nasledovne:

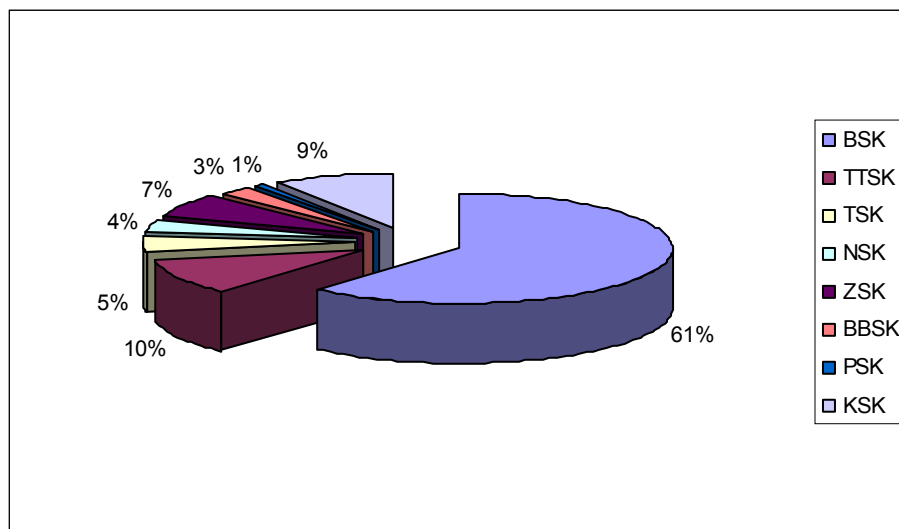
- **rozhodujúcim odvetvím hospodárstva je priemysel**, ktorý zamestnáva vo všetkých jeho odvetviach 30,5 % osôb,
- **druhým odvetvím je obchod, oprava, hotely, reštaurácie, doprava a komunikácie**, kde je zamestnaných 26,1 % osôb z celkového počtu zamestnaných v kraji,
- **odvetvia skupiny služieb**, školstvo, zdravotníctvo, sociálna pomoc, teda odvetvia zabezpečujúce verejné služby sú v Nitrianskom kraji tretím najväčším zamestnávateľom. Odvetvia verejnej správy zamestnávajú 22,3% z celkového počtu zamestnaných v kraji. Je to školstvo, ktoré na zamestnanosti vo verejnej správe má najväčší podiel,
- **finančné služby, nehnuteľnosti, prenájom, obchodné činnosti** zamestnávajú rovnako 7,5% z celkového počtu zamestnaných v kraji.
- **stavebníctvo** je z pohľadu zamestnanosti piatym dôležitým odvetvím hospodárstva v kraji. Na zamestnanosti v kraji sa podieľa 7,4 %,
- **odvetvia pôdohospodárstva** spolu zamestnávajú 6,1% osôb. Vplyv týchto odvetví je v kraji podstatne vyšší než v ostatných krajoch.

1.6.3 Priemysel

Priemysel je rozhodujúcim odvetvím ekonomického a sociálneho rozvoja kraja. Vo väčšine okresov úspešne prekonal transformačný proces na nové podmienky trhového mechanizmu. Špecializácia priemyselných podnikov kraja je viazaná na zdroje, ktoré sa v kraji nachádzajú (výroba potravín a nápojov – väzba na prírodné zdroje, výroba elektrických strojov a prístrojov – väzba na zdroje pracovných síl) a tiež na investície fixované na území kraja (výroba chemikálií a chemických výrobkov). Nitriansky kraj zamestnáva v priemysle 13,3% z celkového počtu zamestnaných v tomto odvetví hospodárstva na Slovensku.

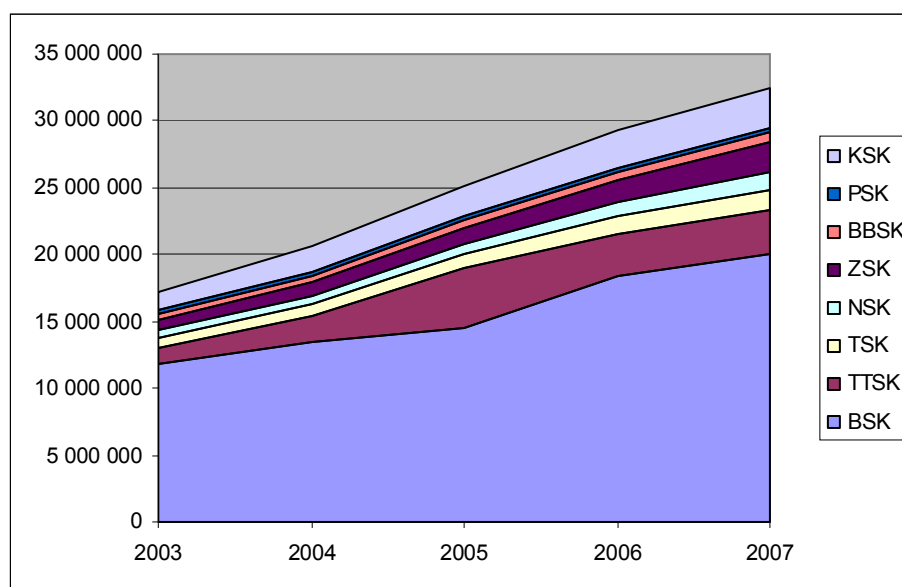
V roku 2008 pôsobilo v kraji spolu 1641 priemyselných podnikov. V odvetviach priemyselnej výroby bolo zaevidovaných 10 207 fyzických osôb (Tabuľka č. 31). V roku 2008 odvetvie priemyslu zamestnávalo 81 632 pracovníkov. Najvýznamnejšiu pozíciu v počte pracujúcich v uvedenom odvetví zastupuje okres Nitra. Najhoršia situácia je v okresoch Šaľa, Zlaté Moravce (Tabuľka č. 32).

Obrázok 14: Priame zahraničné investície podľa samosprávnych krajov SRk 31.12.2007

Zdroj: ŠÚ SR Databáza regionálnej štatistiky

Obrázok 15: Priame zahraničné investície – vývoj podľa krajov v absolútnych hodnotách

Zdroj: ŠÚ SR 2009

Štruktúra odvetví priemyslu

Na základe zamestnanosti v priemyselných odvetviach Nitrianskeho kraja je možné konštatovať, že:

- najvýznamnejší vplyv na riešenie zamestnanosti v kraji majú následné priemyselné odvetvia:
 - výroba motorových vozidiel
 - výroba kovových konštrukcií
 - potravinársky priemysel
 - gumársky priemysel
- do ďalšej skupiny priemyselných odvetví podľa zamestnanosti je možné zaradiť následné odvetvia.
 - výroba počítačových výrobkov
 - výroba elektrických zariadení
 - výroba nábytku

- priemyselnú štruktúru kraja dopĺňajú nasledovné odvetvia:
 - výroba chemikálií
 - výroba strojov a zariadení
 - výroba nápojov
 - výroba kože.

Uvedená štruktúra priemyslu charakterizuje skôr vplyv priemyselných odvetví kraja na sociálny rozvoj. Štruktúra priemyselnej výroby v Nitrianskom kraji môžeme posudzovať aj z pohľadu vplyvu na ekonomický rozvoj a to prostredníctvom vytvorených tržieb za realizovanú produkciu doma a z exportu. Keď posudzujeme štruktúru priemyselnej výroby z hľadiska vplyvu na ekonomický rozvoj v Nitrianskom kraji, potom poradie významu jednotlivých odvetví priemyselnej výroby sa mení nasledovne:

- do skupiny najvýznamnejších priemyselných odvetví môžeme zaradiť:
 - výroba počítačových výrobkov
 - výroba kovových konštrukcií
 - potravinársky priemysel
 - chemický priemysel
- ďalšiu skupinu odvetví tvorí:
 - automobilový priemysel
 - gumársky priemysel
 - výroba nápojov
 - výroba elektrických zariadení

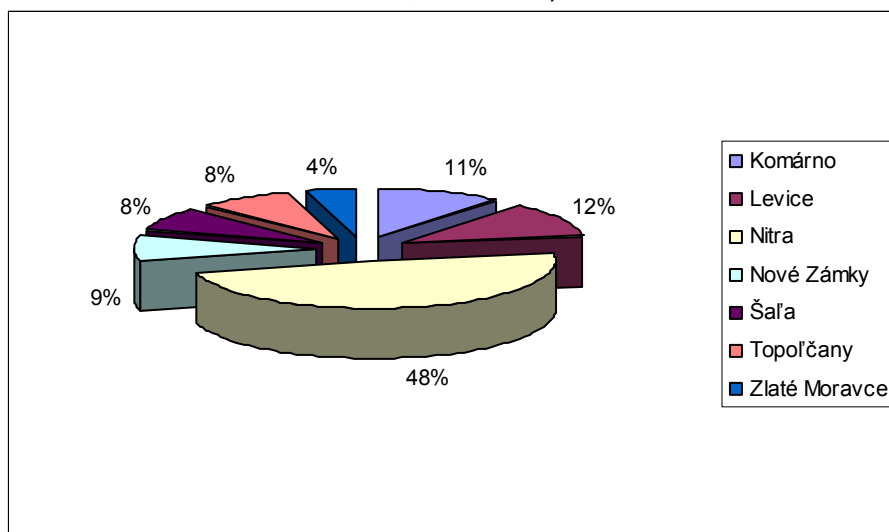
Tržby za export výrobkov do zahraničia potvrdzujú, že najväčšími exportérmi priemyselných výrobkov sú: výroba počítačových výrobkov, výroba kovových konštrukcií, automobilový a chemický priemysel. Rozvoj priemyselnej výroby v Nitrianskom kraji podporuje i rozvoj priemyselných parkov. Na území kraja pôsobia 8 priemyselných parkov: Priemyselný park Vráble, Priemyselný park Levice – Géňa, Priemyselný park Nitra, Priemyselný park Zlaté Moravce, Priemyselný park Hurbanovo, Priemyselný park Čab, Priemyselný park Palárikovo a Priemyselný park Diakovce.

Výkonnosť priemyslu vyjadrená tržbami

Priemyselné odvetvia spolu vyprodukovali v roku 2008 6,9 mld. EUR tržieb, pričom v poslednom sledovanom období zaznamenali vysoký nárast, čím sa zaradili medzi kraje s priemernou hodnotou tržieb.

Na celkových tržbách z priemyselnej výroby v Nitrianskom kraji sa najviac podieľajú okresy Nitra, Šaľa, Nové Zámky, Levice. V roku 2006 z územného pohľadu vzrástli tržby za vlastné výkony a tovar v okrese Levice o 8,5%, Nitra o 9,2%, Nové Zámky o 5,7%, Šaľa o 21,4%, Topoľčany o 6,5% a Zlaté Moravce o 46,8% a poklesli v okrese Komárno o 2,8%.

Obrázok 16: Podiel okresov NSK na tržbách priemyselných podnikov za vlastné výkony a tovar za rok 2009 (100% = 4 952, 54 mil. EUR)

Zdroj: ŠÚ SR, 2010

1.6.4 Stavebníctvo

Stavebníctvo má v Nitrianskom kraji dlhoročnú tradíciu a pôsobnosť nielen doma, ale i v zahraničí. Po roku 2002 stavebníctvo v Nitrianskom kraji (tak ako vo väčšine krajov Slovenska) patrí medzi sektory s dynamicky rastúcim podielom na tvorbe regionálneho HDP. Oživenie stavebnej výroby je dôsledok hlavne masívnejšieho prívlevu zahraničných investícií a štátnej podpory rozvoja bývania.

V roku 2006 na území kraja pôsobilo 856 stavebných firiem. Okrem toho je v stavebníctve zaregistrovaných 10 689 FO. Prevažná časť z nich sú však zamestnancami väčších stavebných firiem. Priemerný evidovaný počet zamestnancov v stavebníctve vykazuje v rokoch 2006 až 2008 v Nitrianskom samosprávnom kraji stúpajúci trend, hoci sohľadom na jednotlivé okresy je vývoj diferencovaný. Z priestorového hľadiska má stavebníctvo výraznejšie zastúpenie najmä v okresoch Nitra, Nové Zámky, Komárno a Levice.

Koncentrácia stavebných firiem v kraji a jeho okresoch sa prejavila aj v úrovni vytvorenej stavebnej produkcie. Nitriansky kraj sa podieľa na celkovej stavebnej produkcii Slovenska 7,5 % podielom. Stavebné podniky v kraji realizovali stavebnú produkciu podľa dodávateľských zmlúv (v bežných cenách) za rok 2008 v hodnote 407 mil.EUR, ktorá sa v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka zvýšila o 46,4%. Produktivita práce zo stavebnej produkcie podľa dodávateľských zmlúv (v bežných cenách) dosiahla na 1 zamestnanca 88 986 EUR a medziročne vzrástla o 28,4%. Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami (v bežných cenách) dosiahla hodnotu 241,2 mil. EUR a medziročne vzrástla o 35,2%. Produktivita práce zo stavebnej produkcie vykonanej vlastnými zamestnancami (v bežných cenách) dosiahla v sledovanom období na 1 zamestnanca hodnotu 52 734 EUR a oproti rovnakému obdobiu minulého roka vzrástla o 18,5%.

Dynamika rastu stavebnej produkcie a rast produktivity práce v stavebníctve sa adekvátne neodráža v priemernej mzde zamestnancov pracujúcich v stavebníctve. V roku 2008 priemerná mzda v stavebníctve Nitrianskeho kraja dosiahla úroveň 667,37 EUR, čo je o 16,2 EUR nižšia mzda než je priemerná mzda dosiahnutá v Nitrianskom kraji. Rozvoj stavebníctva Nitrianskom kraji sa dynamizuje vplyvom stredných a väčších firiem. Zvyšuje sa i produktivita práce, avšak priemerné mzdy v tomto odvetví hospodárstva zaostávajú za rastom produkcie i produktivity práce aj napriek tomu, že práce v stavebníctve si prevažne nevyžadujú zvlášť kvalifikovanú pracovnú silu.

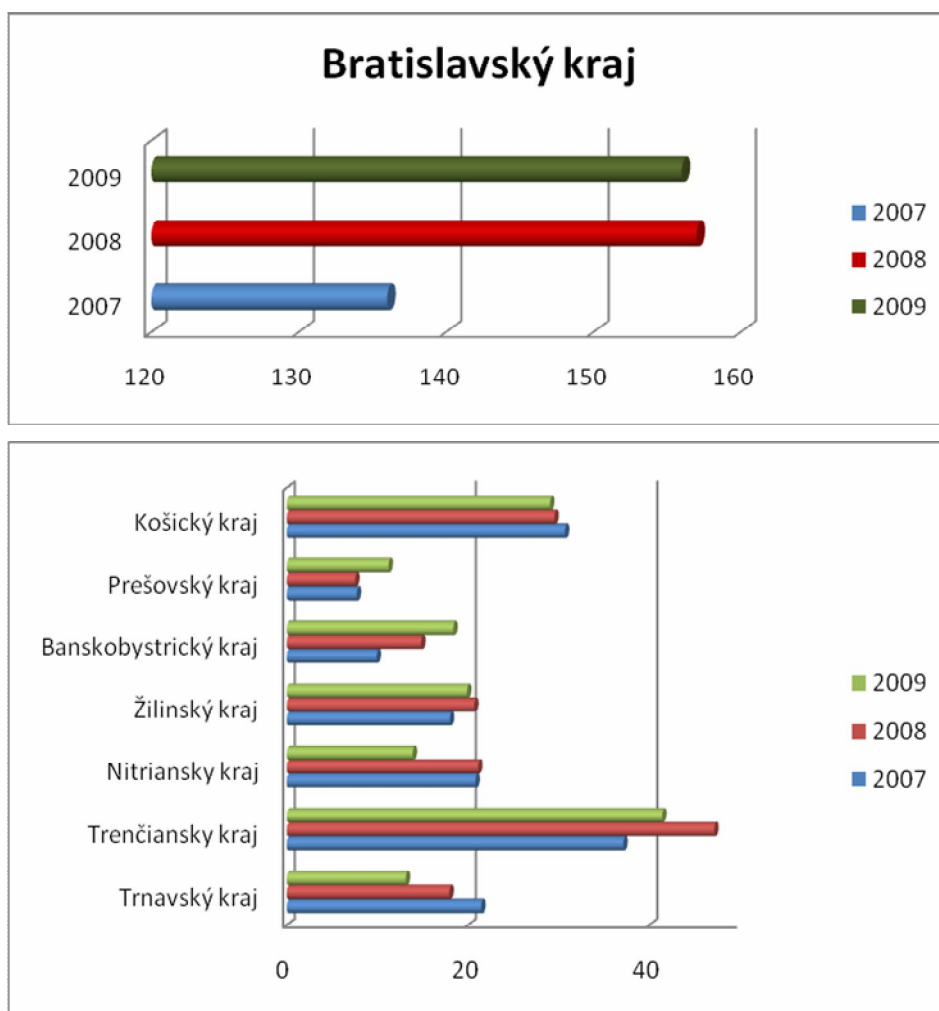
1.6.5 Výskum, vývoj, inovácie – znalostná ekonomika

Naša spoločnosť a jej budúcnosť, v súčasnosti závisí od jej schopnosti a ochoty zavádzať a vymieňať si inovácie ktoré zabezpečujú jej zdokonaľovanie sa a transformáciu na vysoko inklúziu poznatkovú spoločnosť. Spoločnosť, ktorá si zdokonaľuje svoj intelektuálny a technický kapitál je schopná zabezpečiť si svoj udržateľný rast a konkurencieschopnosť svojej ekonomiky v súčasnom globalizovanom svete.

Analýza existujúcej infraštruktúry a ľudských zdrojov pre inovačný rozvoj

Úroveň inovačného systému je považovaná za pilier znalostnej ekonomiky. Hlavným zdrojom inovácií je výskumná a vývojová základňa a kvalifikovaná pracovná sila. Výdavky na výskum a vývoj na Slovensku v roku 2007 predstavovali len 0,46% z vytvoreného HDP. V tom istom roku výdavky na výskum v Nitrianskom samosprávnom kraji predstavovali necelých 20 813 tis. eur, čo tvorilo len 0,31% z vytvoreného hrubého regionálneho produktu.

Obrázok 17 : Porovnanie výdavkov na výskum a vývoj podľa krajov v mil. eur

Zdroj: ŠÚ SR Databáza regionálnej štatistiky

Z uvedeného porovnania vyplýva, že podpora výskumno-vývojovej základne v NSK stagnuje. Počiatočná akcelerácia rastu výdavkov na výskum a vývoj v r. 2007 – 2008 bola vystriedaná prudkým

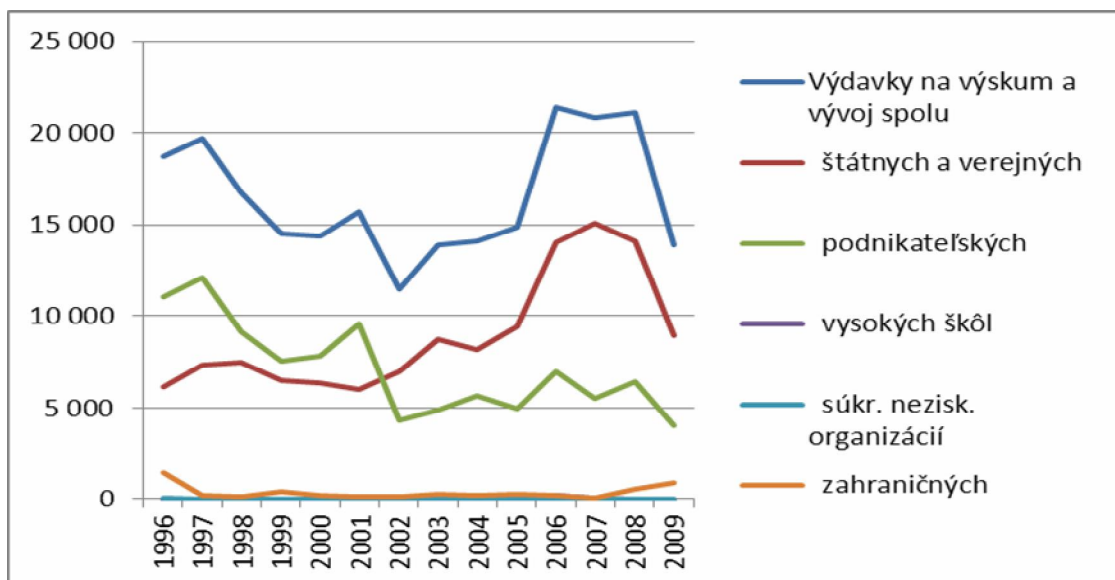
prepados, čo možno sčasti pripísať k dôvodom hospodárskej krízy a následného viazania rozpočtových prostriedkov.

Všeobecne možno skonštatovať, že pozícia NSK z pohľadu výdavkov na výskum a vývoj v rámci regiónov Slovenska je podpriemerná. Menšími výdavkami na výskum a vývoj disponoval len Prešovský samosprávny kraj v r.2009. (Tabuľka č. 33)

Z pohľadu hlbšej analýzy vývoja výdavkov na výskum a vývoj v NSK podľa zdrojov financovania v rokoch 1996-2009, tento bol premenlivý. Celkový objem financií do VaV do roku 2000 klesal, v roku 2001 zaznamenal mierny nárast, aby v ďalšom roku opäť pomerne prudko poklesol., potom nastal jeho nárast, v rokoch 2002 až 2004 mierny, v ďalších rokoch (2005 a 2006) prudký, v roku 2007 a 2008 zaznamenal podobné hodnoty a v poslednom období, v dôsledku hospodárskej krízy, nastal prudký pokles peňazí smerovaných do výskumu a vývoja. (Tabuľka č.33)

Čo sa týka štruktúry výdavkov, stúpajúcu tendenciu mali výdavky zo štátnych a verejných zdrojov, s výnimkou období mierneho poklesu (1999, 200, 2004), aj tu nastal výrazný pokles po roku 2007, v dôsledku hospodárskej krízy. Naopak výdavky z podnikateľských zdrojov mali celkovo klesajúcu tendenciu, s výnimkou období mierneho nárastu oproti predchádzajúcemu obdobiu (2001, 2004, 2006, 2008). Výdavky na VaV zo zahraničných zdrojov boli za celé sledované obdobie najvyššie v roku 1996 (1,45 mil. EUR, v ďalšom období bol finančný objem z týchto zdrojov oveľa nižší, najnižší v r. 2002, 68 tis. EUR, v ostatných rokoch sa pohyboval od 115 tis. EUR po 528 tis. EUR, druhý najvyšší objem bol vynaložený v roku 2009, 878 tis. EUR. Výdavky na výskum a vývoj zo zdrojov súkromných neziskových organizácií boli vynaložené len v určitých rokoch sledovaného obdobia, konkrétne v rokoch 1996, 2002, 2003, 2004, 2008 a sumy sa pohybovali od 21 tis. EUR po 79 tis. EUR. Výdavky na VaV zo zdrojov vysokých škôl sa sledujú od roku 2002 a taktiež boli vynakladané len v určitých rokoch: 2004 (58 tis. EUR), 2005 (174 tis. EUR), 2006 (175 tis. EUR) a v roku 2007 (97 tis. EUR).

Obrázok 18: Vývoj štruktúry výdavkov na financovanie VaV podľa zdrojov v NSK v tis.EUR

Zdroj: výstupy z projektu REDIPE (Regionálne Dimenzie Poznatkovej Ekonomiky)

Finančné prostriedky sa v Nitrianskom kraji vynakladajú predovšetkým na výskum do odborov prírodných vied a to dvojnásobne viac než do technických a poľnohospodárskych odborov. Odvetvové smerovanie zdrojov do výskumu a vývoja len z časti korešponduje s ekonomickou štruktúrou Nitrianskeho kraja, **z čoho vyplýva potreba zmeny smerovania výskumu vo väzbe na ekonomickú štruktúru kraja**, čo je možné dosiahnuť posilnením aplikovaného výskumu. Uvedené smerovanie a ich

značná neproporcionalita môžu byť do budúcnosti obmedzujúcim faktorom inovácií podporujúcich dynamiku ekonomického rozvoja regiónu.

Infraštruktúra výskumu a vývoja

Dlhodobé formovanie ekonomickej štruktúry v Nitrianskom kraji a významný vplyv poľnohospodárstva a potravinárstva na ekonomický a sociálny rozvoj kraja umocnený lokalizáciou poľnohospodárskej univerzity do značnej miery ovplyvnili aj formovanie infraštruktúry výskumu ako aj orientáciu výskumných pracovísk. Infraštruktúra výskumnej a vývojovej základne v nitrianskom samosprávnom kraji je diverzifikovaná a tvorená:

- univerzitami,
- špecializovanými pracoviskami SAV,
- špecializovanými verejnými výskumnými ústavmi štátnymi a súkromnými,
- podnikovým výskumom a vývojom.

Univerzitný výskum

V Nitrianskom samosprávnom kraji pôsobia 3 univerzity, ktoré popri výchovno-vzdelávacom procese zabezpečujú i vedecko-výskumnú činnosť. Rozhodujúca časť výskumných kapacít je viazaná na základný výskum. Vyplýva to jednak zo vzdelávacieho charakteru univerzít a z profilácie ich fakúlt ako aj od možností získania finančných zdrojov z grantov, ktoré sú viazané na stanovené výskumné priority.

Slovenská poľnohospodárska univerzita - Okrem štúdia v akreditovaných študijných programoch zabezpečuje výskumnú, vývojovú a poradenskú činnosť 6 fakúlt (fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov, fakulta biotechnológie a potravinárstva, fakulta ekonomiky a manažmentu, mechanizačná fakulta, fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva a fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja) a 8 pracovísk s celo univerzitnou pôsobnosťou (Botanická záhrada, Vysokoškolský poľnohospodársky podnik, Inštitút ochrany biodiverzity a biologickej bezpečnosti, Poľnohospodársky znalecký ústav, Baltická univerzita, Poradenské centrum legislatívy EÚ, Slovenská poľnohospodárska knižnica a Centrum informačných a komunikačných technológií).

Univerzita Konštantína filozofa - Štúdium a výskum zabezpečuje na 5 nasledovných fakultách: fakulta prírodných vied, fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, fakulta stredoeurópskych štúdií, filozofická fakulta, pedagogická fakulta.

Univerzita J. Selyeho v Komárne - Má tri fakulty: ekonomickú, pedagogickú a reformovanú teologickú. Vedecko – výskumnú činnosť a jej koordináciu na všetkých fakultách univerzity zabezpečuje Výskumný ústav univerzity J. Selyeho.

Slovenská akadémia vied

SAV má lokalizované v meste Nitra 3 špecializované pracoviská (Tabuľka č. 34). Archeologický ústav má v tomto kraji dlhodobú pôsobnosť. Ďalšie dva ústavy vznikli po roku 1991 aj vo väzbe na SPU. Ich zameranie vyplýva z nasledujúceho prehľadu

Špecializované výskumné ústavy

V Nitrianskom kraji pôsobí 8 špecializovaných výskumných ústavov. Ich koncentrácia, ako aj priestorový rozptyl v rámci samosprávneho kraja je väčší (Tabuľka č. 34). Prevahu tvoria verejné výskumné inštitúcie.

V Komárne sa vytvorili aj súkromné výskumné ústavy. Ich výskumné zameranie rešpektuje disponibilitu prírodných zdrojov a ich využívanie v kraji, ako aj pôvodnú ekonomickú štruktúru regiónu.

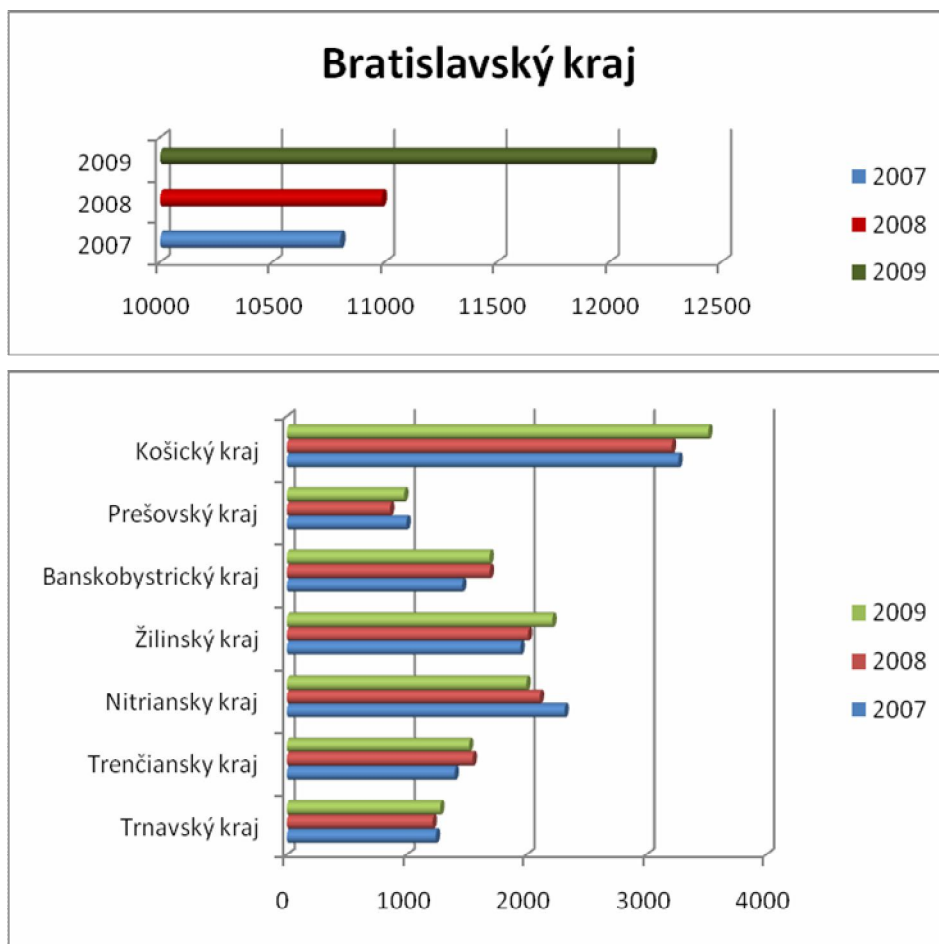
Podnikový výskum a vývoj

V Nitrianskom samosprávnom kraji pôsobí v súčasnosti celkom 10 výskumno-vývojových pracovísk tohto typu. Tento typ výskumu a vývoja existuje v každom okrese s výnimkou Nových Zámkov. Diverzifikácia výskumnej a vývojovej základne ktorá je zrejmá z nasledujúceho prehľadu vychádza z výrobného zamerania veľkých a stredných podnikov alokovaných v kraji. Uvedené súkromné podniky uskutočňujú aplikovaný výskum (Tabuľka č. 34).

Ľudské zdroje viazané na výskum a vývoj

V porovnaní s ostatnými kraji pôsobí v Nitrianskom kraji vyšší počet výskumných a vývojových pracovníkov, ktorí sú koncentrovaní predovšetkým na univerzitách a špecializovaných výskumných ústavoch. Počtom pracovníkov pôsobiach vo výskume a vývoji sa Nitriansky kraj umiestnil na 3. pozícii v rámci Slovenska za r.2009.

Obrázok 19 : Zamestnanci výskumu a vývoja vo fyzických osobách podľa krajov

Zdroj: ŠÚ SR Databáza regionálnej štatistiky

Z hodnotenia pozície Nitrianskeho kraja vo vzťahu k Slovensku a ostatným krajom vyplýva, že Nitriansky samosprávny kraj disponuje dostatočnou výskumnou kapacitou, finančná disponibilita výskumu a vývoja je však nižšia. (Tabuľka č.35)

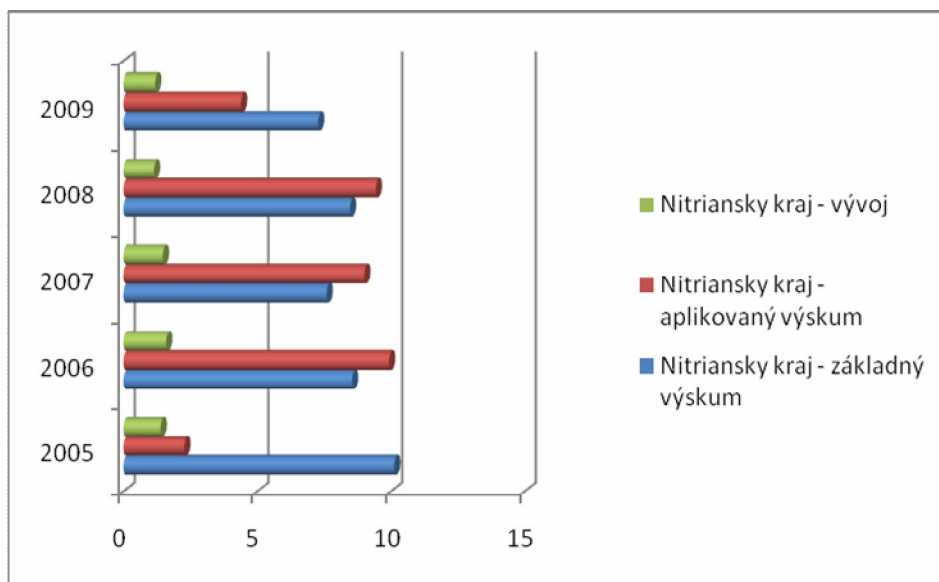
Vecné zameranie výskumu a jeho zdrojové krytie

Základnú orientáciu výskumu v Nitrianskom kraji je možné identifikovať z klasifikácie výdavkov a jeho zdrojového krytia. Inovácie sú viazané rovnako na základný ako aj na aplikovaný výskum. Kým základný výskum poskytuje teoretické východiská a základné a zovšeobecňujúce poznatky pre aplikovaný výskum, hmotné a ekonomické efekty prax posudzuje predovšetkým cez aplikovaný výskum. Pre rozvoj aplikovaného výskumu je základný výskum nutnosťou.

Zdrojové krytie výskumu a vývoja

Ako vyplýva z grafu 34, v Nitrianskom samosprávnom kraji sa rozvíja predovšetkým základný výskum, ktorý je financovaný z verejných zdrojov. **Výdavky na základný výskum sa zvyšujú.** Je zabezpečovaný predovšetkým univerzitami, špecializovanými výskumnými ústavmi a SAV. Uvedené pracoviská zabezpečujú aj aplikovaný výskum, jeho podiel vo výskumnej štruktúre je podstatne nižší. Aplikovaný výskum a vývoj si zabezpečujú predovšetkým podniky ako aj súkromné výskumné a vývojové inštitúcie. (Tabuľka č.36)

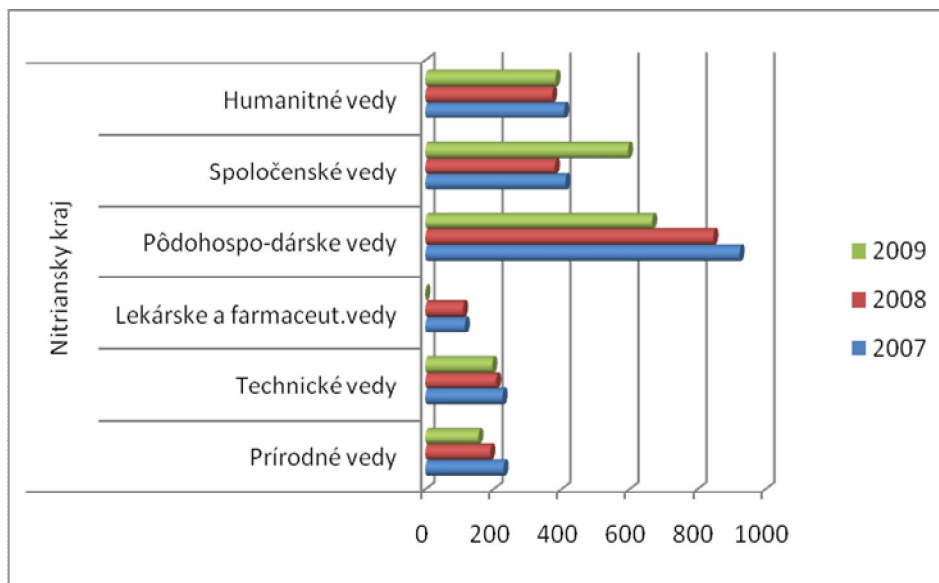
Obrázok 20 :Bežné výdavky na výskum a vývoj podľa činností výskumu a vývoja v NSK v mil.eur

Zdroj: ŠÚ SR Databáza regionálnej štatistiky

Všeobecne možno skonštatovať, že podiel výdavkov na výskum a vývoj v r. 2007 – 2008 rástol, i v oblasti aplikovaného výskumu a vývoja, avšak pre roky 2008 – 2009 bol charakteristický výrazný prepád vynaložených prostriedkov i z dôvodu hospodárskej krízy, kedy bola hospodárska činnosť utlmená.

Obrázok 21: Zamestnanci výskumu a vývoja - FO, z pohľadu vedného zamerania v NSK

Zdroj: ŠÚ SR Databáza regionálnej štatistiky

Z hľadiska vedného zamerania zamestnancov výskumu a vývoja, stále v ňom dominuje orientácia na pôdohospodárske vedy, čo je podmienené i zameraním vedecko-výskumných inštitúcií nachádzajúcich sa v Nitrianskom kraji. Po pôdohospodárskych vedách nasleduje orientácia na humanitné a spoločenské vedy. (Tabuľka č.35)

V závere možno skonštatovať, zo súhrnného hľadiska výskumno – vývojová základňa NSK je značne poddimenzovaná z hľadiska financií i z hľadiska technických kapacít. K dôvodom možno zahrnúť nedostatočnú kooperáciu medzi vedecko-výskumnou základňou súkromného i verejného sektora, absencia spoločných iniciatív v oblasti vedy a výskumu, či sofistikovanejších foriem spolupráce akými sú klastre alebo siete a taktiež slabá podporná infraštruktúra výskumu a vývoja vo forme technopolisov, či vedecko – technických parkov.

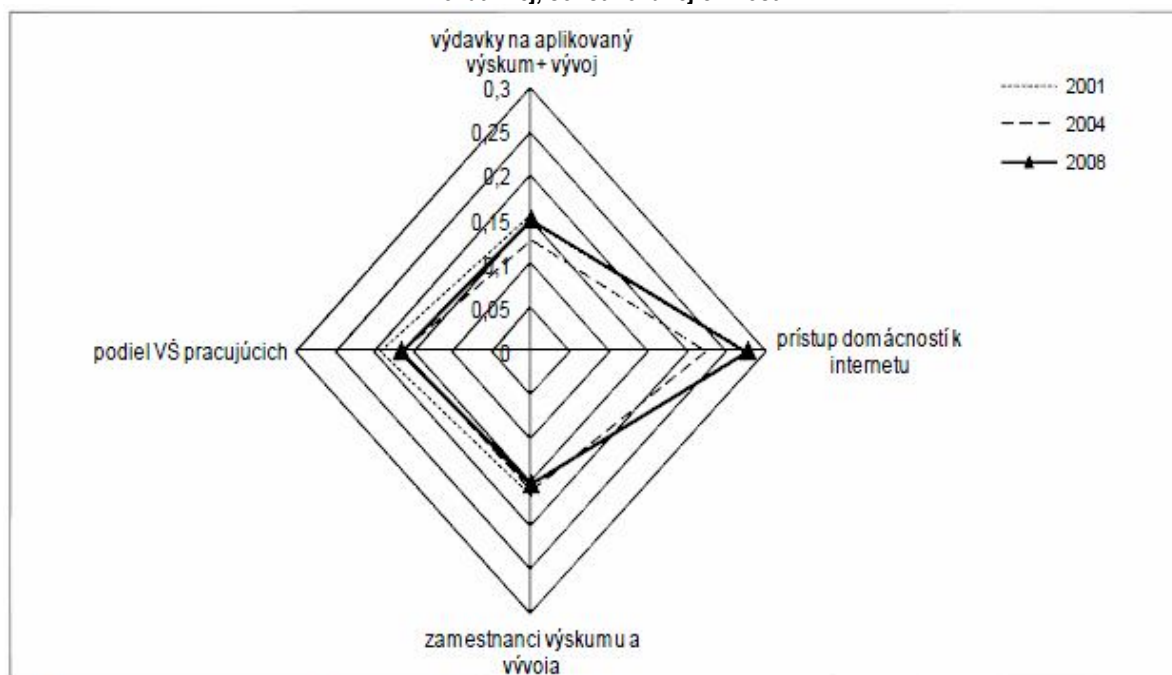
V budúcich rokoch, inovácie ako praktické aplikácie výsledkov výskumu a vývoja sa stanú kľúčové, predovšetkým v posilňovaní konkurencieschopnosti na regionálnej, národnej i nadnárodnej úrovni. Ich význam spočíva predovšetkým v ich multiplikatívnom účinku na akceleráciu rastu výkonu hospodárskych odvetví z kvalitatívneho i kvantitatívneho hľadiska.

Fundamentálnou časťou výskumu a vývoja je spolupráca medzi súkromnou a verejnou výskumnou sférou. Súkromný sektor je zdrojom investícií nevyhnutných pre realizáciu predovšetkým aplikovaného výskumu a vývoja. Z pohľadu súkromného sektora je taktiež dôležité vytvárať vhodné podmienky pre realizáciu výskumných a vývojových aktivít

Hodnotenie vedomostnej ekonomiky z pohľadu súkromného sektora

V súčasnosti, súhrnná kvantitatívna i kvalitatívna úroveň materiálnych, technologických a ľudských zdrojov každého kraja je predmetom záujmu mnohých podnikateľov a investorov. Mnohé investičné spoločnosti a firmy si nechávajú vypracovať detailný, hĺbkový prieskum záujmového územia na ktorom plánujú vykonávanie svojich hospodárskych aktivít. Pre zvýšenie kredibility svojich základných analytických programových dokumentov sa samosprávy môžu oprieť aj o externé hodnotiteľské rankingové a ratingové organizácie z oblasti súkromného sektora orientujúcimi sa na hodnotenie trhového prostredia a benchmarkingu v rámci danej záujmovej oblasti.

Obrázok 22 : Úroveň parametrov hodnotiacich konkurencieschopnosť regiónu Nitrianskeho kraja z pohľadu inovatívnej, sofistikovanej činnosti

Zdroj: prepočty M.E.S.A. 10 podľa údajov Štatistického úradu SR

V uvedenom hodnotení Nitriansky kraj obsadil 5 priečku spomedzi všetkých krajov. Z pohľadu jednotlivých parametrov možno pozitívne hodnotiť, parameter konektivity popisujúci úroveň prístupu k internetu kde v posledných rokoch došlo k výraznému nárastu počtu domácností s pripojením na internet i vďaka zavádzaniu pevných i mobilných širokopásmových prenosových technológií. Negatívne možno hodnotiť predovšetkým parametre určujúce váhu výdavkov na VaV, zamestnancov VaV a podielu VŠ pracujúcich v oblasti VaV, kde Nitriansky kraj možno hodnotiť podpriemerne.

1.6.6 Trh práce a ekonomická aktivita obyvateľstva

Zamestnanosť a priemerná mzda

Koncentrácia právnych subjektov v kraji a ich veľkostná štruktúra vplývajú na zamestnanosť, resp. mieru nezamestnanosti v kraji. Z nasledujúceho prehľadu o počte zamestnaných vyplýva, že v Nitrianskom kraji bolo v roku 2009 zamestnaných 267 648 osôb. Po Bratislavskom, Košickom a Žilinskom kraji poskytoval Nitriansky kraj najviac pracovných príležitostí keď sa zohľadnia všetky odvetvia NH vrátane verejnej správy.

Priestorová ponuka pracovných miest v rámci kraja je značne diferencovaná a závislá od ich veľkosti a najmä sídelnej štruktúry. Je preto logické, že najväčšia zamestnanosť je v okrese Nitra, ktorá je najväčším sídlom a okolo nej sú sústredené ďalšie sídla mestského typu. V okrese Nitra je zamestnaných 80,1 tis. osôb. V okrese Nové Zámky je zamestnaných 51,5 tis osôb, v Levickom okrese 40,7 tis., Komárňanskom okrese 37,7 tis. Topoľčianskom okrese 29,7 tis osôb. Najmenšie okresy ku ktorým sa radí Šaľa zamestnávajú 15 tis osôb a Zlaté Moravce 12,7 tis osôb.

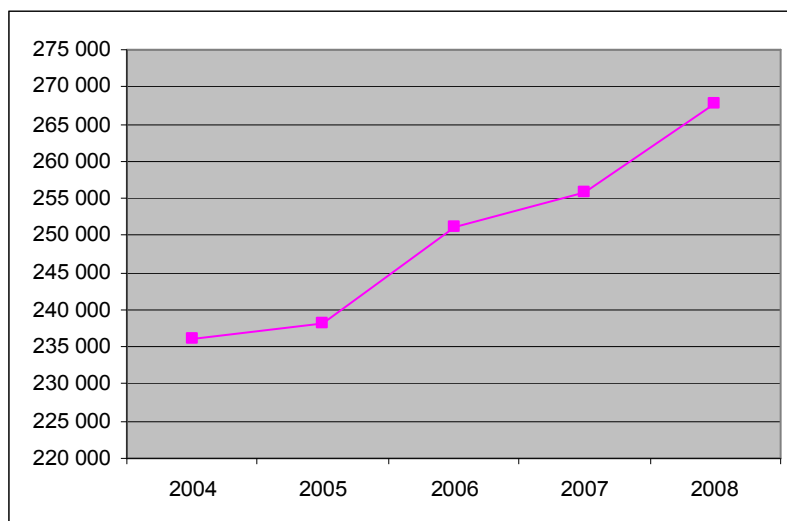
Štruktúra hospodárstva v kraji, dosahovaná úroveň produktivity práce ako aj mzdová politika podnikateľských subjektov súkromného sektora a verejnej správy sa premieta do **priemernej hrubej nominálnej mesačnej mzdy**, ktorá dosiahla v roku 2008 úroveň **690,23 EUR** (Tabuľka č. 37), a tak sa Nitriansky kraj radí k regiónom s najnižšou nominálnou mzdou (po Prešovskom a Banskobystrickom kraji).

Ekonomická aktivita obyvateľstva v Nitrianskom kraji

Ekonomicke aktívne obyvateľstvo je dôležitým potenciálom a hodnototvorným faktorom pre ekonomický rozvoj územia. Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva žijúceho v Nitrianskom kraji mal mierne stúpajúcu tendenciu. Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva vzrástol z 350 500 v roku 2004 na 360 500 v roku 2008. Nastolený trend kopíruje vývoj počtu produktívnej zložky obyvateľstva, ktorý bol popísaný vyššie. Pozitívom pre ďalší sociálno-ekonomický rozvoj kraja, ako dokumentuje graf 32 je rastúci počet pracujúcich v období rokov 2004 - 2008, ktorý narástol o 17,8 % a neustále klesajúci trend nezamestnaných osôb (o 54 %)

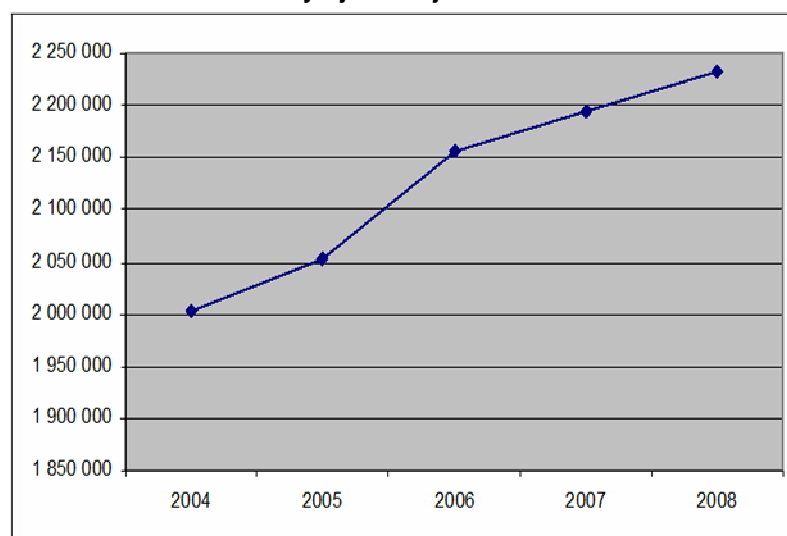
V priebehu rokov 2004 až 2008 celková zamestnanosť v NSK rástla. V priebehu skúmaných rokov vzrástol počet pracujúcich o 31 626 osôb, čo sa v celkovom počte pracujúcich prejavilo nárastom o 13,4 %. Najnižšiu hodnotu dosiahla zamestnanosť v roku 2004, kedy sa pohybovala na úrovni 236 022 pracujúcich. Vývoj zamestnanosti v Nitrianskom samosprávnom kraji približne kopíruje vývoj na celoslovenskej úrovni.

Obrázok 23: Vývoj celkovej zamestnanosti v NSK

Zdroj: ŠÚ SR Databáza regionálnej štatistiky

Obrázok 24: Vývoj celkovej zamestnanosti v SR

Zdroj: ŠÚ SR Databáza regionálnej štatistiky

V roku 2004 sa na zamestnanosti v kraji najvýraznejšie podieľali odvetvia priemyslu (30,07 %), veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru (16,81 %), školstvo (8,78 %) a poľnohospodárstvo (8,43 %). Priemysel tvoril najvyšší podiel na zamestnanosti aj v roku 2008. Nakoľko stúpol počet zamestnaných osôb v tomto období v priemysle o 10 650, jeho percentuálny podiel stúpol na 30,5. Zamestnanosť v odvetviach veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru stúpila, čo sa podpísalo na zvýšení ich podielu na zamestnanosti (18,23 %). Zmeny podielu na zamestnanosti sledujeme aj v ďalších ekonomických odvetviach (Tabuľka č. 38). Rozvoj stavebníctva na Slovensku sa podpísal pod nárast zamestnanosti v tomto odvetví aj v Nitrianskom kraji. Najvýraznejší pokles zamestnanosti bol v sledovanom období zaznamenaný najmä v odvetví pôdohospodárstva (o 3 651 osôb).

Vývoj miery nezamestnanosti

V súčasnej dobe miera nezamestnanosti v NSK dosahuje úroveň 11,72% (2009). Výrazný nárast zaznamenala miera nezamestnanosti v poslednom medziročnom období. V sledovanom období rokov 2005 až 2009 (Tabuľka č. 39). bol pohyb miery nezamestnanosti značne kolísavý.

Regionálne rozdiely na úrovni okresov kraja vykazujú rôzne trendy vo vývoji miery nezamestnanosti. Okresy Levice, Komárno a Nové Zámky dosahovali v roku 2009 vyššiu mieru nezamestnanosti než bol celoslovenský priemer. Okres Nitra sa najviac približuje k hodnote tzv. frikčnej nezamestnanosti (5% čo je ekonomicky a sociálne únosná miera). Vo všetkých okresoch NSK sú teda na trhu práce ešte voľné zdroje pracovných síl, pre ktoré je potrebné hľadať vhodné umiestnenie.

Súčasná štruktúra nezamestnanosti

V štruktúre uchádzačov o zamestnanie v kategórii mladiství a absolventi najvyšší podiel v rámci Nitrianskeho kraja vykazuje okres Komárno (15,1 %), okres Levice (14,6 %) a okres Nové Zámky (12,7%). V ostatných okresoch je tento ukazovateľ pod krajským priemerom (11,7%); (Tabuľka č. 40). K ďalším ohrozeným kategóriám na trhu práce patria ženy starajúce sa o deti, osoby s nižším vzdelaním, zdravotne postihnuté obyvateľstvo a obyvateľstvo vyšších vekových kategórií.

Dlhodobá nezamestnanosť

Podľa dĺžky nezamestnanosti Nitriansky kraj sa pohybuje v intenciách celoslovenského vývoja. Výrazný je problém dlhodobej nezamestnanosti (nad 12 mesiacov), keď takmer 45 % nezamestnaných osôb je evidovaných práve v tejto kategórii. Tento problém je významný najmä v okresoch Levice, kde takéto osoby nadobúdajú na celkovom počte nezamestnaných až 55%-ný podiel. (Tabuľka č. 41)

1.7 CESTOVNÝ RUCH

Cestovný ruch je významným prvkom rozvoja ekonomiky hospodárstva. V súčasnom období sa do popredia na trhu cestovného ruchu dostávajú najmä individuálne formy cestovného ruchu, orientované na tiché a pokojné miesta, kde si rekreant môže nielen oddýchnuť, regenerovať svoje sily, ale má i priamy kontakt s prírodou resp. s vidieckym prostredím, môže sa oboznamovať s množstvom zaujímavých kultúrohistorických pamiatok. Práve takéto formy cestovného ruchu poskytuje Nitriansky kraj.

Ďalšie smerovanie v rozvoji cestovného ruchu vyplýva v Nitrianskom samosprávnom kraji (ďalej NSK) zo Stratégie rozvoja cestovného ruchu NSK na roky 2007 - 2013, ktorá bola schválená v Zastupiteľstve NSK uznesením č. 87/2008 dňa 12.6.2008.

1.7.1 Ponuka a dopyt cestovného ruchu

Ponuka cestovného ruchu NSK vychádza z lokalizačných predpokladov (z prírodného a kultúrno-historického potenciálu ako i organizovaných podujatí) CR, ktoré tvoria primárnu ponuku a zo sekundárnej ponuky. Sekundárna ponuka je prostriedkom na priblíženie a využitie primárnej ponuky formou infraštruktúry a inštitúcií CR, nie je cieľom účasti CR.

Prírodný potenciál

Vysoká koncentrácia atraktívnych tvarov reliéfu, ich variabilita vytvárajú predpoklady pre vykonávanie širokej palety rekreačných pohybových aktivít viazaných na cestovný ruch. V letnej sezóne, ale i v mimosezónnom období sú na území Nitrianskeho kraja vytvorené podmienky pre kúpanie a vodné športy, vidiecky cestovný ruch, cykloturistiku, turistiku, hipoturistiku, poľovníctvo, rybolov, kúpeľný a kultúrno-poznávací cestovný ruch. Teplotné a zrážkové pomery umožňujú využitie potenciálu podhorských obcí Nitrianskeho kraja (Pukanec, Závada, Zlatno, Jedľové Kostoľany, Krňa, Skýcov, Nová Dedina) aj v zimnej sezóne, pre zimné športy – lyžovanie a snowbarding. Územie Nitrianskeho kraja zasahujú dve veľkoplošné chránené územia CHKO Ponitrie a CHKO Štiavnické vrchy. Najviac vzácnych prírodných útvarov sa nachádza na území obcí Mužla, Kameničná, Trávnica, Nová Vieska, Michal nad Žitavou, Marcelová a Maňa. Atraktivitu vidieckych obcí Nitrianskeho kraja dotvára vegetácia. V 10 % vidieckych obcí analyzovaného územia pokrýva les viac ako polovicu katastra. Analyzované územie má predpoklady pre rozvoj vybraných letných aktivít viazaných na výskyt vodných plôch. K známym vodným plochám patrí napr. Duchonka, Lipovina pri Bátorciach, bagrovská v Šuranoch, Komjaticiach, Komoči, Kováčove, Chľabe a pod. Známe sú i Levické rybníky. Perspektívne je však využívanie termálnych prameňov v cestovnom ruchu. Tieto sú lokalizované v obciach Santovka, Patince, Hokoce, Horné Turovce, Podhájska, Poľný Kesov, Norovce, Tvrdomestice a Obyce. Na báze niektorých termálnych prameňov boli už v minulosti vybudované termálne kúpaliská alebo kúpeľné zariadenia, ktoré sú významné z hľadiska rozvoja letného cestovného ruchu: Pukanec, Podhájska, Patince, Diakovce a Poľný Kesov.

Kultúrno-historický potenciál a podujatia

Na rozdiel od prírodných predpokladov sú kultúrno-správne predpoklady typické svojím bodovým rozšírením. Tým, že geneticky súvisia s činnosťou človeka, ich výskyt je zviazaný hlavne s intravilánmi miest a obcí.

Územie Nitrianskeho kraja patrí k starým kultúrnym oblastiam Slovenska. Osídlené bolo už od mladšieho paleolitu, čo dokumentujú početné archeologické náleziská. Významná obchodná cesta – vetva tzv. jantárovej cesty prechádzajúca NSK napomohla k stretávaniu a vzájomnej výmene kultúrnych vplyvov. Obdobie Veľkej Moravy patrí k najvýznamnejším obdobiam vývoja územia NSK. Na území Nitrianskeho kraja sa nachádza celkom 919 nehnuteľných pamiatok, rôzneho druhu, z ktorých 41 % je

lokalizovaných v mestách. K dôležitým centráм zachovaných kultúrno-historických pamiatok patria predovšetkým mestá Nitra a Komárno. Osobitne významné nehnuteľné pamiatky lokalizované na vidieku reprezentujú zvyšky rímskeho kamenného kastela v Iži – lokalite Leányvár, kostol sv. Juraja z 9. stor. v Kostolčanoch pod Tribečom a gotický kostol sv. Jakuba zo 14. stor. v Želiezovciach. Z hľadiska poznávacieho cestovného ruchu významnú úlohu zohrávajú i románske rotundy v Bíni, Nitrianskej Blatnici a kostolík Dražovciach. Významné kultúrno-historické pamiatky, ktoré sa môžu stať cieľom návštevníkov sú lokalizované aj v obciach Topoľčianky, Brhlovce, Komjatice, Močenok, Dvory nad Žitavou, Pukanec, Krušovce, Lefantovce, Nitrianska Streda, Mojmírovce a Bátovce. Samostatnú skupinu pamiatok, ktoré dokumentujú tradície a remeslá typické pre regióny NSK sú technické pamiatky. Z nich sa na území kraja zachovali napr. vodné mlyny v Machulinciach, Hornom Ohaji, Bohuniciach a v Kolárove.

Organizované kultúrne, obchodné a športové podujatia sa koncentrujú hlavne do miest. Medzi významnejšie pravidelné podujatia (s medzinárodným resp. národným významom) možno zaradiť: kultúrne letá v mestách, divadelné festivaly (Divadelná Nitra), koncerty (Nitrianska hudobná jar, jeseň, Zbory mestu), vianočné trhy, hradné slávnosti (Novozámocké hradné hry, Levické hradné slávnosti), výstavy (Agrokomplex, Medzinárodná výstava psov), jarmoky v mestách a na vidieku, gastronomické podujatia ako vinobrania a degustácie vín, klobásové festivaly a športové podujatia (napr. Hubertus Topoľčianky, Chodecká Nitra apod.).

Regionalizácia cestovného ruchu NSK

Regionalizácia cestovného ruchu v SR predstavuje rozdelenie územia SR do 21 regiónov cestovného ruchu podľa potenciálu cestovného ruchu. Vzhľadom k tomu, že územie NSK je administratívno-správne vymedzené územie a regionalizácia rešpektuje najmä geografický prístup vymedzenia regiónov cestovného ruchu, je rozdelené územie NSK do 5 regiónov cestovného ruchu. Z nich najväčšiu časť územia NSK pokrýva Nitriansky región a ostatné regióny cestovného ruchu (Podunajský, Dolnopovažský, Hornonitriansky a Ipeľský región) zasahujú do územia kraja okrajovo. Prevažná časť územia NSK je z hľadiska kvality potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu zaradená do III. kategórie (Tabuľka č. 42) a má zo strednodobého hľadiska nadregionálny význam (v dlhodobom časovom horizonte národný význam). Z funkčného hľadiska je Nitriansky región vhodný pre realizáciu nasledujúcich skupín nosných aktivít cestovného ruchu: **pobyt pri termálnych vodách, vidiecky cestovný ruch, vinárske aktivity, poznávanie pamiatok, návšteva podujatí a obchodné cesty**. Ostatné regióny cestovného ruchu, ktoré zasahujú územia kraja okrajovo majú vytvorené podmienky pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a pre pobyty pri termálnych vodách, v dispozíciách pre realizáciu ostatných aktivít sa vzájomne líšia (príloha – Regionalizácia cestovného ruchu v SR – Nosné skupiny aktivít v jednotlivých regiónoch) (napr. Podunajský región – cykloturistika, vinárske aktivity a poznávanie pamiatok).

Ubytovacie a stravovacie zariadenia

Zastúpenie ubytovacích zariadení, je jednou zo základných podmienok uskutočňovania aktívneho cestovného ruchu. Stav a výkony ubytovacích zariadení v sledovanom území výrazne odzrkadľujú jeho atraktivitu. Požiadavkám cestovného ruchu v Nitrianskom kraji slúžilo v roku 2009 celkovo 282 zariadení s celkovou kapacitou 11 539 lôžok (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 43, Tabuľka č. 44). Z priestorového hľadiska sú ubytovacie zariadenia koncentrované najmä do miest. Ubytovacie zariadenia vo vidieckych obciach sú rozmiestnené nerovnomerne (až 82 % vidieckych obcí nedisponuje žiadnou ubytovacou kapacitou) a je naviazaná na využívanie vodnej plochy, termálnej vody alebo na severe kraja na turistiku a poľovníctvo. Rovnomernejšie sú lokalizované pohostinské odbytové strediská, najmä pre ich polyfunkčnosť, nachádzajú sa až v 95 % obcí NSK.

Významné služby cestovného ruchu zabezpečujú i športovo-rekreačné a kultúrno-spoločenské zariadenia. Lokalizácia športovo-rekreačných zariadení závisí od prírodných podmienok. V NSK je väčšina športovo-rekreačných zariadení je koncentrovaná do miest a vhodná pre využitie v letnej sezóne. Problémom športovo-rekreačných zariadení je sezónne využitie a zastaralosť resp. nevyhnutnosť obnovy objektov. V súvislosti s perspektívou rozvoja cykloturistiky na území NSK je nevyhnutné uviesť, že v súčasnosti sú značené cyklotrasy vybudované len parciálne vo väzbe na existujúcu Podunajskú cyklotrasu a vo veľmi krátkych úsekoch (obec Podhradie a úsek Jur nad Hronom a Starý Tekov). Na území NSK je naplánovaných viacero cyklistických trás pozdĺž vodných tokov, ktoré nie sú značenými trasami, chýba zodpovedajúca infraštruktúra a nie sú vzájomne prepojené. Podobne vodné toky NSK vytvárajú príležitosti pre využívanie ekologickej vodnej dopravy pre rekreačné účely, ale pre jej realizáciu nie sú vytvorené infraštruktúrne podmienky.

Návštevnosť v cestovnom ruchu

Dominantný podiel na využívaní ubytovacích služieb predstavujú návštevníci zo Slovenska. V roku 2009 ich navštívilo 242 861 osôb, z toho bolo 85 404 cudzincov. Počet prenocovaní bol 651 396 z toho na cudzincov pripadlo 40,38 %. Priemerná dĺžka ich pobytu bola 2,7 dňa, čo naznačuje najmä krátkodobé využívanie služieb ubytovacích zariadení. Cudzinci pre svoje ubytovanie využívajú najmä hotelové ubytovanie a penzióny. Najvyšší počet prenocovaní bol v okrese Nové Zámky a v okrese Nitra, ktoré kumulujú až 61,15 % prenocovaní v NSK. Počet prenocovaní zahraničných turistov je najvyšší v okrese Nové Zámky, čo poukazuje na krátkodobé využívanie termálnych vôd v tomto okrese. (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 45).

1.7.2 Inštitucionalizácia cestovného ruchu v NSK

V zmysle § 3 Zákona 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky je koordinácia rozvoja cestovného ruchu v kompetencii samosprávnych krajov. V NSK zodpovedá za riadenie úseku - cestovný ruch Odbor zahraničných vzťahov a cestovného ruchu Úradu NSK. Na území NSK pôsobia ďalšie subjekty (združenia obcí, záujmové združenia právnických osôb a občianske združenia), ktorých cieľom je rozvoj aktivít spojených s cestovným ruchom.

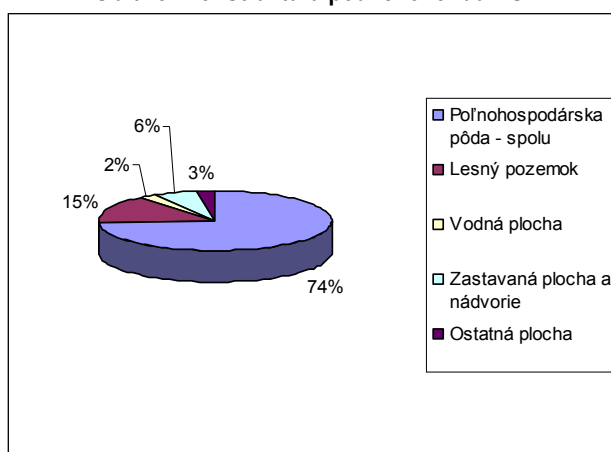
V roku 2010 pôsobilo v NSK 45 združení obcí registrovaných v Registri združení obcí na Ministerstve vnútra SR, ktorých predmetom činnosti je okrem oblasti sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie, aj miestna doprava, oblasť školstva, kultúry a rozvoj cestovného ruchu a taktiež 21 záujmových združení právnických osôb, ktoré sa v rámci svojej činnosti zameriavajú na rozvoj cestovného ruchu. Po nadobudnutí účinnosti Zákona č. 91/2010 o podpore rozvoja cestovného ruchu, možno predpokladať vznik nových organizačných štruktúr – oblastných organizácií cestovného ruchu a krajskej organizácie cestovného ruchu.

1.8 PÔDOHOSPODÁRSTVO

Nitriansky kraj (spolu s Trnavským krajom) má najlepšie podmienky pre poľnohospodársku produkciu na celom Slovensku, toto územie sa vyznačuje najvyšším prírodným a socio-ekonomickým potenciálom pre poľnohospodárstvo. Poľnohospodársky pôdny fond (k 1.1.2009 s výmerou 468 669 ha) predstavuje až 74% výmery, čo je najvyššia hodnota na Slovensku, je to takmer o 25% vyššia hodnota ako celoštátny priemer. V rámci kraja najnižší podiel poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery vykazujú okresy Zlaté Moravce a Topoľčany. K okresom s najväčším percentuálnym zastúpením poľnohospodárskej pôdy patria okresy Šaľa, Nové Zámky, Komárno a Nitra.

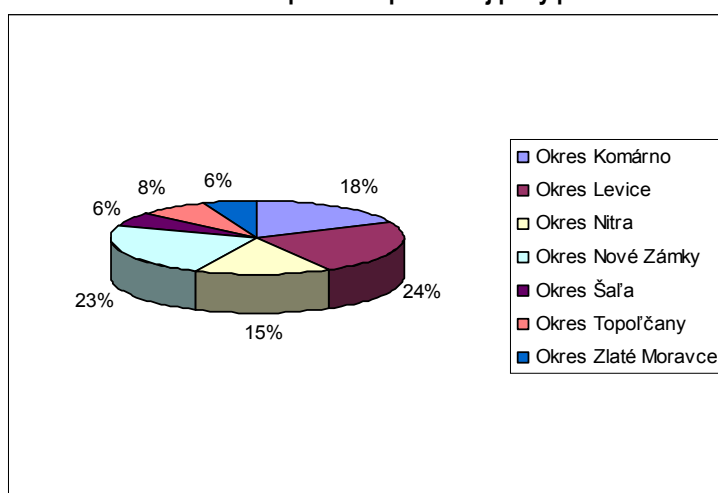
Orná pôda predstavuje najčastejšiu formu využitia poľnohospodárskeho pôdneho fondu v regióne. K 1.1.2009 orná pôda sa v Nitrianskom kraji rozkladala na rozlohe 406 761 ha, stupeň zornenia bol veľmi vysoký – dosahoval hodnotu až 86,8% (čo je takmer o 30% vyššia hodnota ako celoslovenský priemer). Stupeň zornenia je najvyšší v okrese Šaľa. Vinice v kraji tvoria vyše 2,5% výmery poľnohospodárskej pôdy kraja. Ovocné sady predstavujú významnú zložku poľnohospodárskej pôdy (0,8% výmery), vzhľadom na mimoriadne priaznivé prírodné podmienky táto oblasť patrí medzi najintenzívnejšie ovocinárske oblasti Slovenska. Výmera trvalých trávnych porastov je v záujmovom regióne na úrovni 6,9 % z výmery poľnohospodárskej pôdy, čo súvisí s tým, že rozhodujúcu časť kraja vyplňa Podunajská nížina.

Obrázok 25: Štruktúra pôdneho fondu NSK

Zdroj: ŠÚ SR 2010

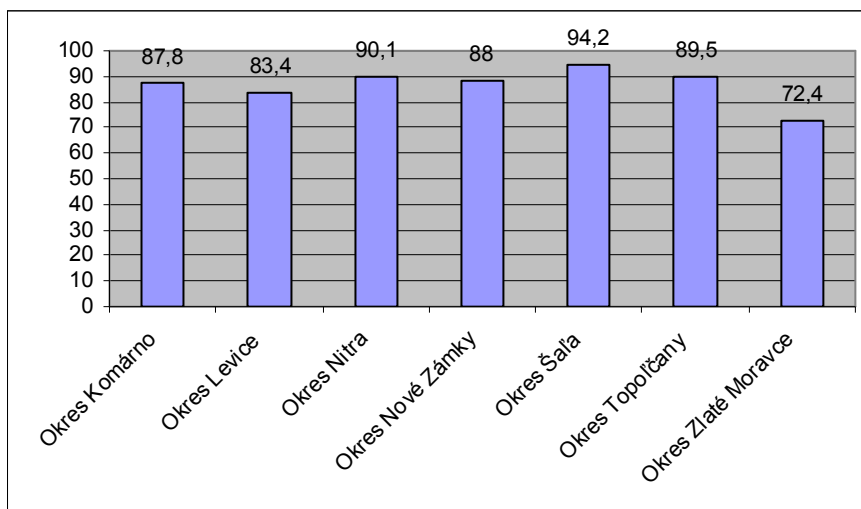
Obrázok 26: Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy podľa okresov

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Z hľadiska výmery poľnohospodárskej pôdy sú najvýznamnejšie okresy Levice, Nové Zámky, Komárno a Nitra (Tabuľka č. 46). Kvalitatívne najlepšia poľnohospodárska pôda sa nachádza na území okresov Šaľa, Nitra, Nové Zámky a Topoľčany.

Obrázok 27: Stupeň zornenia na úrovni okresov NSK v %

Zdroj: ŠÚ SR, 2009

Nepoľnohospodársky pôdny fond v kraji k 1.1.2009 s výmerou 166 591 ha. V rámci neho najväčší podiel mali lesné pozemky, ktoré pokrývali plochu 96 323 ha, čo z celkovej výmery kraja predstavovalo 15,2 % (na celoštátnej úrovni lesy pokrývajú viac ako 40 % z rozlohy krajiny); (Tabuľka č. 47).

Nitriansky kraj je málo lesnatý, pričom významnejšie zastúpenie majú lesy najmä na území okresu Zlaté Moravce, Levice a Topoľčany. Vodné plochy (rybníky, potoky, močiare, jazerá, priplavy, odvodňovacie a zavodňovacie kanály) celkovo zaberajú 15 719 ha, t.j. 2,48 % rozlohy Nitrianskeho kraja.

Po roku 2000 vplyvom intenzívnej výstavby priemyselných areálov a rozvojom bytovej výstavby v záujmovom regióne výmera zastavaných plôch dynamicky rástla. Najväčšie kompaktné zastavané územia sa nachádzajú v intravilánoch miest regiónu. Výmera zastavaných plôch v kraji k 1.1.2009 bola 38 053 ha, čo predstavovalo 6 % rozlohy kraja. Na areály s obytnou funkciou sa mení aj veľké množstvo pôvodne veľmi kvalitnej poľnohospodárskej pôdy. Môžeme sledovať úbytok poľnohospodárskej pôdy a to najmä ornej. Tento úbytok ornej pôdy však na druhej strane znamenal v roku 2005 prírastok v kategórii nepoľnohospodárskej pôdy, čiže využitie kvalitnej poľnohospodárskej pôdy na účely výstavby – priemyselnej, občianskej, bytovej, poľnohospodárskej a iné investičné účely.

Produkčný potenciál poľnohospodárskych pôd

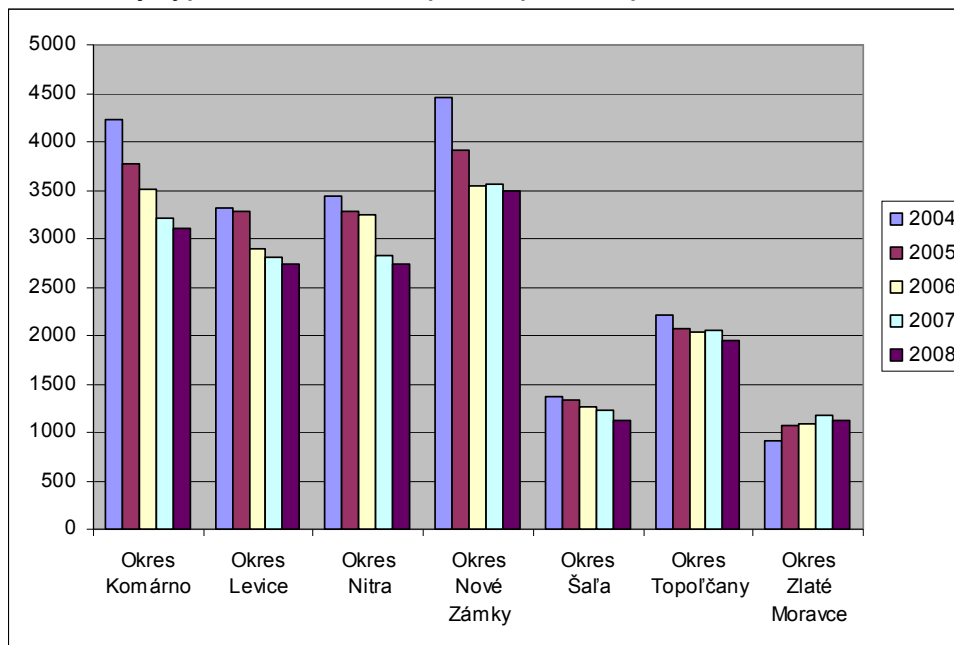
V Nitrianskom kraji sa nachádzajú najproduktívnejšie pôdy v SR s najvyššou hodnotou pre pozemkové úpravy. Priemerný produkčný potenciál poľnohospodárskej pôdy je 68,6 bodov, pričom priemer za Slovensko predstavuje 44,4 bodov. Najvyšší index produktivity pôdy sa nachádza v okrese Šaľa (85,2), najnižší je v okrese Zlaté Moravce (62,0). Na území kraja sa nachádzajú najproduktívnejšie pôdy v rámci SR. 80 % pôdneho fondu je v kategóriách potenciálnych orných pôd - O1 (najproduktívnejšie), O2 (vysoko produkčné), O3 (veľmi produkčné), O4 (produkčné).

Vzhľadom na vysoký produkčný potenciál poľnohospodárskej pôdy v kraji, vybudovanú materiálo-technickú základňu a poľnohospodárske tradície je prioritizovanie produkčnej funkcie v tomto kraji logické a z národohospodárskeho hľadiska perspektívne. Produkčnú funkciu Nitrianskeho kraja zdôrazňuje skutočnosť, že 90 % pôdneho fondu tvorí primárna poľnohospodárska pôda, sekundárnu poľnohospodársku pôdu tvorí iba 4 % rozlohy pôdneho fondu. Primárnu produkčnú funkciu poľnohospodárstva v Nitrianskom kraji dokazuje výška tržieb za predaj poľnohospodárskych výrobkov, ktorá je najvyššia v SR (Tabuľka č. 48).

Podniková základňa v poľnohospodárstve

V oblasti poľnohospodárstva dochádza v SR i v sledovanom regióne k výraznému poklesu počtu zamestnancov v tomto odvetví. Z celkového počtu zamestnaných v poľnohospodárstve SR v roku 2008 na Nitriansky kraj pripadá 16,7 %, čo je najviac v rámci krajov SR. Najväčší podiel zamestnancov z územného hľadiska predstavuje okres Komárno, Nové Zámky. Na druhej strane, pomer počtu zamestnaných v poľnohospodárstve na celkovej zamestnanosti v samosprávnom kraji je vyšší v Banskobystrickom samosprávnom kraji ako v NSK.

Obrázok 28: Vývoj počtu zamestnancov v pôdohospodárstve podľa okresov v rokoch 2004-2008

Zdroj: ŠÚ SR, 2009

Z hľadiska štruktúry podnikov podľa právnej formy bolo v NSK v roku 2009 podľa Štatistického úradu SR evidovaných 618 podnikov, 1 649 samostatne hospodáriacich roľníkov a 950 živnostníkov. Nižšie zastúpenie majú družstvá – 204.

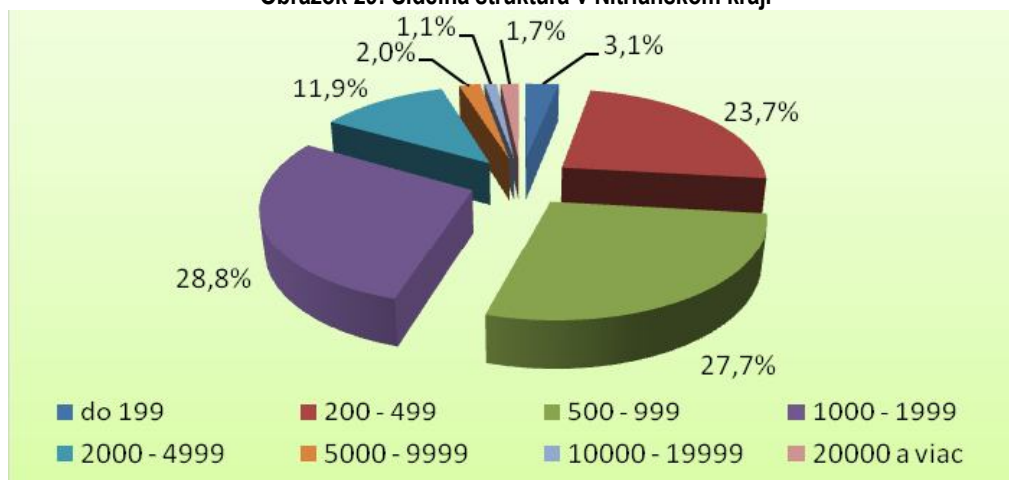
Pozemkové úpravy

V rámci Nitrianskeho kraja je najvyššia hodnota pozemkov pre pozemkové úpravy v okresoch Komárno, Nové Zámky, Nitra a Šaľa, kde sa veľká časť pôd nachádza v intervale 8 – 12,5 Sk/m². Nižšia hodnota pozemkov pre pozemkové úpravy v Nitrianskom kraji je v okresoch Zlaté Moravce, Levice, Topoľčany, kde sa väčšina pôd nachádza v rozpätí 4 – 6 Sk/m². Projekty pozemkových úprav sú spracovávané podľa zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách v znení neskorších predpisov. Financovanie od roku 2008 je zabezpečené z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 podľa Príručky žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku. V súčasnosti prebiehajú projekty pozemkových úprav v 34 obciach NSK, najviac v okresoch Levice a Nové Zámky.

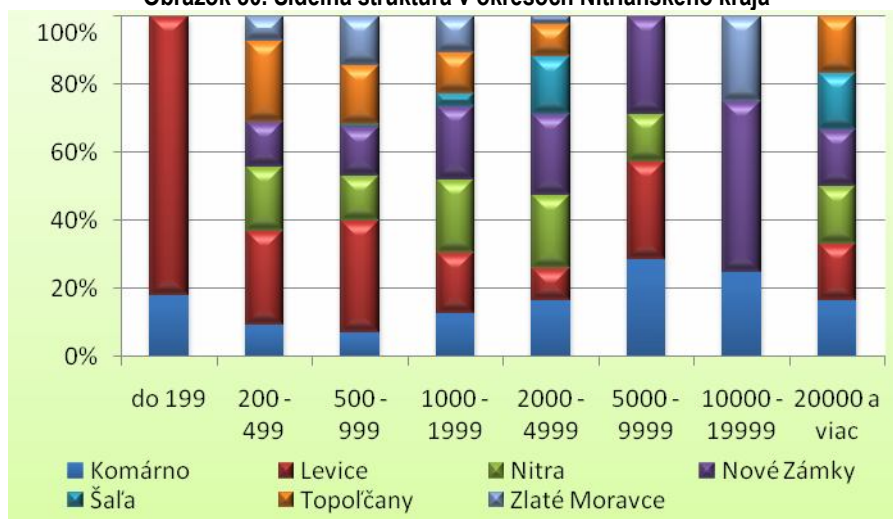
1.9 ROZVOJ VIDIEKA

Nitriansky kraj sa v rámci Slovenska radí medzi výrazne vidiecke regióny s viac ako 50% podielom obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach. Z tabuľky 76 ako aj s nasledujúcich grafov vyplýva, že medzi vidieckymi obcami dominuje jednoznačne veľkostná kategória obcí od 500 do 1999 obyvateľov t.j. stredne veľká obec (takmer 60 % vidieckych obcí kraja). Takmer 27 % však predstavujú malé obce do 499 obyvateľov, ktoré dominujú najmä v okrese Levice a Topoľčany (Tabuľka č. 49).

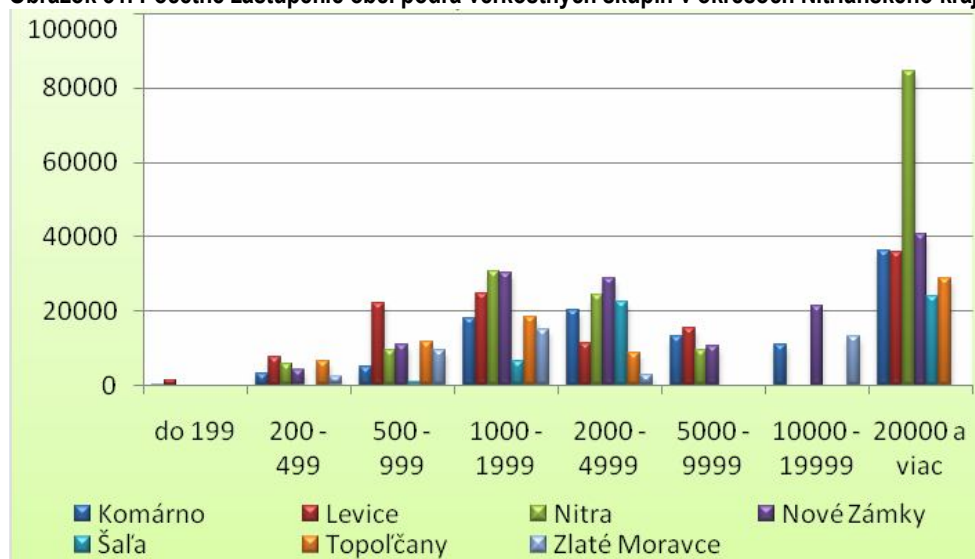
Obrázok 29: Sídlná štruktúra v Nitrianskom kraji

Obrázok 30. Sídlná štruktúra v okresoch Nitrianskeho kraja

Obrázok 31. Početné zastúpenie obcí podľa veľkostných skupín v okresoch Nitrianskeho kraja

Zdroj: ŠÚ SR, Krajská správa Nitra 2008

K dôležitým nástrojom rozvoja vidieckych obcí patrí územné plánovanie. Územný plán, základný územnoplánovací dokument (ÚPD) na komunálnej úrovni, je podmienkou získania finančnej podpory na rozvojové procesy a poskytuje isté záruky pre investičné činnosti. Územný plán komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, čím vytvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých činností v území so zreteľom na zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja, na šetrné využívanie prírodných zdrojov a na zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt. V súčasnosti v rámci Nitrianskeho kraja má 60% obcí aktuálnu ÚPD a 38% má neaktuálnu ÚPD. V okrese Šaľa má aktuálnu ÚPD až 92% obcí, v okrese Nitra 74% , Komárno a Nové Zámky 71%, najnižšie percento spracovania aktuálnej ÚPD je v okrese Topoľčany, len 41% (Tabuľka č. 50).

Významným strategickým dokumentom pre rozvoj vidieka na úrovni kraja je Stratégia rozvoja vidieka Nitrianskeho samosprávneho kraja pre roky 2009 - 2015. V rámci strategickej časti určuje štyri základné priority rozvoja:

- Pracovné miesta na základe vnútorných zdrojov
- Dostupnosť a územná prepojenosť vidieka
- Služby na vidieku
- Spravovanie a manažment vidieka.

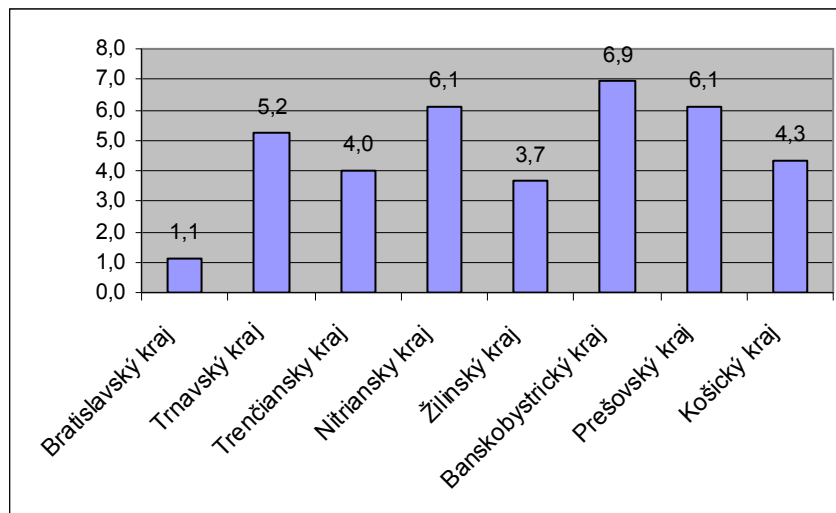
Tieto priority boli určené na základe problémovej analýzy, kde sa ako najvypuklejšie ukázali práve problémy v uvedených štyroch oblastiach. Zároveň stratégia určuje aj strategický strednodobý cieľ: „Do roku 2015 zvýšiť ekonomický, sociálny a environmentálny štandard života obyvateľov a zlepšiť spravovanie vidieka NSK.“

Udržateľný rozvoj vidieka je bezprostredne spojený s udržateľným rozvojom poľnohospodárstva. V menších vidieckych sídlach, ktoré sú ekonomicky a infraštruktúrne slabo previazané na centrálné mesto plní poľnohospodárstvo sociálnu funkciu vo významnej miere. Sociálna funkcia poľnohospodárstva sa premieta do intenzity sociálnych väzieb podniku s jeho okolím. Prejavuje sa najmä v príspevku k zamestnanosti obyvateľstva a miere jeho sociálneho zabezpečenia cez poskytované mzdy a rôzne sociálne benefity. Aj keď poľnohospodárstvo na Slovensku prispieva k tvorbe zamestnanosti malou mierou, v Nitrianskom kraji to nie je zanedbateľný príspevok, najmä v poľnohospodársky najproduktívnejších a odvetvovo najmenej diverzifikovaných okresoch Nové Zámky, Komárno a Levice.

Sociálna funkcia poľnohospodárstva sa výrazne diferencuje podľa veľkosti sídel v Nitrianskom kraji.

V najmenších sídlach sa zhoršuje sociálny potenciál vidieckej populácie, vo väčších vidieckych sídlach sú zaznamenané určité pozitívne zmeny. Vidiecke obce sú úzko previazané s mestami, v zázemí ktorých sa nachádzajú, preto pre tieto obce je kľúčová ich poloha, vzhľadom na tieto spádové oblasti. V kraji je najviac obyvateľov zamestnaných v poľnohospodárstve v okrese Nové Zámky 8,3 % zo všetkých zamestnaných v okrese, najmenej v okrese Nitra, 3,4 %. V Nitrianskom kraji, ku koncu roku 2008, dosahoval počet zamestnaných v pôdohospodárstve a súvisiacich službách 4,51 % z ekonomicky aktívnych obyvateľov, čím sa zaraďuje na druhé miesto v rámci SR po Banskobystrickom kraji.

Obrázok 32: Podiel zamestnaných v pôdohospodárstve na celkovej zamestnanosti

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Jedným z hlavných aspektov riešenia rozvoja územia v dlhodobom horizonte je spolupráca dotknutých subjektov v regionálnom rozvoji. Z hľadiska zabezpečenia efektívnosti celého procesu a trvalej udržateľnosti rozvoja je nevyhnutné preferovať medzisektorovú spoluprácu t.j. verejná správa, štátna správa, mimovládne organizácie a podnikateľský sektor. Dominantným spôsobom spolupráce dotknutých subjektov v regionálnom rozvoji je spolupráca obecných samospráv – mikroregionálna spolupráca

Program obnovy dediny

Program obnovy dediny (POD) je jedným z uznávaných nástrojov rozvoja vidieka v štátoch vyspelej Európy. Program obnovy dediny je postavený na princípe obnovy hmotného, prírodného a duchovného prostredia vidieka. Je to proces, v ktorom obce plánujú, projektujú a realizujú také aktivity a činnosti, ktoré smerujú k trvalému zvýšeniu štandardu života na dedine - zároveň so zachovaním jeho špecifik. Program spája všetkých iniciatívnych ľudí, učí ich spolupráci v prospech spoločnej vízie. Vízie o tom, ako by mohla vyzeráť každá jedna slovenská dedina.

Od roku 2005 do roku 2010 sa v rámci Nitrianskeho kraja prihlásilo do POD 241 obcí a 22 mikroregiónov, z toho 85 obcí a 6 mikroregiónov získalo dotáciu, a to v celkovej výške 443 333 EUR.

Program rozvoja vidieka a prístup LEADER v Nitrianskom kraji

Do 30.10. 2010 bolo vyhlásených 18 výziev na prijímanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, v rámci ktorých bolo prijatých 9 937 žiadostí pre 16 opatrení a podopatrení PRV 2007-2013, vrátane projektov konečných prijímateľov prijatých na os 3 prostredníctvom Miestnych akčných skupín (ďalej len MAS). Požadovaná výška verejných výdavkov bola v žiadostiach o nenávratný finančný príspevok deklarovaná vo výške viac ako 2,1 mld. EUR, čo predstavuje takmer 140 % disponibilných 7-ročných limitov pre dané opatrenia.

Do konca októbra bolo uzatvorených 4 435 zmlúv o poskytnutí nenávratného finančného príspevku vo výške 1 097 749 391 EUR verejných výdavkov, t.j. výdavkov zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu SR. Najväčší počet a aj objem zdrojov sa týka opatrenia č. 1.1.-„Modernizácia fariem“.

V mesiaci október boli po prvýkrát uzatvorené aj zmluvy na projekty prijímané cez MAS. Zo 401 prijatých žiadostí o nenávratný finančný príspevok cez MAS bolo schválených 76, a to len v opatreniach č. 3.4.1 – Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo a č. 3.4.2 – Obnova a rozvoj obcí.

Nitriansky samosprávny kraj sa stal prvým krajom na Slovensku, ktorý si vytvoril vlastné finančné nástroje pre prístup LEADER a začal finančne podporovať implementáciu Integrovaných stratégií rozvoja územia Miestnych akčných skupín (MAS) v kraji. Nástroje, ktoré schválilo Zastupiteľstvo Nitrianskeho samosprávneho kraja v roku 2008 systematicky nadväzujú na projekt „Príprava mikroregiónov Nitrianskeho samosprávneho kraja na integrovaný rozvoj vidieka - prístup LEADER“ a napomáhajú realizácii a implementácii konkrétnych opatrení a aktivít schválených v integrovaných stratégiách miestnych akčných skupín, čím prispejú k rozvoju vidieckeho územia Nitrianskeho kraja. Cieľom projektu je spolufinancovať a významnou mierou finančne a odborne napomáhať k realizácii konkrétnych projektov, či už investičných alebo neinvestičných schválených v integrovaných stratégiách MAS čím sa prispeje k rozvoju vidieckeho územia kraja.

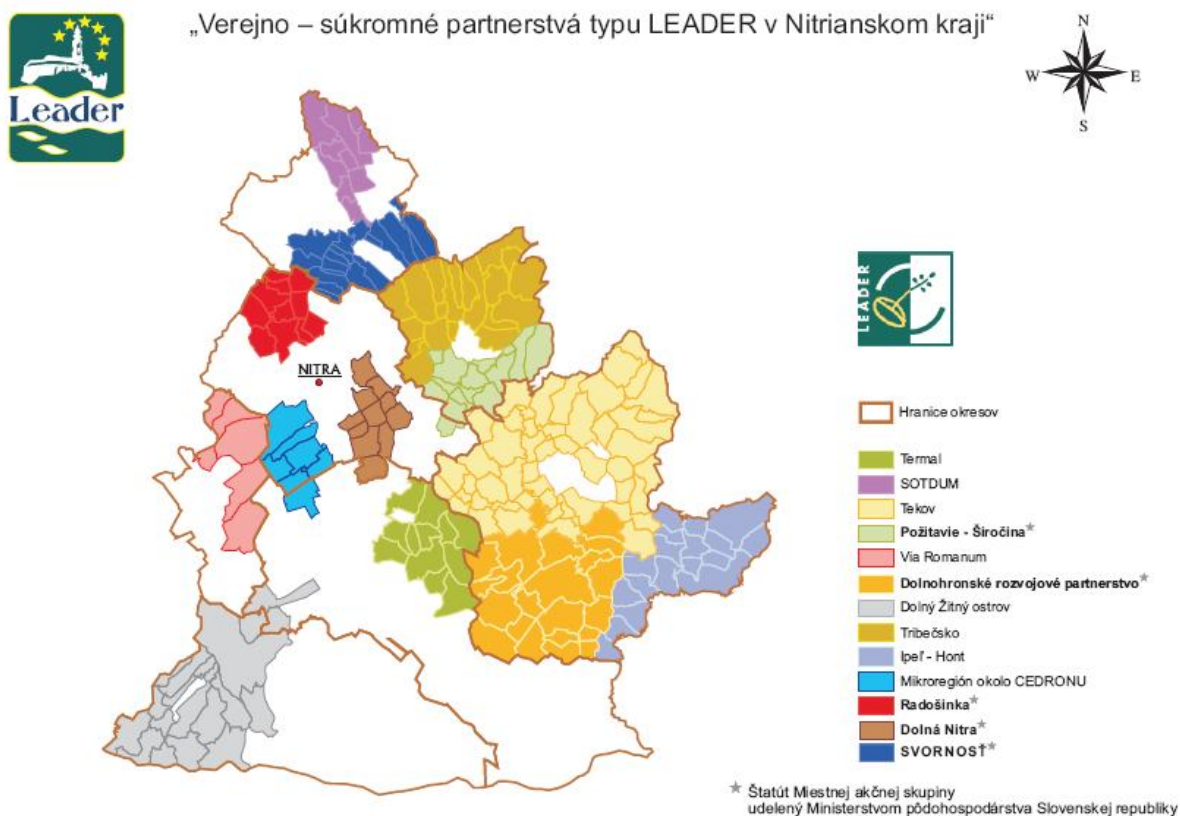
Päť miestnych akčných skupín, ktoré boli vybrané Ministerstvom pôdohospodárstva SR a ktorým bol udelený štatút MAS podporuje Nitriansky samosprávny kraj v zmysle Všeobecného záväzného nariadenia č. 3/2009, prostredníctvom Nástroja LEADER NSK 1. Ide o tieto MAS: Združenie mikroregiónu SVORNOST', OZ Mikroregión Radošinka, Dolnohronské rozvojové partnerstvo, Regionálne združenie Dolná Nitra, Požitavie – Širočina.

Nástroj LEADER NSK 2 podporuje Miestne akčné skupiny, ktoré neboli schválené Ministerstvom pôdohospodárstva SR v prvom ani v druhom kole výberu MAS. Tento nástroj „Nitriansky LEADER“ podporuje implementáciu integrovaných stratégií miestneho rozvoja mikroregiónov typu LEADER na územiach malých obcí zameraných na rozvoj vidieka. Do výzvy, ktorá bola zverejnená v zmysle Všeobecne záväzného nariadenia č. 4/2009 sa prihlásili v rokoch 2009 a 2010 tieto „MAS“: Mikroregión okolo Cedronu, MAS Združenie Dolný Žitný ostrov, Mikroregión Tribečsko, Mikroregión Via Romanum a MAS SOTDUM. V roku 2009 Nitriansky samosprávny kraj podporil 32 projektov zameraných na regionálny rozvoj. Na Opatrenie 1 Obnova obcí boli schválené finančné prostriedky vo výške 86 % a na Opatrenie 2 Rozvoj vidieckej spoločnosti a podpora tradícií vo výške 14 % celkového objemu požadovaných finančných prostriedkov z dotácie NSK (Tabuľka č. 51).

Podporené projekty boli zamerané na verejné informačné systémy, značenia a infotabule, drobná architektúra v obciach, úprava verejných priestranstiev, obnova zelených a oddychových zón v obciach. Zamerali sa aj na propagáciu mikroregiónu, vinárske slávnosti, podporu spolkov, združení, spoločenských podujatí a výstav.

Nitriansky LEADER prináša nový prístup k riešeniu problémov vidieka a prichádza s prístupom „zdola nahor“. Pridáva hodnotu miestnym zdrojom, vytvára nové pracovné miesta, spája rôzne projekty, myšlienky, aktérov a zdroje vidieka.

Obrázok 33: Verejno-súkromné partnerstvá typu LEADER v NSK

Zdroj: Odbor strategických činností ÚNSK 2010

1.10 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

1.10.1 Doprava

Cestná doprava

Rozvoj dopravnej a telekomunikačnej infraštruktúry je jedným zo základných predpokladov rozvoja každého regiónu a výrazne ovplyvňuje hospodársky potenciál, spôsob života a životnú úroveň obyvateľstva. Cez územie Nitrianskeho samosprávneho kraja (juhozápadne) prebiehajú európske multimodálne koridory (obr.2):

- **koridor č. IV.** Berlín/Norimberg – Praha – Kúty – Bratislava – Budapešť – Constanta / Thesaloniki /Istanbul pre cestné komunikácie, ČR – Kúty – Bratislava – Nové Zámky / Komárno – Štúrovo – MR lokalizovaný pre trate železničnej a kombinovanej dopravy.

Obrázok 34: Medzinárodné koridory na sieti ŽSR

Zdroj: Slovenská správa ciest

- **koridor č. VII.** Dunaj (vodná cesta) s verejnými prístavmi v Komárne a Štúrove. Táto vodná cesta celoeurópskeho významu má veľký vplyv na rozvoj Nitrianskeho kraja. V spojení s kanálom Rýn - Mohan - Dunaj je aj Európskou úniou akceptovaná nielen ako komunikačná, ale aj ako významná sídelnotvorná os, predovšetkým v smere na transformujúce sa krajiny.
- Pre územie kraja je dôležitá tiež, že leží v dotyku s európskym multimodálnym **koridorom č. VI.** (severojužným) Gdansk – Grudziadz /Varšava – Katowice- Skalité –Žilina – Bratislava, ktorý je prepojený na koridor č. IV.

Mapa č.5: Sieť diaľnic a rýchlostných ciest SR rok 2009- výrez mapy pre územie NSK

Vysvetlivky / Legend

E 75	medzinárodné cesty "E" international "E" roads	D 1	diaľnica v prevádzke motorway in operation	R 1	rýchlostná cesta v prevádzke expressroad in operation	O	tunel tunnel		hraničný prechod existujúci existing border crossing
K IV	multimodálne koridory multimodal corridors		diaľnica vo výstavbe motorway under construction		rýchlostná cesta vo výstavbe expressroad under construction	Horelica 605 m	tunel v prevádzke tunnel in operation		medzinárodný hraničný prechod aj pre TIR international border crossing also for TIR
	cesta I. triedy class I roads		diaľnica v príprave motorway in preparation		rýchlostná cesta v príprave expressroad in preparation	Sitina 1440 m	tunel vo výstavbe tunnel under construction		hraničný prechod plánovaný planned border crossing
	ostatné cesty other roads		alternatívna trasa alternative route		alternatívna trasa alternative route	Dergov 1050 m	tunel v príprave tunnel in preparation		medzinárodný hraničný prechod plánovaný aj pre TIR international border crossing planned also for TIR
D1, R1	PPP projekt vo výstavbe in preparation		diaľnica v prevádzke v 1/2 profile motorway in operation single carriageway (two lanes)		rýchlostná cesta v prevádzke v 1/2 profile expressroad in operation single carriageway (two lanes)	Ovčiarisko 2367 m	prieskumná štôlna, tunel v príprave exploratory drift, tunnel in preparation		hraničný prechod s nákladnou dopravou do 3,5t border crossing freight transport up to 3,5t
			študované prepojenia connections study		študované prepojenia connections study				len osobná doprava passenger cars only
									len chodci a cyklisti pedestrians and cyclist only

Zdroj: MDPaT SR

Na základe týchto skutočností je dôležité vytvárať infraštruktúrne prepojenia na budované európske multimodálne koridory. Budovanie tejto nadradenej infraštruktúry je nutné z hľadiska využitia v prospech kraja, aby boli komunikačné prepojenia priamo previazané na nadradené európske a celoštátne systémy. V tejto súvislosti sa odporúča dobudovať prepojenie multimodálnych medzinárodných koridorov na území Slovenska. Z tohto pohľadu sa javí možnosť skrátenia multimodálneho koridoru č. VI. pre záujemcov smerujúcich zo severu na juhovýchod (skrátenie trasy cca o 60 km) vedením zodpovedajúcich komunikácií cez Nitriansky kraj. Išlo by o využitie smeru /Leopoldov diaľnica D1 – Hlohovec/ - **Nitra – Nové Zámky – Komárno** - /Komárom – diaľnica M1 V Maďarsku/ a vybudovanie adekvátnej výkonnej pozemnej komunikácie v kategórii zodpovedajúcej medzinárodnej tranzitnej preprave, s novým premostením Dunaja a hraničného priechodu s Maďarskou republikou. Rýchlostná cesta R1 s cestou I/51 je zaradená do medzinárodnej cestnej siete ako E 571, cesta I/66 zo Šiah je zaradená ako E 77.

Pre posilnenie rozvoja východnej časti územia Nitrianskeho kraja je vhodné z hľadiska medzinárodných a celoeurópskych súvislostí uvažovať s vybudovaním veľmi perspektívnej vysokovýkonnej pozemnej komunikácie v smere sever – juh **Žiar nad Hronom – Levice – Štúrovo** a premostením **cez rieku Dunaj v oblasti Štúrova**. Malo by to byť prepojenie medzi dvoma štátmi na medzinárodnej úrovni, ktoré by zodpovedalo všetkým parametrom nadradených komunikačných systémov a súčasne by malo vyhovovať aj požiadavkám na zabezpečenie plavby po rieke Dunaj. Tento zámer by pomohol rozvoju aj t. č. problémovému územiu južnej časti stredného Slovenska.

Ďalšou možnou alternatívou severojužného prepojenia je realizácia ťahu **Šahy – Zvolen - Trstená**, plánovaného ako rýchlostná cesta R3.

Vybudovaním uvedených komunikačných prepojení by sa územie kraja stalo križovatkou viacerých ciest európskeho významu, čo by bolo rozvojovým impulzom aj pre celý sídelný systém kraja. Popísané

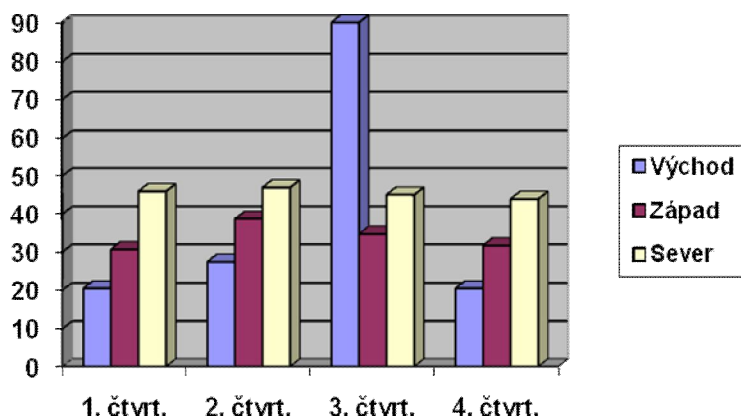
zámery majú prioritný význam tiež z hľadiska časovej dostupnosti nášho kraja s metropolitným územím Bratislavy a s ostatnými krajskými mestami. Modelové varianty riešenia rozvoja nadradenej cestnej infraštruktúry kraja sú navrhnuté v Dopravnom genereli NSK z roku 2008.

Link na dokument: <http://web.unsk.sk:8080/showdoc.do?docid=177>

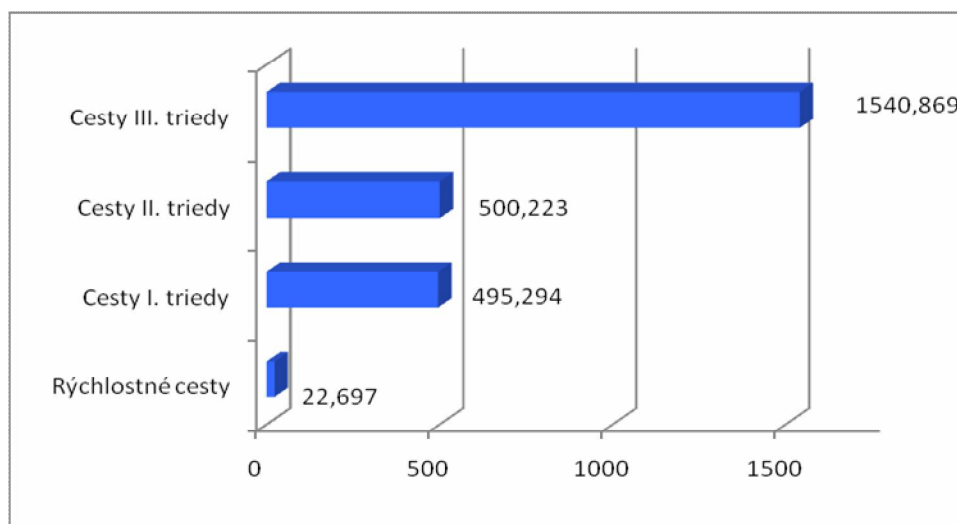
Cestná sieť je rozhodujúcim faktorom tvoriacim predpoklad pre zodpovedajúcu dopravnú obsluhu územia Nitrianskeho kraja. Územím kraja prechádzajú:

- **Cesty medzinárodného významu:**
 - E77 - v úseku hranica MR / SR Šahy – Zvolen - Banská Bystrica – Ružomberok – Dolný Kubín - Trstená, hranica SR / PL je vedená okresom Levice v dĺžke 16,343 km
 - E571 – v úseku Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Košice. Cesta je vedená okresom Nitra v dĺžke 34,740 km a okresom Zlaté Moravce v dĺžke 27,837 km
- **Cesta medzinárodného významu zaradená do Transeurópskej magistrály TEM**
 - E77 - v úseku hranica MR / SR – Šahy – Zvolen - Banská Bystrica – Ružomberok – Dolný Kubín - Trstená, hranica SR / PL je vedená okresom Levice v dĺžke 16,343 km
- **Diaľnice** (Nitrianskym krajom nie sú vedené).
- **Cesty rýchlostné**
 - R1 – podľa údajov k 1.1.2010 cesta v NSK spolu 22,697 km
- **Cesty I. triedy** sú vedené všetkými okresmi Nitrianskeho kraja v celkovej dĺžke 495,294 km
- **Cesty II. triedy** sú vedené všetkými okresmi Nitrianskeho kraja v celkovej dĺžke 500,223 km
- **Cesty III. triedy** sú vedené všetkými okresmi Nitrianskeho kraja v celkovej dĺžke 1540,869 km

Sieť cestných komunikácií je v NSK v celkovej dĺžke 2559,08 km.

Obrázok 35: Cestná sieť NSK

Zdroj: Slovenská správa ciest

Riešené územie Nitrianskeho kraja je v súčasnosti dopravne prepojené s ostatným územím SR a susednými štátmi v smere:

Východ - západ

- cestami I. triedy I/51 a I/65 zaradenými do siete rýchlostných ciest ako ťah R1 a súčasť európskeho ťahu E571 v trase Bratislava – Nitra – Zvolen – Rimavská Sobota – Košice s napojením na D1,
- cestou I/63 v úseku hranica kraja TT / NR – Komárno – Štúrovo – napojenie na I/76,
- cestou I/75 v úseku hranica kraja TT / NR – Nové Zámky – hranica kraja NR – BB, ktorá bola zaradená do siete rýchlostných ciest uznesením vlády SR č. 523 z júna 2003 ako ťah R7,

Sever – juh

- cestou I. triedy I/66 zaradenou do siete rýchlostných ciest ako ťah R3 a súčasť európskeho ťahu E77, v trase štátna hranica SR / MR – Šahy – Zvolen – Banská Bystrica – Dolný Kubín – Trstená, štátna hranica SR/PR, ktorý tvorí **doplnkovú sieť TINA** ;
- cestou I/64 v úseku – štátna hranica SR / MR – Komárno – Nové Zámky – Nitra – Topoľčany – hranica kraja NR / TN, s napojením na diaľnicu D1.

Ostatnú sieť v riešenom území tvoria cesty II. a III. triedy.

Rozvoj cestnej siete Nitrianskeho kraja sa v súčasnej dobe riadi základnými dokumentmi, ktorými sú „Územný plán veľkého územného celku Nitrianskeho kraja“ (ďalej len „ÚP VÚC Nitrianskeho kraja“), ktorého záväzná časť bola vyhlásená Nariadením vlády SR č. 188 z 28. apríla 1998 a so Zmenami a doplnkami ÚPN VÚC NK a ich záväzných častí a „Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001“, ktorého záväzná časť bola vyhlásená Nariadením vlády SR č. 528 zo 14. augusta 2002. V súčasnosti bolo vyhlásené zadanie pre obstaranie nového Územného plánu regiónu – Nitriansky samosprávny kraj (ÚPN R-NSK).

Konceptia rozvoja cestnej siete Nitrianskeho kraja je tvorená rozvojom diaľnic a cestnej siete SR, ktorá sa v súčasnosti riadi v zmysle:

- „Nový projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest – Doplnok č. 2“
- Stratégia rozvoja dopravy Slovenskej republiky do roku 2020 schválená Uznesením vlády č. 158 z 3.3.2010

Najvýznamnejším cestným ťahom prechádzajúcim územím Nitrianskeho kraja je ťah E571 Bratislava – Košice, ktorý v úseku Trnava – Nitra – Žiar nad Hronom – Zvolen je zaradený do cestnej siete ako ťah **R1**. Súčasťou tejto rýchlostnej komunikácie sú cesty I/51 a I/65. Cesta I/51 Trnava – Nitra, už v súčasnosti vybudovaná ako štvorpruhová rýchlostná cesta kategórie R22,5/80, obchádza sídelný útvar Nitra severným obchvatom, až po križovatku s cestou I/65 Nitra – Žiar nad Hronom. Cesta I/65 – je v zmysle schváleného uznesenia vlády SR a v zmysle Konceptie rozvoja cestnej siete SR v úseku Nitra – Zlaté Moravce – hranica kraja NR/BB zaradená do siete rýchlostných ciest ako **rýchlostná cesta R1**.

Dôležitým bodom rozvoja cestnej siete je vybudovanie **obchvatu Topoľčian**. Vo výhlade sa uvažuje v zmysle vládou schváleného „Projektu výstavby diaľnic a rýchlostných ciest“, že úsek Nitra - Nové Zámky - Komárno - hranica SR/MR bude prehodnotený a zaradený do siete rýchlostných ciest. Cesta I/66 – súčasť európskeho ťahu E77 je na území Nitrianskeho samosprávneho kraja – hranica SR/MR – Šahy – hranica kraja NR/BB zaradená do siete rýchlostných ciest ako **plánovaná rýchlostná cesta R3**. Prepojenie južnej časti riešeného územia je v zmysle schváleného uznesenia vlády SR, v úseku – Hranica kraja TT/NR – Nové Zámky – hranica kraja NR/BB, navrhované v súbehu s cestou I/75 ako **rýchlostná cesta R7**.

V rámci rozvoja cestnej siete pre územie Nitrianskeho kraja sú pripravené projektové dokumentácie stavby, ktoré sú rozpracované na rôznom stupni prípravy:

- Cesta I/75 Demandice – Semerovce
- Cesta I/76 Štúrovo – Nánska ul.
- Cesta I/63 Dunajská Streda – Nové Zámky
- Cesta I/66 Zvolen – Šahy
- Cesta II/5108 Preseľany, most
- Cesta II/509 Gbelce, bodová závrata
- Cesta II/573 Kolárovo – Komárno
- Cesta III/5613 Diakovce

Pre zabezpečenie dopravnej obsluhy územia je dôležitým ukazovateľom hustota cestnej siete (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 52) a cestná sieť s uvedením dĺžky ciest v km (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 52a).

Železničná doprava

Železničná sieť v Nitrianskom kraji predstavuje 13 tratí s celkovou dĺžkou 638 km. Tri trate sú neprevádzkované. Územie Nitrianskeho kraja je napojené na európsky železničný systém. Diaľkové spoje európskeho významu je možné využiť v smere severozápad - juhovýchod (železničná trať Kúty – Bratislava – Nové Zámky – Štúrovo/Komárno – Budapešť /MR/). Z pohľadu rýchleho a kapacitného prepojenia krajského mesta Nitra s hlavným mestom SR, prepojenia krajských miest, prepojenia krajského mesta s okresnými ako aj okresných miest vzájomne, sú dôležité železničné trate, na ktorých jazdia vlaky EC, IC, Ex, R, Zr..

Územím Nitrianskeho kraja sú vedené nasledujúce železničné trate:

- trať č. 130 Štúrovo – Bratislava, Šurany – Palárikovo
- trať č. 131 Bratislava – Dunajská Streda – Komárno
- trať č. 134 Šaľa - Neded
- trať č. 135 Nové Zámky – Komárno – Komárom (MR)
- trať č. 136 Komárno – Kolárovo – neprevádzkovaná trať
- trať č. 140 Nové Zámky – Prievidza, Zbehy – Jelšovce

- trať č. 141 Leopoldov – Zlaté Moravce – Kozárovce – neprevádzkovaná trať v úseku Lužianky - Kozárovce
- trať č. 142 Zbehy – Radošina – neprevádzkovaná trať
- trať č. 150 Nové Zámky – Zvolen
- trať č. 151 Nové Zámky – Zlaté Moravce
- trať č. 152 Štúrovo - Levice
- trať č. 153 Čata – Šahy - Zvolen

Obsluha územia Nitrianskeho samosprávneho kraja železničnou dopravou nie je vzhľadom na jeho hospodársky význam dostatočná. Zvlášť chýba efektívne a rýchle prepojenie Nitry na Bratislavu. Rozvoj železničnej dopravy je podmienený budovaním trasy vysokorýchlostnej železnice územím Slovenska. Najdôležitejšou železničnou traťou na území kraja je trať 130 Bratislava – Štúrovo – Maďarsko. Navrhne sa jej modernizácia na traťovú rýchlosť 160 km/h s požadovanou úpravou staníc. Ďalej sa navrhuje modernizácia trate 131 Bratislava – Dunajská Streda - Komárno na traťovú rýchlosť 120 km/h, vrátane elektrifikácie a modernizácie trate 153 Čata – Šahy – Zvolen s prípadnou možnosťou napojenia na železnice v Maďarsku (Šahy – Drégelypalánk).

Z hľadiska rozvoja železničnej dopravy kraja je veľmi dôležité vybudovanie železničného prepojenia Nitry na železničnú trať 130 Bratislava – Štúrovo – Szob v priestore Šale v dĺžke 18,8 km. Taktiež je potrebná modernizácia a elektrifikácia železničnej trate 140 Nové Zámky – Prievidza za účelom zvýšenia prepravnej rýchlosti. Uvažuje sa aj s možnosťou zvýšenia kapacity a rýchlosti trate 141 Leopoldov - Kozárovce najmä v úseku Lužianky –Zbehy – Leopoldov. Vzhľadom na prepojenie trate 135 z Nových Zámkov do Komárna so zaradením do AGTC a AGC je potrebná modernizácia tejto trate a jej zdvojnásobenie. Za účelom skvalitnenia kultúry cestovania a poskytovania dopravných služieb pre cestujúcu verejnosť je potrebná revitalizácia železničných staničných budov.

Letecká doprava

Strategické verejné a regionálne verejné letiská pre medzinárodnú dopravu na území kraja sa nenachádzajú.

Na území kraja je regionálne letisko s rozvojovými možnosťami Nitra – Janíkovce. Je to medzinárodné verejné letisko pre nepravidelnú leteckú dopravu, ktorému medzinárodný štatút bol udelený Štátnou leteckou inšpekciou SR rozhodnutím No. 1 – 663/98/OLPZ o prevádzkovej spôsobilosti letiska, vydaného dňa 20. 3. 1998. Štatút sa každoročne obnovuje. V súvislosti s medzinárodnými výstavnými a veľtržnými akciami v Nitre sa realizuje niekoľko desiatok komerčných príletov a odletov s cieľom v okolitých štátoch.

Modernizáciou jestvujúcich objektov letiska, vybudovaním spevnenej vzletovej a pristávacej dráhy s jej osvetlením, by značne prispelo k rozšíreniu leteckej dopravy na tomto letisku. Táto skutočnosť by napomohla pri rozvoji podnikateľských, kultúrnych a ďalších všestranných stykov medzi regiónmi a okolitými štátmi.

V Nitrianskom samosprávnom kraji sa nachádzajú nasledovné letiská a letecké pozemné zariadenia:

- Nitra Janíkovce, letisko verejné, medzinárodné,
- Nové Zámky, letisko neverejné, vnútroštátne,
- Cáb, letisko pre letecké práce (spevnená dráha),
- Dvory nad Žitavou, letisko pre letecké práce (spevnená dráha)
- Chotín, letisko pre letecké práce (spevnená dráha),
- Jasová, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha),
- Ludanice, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha),
- Nemcice, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha),

- Plášťovce, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená plocha),
- Pohronský Ruskov, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha),
- Šalgovce - Orešany, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha),
- Tekovský Hrádok, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha),
- Veľké Janíkovce, letisko pre letecké práce (spevnená dráha),
- Veľké Ripnany, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha),
- Zemné, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha)
- letecké pozemné zabezpečovacie zariadenie (všesmerový rádiový maják, nesmerový maják a merac vzdialenosti), k.ú. Nitra,

Do územia Nitrianskeho kraja taktiež zasahujú ochranné pásma letísk v Partizánskom a Piešťanoch.

Vodná doprava

Sieť vodných ciest Nitrianskeho kraja tvoria:

- medzinárodná vodná cesta **E80 Dunaj** v úseku celej južnej hranice Nitrianskeho kraja (hranica SR/MR), ktorá je súčasťou európskeho dopravného koridoru č. VII
- medzinárodná vodná cesta **Váh E81** v úseku Komárno – Kráľová nad Váhom – hranica Nitrianskeho kraja (s pokračovaním na Žilinu), ktorá je súčasťou intermodálnych dopravných koridorov č. V. a VI.

Základnú sieť prístavov tvoria Komárno, Štúrovo a Šaľa. Prístavy v Komárne a Štúrove vyhovujú základným podmienkam pre medzinárodnú vnútrozemskú plavbu (podľa Dohody AGN – prístavy vnútrozemskej plavby

medzinárodného významu). Komárňanský prístav je napojený na transeurópsku riečnu magistrálu Rýn – Mohan – Dunaj, ktorá spája Severné more s Čiernym morom. Dokončením vodného diela Selice a prístavu v Šali v roku 1998 sa vytvorila na dolnom toku Váhu vodná cesta v dĺžke 70 km s obmedzenými podmienkami pre plavbu lodí v úseku Komárno – Sereď ako I. etapa Vážskej vodnej cesty. Ostatné vodné toky nedávajú predpoklad pre ich využívanie vodnou dopravou. Výnimkou môže byť splavnenie dolného úseku rieky Nitra.

Kombinovaná doprava

V zmysle Európskej dohody o najdôležitejších trasách medzinárodnej kombinovanej dopravy a súvisiacich objektoch – AGTC na území Nitrianskeho kraja sú v súčasnosti do toho systému zahrnuté nasledovné železničné trate:

- C – E52 Bratislava – Nové Zámky - Štúrovo – (MR)
- C – E61 Kúty Bratislava – Nové Zámky – Komárno – (MR)

Sieť terminálov kombinovanej dopravy (TKD) nemá v rámci Nitrianskeho kraja žiadny funkčný terminál.

1.10.2 Telekomunikácie

V rámci modernizácie telekomunikačnej siete sa počíta s postupným rozšírením prístupovej siete vybudovanej v danej oblasti v spojení aj s výmenou hliníkových káblov. V budúcnosti sa predpokladá postupné nasadenie technológie FITL (optické prvky v prístupovej sieti). Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry a telekomunikačných služieb je zabezpečovaný rovnomerne po celom území. V celom regióne bolo v roku 2009 120 552 pevných telefónnych prípojek.

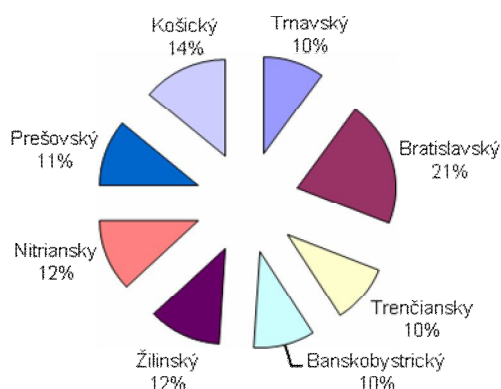
V súčasnosti je potrebné venovať pozornosť i rozširujúcim sa informačným sieťam (Internet), kde nadobúda regionálny význam uzol počítačovej siete SANET, nachádzajúci sa na SPU v Nitre. Podľa údajov RegStatu malo v roku 2009 v Nitrianskom kraji 63,9% všetkých domácností prístup doma k počítaču a 68,9% domácností malo doma prístup k internetu.

Uznesením vlády SR č. 360/2009 dňa 13. mája 2009 bola schválená Národná politika pre elektronické komunikácie na roky 2009 – 2013, ktorá stanovuje stratégiu rozvoja elektronických komunikačných sietí a služieb v SR najmä v oblasti harmonizácie regulačného rámca, hospodárskej súťaže, využívania frekvenčného spektra, ochrany súkromia a bezpečnosti, krízového manažmentu a kritickej infraštruktúry, medzinárodnej spolupráce a rozvoja inovatívnych služieb v rozsahu požiadaviek štátu, ekonomiky i samotných občanov na dostupnosť kvalitných, spoľahlivých a bezpečných služieb elektronických komunikácií podobných vyspelým štátom EÚ

Dôraz je kladený na investície do sieťovej infraštruktúry širokopásmových prístupových sietí v súlade s aktualizovanou stratégiou rozvoja širokopásmového prístupu v SR. Na úrovni EÚ sa pripravuje stratégia širokopásmového prístupu, tzv. Grenadská stratégia pre digitálnu Európu.

Prechod z analógového na digitálne pozemské televízne vysielanie vďaka vyššej efektívnosti digitálnej technológie umožní efektívnejšie využívať frekvenčné spektrum. Uvoľnené frekvenčné spektrum bude môcť byť využité na poskytovanie ďalších služieb elektronických komunikácií. Okrem možností využitia spektra na rozšírenie televízneho vysielania (väčší počet programov, vysielanie HDTV, vysielanie iných dátových služieb) je možné spektrum digitálnej dividendy využiť najmä pre širokopásmové bezdrôtové komunikácie na uspokojenie rastúceho dopytu po širokopásmovom prístupe.

Obrázok 36: Počet internetových pripojení v pevnej sieti podľa krajov v roku 2009

Zdroj: Štatistické zisťovanie MDPT SR

1.10.3 Energetika

Územím Nitrianskeho samosprávneho kraja sú trasované nasledovné vedenia elektrizačnej prenosovej sústavy :

a/ vedenie ZVN - 400 kV

Vedenie vychádza z transformovne 400 kV KRIŽOVANY a smeruje do spínacej stanice 400 kV - Veľký Ďur . Z tejto spínacej stanice vedenia 400 kV smerujú (po území NSK) vedenia do Levíc, Hornej Ždane, Rimavskej Soboty a do Maďarskej republiky. Dĺžka tohto vedenia v NSK je vyše 500 km.

b/ vedenie ZVN - 220 kV

Vedenie vychádza z transformovne 400 kV Križovany a smeruje do Šale.

c/ vedenie VVN - 110 kV

Tieto vedenia (je ich viac ako 40) spájajú TR 110/22 kV a ich celková dĺžka na území NSK je vyše 750 km.

V NSK sú v prevádzke 2 bloky Atómovej elektrárne Mochovce (EMO) o výkone 2x 470 MW. V súčasnosti prebieha výstavba 3. a 4. bloku EMO. JE Mochovce pokrýva približne 11% spotreby el. energie na Slovensku. JE Mochovce je zdroj nadregionálny a patrí do základného pásma prenosovej elektrizačnej sústavy Slovenska. Na území kraja sa nachádzajú ďalšie zdroje elektrickej energie pracujúce do prenosovej elektrizačnej sústavy - malé vodné elektrárne (MVE), napr. na rieke Nitra - hať v meste Nitra, hať Jelšovce, na rieke Hron - hať Veľké Kozmálovce. K ďalším MVE na území

kraja patria - MVE Preseľany, Podlužany, Machulince, Obyce, Kalná nad Hronom, Tlíz, Tekov a Mýtne Ludany.

Tieto zdroje sú svojim výkonom zanedbateľné. Ich prínos je v ekologickom využití hydropotenciálu.

Územím NSK prechádza v smere od Šiah – cez Demandice, Vráble, Ivanku pri Nitre, Cabaj-Čápor, Veľké Zálužie a Rišňovce tranzitný ropovod.

Nitrianskym krajom prechádza v smere východ – západ tranzitný plynovod, ktorý zabezpečuje prepravu plynu z Ukrajiny na európsky trh v objeme 20% z celkovej spotreby zemného plynu v EÚ. Na území kraja je situovaná aj jedna zo štyroch kompresorových staníc tranzitného plynovodu, nachádza sa v obci Ivanka pri Nitre.

Zásobovanie teplom sa zabezpečuje v závislosti od charakteru objektov a hustoty zástavby centralizovaným spôsobom (hlavne v mestách) a decentralizovaným spôsobom. Pri centralizovanom spôsobe dodávky tepla sa ako zdroj energie využíva zemný plyn. U menších objektov sa využívajú samostatné tepelné zdroje, kde palivo tvorí zemný plyn. Dôraz sa kladie na zvyšovanie využitia obnoviteľných zdrojov energie vrátane slnka.

1.10.4 Vodné hospodárstvo

Pitná voda je pre potreby Nitrianskeho kraja dopravovaná vodovodnou sieťou zo zdrojov, ktoré sa nachádzajú mimo územia kraja v okresoch: Galanta, Bánovce nad Bebravou, Partizánske a Dunajská Streda. Dezinfekcia pitnej vody sa prevažne vykonáva chemickým procesom chloráciou. STN 75 7111 stanovuje pre obsah aktívneho chlóru v pitnej vode minimálnu hodnotu 0,05 mg.l⁻¹ a maximálnu hodnotu 0,3 mg.l⁻¹.

Zásobovanie pitnou vodou je zabezpečené:

- pripojením sídiel na diaľkové systémy, ktoré využívajú veľkokapacitné vodárenské zdroje Gabčíkovo, Jelka a Slatinská pramenná oblasť. Diaľkovodné systémy PnSV, 01SV J-G-N a SV Gabčíkovo sú vzájomne prepojené a tvoria Západoslovenskú vodárenskú sústavu (Zsl. VS). Diaľkovodný systém je tvorený vodárenskými zdrojmi (28 studní, 5 prameňov), čerpacími stanicami (16), akumuláčnými nádržami (21) a líniovým potrubím v dĺžke 442 km. Voda dodávaná z veľkokapacitných zdrojov je vo veľmi dobrej kvalite a nie je potrebná jej ďalšia úprava. Vykonáva sa len hygienické zabezpečenie. Týmto systémom sú zásobované všetky väčšie mestá ako Nitra, Nové Zámky, Levice, Galanta, Sered', Šaľa, Vráble, Topoľčany, Bánovce n/Bebr., Partizánske a tiež menšie sídla a obce. Diaľkovodný systémom sa dodáva 75 % pitnej vody.
- samostatnými vodovodmi s vlastnými vodárenskými zdrojmi lokálneho významu a skupinovými vodovodmi zásobujúcimi dve a viac obcí z jedného alebo viacerých vodárenských zdrojov. Voda v niektorých malých zdrojoch je v nevyhovujúcej kvalite a je ju potrebné upravovať. Odstraňuje sa hlavne železo a mangán a u niektorých zdrojov arzén. Z menších zdrojov je dodávaných 25 % pitnej vody.

Pitná voda v Slovenskej republike pochádza z podzemných zdrojov (82,6%) a z povrchových zdrojov (17,4%).

K zásobovaniu pitnou vodou ZsVS a.s. v súčasnosti používa technicko - technologické zariadenia v rozsahu 4 577 km vodovodných potrubí, 248 vodojemov s kapacitou 291 160 m³ a 181 čerpacích staníc o kapacite 12 985 l.s⁻¹. V Tabuľke č. 37 je vyčíslený stav technickej infraštruktúry v roku 2008, ako vidieť napojenosť na kanalizáciu oproti vodovodu výrazne zaostáva. Podľa údajov RegStat-ubol podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v NSK v roku 2009 90,4%. Priemerná zásobovanosť pitnou vodou v SR bola v roku 2009 86,3 %, takže v NSK je situácia lepšia ako celoslovenský priemer. Z hodnotenia stavu technickej infraštruktúry vyplýva, že nie je dostačujúca (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 53).

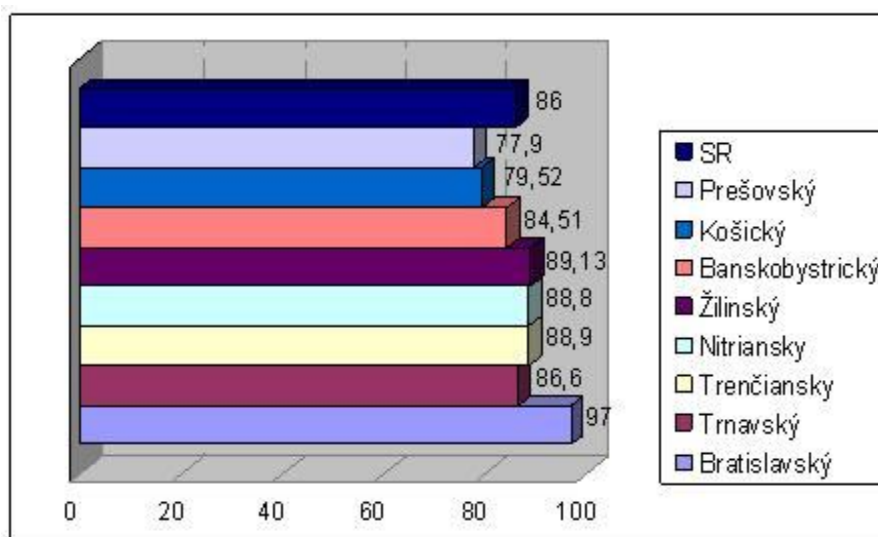
Nevyhovujúce je odpájanie sa obyvateľov od verejných vodovodov a využívanie vlastných studní, ktoré veľmi často nevyhovujú hygienickým normám v zmysle mikrobiologickej a fyzikálno-chemickej závadnosti.

Dĺžka vodovodnej siete bez prípojk bola v roku 2009 4 633 km.

Na území Nitrianskeho kraja zabezpečuje zásobovanie obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov predovšetkým Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., so sídlom v Nitre. Pôsobia tu aj menšie vodárenské spoločnosti, a to:

- Komárňanské vodárne a kanalizácie, a. s., (KOMVaK, a. s.) so sídlom v Komárne
- MsVaK - Vodárne a kanalizácie mesta Hurbanovo.

Obrázok 37: Počet obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov v roku 2008 podľa krajov

Zdroj: Enviroportál

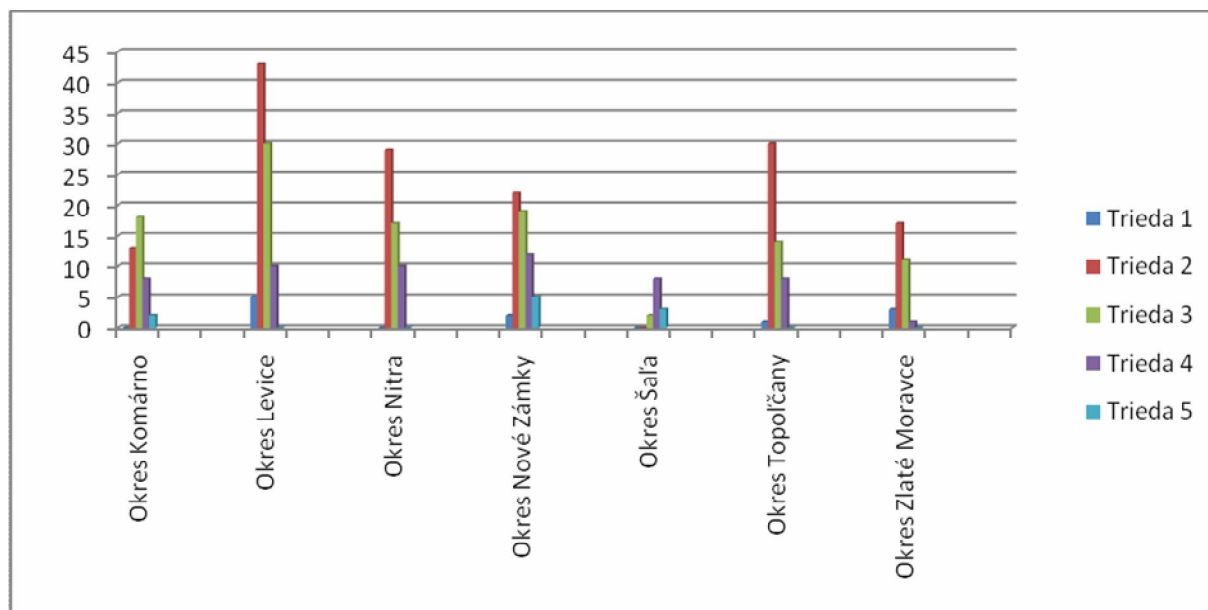
Napojenosť obyvateľov NSK na kanalizačnú sieť výrazne zaostáva za napojenosťou na vodovodnú sieť, hoci je zdôrazňované, že výstavba verejných vodovodov musí byť spojená s vytvorením podmienok na bezpečné odvádzanie a čistenie odpadových vôd, V roku 2009 bolo napojených iba 47,3 % obyvateľov na kanalizačnú sieť, NSK tak nedosiahlo celoslovenský priemer, ktorý bol v roku 2009 59,4 % podľa údajov RegStat-u. Dĺžka kanalizačnej siete bez prípojk bola v NSK v roku 2009 1 167 km. Na území NSK bolo v roku 2009 spolu 62 čistiarní odpadových vôd ČOV. V rámci efektívneho odvádzania a čistenia odpadových vôd je uplatňovaný systém kanalizačných aglomerácií, čím sa zabezpečí vyššia prevádzková stabilita COV a kvalita vyčistenej vody. Z pohľadu medzinárodných záväzkov je nutné riešiť v horizonte do roku 2010 všetky aglomerácie nad 10 000 ekvivalentných obyvateľov (EO) a v časovom období do roku 2015 všetky aglomerácie nad 2000 EO. Ostatné aglomerácie (obce), nespádajúce do uvedených veľkostných kategórií budú riešené priebežne, postupne a individuálne.

Mapové spracovanie stavu technickej infraštruktúry vrátane dopravy za NSK je súčasťou Územného plánu NSK v znení zmien a doplnkov č.2 z roku 2007. Link na dokument: <http://web.unsk.sk:8080/showdoc.do?docid=177>.

1.11 PRÍRODNÉ ZLOŽKY A STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Stav životného prostredia na území SR je diferencovaný. Regióny vykazujú rôzny stav zaťaženia jednotlivých zložiek životného prostredia v dôsledku antropogénnej činnosti a v rôznej miere sa v nich uplatňujú rizikové faktory, ktoré spätne limitujú kvalitu života. Podľa spracovanej aktualizácie environmentálnej regionalizácie sídiel v NSK z roku 2009 sa v 1. stupni nachádza len 3 % obcí (prostredie s EK vysokej úrovne), v 2. stupni 44 % obcí (prostredie vyhovujúce), v 3. stupni 31% obcí (prostredie mierne narušené), v 4. stupni 16 % obcí (prostredie narušené) a v 5. stupni poškodenia 3 % obcí (prostredie silne narušené).

Obrázok 38: Výmera stupňov kvality životného prostredia v sídlach, v rámci okresov NSK, 2009

Zdroj: REDIPE

Z uvedeného grafu vyplýva, že k najviac environmentálne zaťaženým okresom NSK patrí predovšetkým okres Šaľa, okres Levice i okres Komárno. K menej zaťaženým okresom môžeme zaradiť okres Zlaté Moravce a okres Topoľčany. Environmentálna zaťaženosť územia spravidla rastie v oblastiach s vyšším stupňom urbanizácie a koncentrácie dopravy, je podmienená alokáciou priemyselných odvetví, intenzívnym poľnohospodárstvom či výskytom skládok odpadu.

1.11.1 Environmentálna situácia a environmentálna regionalizácia

Pri hodnotení kvality životného prostredia, z pohľadu environmentálnej regionalizácie, v rámci územia Slovenska rozlišujeme 5 stupňov kvality životného prostredia. Na základe environmentálnej regionalizácie možno identifikovať environmentálne najviac zaťažené oblasti – ich jadro predstavujú územia v 5. stupni s najviac narušeným životným prostredím a k nemu boli pričlenené aj územia najmä v 4. stupni kvality životného prostredia.

Na území Nitrianskeho kraja sú vymedzené na základe environmentálnej regionalizácie SR 2005 dve zaťažené oblasti – Dolnopovažská oblasť a Ponitrianska oblasť (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 54). Dolnopovažská zaťažená oblasť sa rozprestiera na území Nitrianskeho samosprávneho kraja (66%) a Trnavského samosprávneho kraja (34%). Žije v nej približne 247 000 obyvateľov. Ponitrianska zaťažená oblasť zasahuje územie NSK (51%) a TSK (49%) a na jej území žije približne 272 000 jej obyvateľov. Na území Nitrianskeho kraja lokalizované 3 regióny so silne narušeným prostredím, a to Galatský,

Novozámocký a Hornonitriansky, a 5 regiónov s mierne narušeným prostredím: Podunajský, Ponitriansky, Trábečský, Čenkovský a Tekovský (s Dolnopohronským okrskom so značne narušeným prostredím).

Hlavnými zdrojmi znečistenia v Dolnopovažskej oblasti je predovšetkým existujúci chemický a potravinársky priemysel, poľnohospodárska výroba a výroba polotovarov zo skla. Ďalšími zdrojmi sú najmä doprava, suspenzia a resuspenzia častíc z nedostatočne čistených stavenísk, skládok sypkých materiálov a vykurovanie domov na tuhé palivá. Oblasťou taktiež preteká dolný úsek Váhu, ktorý je recipientom splaškových a priemyselných odpadových vôd. Oblasťou preteká aj dolný úsek rieky Nitry. Tento úsek Nitry a jej prítokov je ovplyvnený potravinárskym priemyslom a vypúšťanými splaškovými odpadovými vodami zo sídiel a je veľmi znečisteným vodným tokom.

V prípade Ponitrianskej zaťaženej oblasti sa na znečistení ovzdušia podieľajú predovšetkým veľké priemyselné zdroje, ktoré sú významnými zástupcami palivovo-energetického, chemického a banického priemyslu. Hlavné lokálne zdroje sú najmä doprava, suspenzia a resuspenzia častíc z nedostatočne čistených komunikácií, stavenísk a domáce kúreniská na tuhé palivá. Oblasťou preteká aj horný a stredný úsek Nitry a jej prítoky. Kvalitu vody negatívne ovplyvňujú aj priemyselné aktivity – výroba plastov a ťažkej chémie, elektrárne, teplárne, kožiarsky priemysel a v strednej časti toku sústredený potravinársky priemysel.

Environmentálne záťažé územia Nitrianskeho samosprávneho kraja

V roku 2010 bolo v Nitrianskom kraji zaevidovaných 128 lokalít s pravdepodobnou environmentálnou záťažou a 34 sanovaných a 52 rekultivovaných lokalít. Z celkového počtu 128 lokalít s pravdepodobnou environmentálnou záťažou bolo v Nitrianskom kraji v roku 2008 zaevidovaných 14 lokalít s nízkym rizikom, 106 so stredným rizikom a 8 lokalít s vysokým rizikom. Dominantné postavenie majú skládky odpadu (42%), najviac má okres Nitra, na druhom mieste sú lokality s poľnohospodárskou činnosťou (24%). Najviac lokalít s pravdepodobnými záťažami bolo identifikovaných a kategorizovaných v okresoch Nové Zámky, Nitra a Levice. Zároveň ide o okresy s najvyšším počtom lokalít klasifikovaných ako stredne a vysokorizikových. Naopak k najmenej zaťaženým okresom v kraji patrí okres Topoľčany.

V rámci systematickej identifikácie environmentálnych záťaží SR bolo v NSK zaevidovaných 39 lokalít s environmentálnou záťažou a 34 sanovaných a 52 rekultivovaných lokalít. 12 lokalít s environmentálnou záťažou patrí medzi vysokorizikové a sú navrhnuté na prednostné riešenie.

Z celkového počtu 34 lokalít s environmentálnou záťažou boli v Nitrianskom kraji zaevidované 4 lokality s nízkym rizikom, 22 so stredným rizikom a 8 lokalít s vysokým rizikom. Z celkového počtu lokalít sú dominantné skládky odpadu (50%) zo všetkých environmentálnych záťaží v Nitrianskom kraji. Na druhom mieste najčastejších príčin zaradenia lokalít medzi environmentálne záťažé patrí priemyselná výroba (23%). Najviac lokalít sa nachádza v okrese Nové Zámky, ktorý má aj najviac vysokorizikových lokalít a okres Levice. (Príloha 1, tabuľka č. 55)

Na základe archívnej excerptie bolo v Nitrianskom kraji zaradených celkovo 86 lokalít, z toho 34 sanovaných a 52 rekultivovaných. Rekultivácie realizované v Nitrianskom kraji sa týkali skládok komunálneho odpadu. Najviac rekultivácií bolo realizovaných v okresoch Nové Zámky a Komárno. V okrese Topoľčany nebola identifikovaná žiadna rekultivovaná lokalita. Najviac sanovaných lokalít sa nachádza v okrese Nové Zámky, išlo predovšetkým o čerpacie stanice PHM. (Príloha 1, tabuľka č. 56,57)

1.11.2 Ovzdušie

Ovzdušie ako jedna zo zložiek životného prostredia a ako jeho neoddeliteľná súčasť je veľmi podstatná pre život na Zemi. Človek svojimi aktivitami veľkou mierou prispieva k jeho znečisteniu, ktoré je a môže byť príčinou mnohých environmentálnych problémov.

Ochranu ovzdušia, ako jednu zo základných zložiek Životného prostredia upravuje zákon č. 137/2010 Z.z. o ochrane ovzdušia, ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší). V zmysle tohto zákona je ukladaná povinnosť prevádzkovateľom veľkých a stredných zdrojov znečistenia oznamovať príslušnému obvodnému úradu, pravdivo všetky údaje o zdrojoch, emisiách, emisných kvótach a limitoch za uplynulý kalendárny rok. Malé zdroje znečistenia kontroluje v prenesenom výkone štátnej správy obec a údaje o mobilných zdrojoch sa vyhodnocujú na základe spoločnej metodológie uplatňovanej Európskou agentúrou životného prostredia (EEA), programovou aplikáciou Computer Programme to Calculate Emissions from Road Transport (COPERT)

Vyhláška MPŽP a RR č.360/2010Z.z. o kvalite ovzdušia v prílohe č. 17 ustanovuje zoznam aglomerácií a zón pre účely hodnotenia kvality ovzdušia. Územie Nitrianskeho kraja bolo touto vyhláškou vymedzené za zónu pre oxid siričitý, oxid dusičitý a oxidy dusíka, častice PM₁₀, častice PM_{2,5}, benzén a oxid uhoľnatý.

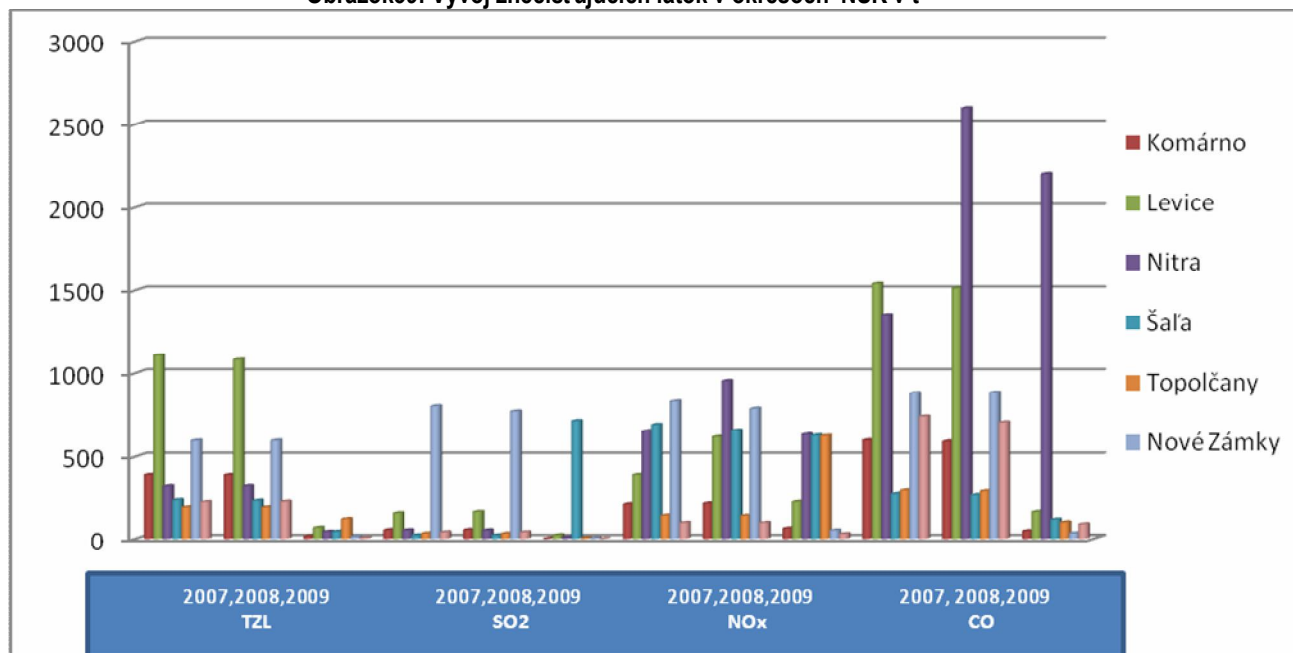
SHMÚ na základe hodnotenia kvality ovzdušia v zónach a aglomeráciách v roku 2010 vymedzil oblasť riadenia kvality ovzdušia na rok 2011. Územie mesta Nitry v zóne Nitriansky kraj bolo vymedzené za oblasť riadenia kvality ovzdušia pre PM₁₀. V meste Nitra ako v hlavnom sídle NSK sú zriadené 2 takéto monitorovacie stanice, ďalšia monitorovacia stanica sa nachádza v okrese Šaľa. Tieto 2 významné sídla NSK sú charakteristické vyššou úrovňou urbanizácie a priemyselnej činnosti, čo podmieňuje vysokú akumuláciu emitovaných emisií do okolitého prostredia.

Nitriansky kraj patrí do prvej skupiny zón a aglomerácií, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia jednou látkou alebo viacerými znečisťujúcimi látkami vyššia ako limitná hodnota, prípadne limitná hodnota zvýšená o medzu tolerancie.

Najviac emitovanými časticami boli suspendované častice PM₁₀ a PM_{2,5}, ako i emisie oxidov dusíka (NO, NO₂) oxidu siričitého SO₂, ozónu O₃ a oxidu uhoľnatého (CO). Taktiež bol zaznamenaný výskyt emisií benzénu, ťažkých kovov (Pb, Cd, Ni, As) a iných polyaromatických uhľovodíkov (benzoantracen, fenantren, fluroanten atď.).

Vývoj znečisťujúcich látok zo stacionárnych zdrojov znečistenia je uvedený v **tabuľke 58** a na **obrázku 39**. Najviac tuhých znečisťujúcich látok bolo emitovaných do ovzdušia v okrese Levice, emisie SO₂ boli najviac vypúšťané zo zdrojov znečistenia nachádzajúcich sa v okresoch Šaľa a Nové Zámky. Emisie NO_x boli za spomínané obdobie najviac vypúšťané do ovzdušia v okresoch Nitra, Šaľa a Nové Zámky. Najväčšie množstvo emisií CO bolo emitovaných v okresoch Nitra, Nové Zámky a Levice.

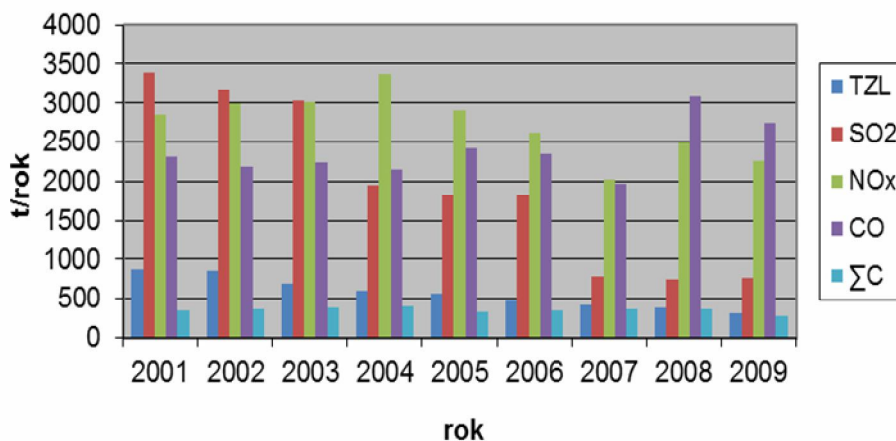
Obrázok39: Vývoj znečisťujúcich látok v okresoch NSK v t

Zdroj : KÚŽP, Nitra

Kvalita ovzdušia Nitrianskeho kraja je okrem diaľkového prenosu znečisťujúcich látok ovplyvňovaná najmä emisiami z veľkých priemyselných zdrojov nachádzajúcich sa na území kraja (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 59). Celkovo sa na území kraja za rok 2010 nachádza 1 949 stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia, z ktorých bolo 143 veľkých zdrojov a 1806 stredných zdrojov (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 60). Hlavný podiel na znečisťovaní ovzdušia má chemický priemysel (organická výroba hnojív a gumárenských chemikálií), potravinársky priemysel, energetika a automobilová doprava.

Obrázok40: Vývoj emisií základných znečisťujúcich látok v NSK

Zdroj: KÚŽP, Nitra

Z medziročného porovnania produkcie emisií v Nitrianskom kraji je zrejмый pokles produkcie všetkých znečisťujúcich látok s miernymi nárastmi v niektorých rokoch, ktoré je individuálne pri každej znečisťujúcej látke.

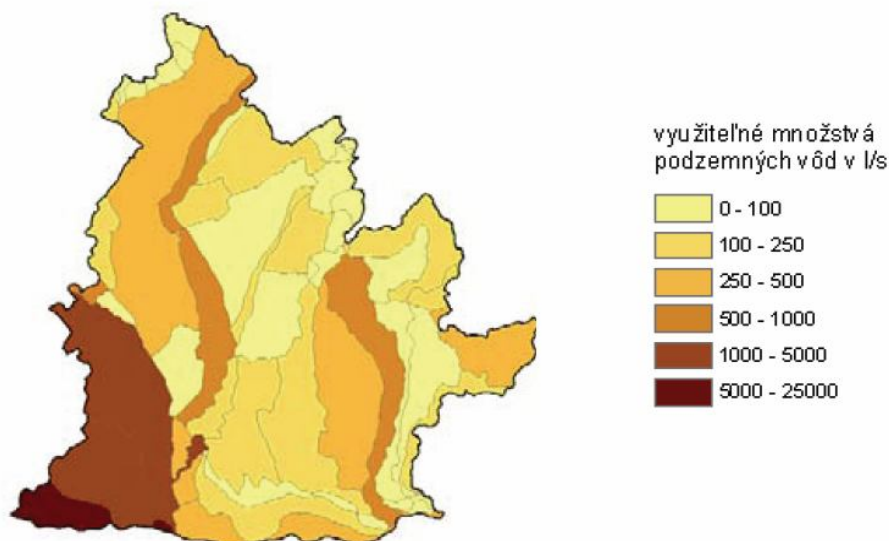
1.11.3 Voda

Územím Nitrianskeho kraja preteká 54 vodohospodársky významných tokov, z nich najvýznamnejšie sú dolné úseky tokov najvýznamnejších slovenských riek ako Váh, Nitra, Hron, Ipel' a časť ich prítokov zo Žitného ostrova spolu s veľkým množstvom vodných kanálov. Nitrianskym krajom preteká aj riečna

tepna Európy rieka Dunaj. Vodárenské toky sú vodné toky alebo úseky vodných tokov, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sa môžu využívať ako vodárenské zdroje na odber pre pitnú vodu. Vodárenské nádrže ani vodárenské vodné toky sa na území Nitrianskeho kraja nevyskytujú. Na území Nitrianskeho kraja nie je vyhlásené územie chránenej vodohospodárskej oblasti.

V Nitrianskom kraji sa vyskytuje 83 podzemných vodných zdrojov v povodí Hrona a Dunaja (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 61), z ktorých najviac sa nachádza v okrese Levice 54 a okrese Nových Zámkoch 22 a 736 podzemných vodných zdrojov v povodí Váhu (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 62) z nich najviac je v okrese Nové Zámky 242 a Nitra 238.

Pásma hygienickej ochrany vodných zdrojov v Nitrianskom kraji sú uvedené v prílohe. Objem odoberaných množstiev podzemnej vody vo vzťahu k množstvám, časovo-priestorovému rozloženiu a hydrologickým charakteristikám využiteľných množstiev podzemných vôd je dôležitým indikátorom z hľadiska ochrany vodných zdrojov, ich racionálneho využívania a trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti. Najväčšie množstvá využiteľných podzemných vôd v Nitrianskom kraji sa nachádzajú v okresoch Komárno a Šaľa (obrázok č. 41).

Obrázok41: Využitelné množstvá podzemných vôd v jednotlivých hydrogeologických rajónoch Nitrianskeho kraja

Zdroj: SAŽP, 2008

Súhrnné kapacity zdrojov vody využívaných na zásobovanie pitnou vodou na území pôsobnosti jednotlivých vodárenských spoločností, pôsobiach na území Nitrianskeho kraja, pred a po úprave výdatnosti o ekologické limity a vyradení nevyhovujúcich zdrojov vody sú uvedené v tabuľke 63 (Príloha č. 1 – Tabuľka č. 63).

V Nitrianskom kraji sa vo veľkej miere pre zásobovanie pitnou vodou využívajú zdroje povrchových vôd. Zásoby podzemných vôd sa nachádzajú hlavne v prierečnych naplaveninách. Jedným z rozhodujúcich faktorov ovplyvňujúcich rozvoj verejných vodovodov sú práve kvalitné vodné zdroje. Ich výdatnosť, kvalita a lokalizácia sú rozhodujúcimi východzími podmienkami, ktoré determinujú rozvoj verejných vodovodov. Na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou sú v súlade so zákonom o vodách prednostne určené útvary podzemných vôd. V oblastiach s ich nedostatkom sa využívajú na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou jednak priame odbery z tokov, ale najmä veľkokapacitné zdroje povrchovej vody – vodárenské nádrže.

Najvýznamnejšie zdroje podzemnej vody sa vyskytujú v kvartérnych sedimentoch nížin a kotlín. Sú to predovšetkým štrky a piesky riečnych nív, terás a náplavových kužeľov. Z regiónov má mimoriadny význam oblasť Žitného ostrova. V mocných riečnych nánosoch Dunaja sa tam vyskytuje asi 10mld m³ podzemnej vody.

Ďalšie významné vodohospodárske oblasti s podzemnými vodami v riečnych sedimentoch predstavujú pásma pozdĺž tokov riek Dunaja, Váhu, Nitry, Žitavy, a Hrona. Mnohé z nich boli najmä poľnohospodárskou výrobou a vypúšťaním nedostatočne čistených odpadových vôd, natoľko znečistené, že postupne museli byť odstavené ako zdroje pitnej vody (zdroje pre Kolárovo, Šaľu, Nové Zámky, Nitru a časť zdrojov Levického SKV ale aj ďalšie).

Zraniteľné oblasti v Nitrianskom kraji

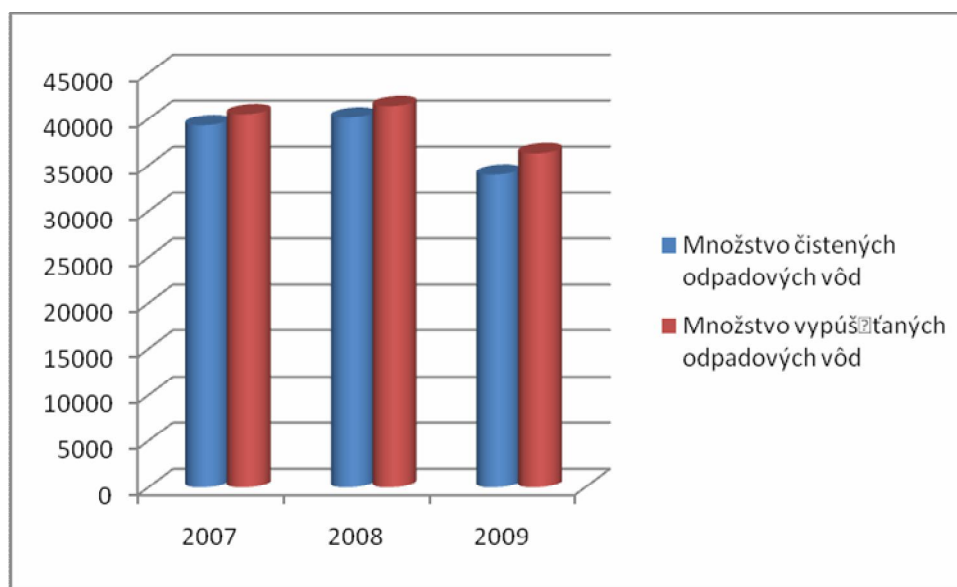
Zraniteľné oblasti, ktoré ustanovuje nariadenie vlády č. 617/2004 Z.z. podľa 33 a 34 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách na území SR, sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých otekajú vody zo zrážok do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹ alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť. Za zraniteľné oblasti sa ustanovujú poľnohospodársky využívané pozemky podľa obcí. Zraniteľné oblasti v Nitrianskom kraji sú uvedené v prílohe.

Odpadové vody

V roku 2009 bolo v Nitrianskom kraji do vodných tokov vypustených celkovo 36 298 tis. m³ odpadových vôd, čo predstavuje pokles o 5118 tis. m³ odpadových vôd oproti roku 2008 (tabuľka č.70, obrázok č.42).

Množstvo čistených odpadových vôd dosiahlo v roku 2009 hodnotu 33987 tis. m³, čo predstavuje pokles o 6160 tis. m³ čistených odpadových vôd oproti roku 2008.

Obrázok 42: Vývoj v množstve odpadových vôd v NSK

Zdroj: ŠÚ SR

Ohrozenosť obyvateľstva Nitrianskeho kraja povodňami

Dňom 1.2.2010 nadobudol účinnosť zákon č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami, ktorým sa transponovala Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/60/ES o hodnotení a manažmente

povodňových rizík. Oba dokumenty spolu so všeobecne záväznými predpismi, ktoré ustanovujú podrobnosti vykonávania zákona, ustanovujú komplexný systém plánovania manažmentu povodňových rizík.

Z hľadiska rizika výskytu povodní na území NSK, medzi možné oblasti s výskytom povodní možno zaradiť okresy Komárno, Nové Zámky, Nitra, Levice, Zlaté Moravce a Topoľčany. Najväčšie nebezpečenstvo vzniku povodní a záplav hrozí na úsekoch vodných tokov riek Nitra, Hron, Ipel' i Dunaj. Na rieke Nitra je to predovšetkým v oblasti kde rieka preteká územím obce Kovarce a horná časť povodia Handlovky. Na hornom úseku rieky Hron hrozí rozrušenie vodnej hrádze, s možným dopadom a častí obcí Veľké Kozmálovce, Nový Tekov, Starý Tekov, Tlmače, Horná Seč, Vyšné nad Hronom a Júr nad Hronom. V južnej časti sú záplavami ohrozené pod mestom Želiezovce, kde sú ohrozené obce Hronovce, Pohronský Ruskov, Šalov a Malé Ludince.

Rieka Ipel' tvorí štátnu hranicu s Maďarskou republikou v dĺžke 24 km. Ohrozené územie pri povodniach a privalových dažďoch sú v obciach Tešmak, Šahy, Šahy-Homok, Šahy Preseľany, Hrkovce, Vyškovce nad Ipľom, Kubáňovo, Ipel'ský Sokolec, Bielovce a Pastovce.

Rieka Dunaj, podľa dlhodobých pozorovaní a skúseností najväčšia pravdepodobnosť výskytu zvýšenej hladiny bude v letných mesiacoch jún - júl, avšak nevylučuje sa, že v iných mesiacoch sa nevyskytne vyšší stav vody, čo si vyžaduje väčšie i menšie opatrenia povodňovej ochrany.

K ďalším vodným tokom, lokálneho významu s možným výskytom povodní patrí rieka Žitava na úseku kde sa do Žitavy ústia potoky Stránka, Zlatňanka a Chyzerovecký potok, ďalej sú to potoky Štiavnica, Sikenica, Krupinica, Litava, Jablonianka, Búrsky potok, Podlužianka a Perec a Devičiansky potok v okrese Levice. Ohrozené povodňami sú predovšetkým obce v spádových oblastiach týchto vodných tokov.

Najväčšie riziko výskytu povodní je predovšetkým v jarnom období pri topení snehu a v dôsledku náhlych privalových dažďov na určitom území. Účinnou prevenciou voči vzniku povodní slúži sústava vodných diel a protipovodňová ochrana zahrňujúca celú škálu opatrení. K najúčinnnejším opatreniam môžeme zaradiť zalesňovanie povodí, odstraňovanie TKO zo dna riek a potokov, a technické opatrenia ako hĺbenie korýt, spevňovanie bokov riek, budovanie hrádzí, hatí a strží.

Z hľadiska protipovodňovej ochrany má veľký význam projekt pod názvom „Povodňový varovný a predpovedný systém“ (POVAPSYS). Jeho cieľom je predovšetkým vyvinúť také nástroje, ktoré umožňujú prostredníctvom hydrologických predpovedí, varovaní a výstrah výraznejšie znížiť škody spôsobené povodňami, najmä straty na životoch, ujmy na zdraví a majetku občanov, a to vybudovaním integrovaného automatizovaného povodňového predpovedného a varovného systému.

Tento systém umožní vydávať hydrologické predpovede v cca 100 predpovedných profiloch, ako aj vydávať varovania a výstrahy upozorňujúce na nebezpečenstvo vzniku povodní pre ohrozené územia, alebo vodný tok na celom úseku toku. V súčasnosti samotná implementácia systému POVAPSYS sa nachádza len v úvodných fázach.

1.11.4 Pôda

Pôda je svojim rozsahom a funkciami rozhodujúcou zložkou prírody, významný krajinný prvok s nezastupiteľnou energetickou a bioprodukčnou funkciou. Je výsledkom vzájomného prenikania a pôsobenia atmosféry, hydrosféry, litosféry a biosféry. Je s nimi tesne spätá a preto detailne odráža súčasnú a čiastočne i minulú štruktúru krajiny. Zároveň je jedným z najdôležitejších existenčných

faktorov ľudskej spoločnosti. Poľnohospodárska pôda je nenahraditeľným výrobným prostriedkom na výrobu potravín.

Geomorfologické pomery územia NSK

Z geologického hľadiska územie NSK sa nachádza na rozmedzí rozsiahlej karpatskej sústavy, presnejšie Západných Karpát a Panónskej panvy. Najväčšia časť územia NSK sa rozkladá v oblasti Podunajskej nížiny tvorená geologickými celkami Podunajskej roviny a Podunajskej pahorkatiny. Hospodársky najvýznamnejšia časť územia je práve územie Podunajskej roviny – Žitný ostrov, oblasť ohraničená vodnými tokmi Dunaj a Malý Dunaj predstavuje najrozsiahlejšiu rovinnú plochu a zároveň obilnicu Slovenska. Z hľadiska typov reliéfu na území kraja dominujú južnej časti predovšetkým roviny, postupne prechod k pahorkatinám, vrchovinám až k nižším hornatinám.

Z hľadiska morfológie územia a tvaru reliéfu dominuje predovšetkým reliéf rovín a nív a reliéf zvlnených rovín predovšetkým v južnej časti územia. V severo-východnej časti kraja, reliéf postupne prechádza do nížinných pahorkatín až do geologického územia Západných Karpát. Z hľadiska charakteristických morfológických tvarov reliéfu, dominujú na území kraja predovšetkým doliny s nivou a úvalinové doliny, poriečne nivy a mokradové depresie.

Z hľadiska geologickej stavby územia v južnej časti NSK dominujú predovšetkým ílovité, pieskovité, prachovité a vápencovité vrstvy geologického podložia, kým v severovýchodnej časti kraja dochádza k postupnému prechodu ku kremencovým, pieskovcovým a vápencovým vrstvám so zastúpením rôznych iných horninových zložiek.

1.11.5 Pedologická a morfometrická charakteristika kraja

Územie Nitrianskeho kraja patrí k najteplejším oblastiam a najproduktívnejším poľnohospodárskym centráram Slovenskej republiky. Severom územia sa tiahne pohorie Tríbeč, Štiavnické vrchy a Pohronský Inovec ho lemujú zo severovýchodnej strany. Pre juh a juhovýchod je charakteristická kvalitná poľnohospodárska pôda Podunajskej nížiny s časťou Žitného ostrova, ktorý je najväčším riečnym ostrovom Európy. Je vytvorený medzi hlavným tokom Dunaja a Malým Dunajom a má bohaté zásoby podzemných vôd. Krajom preteká viacero riek - najdlhšia slovenská rieka Váh, Dunaj, Nitra, Hron, Ipel' a Žitava.

V tomto kraji sa nachádza 14 pôdnych typov, z ktorých je najviac černoziemí a čiernic. Sú to naše najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy vhodné pre pestovanie najnáročnejších plodín. Ich výskyt je podmienený nížinatým až pahorkatinovým reliéfom do 300 m n.m.

Pretože sa nachádzajú v oblastiach so zdrojmi podzemnej vody, mimoriadne cenná je ich dobrá schopnosť filtrácie, neutralizácie a premeny látok. V alúviách Hrona, Váhu a Nitry sa vyskytujú fluvizeme. Sú to azonálne pôdy, vyvinuté z recentných fluvialnych náplavov v rôznych nadmorských výškach a klimatických oblastiach Slovenska. Na územiach pahorkatín a nižšie položených kotlín sa vyvinuli hnedozeme (tabuľka č.71).

Pôdotvorným substrátom sú spraše, sprašové hliny, svahoviny a neogénne sedimenty. Hnedozeme patria medzi naše najviac skultúrené pôdy. Z hľadiska zrnitosti sú v Nitrianskom kraji zastúpené najmä stredne ťažké pôdy. Ide o piesčitohlinité až hlinité pôdy s obsahom frakcie <0.01 mm s podielom 20-45%. Z hľadiska expozície prevažuje východná a južná orientácia svahov (tabuľka č.72).

Celková výmera Nitrianskeho kraja predstavuje 634 384 ha. K 1.1. 2010 podiel poľnohospodárskej pôdy predstavoval 73,73% z celkovej výmery pôdy, v absolútnom vyjadrení 467 794 ha, z čoho na ornú pôdu pripadá 64 %, v absolútnom vyjadrení 406 068 ha z celkovej výmery pôdneho fondu Nitrianskeho kraja.

Podiel lesných pozemkov predstavoval 15,18% z celkovej výmery pôdy, v absolútnom vyjadrení 96 323 ha. Z pohľadu vodných plôch, vodné plochy predstavujú 2,47% podiel, v absolútnom vyjadrení 15 718 ha pripadajúcich na celkovú výmeru pôdy v Nitrianskom kraji. Zastavaná plocha v Nitrianskom kraji predstavuje 5,99% podiel, v absolútnom vyjadrení 38 054 ha pripadajúcich na celkovú výmeru pôdy v Nitrianskom kraji. Ostatné plochy sa podieľajú na území kraja 2,6% (16 495 ha).

Najväčšiu výmeru tvorí poľnohospodárska (orná) pôda a lesné pozemky. V rámci Nitrianskeho kraja najväčšou výmerou pôdneho fondu disponuje okres Levice (112 313 ha), okres Nové Zámky (107 963 ha) a okres Komárno (86 446 ha). Z pohľadu ornej pôdy najväčšiu výmeru má okres Nové Zámky (94 995 ha), okres Levice (93 652 ha) a okres Komárno (75 898 ha).

Z pohľadu zastúpenia lesnej pôdy najväčšou výmerou lesnej pôdy disponuje okres Levice (29 162 ha), okres Zlaté Moravce (22 649 ha) a okres Topoľčany (16 946 ha).

Z hľadiska štruktúry vlastníckych vzťahov, vo vlastníckej štruktúre dominuje predovšetkým pôda nezistených vlastníkov, až (73%) výmery pôdneho fondu Nitrianskeho kraja má nevyjasnené vlastnícke vzťahy. Nasleduje pôda súkromných FO (8,26%), určitá časť pôdneho fondu pripadá Lesom Slovenskej republiky (5,8%) a cirkvi (3,07).

Z percentuálneho vyjadrenia chránenej pôdy (1. – 4. kvalitatívna skupina pôd) z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy, je zrejmé, že najviac chránených pôd je v okrese Nové Zámky (70,81 %) a naopak najmenej v okrese Zlaté Moravce (42,82 %). Jedine v okrese Topoľčany sa nenachádza pôda zaradená do prvého stupňa ochrany. Viac ako polovica chránenej pôdy z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy je vo všetkých okresoch Nitrianskeho kraja okrem okresu Zlaté Moravce (Komárno – 58,91 %, Levice – 53,9 %, Nitra – 62,21 %, Nové Zámky – 70,81 %, Šaľa – 64,58 %, Topoľčany – 58,82 %, Zlaté Moravce – 42,82 %). Hlavnou príčinou takéhoto vysokého hodnotenia pôd v Nitrianskom kraji je zrejme jeho výhodná geografická poloha v rámci Slovenska, špecifické klimatické a stanovištné podmienky nížinného typu, priaznivý hydrologický režim a geologické podložie pre vývin najkvalitnejších pôd. (tabuľka č.73).

Ochrana pôd voči erózii

V súčasnej dobe patrí erózia pôdy k vážnym degradačným rizikám, ktoré vplyvajú na znižovanie kvality pôdy a v konečnom dôsledku sa podieľajú aj na zhoršovaní celkového potenciálu územia a kvality života v ňom. Členitosť resp. tvar reliéfu je jedným z významných faktorov ovplyvňujúcich plošnú distribúciu erózie pôdy spôsobenej vodou. Svahovitejšie územia sú senzitívnejšie (majú vyššie riziko) k vzniku pôdnej erózie. Z tohto pohľadu (prevaha rovinatého reliéfu) má Nitriansky kraj relatívne nízky potenciál na vznik a priebeh vodnej erózie (tabuľka č. 74). Pomerne intenzívne prejavy vodnej erózie pôd sú v oblasti Nitrianskej pahorkatiny (Záľužianska pahorkatina) s pôdami na sprašových pokryvoch. Veľmi intenzívne procesy vodnej erózie sa vyskytujú u černoziemných a hnedozemných pôdach a luvizemiach, na svahovitejších polohách pahorkatín

Prejavy vodnej erózie a riziko rozširovania a pretrvávania vodnej erózie je v okresoch Topoľčany (35% stredné, 12% vysoké ohrozenie) a Zlaté Moravce (39% stredné a 9% vysoké ohrozenie) a čiastočne aj v okrese Nitra (34% stredné a 7% vysoké ohrozenie) (tabuľka č.75).

Veternou eróziou sú ohrozené najproduktívnejšie pôdy v okresoch Komárno, Nové Zámky, Levice, Šaľa a Nitra, predovšetkým černoze, ale aj luvize v pahorkatinách a vrchovinách (Rišňovce, Podhorany, Skýcov).

So súhrnného hľadiska, všeobecne možno skonštatovať, že riziko vzniku a rozširovania veternej erózie na území kraja je relatívne nízke. V rámci okresov Nitrianskeho kraja prejavy veternej erózie možno sledovať okrese Šaľa (8% stredné riziko) a Komárno (10% stredné, 3 % extrémne ohrozenie) (tabuľka č.76).

V okrese Levice dochádza k zosuvom pôdy ojedinelo prirodzenými geodynamickými javmi vplyvom erózie, erózo-akumulačnými procesmi vodných tokov a antropogénnou činnosťou. V okrese Nitra sú vodnou eróziou ohrozené pôdy na svahoch so sklonom nad 8 %.

V okrese Topoľčany erózia súvisí jednak s neovplyviteľnými abiotickými ako aj subjektívnymi faktormi spôsobovanými nesprávnym hospodárením na pôde, ohrozuje najmä spráše Nitrianskej pahorkatiny. Priemerný sklon pôd dotknutého územia sa pohybuje v hodnotách 3 – 7 0 , z toho dôvodu sú tieto územia ohrozené stredne silnou a na exponovaných svahoch silnou eróziou. V okrese Zlaté Moravce sú veľmi vážne ohrozené pôdy najmä v kopcovitom teréne, pričom v mnohých prípadoch je to dôsledkom použitia nesprávnych agrotechnických postupov obrábania.

Zhutnenie pôdy je významný proces degradácie pôdy, ktorý ovplyvňuje produkčnú funkciu pôdy, ale aj jej náchylnosť na iné degradačné procesy pôdy a krajiny. Trpia ním všetky ťažké pôdy (ílovitohlinité, ílovité, íly) ako aj pôdy s mramorovanými a iluviálnymi luvickými horizontmi (pseudogleje, luvizeme). Sekundárne (technogénne) zhutnenie je spôsobené činnosťou človeka, a to priamo - vplyvom tlaku kolies poľnohospodárskych mechanizmov, alebo nepriamo – znižovaním odolnosti pôd voči zhutneniu nesprávnym hospodárením. Poľnohospodárske pôdy všetkých okresov v Nitrianskom kraji vykazujú náchylnosť k primárnemu alebo sekundárnemu zhutneniu.

Najviac ohrozené pôdy zhutnením sa nachádzajú na území okresu Šaľa (43,08% primárne, 39,29% sekundárne), Nitra (13,45% primárne, 50,33 sekundárne) Levice (26,06% primárne , 40,56% sekundárne) a Komárno (39,18% primárne, 21,36% sekundárne). Všeobecne možno skonštatovať že všetky poľnohospodárske pôdy v Nitrianskom kraji sú ohrozované zhutnením (tabuľka č. 77).

1.11.6 Odpady

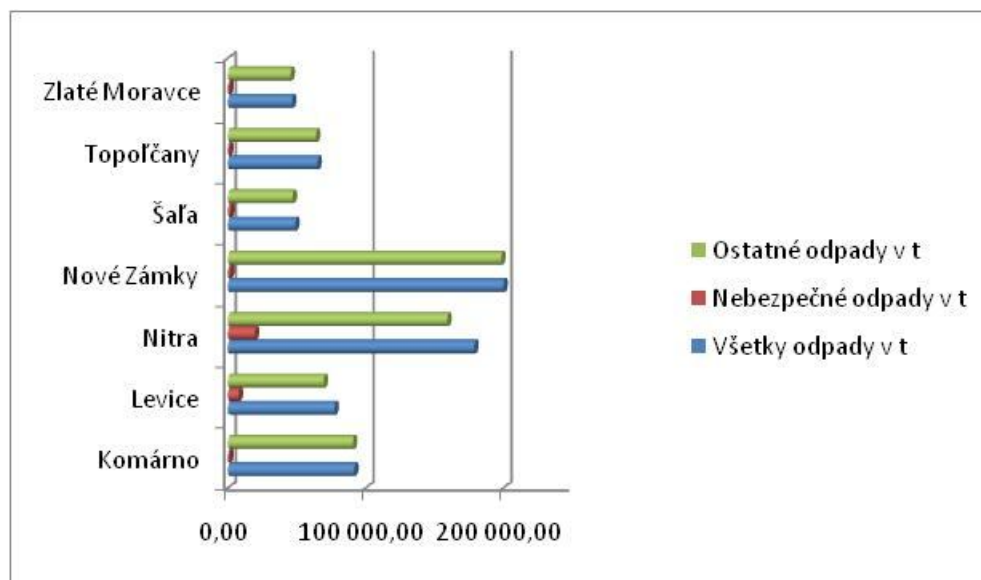
Zákon č. 409/2006 Z.z. o odpadoch definuje odpad ako huteľnú vec, ktorej sa držiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť alebo je v súlade s týmto zákonom alebo osobitnými predpismi povinný sa jej zbaviť. V zákone nie sú definované kompetencie samosprávnych krajov pri vzniku a nakladaní s odpadmi. Sprostredkovane zainteresováva VÚC na ochrane životného prostredia zákon č. 302/2001 Z.Z. o samospráve vyšších územných celkov, kde podľa § 4, bodu g sa samosprávny kraj podieľa na tvorbe a ochrane životného prostredia.

Nitriansky kraj v rámci Slovenska patrí medzi kraje s najmenšou tvorbou odpadov. Z celkového množstva vyprodukovaných odpadov v SR sa na území Nitrianskeho kraja vyprodukovalo necelých 6,2%. Z hľadiska ekonomickej náročnosti je Nitriansky kraj najmenej náročný na tvorbu odpadov, keď na 1 mil. € vyprodukovaného HDP na území kraja sa v roku vyprodukovalo cca 62 ton odpadov, (Priemer SR je 109,71).

Vznik odpadov podľa okresov sa ďalej člení na bilancie podľa kategórií odpadov (O/N) a osobitne pre komunálny odpad. Vznik odpadov podľa kategórií významne odráža štruktúru ekonomických činností vykonávaných v území jednotlivých okresov a len málo súvisí (až na niektoré druhy odpadov) s počtom obyvateľstva (na rozdiel od KO). K okresom s najväčším výskytom odpadov patria okres Nitra a ďalej okres Nové Zámky a Komárno. Z hľadiska množstva nebezpečných odpadov je najviac zaťaženým územie okresu Nitra, nasleduje okres Levice a Šaľa. Najmenej nebezpečného odpadu vzniká v okrese Komárno (Obrázok č.43 tabuľka č.78).

Vznik odpadov podľa okresov s rozlíšením na skupiny odpadov a kategóriu odpadu (podľa Katalógu odpadu) sú už údaje vhodné ako základné - východiskové údaje pre plánovacie procesy kapacít na nakladanie s odpadmi na úrovni regiónu.

Obrázok 43: Produkcia odpadov v okresoch NSK za rok 2009 v t

Zdroj: Enviroportál

Odpadové hospodárstvo

Odpadové hospodárstvo je činnosť zameraná na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov a znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie a nakladanie s odpadmi v súlade so zákonom. Pri pohľade na existujúcu štruktúru odpadového hospodárstva v Nitrianskom kraji za rok 2009 možno konštatovať, že najviac dominujú zariadenia na zhodnocovanie odpadu (41) kde možno sledovať určitý progres z hľadiska efektívneho spracovania a využívania odpadov a konvergenciu k európskym a medzinárodným štandardom v oblasti odpadového hospodárstva. Najviac týchto zariadení sa nachádza v okrese Nitra, Zlaté Moravce a Nové Zámky a najmenej v okrese Šaľa a Komárno.

Z pohľadu skládok odpadu k roku 2009 sa v Nitrianskom kraji nachádzalo 21 známych skládok s najväčším počtom v okresoch Levice (6) a Nové Zámky (5) so súhrnnou kapacitou za Nitriansky kraj 5 840 789 m³. Kompostárne odpadu sa nachádzajú v rámci kraja 13 s najvyšším počtom v okrese Topoľčany a so súhrnnou množstvom uloženého odpadu 33793 t za NSK (tabuľka č.82).

1.11.7 Ochrana prírody a krajiny

Ochrana prírody a krajiny je jedným zo základných výrazov starostlivosti každej modernej spoločnosti o životné prostredie, ktorá determinuje kvalitu života v prostredí, ale ako i jeden z fundamentálnych predpokladov zachovávaní prírodného a kultúrneho dedičstva pre ďalšie generácie.

Biodiverzita územia NSK

Z hľadiska fytogeograficko – vegetačného členenia, územie NSK je tvorené pásom dubovej zóny v rovinnej a pahorkatinnej oblasti nížinnej podzóny (Mokradňový okres, Nitrianska a Žitavská pahorkatina)

a čiastočne v sopečnej a flyšovej oblasti horskej podzóny. (Vtáčnik, Šarišská vrchovina). Do územia NSK vstupuje taktiež i buková zóna v sopečnej oblasti (Pohronský Inovec, Štiavnicke vrchy).

Vegetácia na území NSK je pomerne diverzifikovaná. V juhozápadnej časti územia dominujú predovšetkým vrbovo-topoľové lesy (*Populus alba* a iné..) v záplavových územiach riek a jaseňovo – brestovo - dubové lesy (*Ulmus minor*) v povodiach veľkých riek. Smerom na severozápad na území kraja pribúdajú hlavne karpatské dubovo –hrabové lesy (*Quercus petraea*), dubové a cerovo – dubové lesy (*Quercus cerris*) a dubové lesy s javorom tatarským a dubom plstnatým (*Quercus pubescens*). Z hľadiska živočíšstva, najrozvinutejšia biodiverzita živočíšstva sa vyskytuje predovšetkým v CHÚ NSK (tabuľka č.83), do ktorého zasahujú 3 VCHÚ, CHKO Dunajské Luhy, CHKO Ponitrie a CHKO Štiavnicke vrchy.

Z hľadiska ochrany prírody a krajiny, územie Nitrianskeho samosprávneho kraja je jednou zo súčastí sústavy VCHÚ, kde do jeho územia čiastočne zasahujú 3 chránené krajinné oblasti. Na severe v okresoch Nitra, Topoľčany a Zlaté Moravce je to CHKO Ponitrie (15 622 ha), na východe v okrese Levice CHKO Štiavnicke vrchy (11 240 ha), na južnom okraji v okrese Komárno CHKO Dunajské Luhy. Celková plocha všetkých chránených krajinných oblastí na území kraja je 29 484 ha, čo je 4,65 % z celkovej plochy kraja (obr. 5), (Príloha č. 1 – tabuľka č. 84).

Na území NSK sú zároveň lokalizované i sústavy MCHÚ v kategóriách NPR, PR, PP a CHA a CHVÚ. Celkovo sa na území NSK nachádza 117 chránených území o celkovej rozlohe 4655,12 ha, čo je približne 0,65% výmery z celkovej plochy kraja, z toho:

- 14 národných prírodných rezervácií,
- 43 prírodných rezervácií,
- 19 prírodných pamiatok,
- 41 chránených areálov.
- 15 chránených vtáčích území.

Z nich sa na území CHKO nachádza 12 s celkovou plochou 334,23 ha, mimo CHKO je vyhlásených 114 území s celkovou plochou 3 846,3 ha. Najviac chránených území sa nachádza v okrese Nové Zámky (28), Komárno (29) a Nitra (21). Najrozsiahlejší je chránený areál Dropie, s výmerou 912,76 ha. Najmenej CHÚ sa vyskytuje na území okresu Šaľa (7) Podľa predmetu ochrany sú chránené najmä vodné a močiarné ornitologické lokality, mŕtve ramená riek, genofondové plochy slanomilnej vegetácie, močariská a slatiny, teplomilná biota na pieskoch, zvyšky zachovalých lužných lesov, cerových porastov, lesné spoločenstvá bukových dúbav, stepí a lesostepí v oblasti Podunajskej roviny.

Celkový počet CHVÚ na území NSK je ku koncu roka 2011 celkovo 15 rozprestierajúcich sa na ploche 89847,6 ha (tabuľka č.85). Najväčším CHVÚ sú Dunajské Luhy rozprestierajúce sa na ploche 16511 ha, ktoré sú domovom mnohých vzácných druhov vtákov (rybár riečny), dravcov (orliak morský, kaňa močiarna) a zhromaždištom zimujúcich vtákov. Spomedzi týchto všetkých území, celkovo 62 je ich zaradených i v sústave ÚEV (území európskeho významu) čo predstavujú lokality s výskytom najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne žijúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov, ktoré majú mimoriadny význam i na európskej úrovni. Do sústavy území európskeho významu je zahrnutých spolu 62 lokalít o celkovej výmere 11264,06 ha s najvyšším počtom v okrese Komárno (22) a okrese Nové Zámky (20) (tabuľka č.86).

Na území NSK sa taktiež vyskytujú 2 vodopády, a to v okrese Levice (Rudniansky vodopád) a okrese Komárno (Šiety riecky vodopád), ako i 2 verejne sprístupnené jaskyne a to Svoradova jaskyňa v okrese Nitra a jaskyňa Čertova Pec v okrese Topoľčany.

Na území NSK sa taktiež vyskytujú lokality významné z hľadiska ťažby nerastného surovinového bohatstva ktoré sú zahrnuté v evidencii CHLÚ (chránených ložiskových území). Na základe aktuálnej dokumentácie celkového počtu CHLÚ vyskytujúcich sa na území NSK k 31.5.2010, celkovo na území NSK sa nachádza približne 30 známych CHLÚ, poskytujúcich hospodárske úžitky. Najväčší výskyt týchto území je lokalizovaný v okresoch Topoľčany (7), Zlaté Moravce (6), Nitra a Levice (6).

Skladba nerastného bohatstva lokalizovaného na území NSK je diverzifikovaná. Prevládajú v nej predovšetkým stavebné kompozitné materiály ako tehliarske suroviny (5 íly, tehliarska hlina), kremenec (3), keramické íly (5), andezit (4), štrkopiesky, vápenec a dolomity (2). K ďalším významným surovinám môžeme zaradiť i ložiská travertínového a onyxového mramora (okres Levice), polymetalických rúd (okres Zlaté Moravce) a lignitu (okres Levice a Nitra).

2. SWOT ANALÝZA

SWOT analýza definuje vnútorné (silné a slabé stránky) a vonkajšie (príležitosti a ohrozenia) rozvojové faktory. Predstavuje kombináciu dvoch analýz, S – W a O – T. Na základe tejto analýzy možno presne definovať najvhodnejšie ciele, ktoré by využili najvýraznejšie predpoklady a pozitívne rozvojové impulzy a eliminovali problémy a prípadné riziká. Pomáha tiež identifikovať prioritné oblasti, ktoré budú predmetom rozvojovej stratégie.

Rozvojové faktory môžu mať pozitívny (silné stránky, príležitosti) resp. negatívny charakter (slabé stránky, ohrozenia). SWOT analýza vychádza z uskutočnenej socio-ekonomickej analýzy kraja.

SWOT Analýza Nitrianskeho kraja, časť: Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitívny migračný prírastok obyvateľstva • Rast populácie v produktívnom veku • Rastúci počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva • Dostatočne početná a kvalifikovaná pracovná sila vo výskume a vývoji • Rozvinutý systém vzdelávania v rámci VŠ a stredných škôl • Rozvinutý systém celoživotného vzdelávania a organizovania <p>Sociálna infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobré podmienky pre organizované trávenie voľného času pre deti a mládež • Dlhodobá tradícia pôsobenia Nitrianskych divadelných súborov 	<p>Ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klesajúci trend vývoja počtu obyvateľov • Znižovanie pôrodnosti • Starnutie obyvateľstva • Stagnujúca vzdelanostná úroveň obyvateľstva • Vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti • Vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti absolventov škôl • Slabé prepojenie systému vzdelávania s potrebami praxe • Veľký odliv zdravotníckeho personálu <p>Sociálna Infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nekoncepčné riešenie previazanosti sociálnych a zdravotníckych služieb vo vzťahu k seniorom a handycapovaným občanom (terénne soc. služby) • Absencia vybraných sociálnych služieb • Nedostatočné pokrytie sociálnymi službami zo strany obcí • Nedostatok a zlý technický stav infraštruktúry v oblasti kultúry, športu a rekreácie • Nevyváženosť spádových území pre poskytovanie služieb prvej lekárskej pomoci

Príležitosti	Ohrozenia
<p>Ludské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lepšie využitie potenciálu vysokých škôl pôsobiach na území kraja • Možnosť financovať projekty podporujúce rozvoj ľudských zdrojov z fondov EÚ • Zavedenie systému absolventskej praxe • Zavedenie systému vzdelávania v súlade s potrebami praxe • Rozvoj celoživotného vzdelávania • V rámci výučby podporiť zdravotne postihnutú populáciu <p>Sociálna infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšenie rozsahu a kvality poskytovaných sociálnych služieb v území kraja • Zapojenie neštátneho sektora do oblasti sociálnej starostlivosti a prevencie sociálne patologických javov • Dobudovanie občianskej infraštruktúry 	<p>Ludské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné využívanie finančných zdrojov z EÚ pre podporu ľudských zdrojov • Nedostatočné využívanie inovatívnych projektov zameraných na prepojenie vzdelávania a praxe <p>Sociálna infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvyšujúci sa počet občanov (trvalo) odkázaných na sociálnu pomoc (napríklad starších občanov, ťažko zdravotne postihnutých a podobne) • Nižšia aktivita obecných samospráv v sociálnej sfére a ich nepripravenosť na prevzatie zodpovednosti za sociálnu pomoc a v rámci nej za sociálne služby • Kolaps zdravotníckych zariadení z titulu odchodu zdravotníckeho personálu

SWOT Analýza Nitrianskeho kraja, časť: Cezhraničná spolupráca a medzinárodná spolupráca

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Inštitucionálna základňa a siete partnerstva medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diverzifikovaná štruktúra inštitucionálnej základne subjektov, so zameraním na rozvoj cezhraničnej spolupráce na nadnárodnej regionálnej i miestnej úrovni • Existencia širokej škály foriem cezhraničnej spolupráce medzi zainteresovanými partnerskými inštitúciami, široká škála oblastí spolupráce a rôzna pridaná hodnota realizovaných projektov • Skúsenosti s implementáciou projektov a využívaním nástrojov rozvojovej pomoci pre oblasť medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce <p>Dopravná napojenosť územia NSK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veľtok Dunaja ako súčasť krajinného 	<p>Inštitucionálna základňa a siete partnerstva medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná prierezová, vzájomná prepojenosť jednotlivých sietí partnerstiev na nadnárodnej, regionálnej i miestnej úrovni, diferenciácia partnerstiev • Nízky podiel schválených spoločných projektov • Neefektívne fungujúci byrokratický systém pri implementácii nástrojov rozvojovej pomoci pre jednotlivé oblasti spolupráce, slabá technická asistencia štátu pri realizácii cyklu projektového riadenia vo vzťahu k samosprávam • Nedostatok vedeckých, technických a administratívnych kapacít v oblasti prípravy, manažmentu a implementácie spoločných projektov pre oblasť cezhraničnej spolupráce

územia, Dunajská vodná cesta ako tranzitný prvok cezhraničného prepojenia kraja

- Existujúce už schválené projekty riešiace problém dostupnosti prihraničných oblastí
- Prítomnosť uzlov lodnej dopravnej infraštruktúry
- Existujúce železničné prepojenie, prítomnosť vysokorychlostných železničných tratí kombinovanej prepravy

Sociálny kapitál územia

- Vysoká úroveň sociálneho kapitálu medzi obyvateľmi hraničných území, silné sociálne väzby a spolupatričnosť obyvateľstva v hraničných územiach
- Spoločné kultúrne – historické dedičstvo obyvateľov cezhraničných území
- Cezhraničná spolupráca škôl a univerzít v oblasti športu, výchovy a vzdelávania, vedy a výskumu na nadnárodnej, regionálnej a miestnej úrovni

- Nízka zainteresovanosť súkromného podnikateľského sektora na cezhraničnej spolupráci, chýbajúci súkromný kapitál na stimulovanie rozvoja cezhraničnej spolupráce
- Neefektívne vynakladanie finančných prostriedkov na projektové účely rozvoja cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce, nízka pridaná hodnota v podobe výstupu projektu cezhraničnej spolupráce
- Celková finančná poddimenzovanosť samospráv a ich fiškálna nerovnováha
- Rôznorodá povaha názorov, záujmov a možností riešení medzi partnermi v sieťach a celková heteroskedasticita sietí partnerstiev

Dopravná napojenosť územia NSK

- Chýbajúce dopravné napojenie kraja na medzinárodné dopravné koridory, nedostatok ciest nadradenej rýchlostnej dopravnej infraštruktúry, nedostatok rýchlostných železničných tratí, absencia terminálov kombinovanej dopravy
- Nízka úroveň dostupnosti a fyzickej prepojenosti cezhraničných území medzi NSK a Maďarskou republikou

Sociálny kapitál územia

- Slabá podpora rozvoja sociálneho kapitálu pre účely cezhraničnej spolupráce
- Finančná poddimenzovanosť partnerstiev škôl a univerzít pre realizáciu podpory cezhraničnej spolupráce

Príležitosti

Tvorba politiky a inštitucionálnej základne v oblasti medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce

- Rozvíjanie partnerských sietí a ich vzájomne prepájanie skrz už existujúce siete partnerstiev
- Zlepšovanie partnerských vzťahov medzi sídlami formou vzájomnej prezentácie rozvojového kapitálu sídiel

Ohrozenia

Inštitucionálne a siete partnerstiev

- Izolácia určitých partnerov v rámci partnerských sietí, nekompatibilita a vzájomná nespôlupráca medzi sieťami navzájom
- Neefektívna zainteresovanosť riadiacich orgánov pri implementácii projektov cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce
- Riziko rastu zadlženosti partnerov (najmä

- Zainteresovanie i iných partnerov, predovšetkým z podnikateľského prostredia a z oblasti vedy, výskumu a vzdelávania
- Budovanie a rozvíjanie vedeckých, technických a administratívnych kapacít na podporu rozvoja cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce
- Vytváranie spoločných projektových rámcov a spoločných iniciatív v sieťach partnerských subjektov, vytváranie sústav navzájom sa dopĺňajúcich a doplnujúcich projektov cezhraničnej spolupráce
- Zavádzanie nástrojov eGovernmentu, služieb elektronickej verejnej správy na stimuláciu rozvoja spolupráce, predovšetkým v oblasti cyklu projektového riadenia
- Aktívna prezentácia cezhraničnej spolupráce formou organizovania rôznych spoločenských podujatí doma i v zahraničí

Dopravná dostupnosť územia pre medzinárodnú a cezhraničnú spoluprácu

- Dobudovanie cestnej infraštruktúry a jej napojenie na systém medzinárodných dopravných koridorov
- Modernizácia železničných tratí, zvýšenie ich rýchlostných a prepravných kapacít, vybudovanie terminálov kombinovanej prepravy
- Modernizácia a zvýšenie tranzitných kapacít prístavov, vybudovanie prekladísk multimodálnej prepravy, zefektívnenie lodnej, verejnej a nákladnej prepravy
- Zvýšenie počtu fyzických prepojení medzi jednotlivými hraničnými sídlami v rámci krajov, vybudovanie mostov, lávok či kyvadlovej prepravy

Tvorba a rozvoj sociálneho kapitálu územia pre medzinárodnú a cezhraničnú spoluprácu

- Podpora zvyšovania povedomia a zapájanie občanov do diania v oblasti cezhraničnej spolupráce
- Posilňovanie tvorby sociálneho kapitálu v sídlach NSK, formou organizovania kultúrno – spoločenských podujatí, prezentácia rôznych lokalít v rámci cezhraničnej

- samospráv), finančná poddimenzovanosť a fiškálna nerovnováha samospráv
- Nízka úroveň čerpaných finančných prostriedkov v rámci cezhraničnej spolupráce, riziko zníženia finančnej alokácie v budúcom období

Dopravná dostupnosť územia pre medzinárodnú a cezhraničnú spoluprácu

- Spomaľovanie a brzdenie rozvoja cezhraničnej spolupráce v dôsledku zhoršenej dopravnej obslužnosti niektorých územných oblastí NSK
- Pokles atraktivity územia v očiach investorov, pokles investičných príležitostí
- Nedostatok finančných prostriedkov na riadenie územného rozvoja v záujmových oblastiach medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce

Tvorba a rozvoj sociálneho kapitálu územia pre medzinárodnú a cezhraničnú spoluprácu

- Nezájem o inštitucionálnu politiku cezhraničnej spolupráce v radoch širokej verejnosti, i zo strany podnikateľov
- Útlm rozvoja kultúrno - spoločenských aktivít pre účely podpory cezhraničnej spolupráce
- Riziko popretrhávania sociálnych väzieb medzi obyvateľmi územných oblastí NSK, úpadok sociálneho kapitálu, postupné vyľudňovanie území

spolupráce

- Podpora rozvoja spolupráce v oblasti školstva, vedy a univerzitného výskumu, zvyšovanie jej prepojenia na podniky a aplikáciu v praxi

SWOT Analýza Nitrianskeho kraja, časť : Hospodárstvo

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Výhodná prírodno- geografická poloha územia • Existencia technických a biologických služieb, vedecko-výskumnej základne, vzdelávacích a poradenských inštitúcií • Dostatok voľných hnedých a zelených zón pre budovanie priemyselných parkov a zón • Existencia veľkých podnikov v odvetviach s vysokým podielom pridanej hodnoty 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký podiel výroby s nízkou pridanou hodnotou • Nízky stupeň podnikateľskej aktivity v regióne • Nedostatočne rozvinutý terciárny sektor najmä v oblasti trhových služieb • Veľké rozdiely v ekonomickej výkonnosti subregiónov • Nízky stupeň energetického využitia alternatívnych zdrojov • Nízka úroveň diverzifikácie hospodárstva • Slabá úroveň spolupráce a vytvárania partnerstiev • Nedostatočná úroveň koordinačnej a iniciačnej činnosti VÚC pri usmerňovaní rozvoja hospodárstva NSK • Nedostatočná finančná podpora výskumu a vývoja z vlastných zdrojov
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj odvetví založených na polohovom potenciáli kraja (kombinovaná doprava) • Rozvoj odvetví s vyššou pridanou hodnotou (elektrotechnický priemysel, chemický priemysel) • Rozvoj odvetví terciárneho sektora (občianske služby, remeslá, poradenské a informačné služby) • Zvýšenie atraktivity územia pre investorov dobudovaním dopravnej infraštruktúry vrátane lodnej dopravy a jej napojenie na medzinárodné dopravné koridory • Zvýšenie atraktivity kraja obnovou historických, kultúrnych a technický pamiatok a pozoruhodností • Využitie výskumného potenciálu a aktivizácia inovačného potenciálu 	<ul style="list-style-type: none"> • Riziko postihu územia NSK ekologickou katastrofou v dôsledku prítomnosti environmentálnych záťaží • Rozdielna legislatíva v rámci prihraničných regiónov susedných štátov • Nedostatočné využitie európskych prostriedkov z európskych fondov v prospech hospodárstva • Nedostatočná účasť vedcov a výskumníkov v medzinárodných inovačných a výskumných sieťach • Absentujúca integrácia výskumných inštitúcií

v regióne budovaním výskumno –
vývojového klastra a podnikateľských
klastrov

SWOT Analýza Nitrianskeho kraja, časť : Cestovný ruch

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Prírodné podmienky, poloha kraja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobrá geografická poloha kraja • Existencia významných kultúrno-historických pamiatok a tradícií • Veľká variabilita prírodných podmienok a vysoká biodiverzita prostredia • Významné zdroje geotermálnych, liečivých vôd a minerálnych stolových vôd • Veľký potenciál pre rozvoj športových aktivít, bohatý kultúrny a spoločenský život • Dobré podmienky pre realizáciu vybraných špecifických aktivít cestovného ruchu <p>Hospodárstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existencia stredísk cestovného ruchu s medzinárodným významom, využívajúcich geotermálne zdroje <p>Infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lodná cesta po Dunaji s prístavmi v Komárne a Štúrove s medzinárodným významom <p>Spolupráca, partnerstvá</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úspešná spolupráca cezhraničných partnerov, spolupráca v INTEREG IV A • Dobré skúsenosti s implementáciou finančných mechanizmov na podporu cezhraničnej spolupráce • Realizácie pilotných projektov v oblasti zahraničnej spolupráce • Vybudovaná sieť medzinárodných kontaktov vedeckých a vzdelávacích inštitúcií • Skúsenosti mikroregiónov s uplatňovaním prístupu LEADER 	<p>Prírodné podmienky, poloha kraja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné využívanie dobrej geografickej polohy kraja vzhľadom na chýbajúce napojenie na medzinárodné dopravné koridory <p>Hospodárstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nízky stupeň podnikateľskej aktivity v regióne • Nedostatočne rozvinutý terciárny sektor najmä v oblasti trhových služieb • Veľké rozdiely v ekonomickej výkonnosti subregiónov • Obmedzený a nerovnomerne rozdelený dopyt po cestovnom ruchu v regióne • Nízka kvalita služieb a neexistujúca iniciatíva k posilneniu kvality služieb <p>Infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná kvalita cestných komunikácií, slabé značenie existujúcich cyklotrás a ich vedenie frekventovanými cestnými trasami (formálne cyklotrasy) • Nedostatok a zlý technický stav infraštruktúry v oblasti kultúry, športu a rekreácie • Nízka miera inštitucionalizácie cestovného ruchu v regióne <p>Spolupráca, partnerstvá</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slabo rozvinutá zahraničná spolupráca obecných samospráv • Nízky objem finančných prostriedkov na zahraničnú a cezhraničnú spoluprácu • Nedostatočná informovanosť občanov o činnosti a cieľoch regionálnej samosprávy • Nekoncepčná a nekoordinovaná medzinárodná a cezhraničná spolupráca na úrovni VÚC

Príležitosti	Ohrozenia
<p>Ekonomické</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj odvetví založených na využívaní prírodného potenciálu regiónu (multifunkčné poľnohospodárstvo, špeciálne potravinárstvo s vysokou pridanou hodnotou, vidiecky turizmus, agroturistika, termálne kúpaliská, mestský turizmus) • Zvýšenie atraktivity územia pre investorov dobudovaním dopravnej infraštruktúry vrátane lodnej dopravy a jej napojenie na medzinárodné dopravné koridory • Zvýšenie atraktivity kraja obnovou historických, kultúrnych a technických pamiatok a pozoruhodností • existujúce regionálne iniciatívy k posilneniu kvality služieb v cestovnom ruchu (certifikácia) <p>Inštitucionálne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spolupráca a koordinovaný postup pri presadzovaní rozvojových zámerov prostredníctvom rozvoja a inštitucionalizácie medzisektorových partnerstiev • Koordinácia ÚPD, koncepcií a stratégií rozvoja susediacich cezhraničných regiónov • Možnosť čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ • Posilnenie mikroregiónov pre integrovaný rozvoj vidieka prostredníctvom programu LEADER • Legislatívny rámec pre vytváranie organizačných štruktúr v cestovnom ruchu na regionálnej úrovni • Posilnenie aktivít zameraných na marketing v cestovnom ruchu, predovšetkým na tvorbu produktov 	<p>Národné</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rastúca medzinárodná konkurencia na trhu medzinárodného cestovného ruchu • Rozdielna legislatíva v rámci prihraničných regiónov susedných štátov • Výrazné obmedzenie čerpania prostriedkov EÚ pre cestovný ruch • Zmeny v Zákone č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu vyvolávajúce neistotu vo financovaní krajských a oblastných organizácií cestovného ruchu • Negatívny vplyv hospodárskej krízy na výkonnosť odvetví národného hospodárstva, zamestnanosť a návštevnosť v rámci cestovného ruchu <p>Regionálne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úpadok kultúry a tradícií

SWOT Analýza Nitrianskeho kraja časť : Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Existencia vedecko-výskumnej základne vzdelávacích inštitúcií • Pestovateľské a chovateľské tradície 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký podiel výroby s nízkou pridanou hodnotou • Nízka ekonomická konkurencieschopnosť

- Vysoká kvalita výrobného faktoru – pôdy
- Dostatok poľnohospodárskych odborníkov
- Existencia finančného nástroja LEADER - podpora Nitrianskeho samosprávneho kraja
- Existencia verejno-súkromných partnerstiev podporovaných z externých zdrojov

- veľkej časti poľnohospodárskych podnikov
- Nízka úroveň diverzifikácie vidieckeho hospodárstva
- Slabá ochota k medziobecnej spolupráci a vytváraniu partnerstiev
- Nízka miera podnikateľskej aktivity na vidieku
- Nedostatočne rozvinutá spolupráca a partnerstvá medzi podnikateľmi a obcami na miestnej úrovni
- Slabá prepojenosť výskumu a praxe

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj odvetví založených na využívaní prírodného potenciálu regiónu (multifunkčné poľnohospodárstvo, špeciálne potravinárstvo s vysokou pridanou hodnotou, vidiecky turizmus, agroturistika) • Lepšie využitie výskumného potenciálu regiónu v oblasti poľnohospodárstva • Lepšie využitie potenciálu regiónu pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu • Podpora MSP lokalizovaných na vidieku 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok voľných disponibilných zdrojov pre rozvoj vidieka • Ďalšie znižovanie výmery úrodne (kvalitnej) poľnohospodárskej pôdy • Náhle prírodné katastrofy • Zvyšovanie socio-ekonomických rozdielov medzi rozvinutými okresmi regiónu a zaostávajúcimi okresmi

SWOT Analýza Nitrianskeho kraja, časť : Technická infraštruktúra

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Dopravná infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lodná cesta po Dunaji s prístavmi v Komárne a v Štúrove s medzinárodným významom • Prítomnosť uzla železničnej dopravy s vysokorýchlostnými traťami kombinovanej prepravy <p>Vodohospodárska infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prítomnosť podzemných a povrchových vodných zdrojov, riek a vodných nádrží lokálneho i národného významu <p>Telekomunikácie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostupnosť pevného i mobilného širokopásmového prístupu k pripojeniu na 	<p>Prírodné podmienky, poloha kraja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné napojenie kraja na medzinárodné dopravné koridory <p>Dopravná infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočne rozvinutá cestná dopravná infraštruktúra a zlý technický stav jej niektorých častí. • Absencia realizácie cestných obchvatov, na dôležitých cestných ťahoch v okolí centrálnych miest • Nedostatočne diverzifikovaná železničná sieť, nízky podiel tratí so zrýchlenými spojmi • Nedostatočné využívanie vodnej prepravy na splavniteľných úsekoch povodia riek Váh, Nitra a Hron.

internet

- Prístup k DVB-T signálu pre digitálne terestriálne vysielanie

Energetika

- Strategické postavenie kraja v oblasti zásobovania a tranzitu elektrickej energie, ropy a zemného plynu
- Prítomnosť tranzitných, inžinierskych sietí strategického, európskeho významu (tranzitný ropovod a plynovod)
- Prevádzka JE Mochovce, budovanie 2. Bloku JE
- Prítomnosť lokálnych MVE

Vodohospodárska infraštruktúra

- Nedostupnosť základnej vodohospodárskej infraštruktúry v niektorých obciach NSK.
- Zastaralosť fondu zariadení vodohospodárskej infraštruktúry v NSK.

Telekomunikácie

- Absencia pevného širokopásmového prístupu v obciach spádových oblastí centrálnych miest
- Nevyhovujúce pokrytie niektorých obcí mobilným širokopásmovým signálom, predovšetkým v podhorských oblastiach
- Zastaralá technická infraštruktúra telekomunikačnej siete (založená na metalickom vedení)

Energetika

- Nízky podiel energie vyrábaných z alternatívnych OZE
- Absencia riadnej operatívnej infraštruktúry pre zhodnocovanie energetického potenciálu z OZE

Príležitosti

Ekonomické - technické

- Rozvoj odvetví založených na polohovom potenciáli kraja (kombinovaná doprava)
- Zvýšenie atraktivity územia pre investorov dobudovaním dopravnej infraštruktúry vrátane lodnej dopravy a jej napojenie na medzinárodné dopravné koridory
- Renovácia a modernizácia dopravnej infraštruktúry
- Výstavba a zavádzanie inteligentných systémov riadenia dopravy za účelom odľahčenia a zníženia hustoty premávky
- Vybudovanie uzlov cestnej infraštruktúry NSK s terminálmi kombinovanej prepravy
- Renovácia a modernizácia železničných tratí s vysokorýchlostnými parametrami a železničných staníc a zariadení

Ohrozenia

Regionálne

- Zvýšenie ekologického zaťaženia v dôsledku rozvoja priemyselnej výroby a dopravy.
- Možnosť ekologického ohrozenia územia NSK v súvislosti s prevádzkou tranzitných sietí európskeho významu a JE.
- Riziko častejšieho výskytu povodní v dôsledku slabej protipovodňovej ochrany
- Zvyšovanie zaťaženia ciest, nárast hustoty dopravy na úsekoch v okolí miest.
- Úpadok obcí v dôsledku zastaralej a nevyhovujúcej technickej infraštruktúry.

Vodohospodárska infraštruktúra

- Dobudovanie a rozširovanie systémov a rozvodov verejného vodovodu a kanalizácii
- Výstavba zariadení na ochranu pred povodňami vrátane regulácie vodných tokov a monitorovacieho systému povodní

Telekomunikácie a energetika

- Podpora rozvoja technológií pevného a širokopásmového prístupu v mestách a obciach NSK
- Rozvoj *infraštruktúry* a systémov na získavanie OZE

SWOT Analýza Nitrianskeho kraja, časť : Životné prostredie

Silné stránky

Environmentálna regionalizácia územia

- Prírodno - geografická poloha územia sa odráža v zastúpení rôznych typov CHÚ (chránených území) s nadnárodným, regionálnym i lokálnym významom v NSK
- vodný potenciál NSK obsiahnutý v povodiach povrchových a podpovrchových vodných zdrojov
- Zastúpenie zelených plôch, parkov a zón v sídlach NSK

Biodiverzita územia NSK

- Pomerne intenzívna biodiverzita rôznych vzácnych biotopov, vyskytujúca sa v CHÚ NSK.
- Výrazný podiel týchto ekoštruktúr na tvorbe krajiny.

Odpadové Hospodárstvo

- vybudovaný systém OH so zbernými dvormi a zariadeniami na zber a zhodnocovanie odpadu
- Rastúci podiel zložky zhodnoteného odpadu na celkovom odpade a zavádzanie separovaného zberu do miest a obcí

Slabé stránky

Environmentálna regionalizácia územia

- Environmentálna zaťaženosť centrálnych sídelných oblastí na území okresov NSK
- Znečistenie ovzdušia, vodstva, pôd a celkového prostredia v NSK
- Zaťaženie obyvateľstva hlukom – najmä v mestách a v blízkosti dopravných ťahov
- Výskyt environmentálnych záťaží, ako dôsledkov intenzívnej priemyselnej činnosti na území okresov NSK
- Výskyt prírodných katastrof a živelných pohrôm na území NSK

Biodiverzita územia NSK

- Ohrozujúce podmienky pre rozvoj biodiverzity v CHÚ NSK
- Rozširovanie invázných druhov a ich podiel na likvidácii biodiverzity

Odpadové Hospodárstvo

- Výskyt lokálnych znečistení v okolí sídiel, zakladanie čiernych skládok, výskyt nebezpečných odpadov
- Nízky podiel materiálovo a energeticky zhodnotených odpadov na celkových

odpadoch

- Nedobudované kapacity skladovania odpadov zo živočíšnej výroby

Príležitosti

Regionálne

- Sanácia a rekultivácia environmentálnych záťaží na území NSK
- Podpora rozvoja CHÚ v NSK, za účelom rozvíjania rastlinnej i živočíšnej biodiverzity a tvorby komplexnejších ekoštruktúr
- Minimalizovanie znečistenia jednotlivých zložiek biosféry, výsadbou verejnej zelene, dômyselným budovaním ČOV a vhodnými agrotechnickými zásahmi na pôde
- Zvýšenie kvality životného prostredia zavádzaním nízko odpadových a bezodpadových technológií do výrobných procesov
- Zavedenie spoločnej a koordinovanej ochrany pred prírodnými katastrofami a krízového riadenia
- Lepšie využívanie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie
- Zavádzanie nových a zefektívnenie exist. systémov separovaného zberu komunálnych odpadov, zvýšenie množstva zhodnocovaného odpadu
- Dobudovanie informačných systémov o životnom prostredí a biotopoch v kraji
- Lepšiu propagáciu prírodných hodnôt územia, zvyšovanie environmentálneho povedomia v očiach verejnosti
- Spolupráca odborných, vzdelávacích inštitúcií a MVO pôsobiach v oblasti ochrany ŽP

Ohrozenia

Regionálne

- Riziko postihu územia NSK ekologickou katastrofou v dôsledku prítomnosti environmentálnych záťaží
- Riziko častejšieho výskytu povodní v dôsledku slabej protipovodňovej ochrany
- Rast znečistenia miest a obcí v dôsledku intenzívnej antropogénnej činnosti a pokles kvality života na území okresov NSK
- Hrozba znehodnocovania produkčného potenciálu pôd v dôsledku intenzívnej poľnohospodárskej činnosti
- Hromadenie odpadov, preťažovanie skládok, rozvoj čiernych skládok, výskyt nebezpečných odpadov v čiernych skládkach
- Ohrozenie biotopov rôznych druhov, devastácia ich životného prostredia, vymieranie celých populácií
- Rozširovanie inváznych druhov, vytlačanie biotopov z pôvodných území
- Dôsledky globálneho otepľovania a zmien klímy

3. ANALÝZA PROBLÉMOV

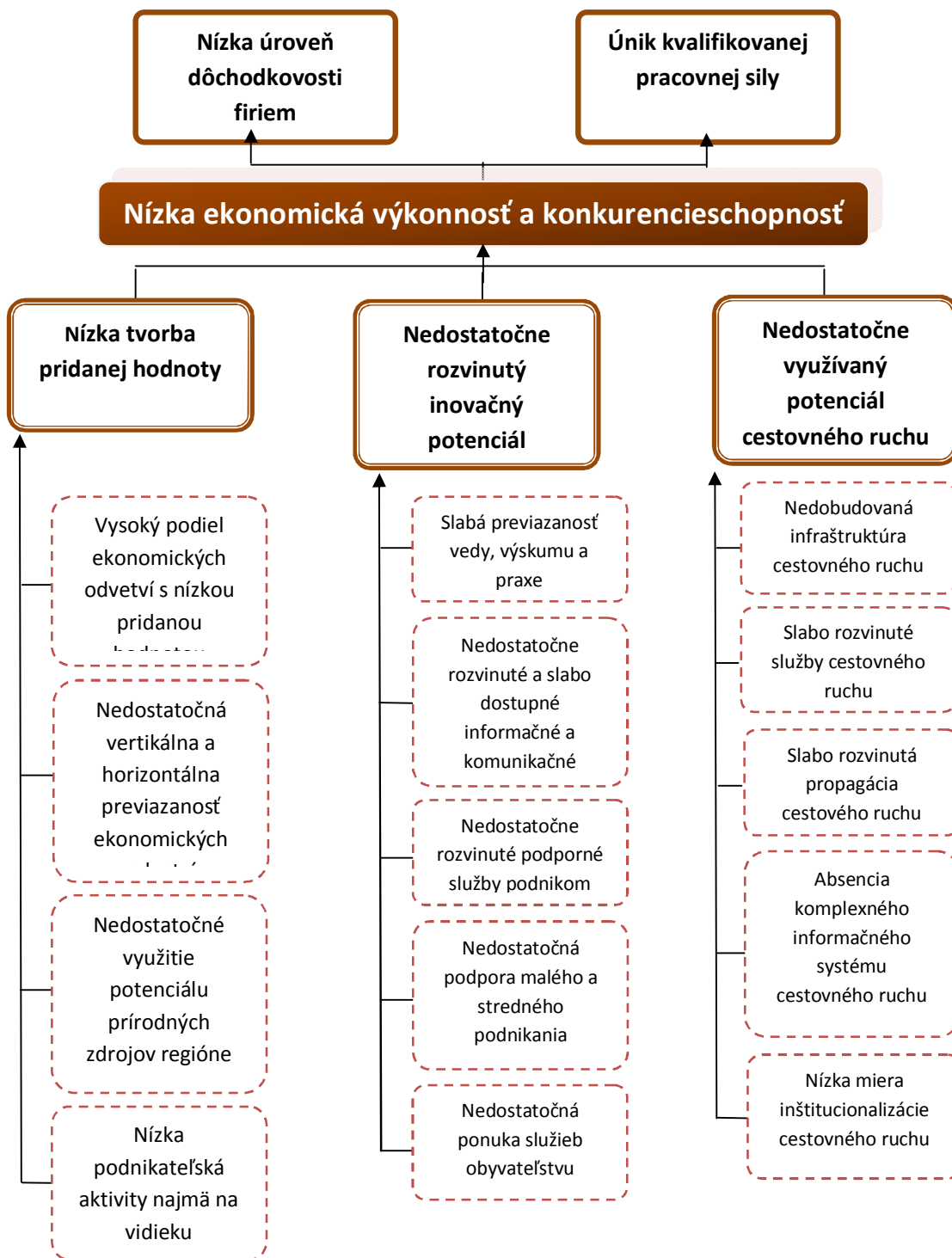
Určenie hlavných problémov a spoločné hľadanie ich príčin ako aj ich dôsledkov je základným nástrojom v procese tvorby strategických cieľov programu rozvoja. Správna identifikácia kľúčových problémov zabezpečí čo najväčšiu adresnosť tohto dokumentu. Vstupným nástrojom v procese identifikácie problémov NSK je podrobná SWOT analýza vychádzajúca s komplexnej socio-ekonomickej analýzy kraja, popisujúca silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia jednotlivých oblastí rozvoja. Pri skúmaní príčin a dôsledkov hlavných rozvojových disparít je potrebné nájsť ich väzby a spoločnú prepojenosť, resp. vzájomnú podmienenosť. Takto identifikované vzťahy vytvárajú tzv. strom problémov, ktorý predstavuje grafické vyjadrenie väzieb medzi hlavnými problémami, ich príčinami a dôsledkami. Zároveň tak poskytuje ucelený obraz o identifikovaných problémoch a napomáha k správne naplánovaniu stratégie programu.

Identifikácia problémov vplyvujúcich na rozvoj územia vychádza zo socioekonomickej analýzy kraja. V rámci problémovej analýzy bolo vytvorených päť základných skupín problémov v nasledovných oblastiach:

Kľúčová oblasť	Identifikácia problému
I. Hospodárstvo	➤ Nízka ekonomická výkonnosť a konkurencieschopnosť kraja
II. Životné prostredie a technická infraštruktúra	➤ Nedostatočná dostupnosť územia a ohrozenie jeho udržateľného rozvoja
III. Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra	➤ Nedostatočne rozvinutý ľudský potenciál a partnerstvá
IV. Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	➤ Destabilizácia vidieckeho osídlenia

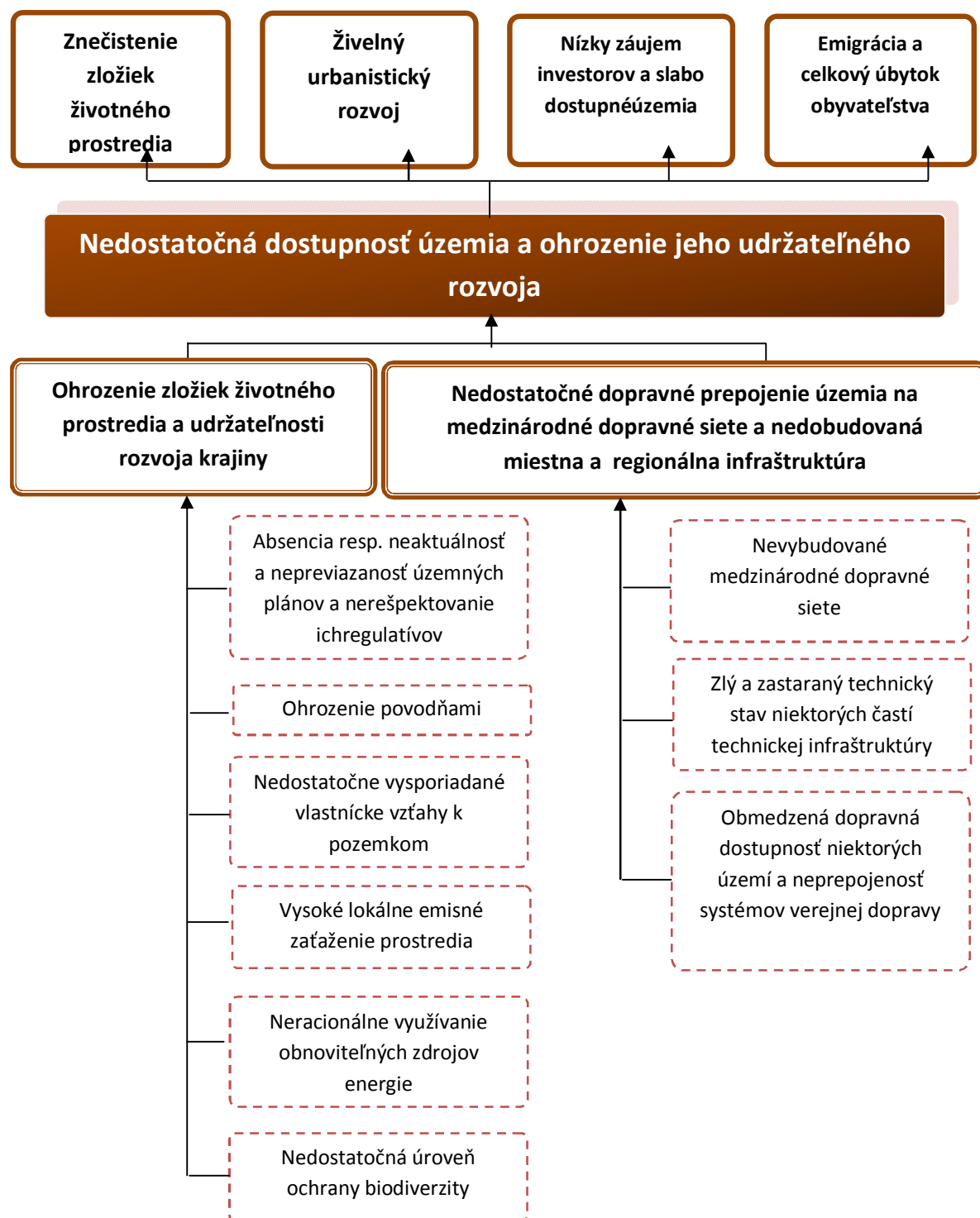
3.1 Strom problémov pre kľúčovú oblasť 1: Hospodárstvo

Identifikovaný problém: Nízka ekonomická výkonnosť a konkurencia

3.2 Strom problémov pre kľúčovú oblasť 2: Životné prostredie a dopravná a technická infraštruktúra

Identifikovaný problém: Ohrozenie životného prostredia, udržateľného rozvoja územia a nedostatočná dostupnosť a atraktivita kraja pre obyvateľov a podnikateľov

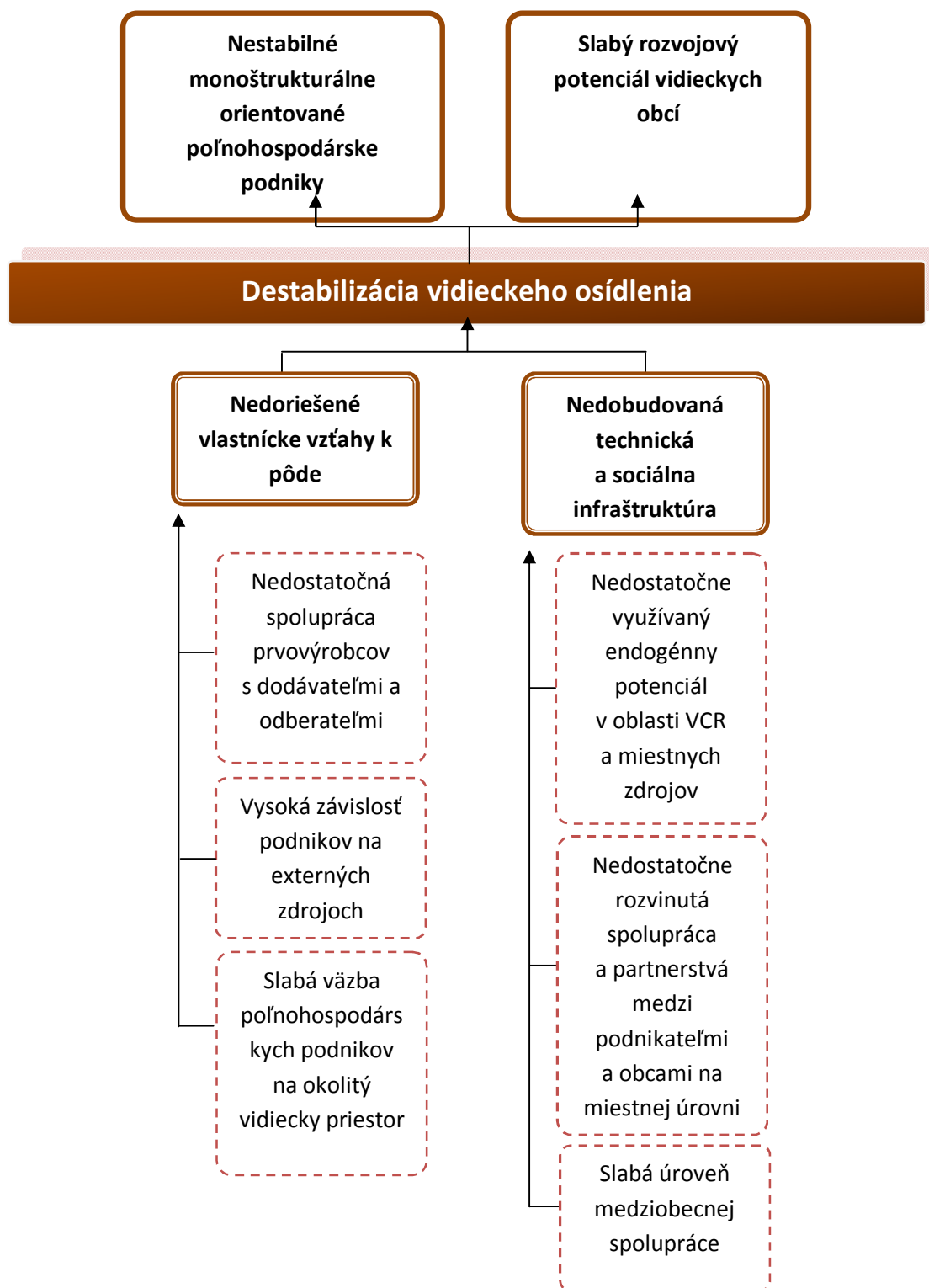
3.3 Strom problémov pre kľúčovú oblasť 3: Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra

Identifikovaný problém: Nedostatočne rozvinutý ľudský potenciál

3.4 Strom problémov pre kľúčovú oblasť 4: Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Identifikovaný problém: Destabilizácia vidieckeho osídlenia

4. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA

4.1 Rozvojová vízia Nitrianskeho samosprávneho kraja

Nitriansky kraj bude dynamicky sa rozvíjajúci región využívajúci exogénne aj endogénne rozvojové zdroje. Hospodárstvo bude založené na moderných technológiách produkujúcich výrobky s vysokou pridanou hodnotou. Moderné a efektívne multifunkčné poľnohospodárstvo produkuje dostatok kvalitných potravín, poskytujúce atraktívne pracovné príležitosti pre vidiecke obyvateľstvo, bude spolu s cestovným ruchom osou integrovaného rozvoja vidieckeho priestoru. Východiskom pre dosiahnutie týchto cieľov bude kvalitný integrovaný systém vzdelávania, poskytujúci občanom lepšie možnosti realizácie v profesijnom aj osobnom živote. Rastúca kvalita života bude sprevádzaná udržiateľným rozvojom kvality zložiek životného prostredia a krajiny.

4.2 Identifikácia cieľov a popis rozvojovej stratégie

V nadväznosti na prijatú víziu Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorá zhmotňuje spoločné predstavy aktérov rozvoja o svojom území bol stanovený globálny cieľ stratégie a naň nadväzujúci súbor strategických a špecifických cieľov, ktoré sú hierarchicky členené do troch významových úrovní. Rozvojové ciele ďalej vstupujú do procesu tvorby samotnej stratégie programu, pozostávajúcej z priorít, špecifických cieľov a opatrení, ktorých realizácia smeruje k napĺňaniu definovaných cieľov.

Globálny cieľ

Zvýšenie konkurencieschopnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja v spoločnom Európskom priestore prostredníctvom trvaloudržiateľného **rastu** hospodárstva, **zvýšenia** ochrany zložiek životného prostredia a krajiny a **zlepšenia** životných podmienok svojich obyvateľov.

Naplnením globálneho cieľa programu, ktorý vychádza z prijatej spoločnej vízie chce Nitriansky samosprávny kraj do roku 2018 dosiahnuť:

- zvýšenie podielu regionálneho HDP na národnom HDP.
- zníženie miery nezamestnanosti v kraji

Strategické ciele

Strategické ciele nadväzujú na kľúčové problémy rozvoja identifikované v problémovej analýze programu v piatich oblastiach sociálno-ekonomického a spoločenského života kraja. Ich napĺňanie povedie k postupnému odstraňovaniu týchto problémov a vytvorí tak podmienky pre vyvážený sociálno-ekonomický a kultúrny rozvoj Nitrianskeho kraja.

4.3.2 Definovanie strategických cieľov PHSR NSK vo väzbe na kľúčové oblasti

Priorita	Strategický cieľ
I. Hospodárstvo	Dlhodobý stabilný ekonomický vývoj založený na diverzifikovanej štruktúre s prevahou odvetví produkujúcich vysokú pridanú hodnotu a odvetví využívajúcich endogénne zdroje kraja. Ekonomickou výkonnosťou bude kraj patriť do prvej polovice v rámci Slovenskej republiky.
II. Ľudské zdroje	Dlhodobý vyvážený rast vzdelanostnej úrovne sprevádzaný zvyšovaním celkovej zamestnanosti s osobitným zreteľom na ohrozené skupiny obyvateľov. Zvyšovanie kvality a dostupnosti poskytovaných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti. Budovanie efektívnych systémov pre regionálnu a miestnu samosprávu. Rozvoj spolupráce na regionálnej, nadregionálnej, resp. medzinárodnej úrovni prostredníctvom podpory formovania partnerstiev.
III. Pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka	Konkurencieschopný agropotravinársky sektor budovaný na synergii rôznych typov a foriem poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, vytvárajúci inovatívne prostredie na vidieku, prispievajúci k tvorbe pracovných príležitostí a k zodpovedajúcej kvalite života vidieckeho obyvateľstva.
IV. Infraštruktúra	Modernizácia a zvýšenie bezpečnosti dopravnej infraštruktúry v prostredí transeurópskeho dopravného systému. Zlepšenie dostupnosti a zvýšenie atraktivity miest a obcí Nitrianskeho kraja a dobudovanie energetickej a informačnej infraštruktúry kraja. Budovaním modernej sociálnej infraštruktúry vytváranie podmienok pre zvyšovanie kvality života občanov.
V. Životné prostredie	Udržiateľný rozvoj územia zabezpečený znižovaním rizika vzniku resp. zmierňovaním negatívnych dopadov vplyvujúcich na kvalitu zložiek životného prostredia, prostredníctvom budovania a rozvoja zariadení environmentálnej infraštruktúry a zvyšovaním environmentálneho povedomia obyvateľov kraja.

V nadväznosti na prijaté strategické ciele definované v 5 prioritách programu bol vytvorený súbor špecifických cieľov, ktoré sledujú ich napĺňanie. Dosiahnutie špecifických cieľov Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja bude zabezpečené prostredníctvom realizácie opatrení a aktivít popísaných v ďalšej časti rozvojovej stratégie.

Priorita: I. HOSPODÁRSTVO	Špecifické ciele	1 Podpora výskumu a vývoja vrátane transferu výsledkov a technológií do praxe <i>Posilňovanie výskumného, vývojového a inovačného potenciálu kraja s cieľom zvýšiť výkonnosť a efektívnosť ekonomických odvetví na úroveň EÚ. Rozvoj vedy a výskumu sa bude orientovať predovšetkým na pôdohospodárstvo a uplatnenie biotechnológií.</i>	Opatrenia	1.1 Rozvoj a podpora výskumných, technologických centier, parkov a inkubátorov
		2 Vytváranie podmienok pre príchod nových investorov a rozvoja priemyselných odvetví s vyššou tvorbou pridanej hodnoty <i>Posilňovanie a postupná prestavba priemyselnej základne kraja smerom k odvetviam s vyššou pridanou hodnotou a odvetviam využívajúcim endogénny potenciál kraja</i>		1.2 Posilnenie spolupráce vedeckých a výskumných inštitúcií vrátane vysokých škôl s komerčnou sférou so zameraním na aplikovaný výskum
		3 Podpora malého a stredného podnikania <i>Podpora malého a stredného podnikania s cieľom zvyšovať zamestnanosť a stabilizovať ekonomickú základňu kraja.</i>		2.1 Rozvoj a podpora priemyselných parkov a podnikateľských zón
		4 Podpora cestovného ruchu <i>Udržiateľný rozvoj konkurencieschopného cestovného ruchu na území kraja založeného na intenzifikácii využívania endogénnych rozvojových zdrojov (termálne zdroje, vidiecky turizmus).</i>		2.2 Podpora rozvoja priemyselných odvetví s vyššou tvorbou pridanej hodnoty
		5 Využitie energetického potenciálu kraja <i>Dostupná a lacná energia je nevyhnutnou podmienkou pre udržiateľný rozvoj hospodárskej základne kraja. Cieľom je zabezpečenie dostatočného množstva energie na báze vlastných obnoviteľných zdrojov energie.</i>		3.1 Podpora malého a stredného podnikania so zreteľom na podporu výrobných aktivít 3.2 Vytvorenie systému na poskytovanie informácií a poradenstva pre rozvoj výrobných aktivít na území kraja 4.1 Skvalitnenie služieb a infraštruktúry pre podporu rozvoja cestovného ruchu 4.2 Tvorba produktov cestovného ruchu a ich propagácia 5.1 Podpora využívania vlastných zdrojov energie v kraji

PRIORITA II ĽUDSKÉ ZDROJE	Špecifické ciele	1 Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva a rozvoj systému celoživotného vzdelávania. <i>Vzdelanostná úroveň obyvateľov Nitrianskeho kraja je nižšia oproti priemeru Slovenska, pričom vzdelanie pracovnej sily nekorešponduje s požiadavkami trhu práce. Preto cieľom špecifického cieľa 1 je zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva skvalitnením stredoškolského vzdelávania a budovaním systému celoživotného vzdelávania založeného na spolupráci súkromného, verejného a tretieho sektora.</i>	Opatrenia	1.1 Harmonizácia vzdelávania v kraji v súlade s požiadavkami trhu práce.
		1.2 Podpora rozvoja a dostupnosti celoživotného vzdelávania v rámci kraja		
		2.1 Zaisťovanie dostupnosti a variability sociálnych služieb, deinštitucionalizácia a humanizácia sociálnych služieb		
		2.2 Zaisťovanie dostupnosti a variability zdravotnej starostlivosti, deinštitucionalizácia a humanizácia		
		2.3 Podpora kultúrneho, športového a spolkového života v regióne		
		2.4 Zníženie výskytu sociálno-patologických javov		
		3.1 Zavedenie new public managementu na regionálnej úrovni		
		3.2 Spoločný rozvoj medzinárodných a cezhraničných sietí, partnerstiev		
		3.3 Podpora rozvoja partnerstiev, programového a projektového plánovania a riadiacich kapacít		
		2 Sociálny rozvoj <i>S transformáciou spoločnosti sa mení životný štýl obyvateľstva a jeho nároky na sociálne služby a zdravotnú starostlivosť. Cieľom je poskytovať sociálne služby v súlade s rastúcimi nárokmi obyvateľstva, pri rešpektovaní trendov ich humanizácie a deinštitucionalizácie a minimalizácii výskytu sociálno-patologických javov v spoločnosti.</i>		
3 Zvyšovanie kvality služieb verejnej správy <i>Celkový sociálny a ekonomický rozvoj kraja súvisí aj s kvalitou verejných služieb. Cieľom je dosiahnuť vysokú úroveň spolupráce a formovanie partnerstiev pre zvyšovanie kvality verejných služieb.</i>				

PRIORITA III PÔDOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VĎIEKA	Špecifické ciele	1 Rozvoj multifunkčného pôdohospodárstva <i>Poľnohospodárstvo v kraji má strategický národohospodársky význam. Jeho hlavnou úlohou v kraji je zabezpečovať dostatok pracovných príležitostí pre vidiecke obyvateľstvo a udržiavanie krajinného rázu pri efektívnom využívaní endogénnych zdrojov kraja.</i>	Opatrenia	1.1 Podpora aktivít pôdohospodárskych podnikov zameraných na diverzifikovanie výroby pôdohospodárskeho a nepôdohospodárskeho charakteru.
		1.2 Podpora vedy a výskumu a transferu poznatkov v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka		
		1.3 Podpora vytvárania vhodného agroenvironmentálneho prostredia		
		2.1 Podpora rozvoja územných partnerstiev medzi podnikateľmi na vidieku, územnými samosprávami a neziskovými organizáciami.		
		2.2 Podpora sieťovania kľúčových aktérov a budovania povedomia o miestnych a regionálnych produktoch		
		2.3 Podpora tradičnej spolkovej a záujmovej činnosti		
		3.1 Podpora regenerácie vidieckych sídiel a urbanizmu vidieka.		
		3.2 Podpora obnovy a zachovávanía kultúro-historických objektov a tradičných architektonických prvkov vidieka		
		3.3 Podpora zabezpečenia kvalitných a dostupných služieb na vidieku		
		2 Podpora rozvoja sociálneho kapitálu v pôdohospodárstve a na vidieku <i>Udržateľný rozvoj vidieka je bezprostredne spojený s rozvojom sociálneho kapitálu, kde je veľký potenciál najmä v spojení malých farmárov a obcí. Cieľom je také využívanie miestnych zdrojov, ktoré bude v súlade s potrebami miestnej komunity.</i>		
3 Regenerácia vidieckych sídiel <i>Vo vidieckych sídlach Nitrianskeho kraja žije nadpolovičná časť obyvateľstva. Cieľom je zlepšovanie materiálnych sociálnych podmienok života týchto obyvateľov.</i>				

PRIORITY IV INFRAŠTRUKTÚRA	Špecifické ciele	1 Skvalitnenie regionálnej dopravnej infraštruktúry a jej napojenie na nadregionálne siete <i>Dopravná infraštruktúra a jej napojenie na nadregionálne siete je kľúčovou pri ďalšom ekonomickom rozvoji kraja. Cieľom je rozširovanie a skvalitňovanie všetkých foriem dopravnej infraštruktúry v kraji.</i>	Opatrenia	1.1 Budovanie a rozširovanie siete rýchlostných ciest a ciest I. tr. vrátane výstavby obchvatov miest a obcí 1.2 Modernizácia a rekonštrukcia ciest II. a III. tr. a napojenie na nadradenú dopravnú infraštruktúru. 1.3 Modernizácia železničnej siete regionálneho a medzinárodného významu. 1.4 Vytvorenie podmienok pre využitie vodných ciest regionálneho a medzinárodného významu. 1.5. Vytvorenie podmienok zníženie environmentálnych dôsledkov výstavby a prevádzky dopravnej infraštruktúry
		2 Zlepšenie dostupnosti a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) <i>IKT je základnou technologickou podmienkou pri uplatňovaní znalostnej ekonomiky. Cieľom je sprístupniť informačné a komunikačné technológie podnikateľom, inštitúciám a občanom na celom území kraja pri súčasnom raste počítačovej gramotnosti všetkých užívateľov.</i>		2.1 Podpora rozvoja telekomunikačných a prenosových sietí pre podporu informačnej a komunikačnej infraštruktúry
		3 Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry <i>Transformácia spoločnosti prinášajúca zmeny v životnom štýle obyvateľstva a vyvoláva potrebu rozširovania a skvalitňovania sociálnych služieb. Cieľom je vytvoriť podmienky pre rast kvality života obyvateľov prostredníctvom budovania modernej sociálnej infraštruktúry.</i>		3.1 Podpora modernizácie zariadení sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti 3.2 Modernizácia školských a kultúrnych zariadení

PRIORITA V ŽIVOTNÉ PROSTREDIE Špecifický cieľ	1 Zvýšenie environmentálnej rovnováhy v krajine a ochrana pred živelnými pohromami <i>Intenzívne využívanie krajiny, nekompetentné zásahy do ekosystémov spolu so zmenami globálnej klímy spôsobujú rast frekvencie prírodných katastrof, najmä povodní a narušenie ekologickej stability prírody a krajiny.</i> <i>Cieľom je stabilizovať kolobeh vody v krajine a dosiahnuť stupeň ochrany prírody a krajiny, ktorý bude v garantovať bezpečnosť obyvateľov kraja v prípade prírodných pohrôm.</i>	1.1 Zabezpečenie ochrany územia pred povodňami realizáciou preventívnych opatrení 1.2 Realizácia opatrení a programov na ochranu prírody a krajiny.
	2 Znižovanie znečistenia vôd a zlepšenie kvality života obyvateľov kraja dobudovaním a skvalitnením infraštruktúry vodného hospodárstva v zmysle právnych predpisov EÚ a SR <i>Voda je jednou zo základných životných potrieb človeka, ale aj rastlinných a živočíšnych druhov. Je nevyhnutným výrobným faktorom v mnohých výrobných procesoch. Dostupnosť vody a jej kvalita sú základným kritériom kvality života v území. Vodné zdroje v Nitrianskom kraji sú výrazne znečistené činnosťou domácností aj ekonomických subjektov, splaškami z domácností ako aj poľnohospodárskou a priemyselnou výrobou.</i> <i>Cieľom je dosiahnuť výrazné zlepšenie kvality povrchovej aj podpovrchovej vody a výrazné zlepšenie zásobovania obyvateľstva nezávadnou pitnou vodou.</i>	2.1 Zabezpečenie odvádzania a čistenia odpadových vôd 2.2 Zabezpečenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou
	3 Znižovanie produkcie odpadov a zavádzanie efektívnych systémov nakladania s odpadmi. <i>Slovensko, vrátane Nitrianskeho kraja sú typické vysokou produkciou odpadov, vrátane komunálnych odpadov pri nízkej miere ich zhodnocovania. Táto situácia nepriaznivo ovplyvňuje kvalitu ostatných zložiek životného prostredia, environmentálnu rovnováhu a kultúrnosť krajiny. Je príčinou aj spoločenských strát v dôsledku nevyužívania druhotných surovín ako energetických resp. materiálových vstupov do výrobného procesu.</i> <i>Cieľom je zvýšiť zlepšiť environmentálnu rovnováhu a kultúrnosť krajiny prostredníctvom zavádzania efektívnych a ekologicky nezávadných systémov nakladania s odpadmi.</i>	3.1 Zefektívnenie systému nakladania s odpadom
	4 Zlepšenie kvality ovzdušia <i>Zhoršovanie globálnej klímy je dôsledkom klimatických zmien, kde jedným z významných spúšťačov je nad únosnú mieru znečistené ovzdušie exhalátmi vznikajúcimi v dôsledku ľudských aktivít.</i> <i>Cieľom je zlepšenie kvality ovzdušia prostredníctvom účinných technických a technologických opatrení v ekonomickom aj vo verejnom sektore.</i>	4.1 Znižovanie emisií tuhých znečisťujúcich látok a skleníkových plynov.
	5 Zlepšenie environmentálneho správania sa obyvateľstva kraja <i>Jednou z významných príčin narušenia environmentálnej rovnováhy v krajine je neznalosť environmentálnych princípov a príčinných súvislostí v reťazci produkcia – spotreba - tvorba odpadov – nakladanie s odpadmi.</i> <i>Cieľom je dosiahnuť vyššiu mieru zodpovednosti občanov za životné prostredia a ich aktívnu účasť na jeho ochrane.</i>	5.1 Podpora environmentálnej osvedy a výchovy prostredníctvom podpory vzdelávacích aktivít a podujatí

5. IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC ŠPECIFICKÝCH CIEĽOV A OPATRENÍ

5.1 PRIORITA I: HOSPODÁRSTVO

Špecifické ciele a opatrenia

5.1.1 Špecifický cieľ 1 Podpora výskumu a vývoja vrátane transferu výsledkov a technológií do praxe

Posilňovanie výskumného, vývojového a inovačného potenciálu kraja s cieľom zvýšiť výkonnosť a efektívnosť ekonomických odvetví na úroveň EÚ. Rozvoj vedy a výskumu sa bude orientovať predovšetkým na pôdohospodárstvo, uplatnenie biotechnológií a na strojárstvo.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 1 :

Vplyvom realizácie aktivít sa dosiahne intenzívnejšie presadzovanie znalostnej ekonomiky v podmienkach kraja. Prostredníctvom budovania sociálnych sietí sa dosiahne vyššia miera participácie regionálnej vedecko – výskumnej základne na riešení hospodárskych problémov kraja

Indikátory dopadu:

- Počet novovytvorených priemyselných vzorov, patentov
- Počet podnikov exportujúcich finálne výrobky
- Počet podnikov produkujúcich vysoký podiel pridanej hodnoty
- Počet zavedených inovácií podporených partnerstiev

Opatrenie 1.1 Rozvoj a podpora výskumných, technologických centier, parkov a inkubátorov

Popis opatrenia:

Výskumné a technologické centrá, vedeckotechnické parky a inkubátory sú základnými nástrojmi na presadzovanie princípov znalostnej ekonomiky. Zlepšenie prístupu podnikateľov k najnovším informáciám, technológiám a know – how vytvorí podmienky pre rast produktivity práce a pridanej hodnoty v hospodárstve kraja.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Aktualizácia regionálnej inovačnej stratégie
- Vytváranie partnerstiev zameraných na realizáciu projektov podporujúcich inovácie
- Podpora projektov výmeny skúseností medzi podnikateľmi na domácej aj medzinárodnej úrovni
- Podpora vytvorenia inkubátorov pre začínajúcich podnikateľov
- Zavádzanie virtuálnych inkubátorov na vysokých školách

Cieľové skupiny:

- Podnikatelia
- Vedecký a výskumný pracovníci
- Vedeckovýskumné pracoviská
- SAV
- Verejná správa

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Súkromný sektor
- Podnikateľské združenia
- Vysoké školy
- Stredné školy
- Výskumné a vývojové organizácie
- SAV
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Opatrenie 1.2 Posilnenie spolupráce vedeckých a výskumných inštitúcií vrátane vysokých škôl s komerčnou sférou so zameraním na aplikovaný výskum a vývoj technológií, vrátane ich transferu,
- Priorita II Ľudské zdroje, Špecifický cieľ 1 Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva a rozvoj systému celoživotného vzdelávania. odpora rozvoja a dostupnosti celoživotného vzdelávania, Opatrenie 1.2 Podpora rozvoja a dostupnosti celoživotného vzdelávania

Indikátory výsledku:

- Počet podporených projektov zameraných na rozvoj výskumu a vývoja
- Počet vytvorených výskumných a technologických centier, vedeckých parkov a podnikateľských inkubátorov a inovačných centier

Opatrenie 1.2 Posilnenie spolupráce vedeckých a výskumných inštitúcií, SAV vrátane vysokých škôl s komerčnou sférou so zameraním na aplikovaný výskum a vývoj technológií, vrátane ich transferu
Popis opatrenia:

Vysoká úroveň sociálneho kapitálu prejavujúca sa vo fungujúcich partnerstvách je v prípade vedy a výskumu kľúčovou. Umožňuje transfer špecifických poznatkov, ktoré uľahčujú vznik nových myšlienok materializovaných v nových technologických postupoch, unikátnych výrobkoch alebo vysokokvalitných službách.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Inštitucionalizácia a rozšírenie spolupráce vysokých škôl, SAV a podnikateľskej sféry v oblasti aplikovaného výskumu a transferu technológií
- Budovanie a rozvoj centier excelentnosti
- Rozvoj IKT a budovanie informačných sietí v rámci infraštruktúry vedy a výskumu na území kraja
- Podpora zriadenia záujmových združení podnikov a podnikateľov v rôznych profesiách

Cieľové skupiny:

- Podnikatelia
- Vedecký a výskumný pracovníci
- Vedeckovýskumné pracoviská
- SAV
- Verejná správa

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Súkromný sektor
- Podnikateľské združenia
- Vysoké školy
- SAV
- Stredné školy
- Výskumné a vývojové organizácie

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Opatrenie 1.1 Rozvoj a podpora výskumných, technologických centier, parkov a inkubátorov

Indikátory výsledku:

- Počet podporených partnerských projektov
- Podiel súkromných zdrojov na financovaní regionálnej vedy a výskumu

5.1.2 Špecifický cieľ 2: Vytváranie podmienok pre príchod nových investorov a rozvoja priemyselných odvetví s vyššou tvorbou pridanej hodnoty

Posilňovanie a postupná prestavba priemyselnej základne kraja smerom k odvetviam s vyššou pridanou hodnotou a odvetviam využívajúcim endogénny potenciál kraja zvýši ekonomickú výkonnosť hospodárstva kraja, zlepší jeho stabilitu a konkurencieschopnosť.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 2:

Transformáciou hospodárskej základne kraja na odvetvia s vyššou tvorbou pridanej hodnoty a na odvetvia využívajúce endogénny potenciál kraja sa dosiahne multiplikačný efekt v podobe rastu hospodárskej výkonnosti kraja, rastu zamestnanosti, zlepšovaniu kvalifikačnej štruktúry zamestnancov.

Indikátory dopadu:

- Počet firiem využívajúcich miestne prírodné a energetické zdroje
- Vývoj HDP v kraji
- HDP na obyvateľa v kraji
- Miera zamestnanosti v kraji

Opatrenie 2.1 Podpora existujúcich priemyselných parkov a podnikateľských zón**Popis opatrenia:**

Priemyselná základňa Nitrianskeho kraja nie je dostatočne rozvinutá čo do rozsahu aj štruktúry. V porovnaní s ekonomicky vyspelejšími regiónmi Slovenska priemyselné odvetvia nevytvárajú dostatočnú zamestnanosť. Cieľom opatrenia je vytvárať pre existujúcich aj potenciálnych podnikateľov kvalitné priestorové podmienky v existujúcich priemyselných parkoch a podnikateľských zónach a posilniť priestorovú lokalizáciu podnikateľských aktivít.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Zvyšovanie atraktivity priemyselných parkov a zón prostredníctvom rozširovania a modernizácie infraštruktúry
- Podpora zvyšovania dostupnosti priemyselných parkov a zón

Cieľové skupiny:

- Podnikatelia
- Obyvatelia Nitrianskeho kraja

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Podnikateľské subjekty
- Kraj a ním zriadené organizácie
- Obec a ňou zriadené organizácie
- Správcovia súvisiacej infraštruktúry
- SARIO

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Špecifický cieľ 3 Podpora malého a stredného podnikania

Indikátory výsledku:

- Počet revitalizovaných brownfields a podnikateľských zón
- Plocha zregenerovaných priemyselných zón
- Počet podnikateľov pôsobiach tak v starých priemyselných areáloch, ako aj v zrekonštruovaných areáloch
- Počet vytvorených pracovných miest

Opatrenie 2.2 Podpora rozvoja priemyselných odvetví s vyššou tvorbou pridanej hodnoty**Popis opatrenia:**

Rast konkurencieschopnosti ekonomiky kraja je možné v globálnom kontexte dosiahnuť predovšetkým zvyšovaním podielu odvetví a firiem produkujúcich výrobky konkurencieschopné na globálnych trhoch. Vzhľadom k otvorenosti ekonomiky Slovenska a hospodárskemu a ľudskému potenciáli Nitrianskeho kraja je rast konkurencieschopnosti možné dosiahnuť rozvojom priemyselných odvetví produkujúcich výrobky s vysokou pridanou hodnotou.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Odborná a garančná pomoc pri získavaní investičných prostriedkov
- Rozvoj informačných a poradenských služieb pre podnikateľov 2.2.3 Vytvorenie podnikateľsko-logistického pásma (v okolí Štúrova – využívajúc blízkosť hraníc)
- Podpora rozvoja potravinárskych podnikov využívajúcich produkty poľnohospodárskej prvovýroby v rámci kraja

Cieľové skupiny:

- Podnikatelia
- Zástupcovia verejnej správy

- Žiaci a študenti škôl
- Úrady práce
- Obyvatelia Nitrianskeho kraja

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Podnikateľské subjekty
- Podnikateľské združenia
- SARIO
- Kraj a ním zriadené organizácie

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Špecifický cieľ 3 Podpora malého a stredného podnikania

Indikátory výsledku:

- Počet podnikov využívajúcich poradenstvo a novovytvorené služby
- Zamestnanosť v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou

5.1.3 Špecifický cieľ 3: Podpora malého a stredného podnikania

Malé a stredné podniky sú z hľadiska zamestnanosti chrbtovou kosťou ekonomiky. Vytvárajú cca 80% pracovných miest a cca 40% sa podieľajú na tvorbe hodnôt v národnom hospodárstve. Cieľom opatrenia je podpora malého a stredného podnikania a tým napomáhanie zvyšovania zamestnanosti a stabilizácie ekonomickej základne kraja.

Očakávaný dopad opatrení Špecifického cieľa 3:

Výsledkom realizácie tohto špecifického cieľa bude rast zamestnanosti v kraji a znižovanie miery nezamestnanosti.

Indikátory dopadu:

- Počet MSP v kraji
- Miera nezamestnanosti
- Miera zamestnanosti

Opatrenie 3.1 Podpora malého a stredného podnikania so zreteľom na podporu inovatívnych výrobných aktivít

Popis opatrenia:

Potreba väčšej orientácia kraja na exportne orientované odvetvia s vysokou tvorbou pridanej hodnoty vyžaduje podporovať najmä tie firmy, ktorých finálne výrobky obsahujú vysokú pridanú hodnotu a sú konkurencieschopné na globálnych trhoch. Vysokú inovačnú schopnosť v oblasti výroby majú najmä malé a stredné podniky. Cieľom opatrenia je podporovať vznik a rozvoj inovatívnych MSP, ktoré budú schopné presadiť sa svojimi výrobkami na globálnych trhoch.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Vytváranie a podpora centier prvého kontaktu pre šírenie informácií a poznatkov pre MSP
- Podpora začínajúcich podnikateľov pomocou úverov s nízkymi úrokmi

Cieľové skupiny:

- Začínajúci podnikatelia
- MSP ktorí budú využívať informačné a poradenské služby poskytované špecializovanými inštitúciami
- MSP predkladajúce inovačné projekty

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Podnikateľské združenia
- Bankové inštitúcie
- Ministerstvo hospodárstva SR

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet podporených výrobných orientovaných MSP
- Počet novovzniknutých (registrovaných) firiem
- Počet vytvorených pracovných miest v podporených firmách

Opatrenie 3.2 Vytvorenie systému na poskytovanie informácií a poradenstva pre rozvoj výrobných aktivít na území kraja
Popis opatrenia:

Rozvoj inovatívnych výrobných aktivít v malých a stredných podnikoch lokalizovaných v kraji kladie na podnikateľov značné nároky na tvorbu dodatočných zdrojov resp. schopnosť získavania externých rozvojových zdrojov. Táto schopnosť je podmienená dostatočnou znalosťou interného aj externého podnikateľského a inštitucionálneho prostredia. Informácie potrebné k nadobudnutiu týchto znalostí sa nachádzajú na rôznych médiách, v rôznych inštitúciách a sú rôzne dostupné. Veľká roztrieštenosť a priestorový rozptyl informačných zdrojov odčerpáva podnikateľom finančné prostriedky, núti ich neproduktívne vynakladať čas. Cieľom tohto opatrenia je vytvoriť pre podnikateľov centrálny informačný a poradenský portál (v rámci inkubátorov),ktorý bude zjednodušovať a uľahčovať prístup k žiadaným informáciám.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Zapájanie sa do programov cezhraničnej spolupráce
- Podpora rozvoja práce na diaľku (pomoc pri hľadaní zamestnávateľov)

Cieľové skupiny:

- Začínajúci podnikatelia

- MSP ktorí budú využívať informačné a poradenské služby poskytované špecializovanými inštitúciami a inkubátormi
- MSP predkladajúce inovačné projekty

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Podnikateľské združenia
- Bankové inštitúcie
- Ministerstvo hospodárstva SR

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Vytvorený portál
- Počet podnikateľov využívajúcich informačný portál

5.1.4 Špecifický cieľ 4: Podpora cestovného ruchu

Cestovný ruch je jedným z úzkych miest pri využívaní endogénneho rozvojového potenciálu kraja. Hoci má kraj vhodné prírodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, vzácny historický a kultúrny potenciál, cestovný ruch je v porovnaní s ostatnými krajinami v SR nedostatočne rozvinutý. Cieľom je podporovať udržateľný rozvoj konkurencieschopného cestovného ruchu založeného na intenzifikácii využívania endogénnych rozvojových zdrojov (termálne zdroje, vidiecky turizmus).

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 4:

Výsledkom realizácie špecifického cieľa rastúca atraktivita kraja pre domácich aj zahraničných návštevníkov ktorá sa v konečnom dôsledku prejaví v raste zamestnanosti v tomto odvetví.

Indikátory dopadu:

- Rast počtu podnikateľov v CR
- Rast počtu návštevníkov v kraji
- Rast tržieb z CR v kraji
- Podiel zamestnaných v CR na celkovej zamestnanosti v kraji

Opatrenie 4.1 Skvalitnenie služieb pre podporu rozvoja cestovného ruchu

Popis opatrenia:

Rast významu odvetvia CR v ekonomike kraja je v podmienkach silnej národnej a globálnej konkurencie možné dosiahnuť jedine zvyšovaním kvality služieb. Poskytovať kvalitné konkurencieschopné služby vyžaduje vysokú úroveň pripravenosti priamych poskytovateľov služieb ako aj podporných inštitúcií, znalosť konkurenčného prostredia ako aj spoluprácu medzi zainteresovanými subjektmi v CR. Cieľom opatrenia je vytváranie inštitucionálnych podmienok pre tvorbu partnerských a informačných sietí, preto

podpora transferu domáceho a zahraničného know-how, ako aj rast ľudského potenciálu v oblasti CR v kraji.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie :

- Podpora budovania turisticko – informačných centier TIC
- Vytvorenie projektu na prenos domácich a zahraničných metodík rozvoja CR
- Participácia na národnom programe kvality služieb CR
- Podpora vzdelávacích a poradenských aktivít v CR
- Založenie regionálnej organizácie destinačného manažmentu
- Podpora projektov cestovného ruchu zameraných na tvorbu produktových balíkov
- Podpora rozvoja turistického destinačného manažmentu kraja a v oblastiach cestovného ruchu (Štúrovo, Podhajska, ...)
- Vytvorenie informačného a rezervačného systému v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu v kraji

Cieľové skupiny :

- Turisti a návštevníci kraja
- Podnikateľské subjekty v CR
- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Poskytovatelia služieb v rámci CR

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Obce
- Mikroregióny
- Podnikateľské subjekty v rámci CR
- Klub slovenských turistov
- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR

Možné zdroje financovania :

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov
- Vlastné zdroje NSK

Väzby na ostatné opatrenia:

- ostatné opatrenia Špecifického cieľa 4

Indikátory výsledku:

- Informačný portál pre CR
- Počet vzdelávacích a poradenských aktivít pre CR
- Počet návštevníkov informačného systému
- Účasť na domácich a medzinárodných propagačných podujatiach CR

Opatrenie 4.2 Podpora budovania infraštruktúry cestovného ruchu

Popis opatrenia:

S kvalitou služieb CR úzko súvisí aj kvality infraštruktúry. Vybudované cykloturistické trasy, splavné rieky, čisté jazerá a vodné nádrže, zrekonštruované a permanentne prístupné historické a kultúrne pamiatky, kultúrna krajina sú atraktivity, ktoré môže návštevníkom ponúkať nitriansky kraj. Mnohé

z týchto daností sú v nevyhovujúcom stave a zanedbané. Cieľom opatrenia je zrekonštruovať, dobudovať, resp. revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v kraji.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora projektov zameraných na budovanie, rozširovanie a prepájanie cyklotrás
- Účasť v partnerstvách pri budovaní cyklomagistrál nadregionálneho, resp. nadnárodného významu
- Vypracovanie štúdie pre rozvoj cyklotrás v NSK
- Vypracovanie štúdie informačného systému v CR (plošné značenie)
- Vypracovanie štúdie na využitie vodných tokov pre CR
- Podpora projektov zameraných na podporu infraštruktúry cestovného ruchu
- Rekonštrukcia sakrálnych pamiatok (kostoly, kaplnky, kalvárie, pútnické miesta)
- Podpora projektov na revitalizáciu riek, jazier, potokov, rybníkov a ich okolia (možnosť rybolovu)
- Vytváranie nových a rekonštrukcia už existujúcich turistických chodníkov
- Obnova národných kultúrnych pamiatok pre využitie v CR

Cieľové skupiny:

- Turisti a návštevníci kraja
- Podnikateľské subjekty v CR
- Regionálna a miestna samospráva
- Miestne akčné skupiny
- Neziskový sektor
- Obyvatelia kraja
- Záujmové združenia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Kraj a ním zriadené organizácie
- Obec a ňou zriadené organizácie
- Mikroregióny
- Euroregión
- Miestne akčné skupiny
- Podnikateľský sektor
- Neziskový sektor

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- ostatné opatrenia Špecifického cieľa 4

Indikátory výsledku:

- Dĺžka vybudovaných, rekonštruovaných resp. revitalizovaných cyklotrás, vodných tokov a vodných nádrží
- Počet zrekonštruovaných kultúrnych a historických pamiatok
- Počet nových a certifikovaných ubytovacích a stravovacích zariadení

Opatrenie 4.3 Tvorba produktov cestovného ruchu a ich propagácia

Popis opatrenia:

Vybudovaná infraštruktúra v cestovnom ruchu a kvalitné služby nie sú postačujúce na prilákanie návštevníkov do kraja. Nevyhnutnou podmienkou je aj ponuka ucelených produktových balíkov a kvalitná propagácia cestovného ruchu v domácom aj zahraničnom meradle. Cieľom opatrenia je vytvorenie systému destinačného manažmentu na území kraja a zlepšenie propagácie cestovného ruchu prostredníctvom rôznych marketingových kanálov.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Participácia na realizácii destinačného manažmentu NSK
- Účasť NSK na domácich a medzinárodných podujatiach CR
- Vypracovanie marketingového plánu destinácie NSK
- Prepojenie turistického internetového portálu pre cestovný ruch NSK s národným internetovým portálom slovakia.travel
- Vytvorenie turistickej informačnej siete (možnosť získania turistických informácií prostredníctvom smart-phones a GPS)
- Podpora rozvoja wellness turizmu v lokalitách s termálnou vodou (celoročné využitie ubytovacích kapacít)
- Podpora rozvoja a propagácia vínného turizmu

Cieľové skupiny:

- Turisti a návštevníci kraja
- Podnikateľské subjekty
- Regionálna a miestna samospráva
- Miestne akčné skupiny
- Neziskový sektor
- Obyvatelia kraja
- Záujmové združenia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Obec a ňou zriadené organizácie
- Mikroregióny
- Euroregión
- Miestne akčné skupiny
- Podnikateľský sektor
- Neziskový sektor
- Slovenská agentúra pre cestovný ruch (SACR)

Možné zdroje financovania:

- Vlastné zdroje NSK
- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- ostatné opatrenia Špecifického cieľa 4

Indikátory výsledku:

- Účasť na domácich a medzinárodných propagačných podujatiach CR
- Vytvorenie turistickej informačnej siete

- Počet vytvorených printových a elektronických propagačných materiálov

Opatrenie 4.4 Podpora rozvoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu

Popis opatrenia:

Nitriansky kraj vzhľadom na svoje prírodné podmienky, charakter krajiny, sídelnú štruktúru, ekonomickú základňu aj kultúrne a historické tradície má charakter vidieckeho regiónu. Preto je v týchto podmienkach vidiecky turizmus tou formou turizmu, ktorá tu má mimoriadne priaznivé podmienky pre rozvoj. Cieľom opatrenia je podporiť rozvoj vidieckeho turizmu v kraji v súlade so špecifickými podmienkami jeho subregiónov.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Zavedenie systému hodnotenia kvality ubytovacích zariadení vidieckeho cestovného ruchu do praxe
- Podpora podujatí s medzinárodným a celoštátnym významom (športové a kultúrne podujatia)
- Podpora projektov cestovného ruchu v rámci opatrení prístupu LEADER
- Podpora rozvoja cestovného ruchu založeného na využívaní tradícií a života na vidieku
- Vzdelávanie subjektov zapojených do procesu certifikácie malých ubytovacích zariadení CR
- Rozvoj agroturistiky (chov koní, účasť na žatve, účasť na obračke)
- Podpora rozvoja a skvalitňovanie ubytovacích služieb podľa požiadaviek daného turistického odvetvia (napr.: vodný turizmus – možnosť uloženia plavidiel, požičovňa alebo servis bicyklov, atď.)

Cieľové skupiny:

- Obyvateľstvo vidieka
- Návštevníci v rámci VCR
- Vlastníci nevyužitých nehnuteľných kultúrnych pamiatok
- Aktéri rozvoja VCR z verejného a súkromného sektora

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj a ním zriadené organizácie
- Obec a ňou zriadené organizácie
- Neziskové organizácie
- Vlastníci kultúrnych pamiatok
- Usporiadatelia kultúrnych akcií
- Ministerstvo kultúry SR
- Miestne akčné skupiny

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov
- Vlastné zdroje NSK

Väzby na ostatné opatrenia:

- ostatné opatrenia Špecifického cieľa 4
- priorita III. Pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka

Indikátory výsledku:

- Informačný a rezervačný systém pre zariadenia vidieckeho turizmu v kraji
- Systém hodnotenia kvality ubytovacích zariadení vo vidieckom turizme

- Počet absolventov vzdelávacích kurzov pre vidiecky turizmus
- Počet agroturistických zariadení
- Ponuka balíkov služieb vo vidieckom turizme

5.1.5 Špecifický cieľ 5: Zabezpečenie využitia energetického potenciálu kraja

Dostupná a lacná energia je nevyhnutnou podmienkou pre udržateľný rozvoj hospodárskej základne kraja. Cieľom je zvýšenie množstva energie na báze vlastných obnoviteľných zdrojov energie. Týmto spôsobom je možné dosiahnuť zníženie energetickej závislosti najmä u menších spotrebiteľov ako sú obce, poľnohospodárske podniky, domácnosti.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 5:

Výsledkom realizácie opatrenia bude zvýšenie energetickej sebestačnosti kraja,

Indikátory dopadu:

- Počet obcí, podnikov, domácností využívajúcich OZE
- Podiel vyrobenej energie z OZE

Opatrenie 5.1 Podpora využívania vlastných obnoviteľných zdrojov energie v kraji

Popis opatrenia:

Rast využívania vlastných obnoviteľných zdrojov energií v kraji je podmienené technickým a technologickým rozvojom. Cieľom opatrenia je podporiť technologický a technický vývoj v oblasti OZE z vlastných zdrojov ako aj prostredníctvom prilákania zahraničných investorov do tohto odvetvia.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Napĺňanie Regionálnej energetickej koncepcie využívania poľnohospodárskej a lesníckej biomasy Nitrianskeho kraja
- Podpora rozvoja technológií OZE a prilákanie finančného, technologického kapitálu v tomto odbore

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Orgány verejnej správy
- Firmy ktoré získali NFP na predložené projekty

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Kraj a ním zriadené organizácie
- Obec a ňou zriadené organizácie

Možné zdroje financovania:

- Operačný program Životné prostredie
- Operačný program KaHR
- Kohézny fond (KF)
- Program rozvoja vidieka (PRV)
- Štátny rozpočet

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet podporených projektov v oblasti OZE
- Zvýšenie kapacít určených na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov

5.2 PRIORITA II: ĽUDSKÉ ZDROJE**Špecifické ciele a opatrenia****5.2.1 Špecifický cieľ 1: Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva a rozvoj systému celoživotného vzdelávania**

Vzdelanostná úroveň obyvateľov Nitrianskeho kraja je nižšia oproti priemeru Slovenska, pričom vzdelanie pracovnej sily nekorešponduje s požiadavkami trhu práce. Preto cieľom špecifického cieľa 1 je zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva skvalitnením stredoškolského vzdelávania a budovaním systému celoživotného vzdelávania založeného na spolupráci súkromného, verejného a tretieho sektora.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 1:

Realizáciou opatrení, ktoré sú zamerané hlavne na skvalitnenie formálneho a celoživotného vzdelávania, chceme zabezpečiť, aby sa zvýšila v Nitrianskom kraji kvalita ľudských zdrojov, čo sa prejaví najmä v následnom rozvoji ekonomických aktivít v kraji. Harmonizáciou vzdelávania v kraji v súlade s požiadavkami trhu práce sa zvýši úroveň vedomostí a zručností absolventov. Na druhej strane podporou celoživotného vzdelávania sa zvýši zamestnateľnosť ľudí, ktorí už pôsobia na regionálnom trhu práce, čím sa zvýšia aj možnosti pre rozvoj kraja.

Indikátory dopadu:

- Zvýšený podiel zamestnaných v odvetviach produkujúcich vyššiu pridanú hodnotu
- Zvýšený podiel zamestnaných v odvetviach znalostnej ekonomiky (inovatívne zamestnania)
- Zvýšený podiel absolventov zapojených do regionálneho trhu práce do 12 mesiacov od ukončenia školy
- Zvýšený podiel samozamestnávateľov na celkovom počte absolventov zapojených do regionálneho trhu práce do 12 mesiacov od ukončenia školy

Opatrenie 1.1 Harmonizácia vzdelávania v kraji v súlade s požiadavkami trhu práce**Popis opatrenia:**

Ľudský kapitál vytvára základný predpoklad pre úspešný socio-ekonomický rozvoj, preto sa toto opatrenie zameriava na zvýšenie kvality formálneho vzdelávania v kraji. Formálne vzdelávanie poskytuje základný rámec vedomostí a zručností potrebných pre uplatnenie sa na trhu práce. Na druhej strane však pri nedostatočnej harmonizácii vzdelávania v súlade s požiadavkami trhu práce dochádza k zhoršovaniu pripravenosti absolventov na podmienky na trhu práce. Nitriansky samosprávny kraj môže svojimi kompetenciami ovplyvňovať najmä kvalitu stredoškolského vzdelávania, ktoré vytvára základ regionálnej zamestnanosti obyvateľstva (v Nitrianskom kraji má 43,5% obyvateľov ukončené stredoškolské vzdelanie, 2001). Preto sa v rámci tohto opatrenia budú aktivity zameriavať najmä na aktivity súvisiace so skvalitnením formálneho vzdelávania a výchovy pre trh práce.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Zavedenie a podpora e-learningového a dištančného vzdelávania
- Posilnenie spolupráce škôl s praxou - podpora vzniku Centier odbornej prípravy
- Podpora výchovného a kariérneho poradenstva na ZŠ a SŠ
- Podpora vzdelávacích programov stredných škôl v súlade s požiadavkami trhu práce- optimalizácia siete
- Podpora rozvoja všeobecného a odborného vzdelávania na ZŠ a SŠ
- Zabezpečiť optimalizáciu siete stredných škôl
- Skvalitňovanie komunikácie medzi vzdelávacími inštitúciami a sociálnymi partnermi pri inovatívnom vzdelávaní
- Podpora a rozvoj nástrojov na hodnotenie výchovno-vzdelávacej činnosti v školách a školských zariadeniach
- Využívanie informačných a komunikačných technológií pri vzdelávaní vo všetkých oblastiach
- Zabezpečenie modernej didaktickej techniky pre SŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK

Cieľové skupiny:

- žiaci a študenti základných a stredných škôl
- pedagogickí a nepedagogickí pracovníci
- riadiaci pracovníci v školstve
- rodičia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- mestá a obce
- cirkev
- orgány štátnej správy a samosprávy v oblasti školstva
- neštátne neziskové organizácie
- obchodné a priemyselné komory
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita IV Infraštruktúra: Špecifický cieľ 3 Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry - Opatrenie 3.2 Modernizácia školských a kultúrnych zariadení

Indikátory výsledku:

- Počet podporených projektov
- Počet škôl a inštitúcií zapojených do projektov
- Počet žiakov a učiteľov, ktorí benefitujú z realizovaných aktivít
- Počet vytvorených partnerstiev/inštitucionalizovanej spolupráce medzi školskými zariadeniami a súkromným sektorom
- Počet žiakov a rodičov využívajúcich poradenské služby
- Počet rodičov s deťmi so sociálne slabých rodín, ktorí benefitujú z realizovaných aktivít

Opatrenie 1.2 Podpora rozvoja a dostupnosti celoživotného vzdelávania

Popis opatrenia:

Nitriansky kraj bol rozvíjaný najmä ako poľnohospodársko-priemyselný región, čomu sa prispôbilo aj profesionálne zameranie ľudských zdrojov kraja. Ak sa chce Nitriansky kraj naďalej rozvíjať a zabezpečiť dlhodobú konkurencieschopnosť regiónu, v prvom rade sa musí zamerať na skvalitnenie ľudských zdrojov. Preto sa opatrenie zameriava hlavne na oblasť celoživotného vzdelávania jednak na zvýšenie zamestnatelnosti obyvateľstva, ale aj na zvýšenie kvality ľudských zdrojov v špecifických oblastiach. Pre napĺňanie tohto opatrenia je nutné budovanie spolupráce medzi rôznymi aktérmi v rámci kraja aj mimo kraja. Realizované aktivity sa budú zameriavať najmä na:

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Vzdelávania (rekvalifikácia) s vplyvom na zamestnanosť a zamestnatelnosť obyvateľstva
- Rozvoj špecializovaných vzdelávacích programov (vzdelávanie odborných zamestnancov v zariadeniach sociálnych služieb; vzdelávanie v oblasti cestovného ruchu, atď.)
- Organizovanie a realizácia projektov celoživotného vzdelávania
- Podpora mobility vzdelávania odborníkmi smerom do obcí a miest
- Zlepšiť informačnú gramotnosť obyvateľstva
- Podpora rozvoja a realizácie systému celoživotného vzdelávania a ponuky programov ďalšieho vzdelávania
- Organizovanie seminárov a workshopov podľa potrieb trhu práce
- Vzdelávanie a aktivity v problematike rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí
- Podpora vzdelávania so zameraním na marginalizované komunity

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Znevýhodnené skupiny na trhu práce
- Nezamestnaní
- Zamestnanci a samozamestnávateľia
- Obyvatelia vyšších vekových kategórií

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Vzdelávacie a osvetové inštitúcie
- Cirkev
- Neštátne neziskové organizácie
- Úrady práce

Možné zdroje financovania:

- Zdroje Nitrianskeho samosprávneho kraja – ponuka ďalšieho vzdelávania v rámci Nitrianskeho kraja
- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita I. Hospodárstvo

Indikátory výsledku:

- Počet realizovaných aktivít
- Počet zapojených subjektov do realizácie
- Počet absolventov vzdelávacích aktivít

- Počet druhotných užívateľov (pozn. druhotní užívatelia sú užívatelia, ktorí neboli priamo zapojení do vzdelávacích projektov, ale benefitujú z realizácie daných aktivít)

5.2.2 Špecifický cieľ 2 : Sociálny rozvoj

S transformáciou spoločnosti sa mení životný štýl obyvateľstva, jeho vzájomných vzťahov a jeho nároky na sociálne služby a zdravotnú starostlivosť. Cieľom je poskytovať sociálne služby a zdravotnú starostlivosť v súlade s rastúcimi nárokmi obyvateľstva, pri rešpektovaní trendov ich humanizácie a deinštitucionalizácie, minimalizácii výskytu sociálno-patologických javov v spoločnosti a poskytnúť priestor pre kultúrny a spoločenský rozvoj spoločnosti.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 2 :

Realizáciou aktivít sa zabezpečí skvalitnenie poskytovaných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti. Vybudovaním siete poskytovaných služieb bude možné zabezpečiť v prvom rade ich dostupnosť, zapojením poskytovateľov z rôznych sektorov sa jednak rozšíri ponuka poskytovaných služieb, čím sa dosiahne lepšia zacielenosť pomoci. Tým sa dosiahne vyššia kvalita a tiež vyššia efektívnosť poskytovaných služieb. Okrem oblasti sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti, ktoré vytvárajú podmienky pre zabezpečenie vysokej životnej úrovne občanov kraja, ďalšie aktivity prispievajú k rozvoju osobnosti jednotlivcov a k budovaniu komunity s pocitom spolupatričnosti.

Indikátory dopadu:

- Počet a štruktúra poskytovaných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti
- Dostupnosť poskytovaných sociálnych služieb a poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (v min., km)
- Počet výskytu sociálno-patologických javov
- Návštevnosť podujatí v kraji

Opatrenie 2.1 Zaistenie dostupnosti a variability sociálnych služieb, deinštitucionalizácia a humanizácia sociálnych služieb

Popis opatrenia:

Vzhľadom na vývoj demografie v kraji a na trend decentralizácie kompetencií v tejto oblasti, je potrebné sa zamerať na oblasť poskytovania sociálnych služieb. Nitriansky samosprávny kraj sa bude zameriavať najmä na koncepčné riešenie problémov v oblasti poskytovania sociálnych služieb, aby boli dostupné v dostatočnej kvalite pre občanov, ktorí ich potrebujú. Preto sa aktivity budú zameriavať práve na vybudovanie vhodnej siete inštitúcií a na skvalitnenie personálu, ktorý zabezpečuje výkon týchto služieb.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Vybudovanie a podpora siete poskytovateľov sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK a verejných a neverejných poskytovateľov
- Podpora tvorby kvalitných plánov sociálnych služieb na úrovni obcí a kraja
- Zavádzanie štandardov kvality sociálnych služieb
- Podpora dostupnosti sociálnych služieb

Cieľové skupiny:

- obyvatelia Nitrianskeho kraja
- obce a kraj
- poskytovatelia sociálnych služieb

- pracovníci zariadení sociálnych služieb

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Kraj a zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK
- obce a zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí
- neziskový sektor
- profesné združenia v sociálnej oblasti
- mikroregióny

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita IV Infraštruktúra: Špecifický cieľ 3 Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry - Opatrenie 3.1 Podpora modernizácie zariadení sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti

Indikátory výsledku:

- Počet a štruktúra subjektov poskytujúcich inovované služby
- Druh poskytovaných služieb
- Dostupnosť poskytovaných služieb

Opatrenie 2.2 Zaistenie dostupnosti a variability zdravotnej starostlivosti

Popis opatrenia:

Každý človek potrebuje zdravotnú starostlivosť, ktorej cieľom je hlavne zvýšiť kvalitu jeho života a predĺženie života človeka. Každý obyvateľ by mal mať prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a preto sa bude zameriavať cez toto opatrenie hlavne na zabezpečenie dobrej dostupnosti a vysokej kvality poskytovaných služieb.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora udržateľnej verejnej minimálnej siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v regióne v súčinnosti s MZ SR a zdravotnými poisťovňami
- Dodávka diagnostickej, operačnej a inej zdravotníckej techniky
- Dodávka IT a iného prístrojového vybavenia nemocníc
- Napĺňanie verejnej minimálnej siete poskytovateľov zdrav. starostlivosti v regióne v súčinnosti s MZ SR

Cieľové skupiny:

- obyvatelia Nitrianskeho kraja
- zdravotnícke zariadenia
- lekári a ostatný personál zdravotníckych zariadení
- neštátne neziskové organizácie

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky kraj
- zdravotné poisťovne
- zdravotnícke zariadenia
- neštátne neziskové organizácie
- odborné spoločnosti v zdravotníctve

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita IV Infraštruktúra: Špecifický cieľ 3 Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry - Opatrenie 3.1 Podpora modernizácie zariadení sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti

Indikátory výsledku:

- Počet, štruktúra a dostupnosť subjektov poskytujúcich zdravotnú starostlivosť

Opatrenie 2.3 Podpora kultúrneho, športového a spolkového života v regióne**Popis opatrenia:**

K rozvoju ľudských zdrojov patrí rozvoj kultúrneho, športového a spolkového života, ktorý rozvíja ľudský kapitál. Okrem rozvoja individuálnych schopností a zručností obyvateľov sa rozvíja a posilňuje sociálny kapitál kraja, ktorý je najmä postavený na vzájomných vzťahoch. Práve organizovanie rôznych podujatí, podpora spolkovej činnosti vytvára priestor pre rozvíjanie vzájomných vzťahov.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora kultúrnych a športových podujatí v Nitrianskom kraji v zmysle VZN
- Podpora kultúrneho a spolkového života prostredníctvom kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK
- Propagácia a podpora športových podujatí

Cieľové skupiny:

- obyvatelia Nitrianskeho kraja
- návštevníci kraja
- športové inštitúcie
- neštátne neziskové organizácie v oblasti športu a kultúry

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky kraj
- Ministerstvo školstva, vedy výskumu a školstva SR
- Ministerstvo kultúry SR
- neštátne neziskové organizácie pôsobiace v oblasti športu a kultúry
- mestá a obce
- mikroregióny

Možné zdroje financovania:

- rozpočet NSK
- Dotačný systém Ministerstva kultúry SR
- Verejné prostriedky z fondov a nadácií

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita IV Infraštruktúra: Špecifický cieľ 3 Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry - opatrenie 3.2 Modernizácia školských a kultúrnych zariadení

Indikátory výsledku:

- Počet podporených subjektov
- Počet aktivít realizovaných podporenými subjektmi
- Počet podporených podujatí

Opatrenie 2.4 Zníženie výskytu sociálno-patologických javov**Popis opatrenia:**

Cieľom opatrenia je hlavne formou výchovy a prevencie sociálno-patologických javov snažiť sa minimalizovať ich formy a dopady na spoločnosť. Dôvody ich vzniku sú rôzne a často späté so sociálno-ekonomickými podmienkami prostredia, preto toto opatrenie je možné naplňať len v súčinnosti s ďalšími aktivitami, ktoré zlepšujú životné podmienky obyvateľov.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Výchova a prevencia sociálno-patologických javov
- Podpora aktivít pre neorganizovanú mládež
- Aktivity protidrogovej politiky kraja zamerané mimo školskej oblasti
- Výchova a prevencia sociálno-patologických javov
- Spracovanie koncepcie prevencie kriminality a sociálno-patologických javov v Nitrianskom kraji
- Zvyšovanie právneho vedomia rizikových skupín a pracovníkov v oblasti
- Informovanie obyvateľov kraja o najčastejších druhoch trestnej činnosti na území Nitrianskeho kraja

Cieľové skupiny:

- obyvatelia Nitrianskeho kraja
- deti a mládež
- riaditelia škôl a školských zariadení,
- pedagogickí pracovníci
- rodičia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja
- Školy a školské zariadenia v Nitrianskom kraji
- Polícia
- Pedagogicko-psychologické poradne
- Neštátne neziskové organizácie
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Možné zdroje financovania:

- rozpočet NSK : vytvorenie grantového systému pre oblasť primárnej prevencie
- finančné zdroje spolupracujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet realizovaných projektov zameraných na prevenciu a na výchovu v oblasti sociálno-patologických javov

5.2.3 Špecifický cieľ 3 : Zvyšovanie kvality služieb verejnej správy

Celkový sociálny a ekonomický rozvoj kraja súvisí aj s kvalitou verejných služieb.

Cieľom je dosiahnuť vysokú úroveň spolupráce a formovanie partnerstiev pre zvyšovanie kvality verejných služieb.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 3 :

Budovanie spolupráce a vytváranie partnerstiev prináša nepriame efekty na celý socio-ekonomický rozvoj regiónu. V prvom rade je potrebné zamerať na efektívnejšie využívanie verejných prostriedkov, preto realizáciou aktivít sa na úrade NSK úspešne zavedie NPM, ktorý na jednej strane zefektívňuje prácu úradu, na druhej strane zabezpečuje služby vo vyššej kvalite a k spokojnosti klientov.

Indikátory dopadu:

- Počet a štruktúra zamestnancov úradu
- Náklady na chod úradu
- Počet a štruktúra aktivít realizovaných vytvorenými partnerstvami
- Regionálne HDP na obyvateľa

Opatrenie 3.1 Zavedenie New Public Management na regionálnej úrovni

Popis opatrenia:

V súčasnosti inštitúcie verejnej správy čelia tlaku znižovania verejných výdavkov a konkurenčnom prostredí sú nútené zvyšovať efektívnosť ich fungovaní, kvalitu poskytovaných služieb formou modernizácie. Preto sa opatrenie zameria na úspešné zavedenie konceptu New Public Management na úrovni kraja.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Rozvoj vzdelávania a informovanosti pre miestnu samosprávu
- Podpora integrácie a zavedenia nových, inovovaných verejných služieb
- Tvorba a aktualizácia databáz na úrovni kraja
- Spracovanie strategických a koncepčných dokumentov na úrovni kraja a obcí

Cieľové skupiny:

- obyvatelia Nitrianskeho kraja
- verejná správa (štátna správa a samospráva)
- zamestnanci samospráv
- podnikateľské subjekty a investori
- ŠÚ SR
- Profesné komory a združenia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Obce
- mikroregióny
- ŠÚ SR
- Štátna správa
- profesné komory a združenia

Možné zdroje financovania:

- rozpočet NSK

- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet nových, inovovaných služieb
- Počet realizovaných decentralizačných krokov v organizácii

Opatrenie 3.2 Spoločný rozvoj medzinárodných a cezhraničných sietí, partnerstiev

Popis opatrenia:

Nitriansky samosprávny kraj bude podporovať prehľbovanie spolupráce, ktorá pomáha rozvoju spoločnosti, vytvára priestor pre rozvoj inovácií prenosom informácií, poznatkov a skúseností. Rozvojom a prehľbovaním spolupráce možno prispievať k zlepšeniu socio-ekonomických podmienok samospráv, podnikateľov, mimovládnych organizácií a obyvateľov.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Propagácia kraja na medzinárodných seminároch, workshopoch, konferenciách, kultúrno-spoločenských podujatiach
- Organizovanie medzinárodných seminárov a workshopov pre rozvoj partnerstiev
- Podpora športových a kultúrnych podujatí s medzinárodnou účasťou
- Využitie kultúrno-historického potenciálu Nitrianskeho kraja k budovaniu cezhraničných partnerstiev
- Podpora cezhraničnej spolupráce kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho kraja s partnermi v družobných krajinách
- Spoločné úsilie na zachovanie prírodných krás (fauna, flóra) prihraničných oblastí

Cieľové skupiny:

- obyvatelia Nitrianskeho kraja
- podnikateľské subjekty pôsobiace v kraji
- neziskové organizácie pôsobiace v kraji

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky kraj
- Partnerské organizácie

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Vytváranie partnerstiev a sietí je chápané ako prierezové opatrenie, ktoré je prepojené na všetky ostatné prioritné oblasti

Indikátory výsledku:

- Počet vytvorených partnerstiev
- Počet a zameranie realizovaných projektov
- Počet zapojených krajín
- Počet zapojených subjektov

Opatrenie 3.3 Podpora rozvoja partnerstiev, programového a projektového plánovania a riadiacich kapacít**Popis opatrenia:**

Partnerstvo vytvára možnosti pre úspešnejšie realizovanie aktivít spojením rôznych aktérov s rôznymi kompetenciami, motívmi a možnosťami. Preto sa opatrenie zameriava na budovanie partnerstiev a zároveň na zvyšovanie úrovne riadenia hlavne v oblasti projektového manažmentu a v oblasti strategického riadenia. Podporou manažérskych zručností sa skvalitnia verejné služby.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Aktivity na vypracovanie návrhov, odporúčaní a koordinácii spoločných projektov a programov
- Zlepšovanie informačných a konzultačných možností pre žiadateľov a záujemcov o realizáciu projektov cezhraničnej spolupráce
- Participácia na finančných programoch EÚ
- Aktivity na vytvorenie podmienok výmeny informácií a zabezpečení ich toku
- Príprava podkladových dokumentov pre investičné projekty na území euroregiónov podporené z domácich a zahraničných fondov

Cieľové skupiny:

- obyvatelia Nitrianskeho kraja
- verejná správa (štátna správa a samospráva)
- neziskový sektor
- implementačné štruktúry v rámci ŠF EÚ
- podnikateľské subjekty
- profesné komory a združenia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky kraj
- obce a mikroregióny
- profesné komory a združenia
- orgány štátnej správy
- Euroregión

Možné zdroje financovania:

- rozpočet NSK
- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Prepojenie na opatrenie 3.1 Zavedenie New Public Management na regionálnej úrovni

Indikátory výsledku:

- Počet podporených projektov
- Počet zapojených subjektov
- Počet vytvorených partnerstiev

5.3 PRIORITA III: PÔDOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA

Špecifické ciele a opatrenia

5.3.1 Špecifický cieľ 1 Rozvoj multifunkčného pôdohospodárstva

Pôdohospodárstvo v kraji má strategický národohospodársky význam. Jeho hlavnou úlohou v kraji je zabezpečovať dostatok pracovných príležitostí pre vidiecke obyvateľstvo a udržiavanie krajinného rázu pri efektívnom využívaní endogénnych zdrojov kraja.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 1 :

Vplyvom realizácie aktivít bude posilnená pozícia poľnohospodárstva v kraji, diverzifikáciou, prehlbovaním a rozširovaním svojich aktivít sa stanú podniky konkurencieschopnými, čím podpora ekonomický rozvoj na vidieku.

Indikátory dopadu:

- Plocha obhospodarovaná udržateľným spôsobom
- Prevádzky s realizovanými opatreniami na ochranu životného prostredia
- Počet novovytvorených pracovných miest na vidieku
- Štruktúra novovytvorených miest na vidieku

Opatrenie 1.1 Podpora aktivít pôdohospodárskych podnikov zameraných na diverzifikovanie výroby pôdohospodárskeho a nepôdohospodárskeho charakteru

Popis opatrenia:

Samotná poľnohospodárska výroba nie vždy dokáže udržať stabilný príjem podniku a nedokáže ani vytvárať vyššiu zamestnanosť na vidieku. Diverzifikácia činností bude mať efekt na stabilitu podniku na vidieku, a veľmi dôležitým prínosom bude vytváranie stabilných a vysoko kvalifikovaných pracovných pozícií. Takýto rozvoj je opodstatnený v prípade, že podnik vie využiť endogénny potenciál, ktorý na vidieku je.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora rozvoja mikro, malých a stredných podnikov pri zvyšovaní tvorby pridanej hodnoty založenej na vlastnej produkcii
- Zvyšovanie informovanosti a vzdelávanie pôdohospodárskych podnikov o možnostiach diverzifikačných aktivít
- Podpora pilotných projektov diverzifikácie malých pôdohospodárskych podnikov

Cieľové skupiny:

- Poľnohospodárske družstvá
- mikro, malé a stredné podniky
- SHR

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- RPPK
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Pôdohospodárska platobná agentúra
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita I. Hospodárstvo: Špecifický cieľ 1 Podpora výskumu a vývoja vrátane transferu výsledkov a technológií do praxe; Špecifický cieľ 3 Podpora malého a stredného podnikania - Opatrenie 3. 2 Vytvorenie systému na poskytovanie informácií a poradenstva pre rozvoj výrobných aktivít na území kraja a Špecifický cieľ 4 Podpora cestovného ruchu - Opatrenie 4.4 Podpora rozvoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu

Indikátory výsledku:

- Počet novovytvorených aktivít vplyvom diverzifikácie
- Počet novovytvorených miest

Opatrenie 1.2 Podpora vedy a výskumu a transferu poznatkov v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka**Popis opatrenia:**

Pre dosiahnutie multifunkčného poľnohospodárstva v kraji a pre zvyšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva na lokálnych aj globálnych trhoch je nevyhnutné prepojiť vedu s praxou. Nové poznatky, ktoré sa vytvárajú na vedeckej pôde sú málo aplikované v praxi a naopak, prax často nevie riešiť špecifické problémy, ktoré vie vyriešiť veda. Preto sa aktivity budú zameriavať najmä na prepojenie týchto dvoch sektorov, aby sa dosahoval rozvoj vidieka.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora sieťovania pôdohospodárskych subjektov (aj malých farmárov, prípadne ich združení) a výskumných inštitúcií
- Podpora pilotných projektov využívajúcich výsledky vedy a výskumu
- Rozvoj spolupráce s výskumnými inštitúciami v oblasti rozvoja vidieka pri tvorbe strategických dokumentov a podporných nástrojov

Cieľové skupiny:

- Poľnohospodárske družstvá
- mikro, malé a stredné podniky
- SHR
- Záujmové združenia poľnohospodárov
- obce

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Pôdohospodárska platobná agentúra
- RPPK
- Výskumné ústavy – pôdohospodárske, potravinárske
- Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet podporených projektov zameraných na vedu a výskum
- Počet podporených projektov zameraných na transfer
- Počet zapojených subjektov

Opatrenie 1.3 Podpora vytvárania vhodného agroenvironmentálneho prostredia**Popis opatrenia:**

Poľnohospodárstvo má viaceré funkcie ako produkčnú, sociálnu a krajinotvornú. Práve funkcia krajinotvorby je v posledných rokoch zdôrazňovaná a preto by poľnohospodárske podniky mali realizáciou aktivít v rámci tohto opatrenia prispieť k stabilnej krajine a k vhodnému agroenvironmentálnemu prostrediu. Naplnením opatrenia sa prispeje aj k naplneniu priority Životné prostredie.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora projektov zameraných na zachovávanie prírodného dedičstva (ochrana a zachovávanie prírodných prvkov / elementov)
- Zavedenie účinných metód a opatrení na spracovanie odpadov zo živočíšnej výroby vedúcich k zníženiu priesaku najmä dusíkatých látok a emisiám amoniaku a skleníkovu aktívnych plynov do atmosféry (uzavreté skladovacie priestory, bioplynové stanice)

Cieľové skupiny:

- poľnohospodárske družstvá
- mikro, malé a stredné podniky
- SHR
- záujmové združenia poľnohospodárov
- obce

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Pôdohospodárska platobná agentúra
- RPPK
- Výskumné ústavy – pôdohospodárske, potravinárske
- Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita V. Životné prostredie: Špecifický cieľ 1 Zvýšenie environmentálnej rovnováhy v krajine a ochrane pred živelnými pohromami

Indikátory výsledku:

- Počet podporených projektov
- Počet zapojených subjektov

5.3.2 Špecifický cieľ 2 Podpora rozvoja sociálneho kapitálu v pôdohospodárstve a na vidieku

Udržateľný rozvoj vidieka je bezprostredne spojený s rozvojom sociálneho kapitálu, kde je veľký potenciál najmä v spojení malých farmárov a obcí. Cieľom je také využívanie miestnych zdrojov, ktoré bude v súlade s potrebami miestnej komunity.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 2:

Realizáciou aktivít budú na vidieku lepšie a efektívnejšie využívané lokálne zdroje, pretože sociálny kapitál bude silno vytvorený. Pri rozvoji sociálneho kapitálu je hlavne dôležité prepojiť rôznych aktérov a podporiť ich spoluprácu. Tým bude zabezpečený rozvoj vidieka. Ľudské zdroje sú v podmienkach vidieka najdôležitejším, a často krát jediným, faktorom rozvoja, ktorý máme k dispozícii. Preto aj v kraji bude rozvinutý sociálny kapitál.

Indikátory dopadu:

- Počet a štruktúra fungujúcich partnerstiev na vidieku
- Počet projektov pripravených / realizovaných partnerstvami

Opatrenie 2.1 Podpora rozvoja územných partnerstiev medzi podnikateľmi na vidieku, územnými samosprávami a neziskovými organizáciami
Popis opatrenia:

Posilnenie sociálneho kapitálu spočíva práve v podpore spolupráce medzi rôznymi aktérmi. Preto cieľom opatrenia bude práve podpora spolupráce, ktorá povedie k lepšiemu a efektívnejšiemu využívaniu lokálnych zdrojov.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora implementácie integrovaných stratégií miestnych akčných skupín
- Podpora aktivít poľnohospodárskych záujmových združení

Cieľové skupiny:

- miestne akčné skupiny
- obce
- malé a stredné podniky, SHR
- občianske združenia, záujmové združenia, spolky

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Pôdohospodárska platobná agentúra
- RPPK
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita II. Ľudské zdroje: Špecifický cieľ 3 Zvyšovanie kvality služieb verejnej správy – Opatrenie 3.3 Podpora rozvoja partnerstiev, programového a projektového plánovania a riadiacich kapacít

Indikátory výsledku:

- počet vytvorených partnerstiev

Opatrenie 2.2 Podpora sieťovania kľúčových aktérov a budovania povedomia o miestnych a regionálnych produktoch
Popis opatrenia:

Opatrenie sa bude zameriavať najmä na oblasť vytvárania inštitucionalizovanej spolupráce (sietí) rôznych aktérov z verejného, súkromného a neziskového sektoru a ďalej na aktivity súvisiace s vytváraním regionálnej značky, čím sa posilní pozícia regiónu v povedomí návštevníkov, ale aj lokálneho obyvateľstva.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora tvorby jednotného marketingu regionálnych a miestnych produktov (zavádzanie značenia / certifikácie týchto produktov)
- Podpora účasti producentov regionálnych a miestnych produktov na výstavách
- Podpora vytvárania a činnosti organizácií zaoberajúcich sa spoločnou propagáciou a marketingom regionálnych a miestnych produktov

Cieľové skupiny:

- miestne akčné skupiny
- obce
- občianske združenia, záujmové združenia, spolky
- miestni remeselníci

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Pôdohospodárska platobná agentúra
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita II. Ľudské zdroje: Špecifický cieľ 3 Zvyšovanie kvality služieb verejnej správy – Opatrenie 3.3 Podpora rozvoja partnerstiev, programového a projektového plánovania a riadiacich kapacít

Indikátory výsledku:

- počet vytvorených partnerstiev
- počet a štruktúra zapojených subjektov

- počet vytvorených regionálnych a miestnych produktov
- počet podporených marketingových aktivít

Opatrenie 2.3 Podpora tradičnej spolkovvej a záujmovej činnosti

Popis opatrenia:

Pre udržanie charakteru a rázu vidieka je nevyhnutné udržať aj vzťahy medzi obyvateľmi a zabezpečiť ich rozvoj. Preto sa opatrenie zameriava práve na oblasť podpory spolkovvej činnosti, ktorá má prínos v podobe kvalitných ľudských zdrojov, ale dôležitý je aj prínos v oblasti cestovného ruchu, hlavne vidieckeho.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora organizácie kultúrnych a spoločenských podujatí na vidieku
- Podpora činnosti folklórnych skupín, súborov, organizácií zameraných na zachovávanie tradícií
- Podpora športu a športových aktivít na vidieku
- Podpora činnosti dobrovoľných spolkov a združení na vidieku

Cieľové skupiny:

- obce
- občianske združenia, záujmové združenia, spolky
- miestni remeselníci

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Ministerstvo kultúry SR
- Nitriansky samosprávny kraj
- Neziskové organizácie

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita II Ľudské zdroje: Špecifický cieľ 2 Sociálny rozvoj - Opatrenie 2.3 Podpora kultúrneho, športového a spolkového života v regióne

Indikátory výsledku:

- počet realizovaných aktivít
- počet zapojených subjektov

5.3.3 Špecifický cieľ 3 Regenerácia vidieckych sídiel

Vo vidieckych sídlach Nitrianskeho kraja žije nadpolovičná časť obyvateľstva. Cieľom je zlepšovanie sociálnych podmienok života týchto obyvateľov.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 3:

Realizáciou aktivít sa naplní cieľ špecifického cieľa a zabezpečia sa kvalitné sociálne podmienky života obyvateľov na vidieku.

Indikátory dopadu:

- Počet a štruktúra skvalitnených materiálnych sociálnych podmienok
- Počet a štruktúra skvalitnených služieb vytvárajúcich lepšie sociálne podmienky
- Počet obyvateľov využívajúcich realizované skvalitnenie sociálnych podmienok

Opatrenie 3.1 Podpora regenerácie vidieckych sídiel a urbanizmu vidieka**Popis opatrenia:**

Vidiecke sídla a nedostatok financií na ich údržbu prispievajú k problému zhoršujúcich sa podmienok života obyvateľstva na vidieku. Preto sa naplnením opatrenia zlepšia tieto podmienky, čím sa výrazne zvýši atraktivita územia.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora výstavby / modernizácie / rekonštrukcie objektov spoločenského významu
- Podpora obnovy objektov pre kultúru a šport (napr. amfiteátre, športové areály, detské ihriská a pod)

Cieľové skupiny:

- obce
- občianske združenia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Ministerstvo kultúry SR
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet realizovaných úprav objektov spoločenského významu

Opatrenie 3.2 Podpora obnovy a zachovávanía kultúrno-historických objektov a tradičných architektonických prvkov vidieka**Popis opatrenia:**

Zvýšenie atraktivity územia bude dosiahnuté aj podporou obnovy kultúrno-historických objektov a tradičnej architektúry vidieka, ktorá vytvára silný potenciál. Tento potenciál však bez údržby a obnovy môže kraj stratiť, čím by stratil svoju výhodu v oblasti ďalšieho rozvoja.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora projektov zameraných na obnovu drobných architektonických prvkov na vidieku (križe, studne, odpočívadlá a pod.)

- Podpora spoločnej propagácie a prezentovanie drobných architektonických prvkov (tvorba máp, sprievodcov a pod.)

Cieľové skupiny:

- obce
- občianske združenia
- podnikateľské subjekty

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Ministerstvo kultúry SR
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita IV Infraštruktúra: Špecifický cieľ 3 Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry – Opatrenie 3.2 Opatrenie – Rekonštrukcia a modernizácia školských a kultúrnych zariadení

Indikátory výsledku :

- Počet obnovených a zachovaných objektov
- Počet podporených propagačných a marketingových aktivít

Opatrenie 3.3 Podpora zabezpečenia kvalitných a dostupných služieb na vidieku

Popis opatrenia:

Práve podporou spolupráce a sieťovania sa rôznych aktérov bude umožnené, aby sa mohli skvalitniť služby na vidieku. Zabezpečovanie služieb na vidieku má svoje špecifiká, preto cieľom opatrenia bude vytvárať a zabezpečovať také služby, ktoré budú efektívne uspokojovať potreby obyvateľov.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Alternatívna doprava na vidieku
- Dobudovanie centier sociálnej starostlivosti
- Vytváranie sietí sociálnych služieb (napr. agentúry, poradenstvo a pod.)

Cieľové skupiny:

- obce
- občianske združenia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Ministerstvo dopravy SR
- Nitriansky samosprávny kraj

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných fondov a nadácií
- Vlastné prostriedky cieľovej skupiny, spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita II. Ľudské zdroje: Špecifický cieľ 2 Sociálny rozvoj

Indikátory výsledku:

- Počet spojov medzi vidieckymi obcami
- Počet spojov marginalizovaných obcí s mestami
- Počet lôžok v sociálnych zariadeniach na vidieku
- Počet kvalifikovaných opatrovateľov na vidieku
- Počet agentúr poskytujúcich sociálne služby na vidieku
- Počet ambulancií na vidieku rozdelených podľa druhu
- Počet, druh a kapacita základných služieb na vidieku

5.4 PRIORITA IV: INFRAŠTRUKTÚRA**Špecifické ciele a opatrenia****5.4.1 Špecifický cieľ 1: Skvalitnenie regionálnej dopravnej infraštruktúry a jej napojenie na nadregionálne siete.**

Dopravná infraštruktúra a jej napojenie na nadregionálne siete je kľúčovou pri ďalšom ekonomickom rozvoji kraja. Cieľom je rozširovanie a skvalitňovanie všetkých foriem dopravnej infraštruktúry v kraji.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 1:

Po realizácii všetkých aktivít a naplnení opatrení bude v kraji vybudovaná a udržiavaná optimálna sieť rôznych možností dopravy, ktoré budú medzi sebou prepojené. Táto sieť bude poskytovať možnosti pre rozvoj ekonomických aktivít, pre skvalitnenie života obyvateľov zvýšením dostupnosti služieb. Tým sa posilní pozícia kraja a zvýši sa jeho konkurencieschopnosť nielen v rámci krajiny, ale aj v zahraničí.

Indikátory dopadu:

- Čas potrebný na prepravenie sa medzi dôležitými pólmi rastu
- Napojenosť krajských pólov rozvoja na nadregionálne siete

Opatrenie 1.1 Budovanie a rozširovanie siete rýchlostných ciest a ciest I. triedy vrátane výstavby obchvatov miest a obcí**Popis opatrenia:**

Dostupnosť regiónu vplýva jednak na dostupnosť služieb pre obyvateľov kraja, ale význam rýchlostných ciest a ciest I. triedy spočíva najmä vo zvyšovaní dostupnosti kraja pre možných investorov a rozvoj ekonomických aktivít. Tieto cesty vo výraznej miere vytvárajú konkurenčnú výhodu regiónu, sú významným lokalizačným predpokladom pre lokalizáciu veľkých investorov i rozvoj lokálnych firiem. Vybudovanie a údržba rýchlostných ciest a ciest I. triedy je v kompetencii štátu.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- v kompetencii národných orgánov

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja

- Návštevníci kraja

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
- Národná diaľničná spoločnosť, a.s. (NDS)
- Slovenská správa ciest (SSC)

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov
- Štátny rozpočet

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Dĺžka vybudovaných a rozšírených rýchlostných ciest a ciest I. triedy

Opatrenie 1.2. Modernizácia a rekonštrukcia ciest II. a III. tr. a napojenie na nadradenú dopravnú infraštruktúru**Popis opatrenia :**

Cesty II. a III. triedy zabezpečujú najmä dostupnosť v rámci kraja, medzi regionálnymi pólmi rastu (najmä okresnými a ďalšími mestami). Tvoria dôležitý lokalizačný predpoklad pre alokáciu firiem, inštitúcií a domácností. Preto sa opatrenie zameriava na vytvorenie vhodnej siete ciest II. a III. triedy vysokej kvality s prepojením na nadradenú dopravnú infraštruktúru.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Rozvoj a modernizácia ciest II. a III. triedy
- Výstavba a modernizácia objektov dopravnej infraštruktúry na cestách II. a III. triedy
- Zabezpečiť modernizáciu technického a technologického vybavenia organizácií podieľajúcich sa na starostlivosti a údržbe cestného dopravného systému

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Návštevníci kraja

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- obce

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky Európskych fondov, štátneho rozpočtu
- Rozpočet Nitrianskeho samosprávneho kraja

Väzby na ostatné opatrenia:

- Opatrenie 1.1 Budovanie a rozširovanie siete rýchlostných ciest a ciest I. triedy vrátane výstavby obchvatov miest a obcí

Indikátory výsledku:

- Dĺžka modernizovaných a rekonštruovaných ciest I. a II. triedy

Opatrenie 1.3 Modernizácia železničnej siete regionálneho a medzinárodného významu.

Popis opatrenia :

Cez Nitriansky kraj prechádza trasa medzinárodného významu, ktorá prepája Slovensko s Maďarskom. Okrem toho regionálna železničná sieť zabezpečuje dostupnosť služieb obyvateľstvu. V posledných rokoch dochádza k racionalizácii v železničnej doprave a k viacerým zmenám v oblasti kompetencií. V prípade prechodu kompetencií v tejto oblasti na Nitriansky samosprávny kraj bude cieľom tohto opatrenia modernizovať a efektívne využívať regionálnu železničnú sieť.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- v kompetencii národných orgánov

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Návštevníci kraja
- Účastníci osobnej a nákladnej dopravy, ako priamy užívateľia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
- Železničná spoločnosť Slovensko, a.s. (ZSSK)

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Dĺžka modernizovanej železničnej siete
- Počet uzlov v kraji s regionálnou, nadregionálnym a medzinárodným významom

Opatrenie 1.4 Vytvorenie podmienok pre využitie vodných ciest regionálneho a medzinárodného významu.

Popis opatrenia :

Nitriansky kraj má vysoký potenciál vo využití vodných tokov na dopravné a prepravné funkcie. Preto sa opatrenie zameriava práve na oblasť vytvárania podmienok pre využitie vodných ciest.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Rozvoj osobnej a nákladnej dopravnej infraštruktúry na Dunaji
- Spojenie oboch krajín (SK-HU) výstavbou ďalších mostov

Cieľové skupiny:

- Vlastníci/správcovia infraštruktúry vodnej dopravy
- Vlastníci/prevádzkovatelia lodného parku

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
- Ministerstvo životného prostredia SR

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu

Väzby na ostatné opatrenia:

- nie sú

Indikátory výsledku:

- Dĺžka vytvorených vodných ciest

Opatrenie 1.5 Vytvorenie podmienok zníženie environmentálnych dôsledkov výstavby a prevádzky dopravnej infraštruktúry**Popis opatrenia :**

Dopravná infraštruktúra predstavuje jeden z dôležitých lokalizačných predpokladov, pretože významne ovplyvňuje transakčné náklady. Na druhej strane však prináša negatívne efekty v oblasti znečistenia životného prostredia. Preto sa opatrenie bude zameriavať na zníženie negatívnych vplyvov dopravnej infraštruktúry na životné prostredie.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Realizácia opatrení na udržanie a obnovu konektivity krajiny
- Realizácia opatrení na obmedzenie výskytu a šírenia nepôvodných druhov v blízkosti dopravných koridorov

Cieľové skupiny:

- Obce

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Orgány štátnej správy v oblasti životného prostredia

Možné zdroje financovania:

- Verejné prostriedky z Európskych fondov, štátneho rozpočtu

Väzby na ostatné opatrenia:

- Opatrenie 1.2 Modernizácia a rekonštrukcia ciest II. a III. tr. a napojenie na nadradenú dopravnú infraštruktúru
- Priorita V. Životné prostredie: Špecifický cieľ 1 Zvýšenie environmentálnej rovnováhy v krajine a ochrana pred živelnými pohromami

Indikátory výsledku:

Počet realizovaných aktivít na zníženie environmentálnych dôsledkov výstavby a prevádzky dopravnej infraštruktúry

5.4.2 Špecifický cieľ 2: Zlepšenie dostupnosti a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT)

IKT je základnou technologickou podmienkou pri uplatňovaní znalostnej ekonomiky. Cieľom je sprístupniť informačné a komunikačné technológie podnikateľom, inštitúciám a občanom na celom území kraja pri súčasnom raste počítačovej gramotnosti všetkých užívateľov.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 2:

Informačné a komunikačné technológie predstavujú jednu zo základných podmienok pre rozvoj znalostnej ekonomiky, pre znižovanie bariér vyplývajúci z periferality vidieckych oblastí kraja. Naplnením aktivít budú vytvorené podmienky aj v odľahlých územiach pre rovnaký štandard života obyvateľstva, čím sa vytvorí podmienky aj pre skvalitňovanie ľudských zdrojov.

Indikátory dopadu:

- Pokrytie a kvalita telekomunikačných a prenosových sietí
- Podiel obyvateľov používajúcich informačné a komunikačné technológie
- Podiel obyvateľstva pripojených na širokopásmový internet

Opatrenie 2.1 Podpora rozvoja telekomunikačných a prenosových sietí pre podporu informačnej a komunikačnej infraštruktúry

Popis opatrenia :

Dostupnosť informačných a komunikačných technológií vytvárajú jeden zo základných predpokladov pre rozvoj informačnej spoločnosti a pre rozvoj ekonomiky založenej na znalostiach. Zo štúdie EU vyplynula nízka dostupnosť IKT vo vidieckych oblastiach, a keďže Nitriansky kraj je vo veľkej miere vidieckeho charakteru, je potrebné sa zamerať najmä na zvýšenie dostupnosti a kvality IKT budovaním podpornej infraštruktúry.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora zvyšovania dostupnosti širokopásmového internetu

Cieľové skupiny:

- Prevádzkovatelia sietí
- Obyvatelia NSK

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Obce
- Mobilný operátori
- Prevádzkovatelia sietí

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu
- Vlastné zdroje spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita II. Ľudské zdroje: Špecifický cieľ 1 Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva a rozvoj systému celoživotného vzdelávania

Indikátory výsledku:

- Počet novopripojených obyvateľov na širokopásmový internet

5.4.3 Špecifický cieľ 3: Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry.

Transformácia spoločnosti prináša zmeny v životnom štýle obyvateľstva a vyvoláva potrebu rozširovania a skvalitňovania sociálnych služieb. Cieľom je vytvoriť podmienky pre rast kvality života obyvateľov prostredníctvom budovania modernej sociálnej infraštruktúry. Špecifický cieľ je úzko prepojený so špecifickým cieľom v rámci priority Ľudské zdroje, preto bude nevyhnutné aktivity v rámci týchto opatrení prepájať, aby sa dosiahol synergický efekt.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 3:

V kraji bude vybudovaná a udržiavaná optimálna sieť sociálnych služieb, ktoré budú variabilné a budú flexibilne reagovať na požiadavky klientov. Zdravotná starostlivosť bude zabezpečovaná vo vysokej kvalite a v dobrej dostupnosti pre všetkých obyvateľov.

Indikátory dopadu:

- Počet obyvateľov využívajúcich modernizované zariadenia
- Počet a štruktúra služieb poskytovaných v modernizovaných zariadeniach

Opatrenie 3.1 Podpora modernizácie zariadení sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti

Popis opatrenia :

Jednou z priorít kraja je zabezpečovať kvalitné a dostupné služby pre svojich obyvateľov. S poskytovaním služieb úzko súvisí infraštruktúra, preto kraj bude rozvíjať infraštruktúru súvisiacu so zabezpečením sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Budovanie komunitných centier
- Spracovanie regionálnej koncepcie rozvoja bývania
- Rozvoj sociálneho bývania
- Modernizácia a rekonštrukcia zariadení sociálnych služieb a zdravotných zariadení

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Poskytovatelia sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Zriaďovatelia zariadení sociálnych služieb
- Vlastníci všeobecných a špecializovaných nemocníc z verejného a súkromného sektora
- Nitriansky samosprávny kraj
- Mestá a obce Nitrianskeho kraja
- Ministerstvo zdravotníctva SR
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Neziskové organizácie poskytujúce sociálne služby

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iné nadácie a granty
- Zdroje Nitrianskeho samosprávneho kraja (spolu financovanie sociálnych a zdravotníckych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK)

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita II Ľudské zdroje: 2 Sociálny rozvoj - Opatrenie 2.1 Zaistenie dostupnosti a variability sociálnych služieb, deінstitucionalizácia a humanizácia sociálnych služieb a Opatrenie 2.2 Zaistenie dostupnosti a variability zdravotnej starostlivosti

Indikátory výsledku:

- Počet modernizovaných zariadení

Opatrenie 3.2 Modernizácia školských a kultúrnych zariadení**Popis opatrenia :**

Pre rozvoj ľudských zdrojov je nevyhnutné zabezpečiť kvalitné a prístupné zariadení zabezpečujúcich výchovu, vzdelávanie a rozvoj osobností. Opatrenie sa zameriava najmä na modernizáciu školských a kultúrnych zariadení, ktoré vo výraznej miere prispievajú k rozvoju ľudského kapitálu v kraji.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Modernizácia a obnova zariadení predškolskej výchovy a školských zariadení vrátane materiálno-technického vybavenia
- Modernizácia a obnova kultúrnych zariadení vrátane materiálno – technického vybavenia
- Obnova a údržba kultúrnych pamiatok

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia a návštevníci kraja
- Žiaci a študenti
- Pedagogický pracovníci
- Riadiaci pracovníci v školstve
- Záujmové združenia využívajúce kultúrne zariadenia

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
- Ministerstvo kultúry SR
- Subjekty verejnej správy: obce, VÚC, krajský školský úrad
- Subjekty súkromného sektora a neziskového sektora

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu, iných nadácií a grantov
- Zdroje Nitrianskeho samosprávneho kraja – spolufinancovanie školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK

Väzby na ostatné opatrenia:

- Priorita II Ľudské zdroje: Špecifický cieľ 1 Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva a rozvoj systému celoživotného vzdelávania - Opatrenie 1.1 Harmonizácia vzdelávania v kraji v súlade s požiadavkami trhu práce; Špecifický cieľ 2 Sociálny rozvoj - Opatrenie 2.3 Podpora kultúrneho, športového a spolkového života

Indikátory výsledku:

Počet modernizovaných zariadení

5.5 PRIORITA V: ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Špecifické ciele a opatrenia

5.5.1 Špecifický cieľ 1 Zvýšenie environmentálnej rovnováhy v krajine a ochrana pred živelnými pohromami

Intenzívne využívanie krajiny, nekompetentné zásahy do ekosystémov spolu so zmenami globálnej klímy spôsobujú rast frekvencie prírodných katastrof, najmä povodní a narušenie ekologickej stability prírody a krajiny. Cieľom je stabilizovať kolobeh vody v krajine a dosiahnuť taký stupeň ochrany prírody a krajiny, ktorý bude garantovať bezpečnosť obyvateľov kraja v prípade prírodných pohrôm.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 1:

Realizovanými aktivitami bude zabezpečená environmentálna stabilita v krajine v oblasti prírodných katastrof ako sú povodne. Prírodné zložky a krajina budú využívané a chránené v takej miere, aby boli dostupné aj pre ďalšie generácie.

Indikátory dopadu:

- Počet prírodných katastrof
- Náklady spojené s odstraňovaním následkov prírodných katastrof
- Počet obyvateľov zasiahnutých prírodnými katastrofami

Opatrenie 1.1 Zabezpečenie ochrany územia pred povodňami realizáciou preventívnych opatrení

Popis opatrenia:

Niektoré lokality Nitrianskeho kraja v posledných rokoch významne postihli povodne, preto bude dôležitou úlohou v ďalších rokoch vybudovať také protipovodňové opatrenie, ktoré účelne zabráni ďalším stratám v dôsledku tejto prírodnej katastrofy.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami na vodných tokoch
- Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami mimo vodných tokov
- Obmedzenie urbanizácie v inundačných územiach
- Podpora tvorby odborných štúdií, analýz a koncepcií riešiacich problematiku povodní na území kraja
- Posilnenie činnosti krízového manažmentu a zlepšenie ochrany a bezpečnosti obyvateľov kraja pri mimoriadnych udalostiach

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Správcovia drobných vodných tokov
- Mestá a obce
- Neštátne neziskové organizácie

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Ministerstvo životného prostredia SR
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

- Slovenský vodohospodársky podnik
- Neštátne neziskové organizácie
- Obyvatelia Nitrianskeho kraja

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu
- Vlastné zdroje spolupracujúcich a implementujúcich subjektov

Väzby na ostatné opatrenia:

- Nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet realizovaných protipovodňových opatrení
- Plocha územia so zabezpečenou protipovodňovou ochranou

Opatrenie 1.2 Realizácia opatrení a programov na ochranu prírody a krajiny

Popis opatrenia:

Vplyvom poľnohospodárskej činnosti v minulosti, ako aj vplyvom ďalších aktivít a zásahov človeka je nutné čoraz viac pozornosti venovať ochrane prírody a krajiny pre budúce generácie. Nitriansky kraj disponuje významným prírodným potenciálom, preto budú aktivity tohto opatrenia zamerané na ochranu prírody a krajiny.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Vypracovanie, aktualizácia koncepcných dokumentov v oblasti ŽP (napr. RÚSES) na úrovni kraja
- Zakladanie nových a ochrana existujúcich prvkov Územného systému ekologickej stability (ÚSES)
- Ochrana prirodzeného druhového zloženia ekosystémov pred inváziami cudzích druhov
- Realizácia schválených programov starostlivosti o chránené územia vrátane území NATURA 2000 a programov záchrany pre kriticky ohrozené druhy rastlín a živočíchov
- Realizácia opatrení na udržiavanie priaznivého stavu chránených druhov a ich biotopov
- Udržiavanie prirodzeného stavu vzácnych prírodných lokalít (napr. ochrana mokradí)
- Znižovanie podielu alergénnych rastlín
- Zapojenie obcí a Nitrianskeho samosprávneho kraja do programu revitalizácie a integrovaného manažmentu ochrany prírody a krajiny
- Realizácia opatrení na znižovanie nepriaznivého vplyvu vodnej a veternej erózie

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Mestá a obce
- Dotknuté orgány štátnej správy v oblasti ochrany prírody
- Neštátne neziskové organizácie

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Ministerstvo životného prostredia SR
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Dotknuté orgány štátnej správy v oblasti ochrany prírody
- Neštátne neziskové organizácie
- Obyvatelia Nitrianskeho kraja

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu

Väzby na ostatné opatrenia:

- Nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet a štruktúra realizovaných opatrení a programov

5.5.2 Špecifický cieľ 2 Znižovanie znečistenia vôd a zlepšenie kvality života obyvateľov kraja dobudovaním a skvalitnením infraštruktúry vodného hospodárstva v zmysle právnych predpisov EÚ a SR

Voda je jednou zo základných životných potrieb človeka, ale aj rastlinných a živočíšnych druhov. Je nevyhnutným výrobným faktorom v mnohých výrobných procesoch. Dostupnosť vody a jej kvalita sú základným kritériom kvality života v území. Vodné zdroje v Nitrianskom kraji sú znečistené splaškami z domácností ako aj poľnohospodárskou a priemyselnou výrobou. Cieľom je dosiahnuť výrazné zlepšenie kvality povrchovej aj podpovrchovej vody a výrazné zlepšenie zásobovania obyvateľstva nezávadnou pitnou vodou.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 2:

V kraji budú dobudované siete zabezpečujúce pitnú vodu pre obyvateľstvo a siete odvádzania a čistenia odpadových vôd tak, aby sa zabezpečil základný štandard života pre svojich obyvateľov a aby sa znížilo znečistenie životného prostredia.

Indikátory dopadu:

- Podiel obyvateľov napojených na zásobovanie pitnou vodou
- Podiel obyvateľov napojených na systém odvádzania a čistenia odpadových vôd

Opatrenie 2.1 Zabezpečenie odvádzania a čistenia odpadových vôd

Popis opatrenia:

Podporované aktivity v rámci tohto opatrenia sa budú zameriavať na vybudovanie a prevádzku kanalizačných sietí napojených na ČOV, čím sa zabezpečí základný štandard bývania pre obyvateľov kraja a zároveň sa výrazne zníži znečistenie životného prostredia v dôsledku úniku odpadových vôd do pôdy.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Zabezpečenie odvádzania a čistenia odpadových vôd vo všetkých sídlach nad 2000 obyvateľov do roku 2015
- Zabezpečenie odvádzania a čistenia odpadových vôd v obciach do 2000 ekvivalentných obyvateľov
- Zosúladenie prevádzkovania jestvujúcich kanalizácií a ČOV s požiadavkami EÚ a súčasnej legislatívy

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Mestá a obce

- Združenia miest a obcí

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Správcovia a prevádzkovatelia infraštruktúry
- Nitriansky samosprávny kraj
- Ministerstvo životného prostredia SR

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu
- Vlastné zdroje

Väzby na ostatné opatrenia:

- Nie sú

Indikátory výsledku:

- Dĺžka vybudovanej kanalizačnej siete napojenej na ČOV
- Počet vybudovaných ČOV

Opatrenie 2.2 Zabezpečenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou**Popis opatrenia:**

Zabezpečenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou je jednou z kľúčových priorít rozvoja kraja, pokiaľ má byť zabezpečený základný štandard bývania. Pitná voda je nevyhnutným predpokladom života a zdravého obyvateľstva.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Výstavba nových a rozšírenie siete existujúcich verejných vodovodov

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Mestá a obce
- Združenia miest a obcí

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Správcovia a prevádzkovatelia infraštruktúry
- Nitriansky samosprávny kraj
- Ministerstvo životného prostredia SR

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu

Väzby na ostatné opatrenia:

- Nie sú

Indikátory výsledku:

- Dĺžka vybudovaných vodovodných potrubí

5.5.3 Špecifický cieľ 3 Znižovanie produkcie odpadov a zavádzanie efektívnych systémov nakladania s odpadmi

Slovensko, vrátane Nitrianskeho kraja sú typické vysokou produkciou odpadov, vrátane komunálnych odpadov pri nízkej miere ich zhodnocovania. Táto situácia nepriaznivo ovplyvňuje kvalitu ostaných zložiek životného prostredia, environmentálnu rovnováhu a kultúrnosť krajiny. Je príčinou aj spoločenských strát v dôsledku nevyužívania druhotných surovín ako energetických resp. materiálových vstupov do výrobného procesu. Cieľom je zvýšiť a zlepšiť environmentálnu rovnováhu a kultúrnosť krajiny prostredníctvom zavádzania efektívnych a ekologicky nezávadných systémov nakladania s odpadmi.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 3:

V kraji budú vybudované efektívne systémy nakladania s odpadmi, čím sa výrazne zníži množstvo odpadov vyprodukovaných v kraji, ktoré nie sú ďalej spracovávané. V úzkom prepojení na naplnenie špecifického cieľa V.5 budú občania výraznou mierou prispievať k zníženiu množstva odpadov.

Indikátory dopadu:

- Množstvo vyseparovaných komunálnych odpadov
- Množstvo materiálovo zhodnotených odpadov

Opatrenie 3.1 Zefektívnenie systému nakladania s odpadom

Popis opatrenia:

Ak chce kraj docieľiť naplnenie špecifického cieľa, musia byť v rámci kraja realizované aktivity zamerané na zefektívnenie nakladania s odpadmi a zároveň sa aktivity zamerajú na zníženie produkcie odpadov. Toto je možné zlepšovaním systému ich zhodnocovania. Realizáciou týchto aktivít v rámci opatrenia sa dosiahne v konečnom dôsledku zlepšenie stavu životného prostredia.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Zavádzanie nových a zefektívňovanie existujúcich systémov separovaného zberu komunálneho odpadu (povinnosť pre obce vyplýva zo zákona o odpadoch, § 39)
- Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov
- Eliminácia negatívnych vplyvov environmentálnych záťaží
- Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov prevádzkovaných v súlade so zákonom o odpadoch

Cieľové skupiny:

- Mestá a obce
- Rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené mestom alebo obcou
- Majitelia pozemkov
- Podnikateľské subjekty
- Obyvatelia Nitrianskeho kraja

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Mestá a obce
- Podnikateľské subjekty
- Neštátne neziskové organizácie
- Ministerstvo životného prostredia SR
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu

Väzby na ostatné opatrenia:

- Nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet a štruktúra realizovaných projektov
- Počet vybudovaných alebo zmodernizovaných zariadení určených na separáciu odpadu alebo zhodnotenie odpadu

5.5.4 Špecifický cieľ 4 Zlepšenie kvality ovzdušia

Zhoršovanie globálnej klímy je dôsledkom klimatických zmien, kde jedným z významných spúšťačov je nad únosnú mieru znečistené ovzdušie exhalátmi vznikajúcimi v dôsledku ľudských aktivít. Cieľom je zlepšenie kvality ovzdušia prostredníctvom účinných technických a technologických opatrení v ekonomickom aj vo verejnom sektore.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 4:

Zavedením účinných technických a technologických opatrení sa v kraji zlepší kvalita ovzdušia a prispeje sa k zníženiu emisií znečisťujúcich látok v ovzduší.

Indikátory dopadu:

- Množstvo a štruktúra emisií znečisťujúcich ovzdušie

Opatrenie 4.1 Znižovanie emisií tuhých znečisťujúcich látok a skleníkových plynov**Popis opatrenia:**

Ekonomické aktivity v rámci kraja ako aj ďalšia činnosť spôsobujú významné znečistenie ovzdušia, preto sa aktivity budú zameriavať na zavádzanie takých technológií, aby sa dosiahlo zníženie emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora aktivít zameraných na vylúčenie používania látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu
- Podpora čistejších technológií so zameraním na najlepšie dostupné technológie (BAT)
- Zvyšovanie využívania náhradných surovín a látok s cieľom zníženia emisií do ovzdušia
- Zvyšovanie podielu zelene v urbanizovanom prostredí a určovať náhradnú výsadbu
- Podpora rozvoja moderných systémov vykurovania znižujúcich objem emisií do okolitého prostredia.
- Podpora ekologickej verejnej dopravy a dobudovanie infraštruktúry pre nemotorizované druhy dopravy (cyklotrasy) prioritne v oblastiach vyžadujúcich si osobitnú ochranu ovzdušia (mesto Nitra)
- Podpora zmeny palivovej základne v prospech obnoviteľných zdrojov energie (biomasa, slnečná energia, geotermálna)
- Podpora výskumných, vývojových a realizačných projektov zameraných na využívanie alternatívnych zdrojov energie
- Zvýšenie počtu a účinnosti údržby a čistenia komunikácií
- Zabezpečenie aktuálnych informácií o kvalite ovzdušia v regióne prostredníctvom informačných prostriedkov

Cieľové skupiny:

- Mestá a obce
- Rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené mestom alebo obcou
- Podnikateľské subjekty
- Obyvatelia Nitrianskeho kraja

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Mestá a obce
- Podnikateľské subjekty
- Ministerstvo životného prostredia SR
- Slovenská inšpekcia životného prostredia

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu

Väzby na ostatné opatrenia:

- Nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet podporených aktivít zameraných na znižovanie znečisťovania ovzdušia
- Počet projektov zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia

5.5.5 Špecifický cieľ 5 Zlepšenie environmentálneho správania sa obyvateľstva kraja

Jednou z významných príčin narušenia environmentálnej rovnováhy v krajine je neznalosť environmentálnych princípov a príčinných súvislostí v reťazci produkcia – spotreba - tvorba odpadov – nakladanie s odpadmi. Cieľom je dosiahnuť vyššiu mieru zodpovednosti občanov za životné prostredie a ich aktívnu účasť na jeho ochrane.

Očakávaný dopad Špecifického cieľa 5:

V nadväznosti na predchádzajúce špecifické ciele je nevyhnutné naplniť aj tento cieľ. Realizáciou aktivít sa zvýši uvedomelosť obyvateľov v oblasti ochrany životného prostredia, a títo sa budú správať zodpovedne. Naplnenie tohto cieľa napomôže aj úspešnému naplneniu špecifického cieľa V.3.

Indikátory dopadu :

- Počet informovaných subjektov
- Počet obyvateľov zapojených do aktivít

Opatrenie 5.1 Podpora environmentálnej osvetly a výchovy prostredníctvom podpory vzdelávacích aktivít a podujatí
Popis opatrenia:

Aktivity opatrenia sa budú zameriavať v prvom rade na výchovu k environmentálne zodpovednému správaniu sa a k zvyšovaniu informovanosti obyvateľstva. Aspekt ľudského správania má významné dopady na životné prostredie v oblasti odpadového hospodárstva.

Rámcové aktivity realizujúce opatrenie:

- Podpora aktivít zameraných na zvyšovanie osvedy v oblasti ochrany prírody a krajiny
- Podpora aktivít zameraných na zvyšovanie osvedy v oblasti separovaného zberu komunálnych odpadov a zhodnocovania odpadov
- Vzdelávacia a informačná kampaň k problematike kvality a ochrany ovzdušia
- Publikovanie propagačných materiálov s environmentálnou tematikou
- Podpora programov smerujúcich k praktickej starostlivosti obyvateľov o ochranu životného prostredia

Cieľové skupiny:

- Obyvatelia Nitrianskeho kraja
- Podnikateľské subjekty
- Mestá a obce
- Neštátne neziskové organizácie

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:

- Nitriansky samosprávny kraj
- Ministerstvo životného prostredia SR
- Rada vlády pre trvalo udržateľný rozvoj
- Mestá a obce
- Neštátne neziskové organizácie
- Podnikateľské subjekty
- Obyvatelia Nitrianskeho kraja

Možné zdroje financovania:

- Verejné zdroje z Európskych fondov, štátneho rozpočtu

Väzby na ostatné opatrenia:

- Nie sú

Indikátory výsledku:

- Počet zrealizovaných aktivít (podujatí) zameraných na zvýšenie informovanosti, propagáciu , výchovu k ochrane prírody a vzdelávanie

6. ZHODNOTENIE ROZVOJOVEJ STRATÉGIE NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

V podmienkach SR legislatívne, organizačné a systémové podmienky rozvoja na úrovni samosprávnych krajov sú vytvárané štátom a jeho inštitúciami. Hoci na centrálnej úrovni bola spracovaná „Vízia a stratégia rozvoja slovenskej spoločnosti“, ktorá bola v roku 2010 v oblasti regionálneho rozvoja rozpracovaná do dokumentu „Národná stratégia regionálneho rozvoja“, štát a jeho inštitúcie dosiaľ preferujú skôr krátkodobé riešenia akútnych problémov, než koncepčné dlhodobé riešenia s rešpektovaním trvalej udržateľnosti a rastu kvality života spoločnosti. Základnou, zákonom stanovenou povinnosťou VÚC je starať sa o „... všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov.“³ Táto vágna formulácia priamo nedefinuje, čo to znamená starať sa o rozvoj svojho územia. Zákony viac hovoria o konkrétnych kompetenciách VÚC, či už je to napr. školstvo (kde viacmenej VÚC slúžia ako prerozdeľovatelia štátnych finančných zdrojov, bez minimálneho vplyvu na kvalitu vyučovacieho procesu) alebo zdravotníctvo (kde je to viac o vydávaní povolení pre súkromné lekárske praxe alebo prevádzkovanie lekární) či doprava (kde majú na starosti len určitú kategóriu ciest a nemôžu dopravu vo svojom regióne riešiť komplexne), ktoré regionálnej samospráve nedávajú možnosť komplexne koordinovať / ovplyvňovať rozvoj svojho územia.⁴

Pri spracovávaní strategického dokumentu „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja VÚC“ je preto potrebné vysporiadať sa s dilemou ako naplniť literu zákona pri svojich obmedzených kompetenciách a finančných možnostiach. Túto dilemu je možné riešiť v zásade dvoma spôsobmi:

- Prispôbiť PHSR súčasným kompetenciám a finančným možnostiam NSK
- Okrem vecného naplňovania kompetencií a ich finančného zabezpečenia rozvíjať svoju koordinačnú funkciu a postupnými krokmi ovplyvňovať súčasný stav, vytvárať systémové podmienky pre skutočnú spoluprácu všetkých rozvojových partnerov a dosiahnuť vyššiu mieru samostatnosti VÚC pri tvorbe a kontrole regionálneho rozvoja.

Nitriansky samosprávny kraj sa rozhodol pre druhú možnosť, čo znamená svojou organizačnou a koordinačnou činnosťou usmerňovať rozvojových partnerov tak, aby sa postupne dosahoval synergický efekt. Reflexia potrieb a požiadaviek jednotlivých rozvojových partnerov, popri opatreniach a aktivitách ktoré vyplývajú z kompetencií, je konkretizovaná v strategickej časti dokumentu. Akčný plán, rozpracovaný na trojročné časové obdobie obsahuje aktivity vyplývajúce z kompetencií VÚC, vrátane ich zdrojového, finančného a organizačného zabezpečenia.

Popis tvorby PHSR

V zmysle ustanovení zákona NR SR č. **539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja** §11 písm. b) Vyšší územný celok zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, pravidelne ho monitoruje a každoročne vyhodnocuje jeho plnenie, zabezpečuje súlad programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku s prioritami a cieľmi ustanovenými v národnej stratégii a s územnoplánovacou dokumentáciou.

Hlavným zmyslom v rámci prípravy a prejednávania aktualizácie Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja bolo jeho spracovanie na báze partnerstva. Možnosť zapojenia partnerov –

³ Zákon č 202/2001 Z.z o samospráve vyšších územných celkov

⁴ Šteiner. A. et. al.: Prečo nie je v súčasnosti regionálna samospráva na Slovensku kľúčovým hráčom v regionálnom rozvoji? www.goodgovernance.sk

subjektov regionálnej politiky a verejnosti dáva predpoklad k zakomponovaniu získaných poznatkov a ich využitie.

Rozhodujúce subjekty regionálnej politiky sú zástupcovia miest, obcí a mikroregiónov, podnikateľov, profesijných organizácií, vzdelávacích inštitúcií a neziskového sektora.

Aktualizácia dokumentu Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja bola realizovaná riešiteľským tímom po častiach, ktoré boli predkladané na prerokovanie v Pracovných skupinách.

Spracovateľ a odborný garant:

Metodickú, odbornú a poradenskú činnosť pri spracovaní Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja zabezpečovala Doc. Ing. Mária Fáziková, CSc z Katedry regionalistiky a vidieckeho rozvoja; Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre.

Významným aktérom pri vypracovaní Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja bol Koordinačný výbor pre aktualizáciu Programu, odborné Pracovné skupiny, Regionálne rozvojové agentúry pôsobiace v rámci kraja a sociálno – ekonomickí partneri Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Koordinačný výbor Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja pre aktualizáciu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja (Koordinačný výbor):

- Kancelária riaditeľa ÚNSK /Ing. Helena Psotová/
- Odbor dopravy /Mgr Martin Dananai/
- Odbor ekonomický /Ing. Eva Šimoňáková/
- Odbor informatiky a info systémov /RNDr. Tibor Furda/
- Odbor majetku a podnikateľských aktivít /Ing. Agnesa Ruschková/
- Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva /PaedDr. Miluša Budayová/
- Odbor strategických činností /Ing. Martin Čaja; Ing. arch. Viera Juricová-Melušová; Ing. Dušan Ježo/
- Odbor školstva, mládeže, športu a kultúry /PhDr. Ľubica Libová/
- Odbor vnútorných vecí /Mgr. Eva Kuklová/
- Odbor zahraničných vzťahov /Mgr. Ing. Miloslava Kollárová /

Pracovné skupiny (PS):

- PS pre ľudské zdroje a sociálnu infraštruktúru
- PS konkurencieschopnosť a hospodársky rast
- PS pre poľnohospodárstvo a vidiek
- PS pre životné prostredie
- PS pre cestovný ruch
- PS pre cezhraničnú spoluprácu

Koordinátor:

Odbor strategických činností Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja, Oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja.

Organizačné zabezpečenie:

Štruktúra procesu zapojenia subjektov pri príprave Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja:

- Zastupiteľstvo Nitrianskeho samosprávneho kraja
- Monitorovací výbor pre Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja NSK
- Komisia RR Zastupiteľstva Nitrianskeho samosprávneho kraja
- Koordinačný výbor Úradu NSK
- Koordinátor
- Spracovateľ a odborný garant
- Pracovné skupiny
- Dotknuté subjekty
- Verejnosť

Štruktúra dokumentu:

1. Analýza Nitrianskeho kraja
2. Územné disparity nitrianskeho kraja
3. Zhodnotenie realizácie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008-2015
4. SWOT analýza
5. Vízia a ciele, Priority a opatrenia, Popis opatrení, Vázby na stratégiu regionálneho rozvoja SR
6. Monitoring a hodnotenie
7. Finančný plán
8. Akčný plán

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja“ bol vypracovaný v súlade s požiadavkami zákona 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja. Programové a strategické ciele vychádzajú z endogénnych rozvojových faktorov nachádzajúcich sa na území kraja, berú do úvahy exogénne zdroje a tendencie. Nadväzujú pri tom na základné národohospodárske strategické dokumenty ako sú:

- Národný strategický referenčný rámec,
- Národná stratégia regionálneho rozvoja
- Národná stratégia rozvoja vidieka
- Koncepcia územného rozvoja SR 2001

Súlad prioritných oblastí a opatrení s prioritnými oblasťami v Národnej stratégii regionálneho rozvoja SR (2010)

Ako ukazuje tabuľka nižšie, priority stanovené Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja sú v súlade s prioritami v Národnej stratégii regionálneho rozvoja SR (2010) pre Nitriansky kraj. Tento súlad umožňuje podporou jednotlivých aktivít napĺňanie cieľov stanovených v oboch dokumentoch, čím tým by mali byť dosiahnuté synergické efekty, ktoré prispievajú k rovnovážnemu rastu.

Z Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR vyplýva, že najvyšší potenciál kraj má v existujúcej sieti vedeckých a výskumných inštitúcií prepojených na poľnohospodárstvo, ktoré národná stratégia vníma ako kľúčový sektor v kraji spolu s chemickým a strojárskym. Konkurenčnú výhodu vidí hlavne v oblasti rozvoja biotechnológií (na čo priamo nadväzuje cieľ Špecifického cieľa 1: Podpora výskumu a vývoja vrátane transferu výsledkov a technológií do praxe, priority I. Hospodárstvo), či v rozvoji služieb pre

obyvateľstvo (Priorita II Ľudské zdroje, Špecifický cieľ 2 Sociálny rozvoj, Priorita IV Infraštruktúra, Špecifický cieľ 3 Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry). Na základe analýzy a rozhovorov v rámci pracovných skupín však samosprávny kraj identifikoval ďalšie prioritné oblasti, v rámci ktorých sa musia realizovať aktivity, aby bol zabezpečený rovnomerný rozvoj regiónu a aby sa zlepšila konkurencieschopnosť regiónu. Preto okrem prioritných oblastí, ktoré špecifikuje Národná stratégia, sa kraj orientuje aj na zlepšenie podmienok pre miestnych podnikateľov aj z iných odvetví, či na podporu rozvoja cestovného ruchu. Pre rozvoj inovácií v kraji je nutná diverzifikácia ekonomických aktivít, a nie špecializácia v rámci regiónu. Preto je nutné podporovať diverzifikáciu činností a nie sa len špecializovať na niektoré sektory (poľnohospodárstvo, chemický a strojársky priemysel), ktorých pozícia na globálnych trhoch je nestabilná.

Tabuľka 7.1 Súlad PHSR NSK a Národnej stratégie regionálneho rozvoja

Prioritné oblasti a opatrenia PHSR Nitrianskeho kraja	Priority stratégie rozvoja Nitrianskeho kraja (zadefinované v Národnej stratégii regionálneho rozvoja SR)				
	PO 1 Veda, výskum a inovácie	PO 2 Ľudské zdroje	PO 3 Zamestnanosť	PO 4 Konkurenciesch., rast a podnikateľské prostredie	PO 5 Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie
I. Hospodárstvo	xx		x	xx	xx
II. Ľudské zdroje		xx			
III. Pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka	xx	xx	xx	x	xx
IV. Infraštruktúra		xx			x
V. Životné prostredie					xx

Poznámka : x – súlad s prioritnou oblasťou NSRR; xx – zvýšený súlad s prioritou oblasťou NSRR

Návrh priorít a opatrení obsiahnutých v dokumente vychádza z platných koncepcií a to:

- ✓ Aktualizácia stratégie rozvoja cestovného ruchu na území NSK,
- ✓ Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v NSK,
- ✓ Koncepcia rozvoja kultúry NSK na roky 2008 – 2015,
- ✓ Regionálna energetická koncepcia využívania poľnohospodárskej a lesníckej biomasy Nitrianskeho kraja,
- ✓ Stratégia rozvoja vidieka NSK 2009 – 2015,
- ✓ Koncepcia rozvoja stredného školstva v Nitrianskom samosprávnom kraji s výhľadom do roku 2015,
- ✓ Územný generel dopravy NSK (2008),
- ✓ Územný plán VÚC Nitrianskeho kraja, zmeny a doplnky č. 2 (2008)
- ✓ Regionálna surovínová politika pre oblasť nerastných surovín Nitrianskeho kraja, ŠGÚDŠ Bratislava, 2005

Pri spracovávaní dokumentu boli brané do úvahy strategické a projektové zámery obsiahnuté v programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí NSK.

7. SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHSR

Monitorovanie

Monitorovanie je systematický proces, ktorého cieľom je sledovať či realizované opatrenia a aktivity sú v súlade so stanovenými cieľmi a nakoľko sa stanovené ciele naplňajú. Monitorovanie si vyžaduje vytvoriť systém zberu, triedenia a uchovávanía relevantných informácií o vecnom a finančnom plnení PHSR ako aj funkčnú inštitucionálnu štruktúru schopnú tento systém naplňať. Monitorovanie bude prebiehať na základe vopred definovaných monitorovacích indikátorov výsledku stanovených pre jednotlivé opatrenia. Údaje získané monitorovaním sa využijú na priebežné sledovanie výkonnosti – dosahovaných výsledkov. Výsledky monitorovania výkonnosti sa prezentujú v monitorovacej správe, ktorá sa vypracováva každoročne.

Tabuľka 7.2 Vecný a časový harmonogram monitorovania plnenia PHSR NSK

Rok	Monitorovacia správa NSK	Termín spracovania monitorovacej správy	Hodnotenie: plnenie výdavkov a výstupov/návrhy operatívny	Hodnotenie: plnenie cieľov/plnenie ukazovateľov/návrhy operatívny	Porovnanie plánu so skutočnosťou/merateľné ukazovatele	Prerokovanie správy v zastupiteľstve
2012	áno	03/2013	áno	áno	áno	áno
2013	áno	03/2014	áno	áno	áno	áno
2014	áno	03/2015	áno	áno	áno	áno
2015	áno	03/2016	áno	áno	áno	áno
2016	áno	03/2017	áno	áno	áno	áno
2017	áno	03/2018	áno	áno	áno	áno
2018	áno	03/2019	áno	áno	áno	áno

Zber monitorovacích indikátorov, ktoré sú uvedené v akčnom pláne dokumentu sa bude realizovať a vyhodnocovať raz ročne na úrovni opatrení.

Odbor strategických činností Úradu NSK v spolupráci s relevantnými odbormi a oddeleniami ÚNSK raz ročne zhotoví monitorovaciu správu o plnení týchto indikátorov. Túto predloží Zastupiteľstvu NSK na prerokovanie stanoviska a následne na prerokovanie Monitorovaciemu výboru. Sledované monitorovacie indikátory sa porovnávajú v každej správe s počiatočným stavom a s predchádzajúcim monitorovaním.

Hodnotenie

Hodnotenie je systematická analytická činnosť, ktorá na základe analýzy kritérií relevantnosti, účinnosti, efektívnosti/hospodárnosti, a prípadne aj užitočnosti/dopadu resp. stability/udržateľnosti, poskytuje spoľahlivé závery o výstupoch, výsledkoch, dôsledkoch a celkových účinkoch verejných výdavkov, pričom:

Relevantnosť – je posúdenie vzájomnej súvislosti priorít samosprávy, zámerov a strategických cieľov.

Účinnosť – je hodnotenie miery dosiahnutia strategických cieľov programu, širších plánovaných aj neplánovaných prínosov a pozitívnych resp. negatívnych vplyvov realizácie programu.

Efektívnosť a hospodárnosť – je posúdenie efektívnosti vstupov k dosiahnutým výstupom. Posúdenie, či za rovnaké vstupy bolo možné získať vyššie výstupy, alebo či bolo možné za nižšie vstupy získať rovnaké výstupy.

Užitočnosť a dopad – je porovnanie plánovaného, resp. dosiahnutého vplyvu cieľov programu s potrebami cieľovej skupiny.

Stabilita a udržateľnosť – je posúdenie perspektívnosti pôsobenia očakávaných kladných zmien vyplývajúcich z realizácie častí programu po ich ukončení (či sa očakávané kladné zmeny nestanú zastaranými v krátkom časovom období).

PHSR predstavuje integrovanú stratégiu, ktorej implementácia zahŕňa opatrenia realizované NSK ako aj ďalšími rozvojovými partnermi. Tieto opatrenia môžu byť financované z rôznych operačných programov, z rozpočtu NSK, ako aj z rozpočtov obcí resp. podnikateľských subjektov. Stratégia tiež obsahuje opatrenia, ktoré zatiaľ nie sú finančne pokryté, ale financovanie ktorých je v dokumente navrhnuté.

Hodnotiaci rámec bude slúžiť ako nástroj priebežného hodnotenia implementácie PHSR pre výkonný orgán – Odbor strategických činností Úradu NSK, Monitorovací výbor a najvyšší orgán – zastupiteľstvo NSK. Súčasne bude slúžiť aj ako nástroj prípadných zmien, ktoré vyššie uvedené orgány môžu navrhnúť a prijať ak implementácia nebude sledovať vytýčené ciele. Ukazovatele, ktoré hodnotiaci rámec sleduje sa budú sledovať nasledovne:

- Hodnotiace ukazovatele na úrovni dopadu sa budú sledovať na konci roku 2018
- Hodnotiace ukazovatele na úrovni výsledku sa budú sledovať sumárne v strednodobom horizonte implementácie stratégie (na konci roku 2015)

Hodnotiace správy sa budú predkladať v dvoch časových obdobiach:

- Záverečná hodnotiacia správa – bude spracovaná po ukončení obdobia relevantnosti PHSR. Táto správa bude hodnotiť najmä celkový dopad implementácie stratégie.
- Strednodobá hodnotiacia správa – bude sledovať sumárne hodnotenie implementácie stratégie v strednodobom časovom horizonte (2015) na úrovni výsledkov.

Tabuľka 7.3 Vecný a časový harmonogram hodnotenia plnenia PHSR NSK

Rok	Hodnotiacia správa	Termín spracovania HS	Hodnotenie plnenia cieľov: efektívnosť a účinnosť ich plnenia	Hodnotenie plnenia cieľov: relevantnosť, užitočnosť, udržateľnosť	Referenčné porovnanie výkonnosti VÚC s inou VÚC	Návrh opatrení na dosahovanie výsledkov/komentár	Prerokovanie správy v zastupiteľstve
2015	strednodobá	06/2016	áno	áno	áno	áno	áno
2018	záverečná	06/2019	áno	áno	áno	áno	áno

Cieľom procesu systematického monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR NSK je v tomto kontexte prijímať (priebežne) relevantné nápravné opatrenia pre operatívne riadenie samosprávy, pokiaľ strategické ciele a ukazovatele nedosahujú plánované hodnoty/výkonnosť. Súčasťou monitorovacích a hodnotiacich správ je i komentár, v rámci ktorého je možné vysvetliť objektívne príčiny neplnenia/nesplnenia strategických cieľov.

7.1 Monitorovacie a hodnotiace indikátory

PRIORITA I HOSPODÁRSTVO	
Dosiadnuť dlhodobú stabilitu ekonomického vývoja založeného na diverzifikovanej štruktúre s prevahou odvetví produkujúcich vysokú pridanú hodnotu a odvetví využívajúcich endogénne zdroje kraja. Ekonomickou výkonnosťou bude kraj patriť do prvej polovice v rámci Slovenskej republiky.	
Špecifický cieľ 1 Podpora výskumu a vývoja vrátane transferu výsledkov a technológií do praxe	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Počet novovytvorených priemyselných vzorov, patentov, - Počet podnikov exportujúcich finálne výrobky - Počet vytvorených a fungujúcich partnerstiev medzi výskumnými inštitúciami, hospodárskymi organizáciami a inštitúciami verejnej správy - Počet zavedených inovácií podporených partnerstiev
Opatrenie 1.1 Rozvoj a podpora výskumných, technologických centier, parkov a inkubátorov	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet podporených projektov zameraných na rozvoj výskumu a vývoja - Počet vytvorených výskumných a technologických centier, vedeckých parkov a podnikateľských inkubátorov a inovačných centier
Opatrenie 1.2 Posilnenie spolupráce vedeckých a výskumných inštitúcií vrátane vysokých škôl s komerčnou sférou so zameraním na aplikovaný výskum a vývoj technológií, vrátane ich transfer.	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet podporených partnerských projektov - Podiel súkromných zdrojov na financovaní regionálnej vedy a výskumu
Špecifický cieľ 2 Vytváranie podmienok pre príchod nových investorov a rozvoja priemyselných odvetví s vyššou tvorbou pridanej hodnoty	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Počet firiem využívajúcich miestne prírodné a energetické zdroje - Počet etablovaných firiem v revitalizovaných priestoroch - Počet novovytvorených pracovných miest do 3 rokov - Vývoj HDP v kraji - HDP na obyvateľa v kraji - Miera zamestnanosti v kraji
Opatrenie 2.1 Podpora existujúcich priemyselných parkov a podnikateľských zón	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet revitalizovaných brownfields a podnikateľských zón - Plocha zregenerovaných priemyselných zón - Počet podnikateľov pôsobiach tak v starých priemyselných areáloch, ako aj v zrekonštruovaných areáloch - Počet vytvorených pracovných miest
Opatrenie 2.2 Podpora rozvoja priemyselných odvetví s vyššou tvorbou pridanej hodnoty	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet podnikov využívajúcich poradenstvo a novovytvorené služby - Zamestnanosť v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou
Špecifický cieľ 3 Podpora malého a stredného podnikania	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Počet MSP v kraji - Miera nezamestnanosti - Miera zamestnanosti
Opatrenie 3.1 Podpora malého a stredného podnikania so zreteľom na podporu inovatívnych výrobných aktivít	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet podporených výrobných orientovaných MSP - Počet novovzniknutých (registrovaných) firiem - Počet vytvorených pracovných miest v podporených firmách

Opatrenie 3.2 Vytvorenie systému na poskytovanie informácií a poradenstva pre rozvoj výrobných aktivít na území kraja	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Vytvorený portál - Počet podnikateľov využívajúcich informačný portál
Špecifický cieľ 4 Podpora cestovného ruchu	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Rast počtu podnikateľov v CR - Rast počtu návštevníkov v kraji - Rast tržieb z CR v kraji - Podiel zamestnaných v CR na celkovej zamestnanosti v kraji - Priemerný počet prenocovaní pripadajúcich na návštevníka kraja
Opatrenie 4.1 Skvalitnenie služieb pre podporu rozvoja cestovného ruchu	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Informačný portál pre CR - Počet vzdelávacích a poradenských aktivít pre CR - Počet návštevníkov informačného systému - Účasť na domácich a medzinárodných propagačných podujatiach CR
Opatrenie 4.2 Podpora budovania infraštruktúry cestovného ruchu	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Dĺžka vybudovaných, rekonštruovaných resp. revitalizovaných cyklotrás, vodných tokov a vodných nádrží - Počet zrekonštruovaných kultúrnych a historických pamiatok - Počet nových a certifikovaných ubytovacích a stravovacích zariadení
Opatrenie 4.3 Tvorba produktov cestovného ruchu a ich propagácia	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Účasť na domácich a medzinárodných propagačných podujatiach CR - Vytvorenie turistickej informačnej siete - Počet vytvorených printových a elektronických propagačných materiálov - Počet zamestnancov v zariadeniach VT
Opatrenie 4.4 Podpora rozvoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Informačný a rezervačný systém pre zariadenia vidieckeho turizmu v kraji - Systém hodnotenia kvality ubytovacích zariadení vo vidieckom turizme - Počet absolventov vzdelávacích kurzov pre vidiecky turizmus - Počet agroturistických zariadení - Ponuka balíkov služieb vo vidieckom turizme
Špecifický cieľ 5 Zabezpečenie využitia energetického potenciálu kraja	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Počet obcí, podnikov využívajúcich OZE - Podiel vyrobenej energie z OZE
Opatrenie 5.1 Podpora využívania vlastných obnoviteľných zdrojov energie v kraji	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet podporených projektov v oblasti OZE - Zvýšenie kapacít určených na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov

PRIORITA II. Ľudské zdroje

Dlhodobý vyvážený rast vzdelanostnej úrovne sprevádzaný zvyšovaním celkovej zamestnanosti s osobitným zreteľom na ohrozené skupiny obyvateľov. Zvyšovanie kvality a dostupnosti poskytovaných sociálnych a zdravotných služieb. Budovať efektívne systémy pre regionálnu a miestnu samosprávu. Rozvíjať spoluprácu na regionálnej, nadregionálnej, resp. medzinárodnej úrovni prostredníctvom podpory formovania partnerstiev.

Špecifický cieľ 1: Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva a rozvoj systému	Indikátory dopadu <ul style="list-style-type: none"> - Zvýšený podiel zamestnaných v odvetviach produkujúcich vyššiu pridanú hodnotu
---	--

celoživotného vzdelávania.	<ul style="list-style-type: none"> - Zvýšený podiel zamestnaných v odvetviach znalostnej ekonomiky (inovatívne zamestnania) - Zvýšený podiel absolventov zapojených do regionálneho trhu práce do 12 mesiacov od ukončenia školy - Zvýšený podiel samozamestnávateľov na celkovom počte absolventov zapojených na regionálny trh práce do 12 mesiacov od ukončenia školy
Opatrenie 1.1 Harmonizácia vzdelávania v kraji v súlade s požiadavkami trhu práce	Indikátory výsledku <ul style="list-style-type: none"> - Počet podporených projektov - Počet škôl a inštitúcií zapojených do projektov - Počet žiakov a učiteľov, ktorí benefitujú z realizovaných aktivít - Počet vytvorených partnerstiev/inštitucionalizovanej spolupráce medzi školskými zariadeniami a súkromným sektorom - Počet žiakov a rodičov využívajúcich poradenské služby - Počet rodičov s deťmi so sociálne slabých rodín, ktorí benefitujú z realizovaných aktivít
Opatrenie 1.2 Podpora rozvoja a dostupnosti celoživotného vzdelávania	Indikátory výsledku <ul style="list-style-type: none"> - Počet realizovaných aktivít - Počet zapojených subjektov do realizácie - Počet absolventov vzdelávacích aktivít - Počet druhotných užívateľov (pozn. druhotní užívatelia sú užívatelia, ktorí neboli priamo zapojení do vzdelávacích projektov, ale benefitujú z realizácie daných aktivít)
Špecifický cieľ 2: Sociálny rozvoj.	Indikátory dopadu <ul style="list-style-type: none"> - Počet a štruktúra poskytovaných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti - Dostupnosť poskytovaných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti (v min., km) - Počet obyvateľov využívajúcich sociálne služby a zdravotnú starostlivosť - Počet výskytu sociálno-patologických javov - Návštevnosť podujatí v kraji
Opatrenie 2.1 Zaistenie dostupnosti a variability sociálnych služieb, deinštitucionalizácia a humanizácia sociálnych služieb	Indikátory výsledku <ul style="list-style-type: none"> - Počet a štruktúra subjektov poskytujúcich inovované služby - Druh poskytovaných služieb - Dostupnosť poskytovaných služieb
Opatrenie 2.2 Zaistenie dostupnosti a variability zdravotnej starostlivosti	Indikátory výsledku <ul style="list-style-type: none"> - Počet, štruktúra a dostupnosť subjektov poskytujúcich zdravotnú starostlivosť
Opatrenie 2.3 Podpora kultúrneho, športového a spolkového života v regióne	Indikátory výsledku <ul style="list-style-type: none"> - Počet podporených subjektov - Počet aktivít realizovaných podporenými subjektmi - Počet podporených podujatí
Opatrenie 2.4 Zníženie výskytu sociálno-patologických javov	Indikátory výsledku <ul style="list-style-type: none"> - Počet realizovaných projektov zameraných na prevenciu a na výchovu v oblasti sociálno-patologických javov
Špecifický cieľ 3: Zvyšovanie kvality služieb verejnej správy.	Indikátory dopadu <ul style="list-style-type: none"> - Počet a štruktúra zamestnancov úradu - Náklady na chod úradu - Počet a štruktúra aktivít realizovaných vytvorenými

	partnerstvami - Regionálne HDP na obyvateľa
Opatrenie 3.1 Zavedenie New Public Management na regionálnej úrovni	Indikátory výsledku - Počet nových, inovovaných služieb - Počet realizovaných decentralizačných krokov v organizácii
Opatrenie 3.2 Spoločný rozvoj medzinárodných a cezhraničných sietí, partnerstiev	Indikátory výsledku - Počet vytvorených partnerstiev - Počet a zameranie realizovaných projektov - Počet zapojených krajín - Počet zapojených subjektov
Opatrenie 3.3 Podpora rozvoja partnerstiev, programového a projektového plánovania a riadiacich kapacít	Indikátory výsledku - Počet podporených projektov - Počet zapojených subjektov - Počet vytvorených partnerstiev

PRIORITA III PÔDOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA Konkurencieschopný pôdohospodársky sektor budovaný na synergii rôznych typov a foriem pôdohospodárskych podnikov, vytvárajúci inovatívne prostredie na vidieku, prispievajúci k tvorbe pracovných príležitostí a k zodpovedajúcej kvalite života vidieckeho obyvateľstva.	
Špecifický cieľ 1 Rozvoj multifunkčného pôdohospodárstva	Indikátory dopadu: - Plocha obhospodarovaná udržateľným spôsobom - Prevádzky s realizovanými opatreniami na ochranu životného prostredia - Počet novovytvorených pracovných miest na vidieku - Štruktúra novovytvorených miest na vidieku
Opatrenie 1.1 Podpora aktivít pôdohospodárskych podnikov zameraných na diverzifikovanie výroby pôdohospodárskeho a nepôdohospodárskeho charakteru.	Indikátory výsledku: - Počet novovytvorených aktivít vplyvom diverzifikácie - Počet novovytvorených miest
Opatrenie 1.2 Podpora vedy a výskumu a transferu poznatkov v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.	Indikátory výsledku: - Počet podporených projektov zameraných na vedu a výskum - Počet podporených projektov zameraných na transfer - Počet zapojených subjektov
Opatrenie 1.3 Podpora vytvárania vhodného agroenvironmentálneho prostredia.	Indikátory výsledku: - Počet podporených projektov - Počet zapojených subjektov
Špecifický cieľ 2 Podpora rozvoja sociálneho kapitálu v pôdohospodárstve a na vidieku	Indikátory dopadu: - Počet a štruktúra fungujúcich partnerstiev na vidieku - Počet projektov pripravených / realizovaných partnerstvami
Opatrenie 2.1 Podpora rozvoja územných partnerstiev medzi podnikateľmi na vidieku, územnými samosprávami a neziskovými organizáciami.	Indikátory výsledku: - Počet vytvorených partnerstiev

Opatrenie 2.2 Podpora sieťovania kľúčových aktérov a budovania povedomia o miestnych a regionálnych produktoch.	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet vytvorených partnerstiev - Počet a štruktúra zapojených subjektov - Počet vytvorených regionálnych a miestnych produktov - Počet podporených marketingových aktivít
Opatrenie 2.3 Podpora tradičnej spolkovéj a záujmovej činnosti.	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet realizovaných aktivít - Počet zapojených subjektov
Špecifický cieľ 3 Regenerácia vidieckych sídiel	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Počet a štruktúra skvalitnených materiálnych sociálnych podmienok - Počet a štruktúra skvalitnených služieb vytvárajúcich lepšie sociálne podmienky - Počet obyvateľov využívajúcich realizované skvalitnenie sociálnych podmienok
Opatrenie 3.1 Podpora regenerácie vidieckych sídiel a urbanizmu vidieka.	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet realizovaných úprav objektov spoločenského významu
Opatrenie 3.2 Podpora obnovy a zachovávanía kultúro-historických objektov a tradičných architektonických prvkov vidieka	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet obnovených a zachovaných objektov - Počet podporených propagačných a marketingových aktivít
Opatrenie 3.3 Podpora zabezpečenia kvalitných a dostupných služieb na vidieku	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet spojov medzi vidieckymi obcami - Počet spojov marginalizovaných obcí s mestami - Počet lôžok v sociálnych zariadeniach na vidieku - Počet kvalifikovaných opatrovateľov na vidieku - Počet agentúr poskytujúcich sociálne služby na vidieku - Počet ambulancií na vidieku rozdelených podľa druhu - Počet, druh a kapacita základných služieb na vidieku

PRIORITA IV INFRAŠTRUKTÚRA

Modernizácia a zvýšenie bezpečnosti dopravnej infraštruktúry v prostredí transeurópskeho dopravného systému. Zlepšenie dostupnosti a zvýšenie atraktivity miest a obcí Nitrianskeho kraja a dobudovanie energetickej a informačnej infraštruktúry kraja.

Špecifický cieľ 1: Skvalitnenie regionálnej dopravnej infraštruktúry a jej napojenie na nadregionálne siete	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Čas potrebný na prepravenie sa medzi dôležitými pólmi rastu - Napojenosť krajských pólů rozvoja na nadregionálne siete
Opatrenie 1.1 Budovanie a rozširovanie siete rýchlostných ciest a ciest I. tr. vrátane výstavby obchvatů miest a obcí	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Dĺžka vybudovaných a rozšírených rýchlostných ciest a ciest I. triedy
Opatrenie 1.2 Modernizácia a rekonštrukcia ciest II. a III. tr. a napojenie na nadradenú dopravnú infraštruktúru.	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Dĺžka modernizovaných a rekonštruovaných ciest I. a II. triedy

Opatrenie 1.3 Modernizácia železničnej siete regionálneho a medzinárodného významu.	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Dĺžka modernizovanej železničnej siete - Počet uzlov v kraji s regionálnou, nadregionálnym a medzinárodným významom
Opatrenie 1.4 Vytvorenie podmienok pre využitie vodných ciest regionálneho a medzinárodného významu.	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Dĺžka vytvorených vodných ciest
Opatrenie 1.5 Vytvorenie podmienok zníženie environmentálnych dôsledkov výstavby a prevádzky dopravnej infraštruktúry	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet realizovaných aktivít na zníženie environmentálnych dôsledkov výstavby a prevádzky dopravnej infraštruktúry
Špecifický cieľ 2: Zlepšenie dostupnosti a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT).	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Pokrytie a kvalita telekomunikačných a prenosových sietí - Podiel obyvateľov používajúcich informačné a komunikačné technológie - Podiel obyvateľstva pripojených na širokopásmový internet
Opatrenie 2.1 Podpora rozvoja telekomunikačných a prenosových sietí pre podporu informačnej a komunikačnej infraštruktúry	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet novopripojených obyvateľov na širokopásmový internet
Špecifický cieľ 3: Skvalitnenie sociálnej infraštruktúry.	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Počet obyvateľov využívajúcich modernizované zariadenia - Počet a štruktúra služieb poskytovaných v modernizovaných zariadeniach
Opatrenie 3.1 Podpora modernizácie zariadení sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet modernizovaných zariadení
Opatrenie 3.2 Modernizácia školských a kultúrnych zariadení	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet modernizovaných zariadení

PRIORITA V ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Zabezpečiť udržateľný rozvoj územia znížením rizika vzniku resp. zmierňovaním negatívnych dopadov vplyvujúcich na kvalitu zložiek životného prostredia, prostredníctvom budovania a rozvoja zariadení environmentálnej infraštruktúry a zvyšovaním environmentálneho povedomia obyvateľov kraja.

Špecifický cieľ 1 Zvýšenie environmentálnej rovnováhy v krajine a ochrana pred živelnými pohromami	Indikátory dopadu: <ul style="list-style-type: none"> - Počet prírodných katastrof - Náklady spojené s odstraňovaním následkov prírodných katastrof - Počet obyvateľov zasiahnutých prírodnými katastrofami
Opatrenie 1.1 Zabezpečenie ochrany územia pred povodňami realizáciou preventívnych opatrení	Indikátory výsledku: <ul style="list-style-type: none"> - Počet realizovaných protipovodňových opatrení - Plocha územia so zabezpečenou protipovodňovou ochranou

Opatrenie 1.2 Realizácia opatrení a programov na ochranu prírody a krajiny.	Indikátory výsledku: - Počet a štruktúra realizovaných opatrení a programov
Špecifický cieľ 2 Znižovanie znečistenia vôd a zlepšenie kvality života obyvateľov kraja dobudovaním a skvalitnením infraštruktúry vodného hospodárstva v zmysle právnych predpisov EÚ a SR	Indikátory dopadu: - Podiel obyvateľov napojených na zásobovanie pitnou vodou - Podiel obyvateľov napojených na systém odvádzania a čistenia odpadových vôd
Opatrenie 2.1 Zabezpečenie odvádzania a čistenia odpadových vôd	Indikátory výsledku: - Dĺžka vybudovanej kanalizačnej siete napojenej na ČOV - Počet vybudovaných ČOV
Opatrenie 2.2 Zabezpečenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou	Indikátory na meranie Opatrenia 1.2 : - Dĺžka vybudovaných vodovodných potrubí
Špecifický cieľ 3 Znižovanie produkcie odpadov a zavádzanie efektívnych systémov nakladania s odpadmi	Indikátory dopadu: - Množstvo vyseparovaných komunálnych odpadov - Množstvo materiálovo zhodnotených odpadov
Opatrenie 3.1 Zefektívnenie systému nakladania s odpadom	Indikátory výsledku: - Počet a štruktúra realizovaných projektov - Počet vybudovaných alebo zmodernizovaných zariadení určených na separáciu odpadu alebo zhodnotenie odpadu
Špecifický cieľ 4 Zlepšenie kvality ovzdušia	Indikátory dopadu: - Množstvo a štruktúra emisií znečisťujúcich ovzdušie
Opatrenie 4.1 Znižovanie emisií tuhých znečisťujúcich látok a skleníkových plynov.	Indikátory výsledku: - Počet podporených aktivít zameraných na znižovanie znečisťovania ovzdušia - Počet projektov zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia
Špecifický cieľ 5 Zlepšenie environmentálneho správania sa obyvateľstva kraja	Indikátory dopadu : - Počet informovaných subjektov - Počet obyvateľov zapojených do aktivít
Opatrenie 5.1 Podpora environmentálnej osvedy a výchovy prostredníctvom podpory vzdelávacích aktivít a podujatí	Indikátory výsledku: - Počet zrealizovaných aktivít (podujatí) zameraných na zvýšenie informovanosti, propagáciu , výchovu k ochrane prírody a vzdelávanie

7.2 Organizačné a inštitucionálne zabezpečenie plnenia PHSR NSK

Zodpovednosťou za koordináciu a aplikáciu procesu strategického plánovania bude poverený koordinátor, ktorým bude Odbor strategických činností ÚNSK. Tento bude zodpovedný za:

- Definovanie jednotlivých konkrétnych krokov pri tvorbe plánu a časový harmonogram realizácie
- Zabezpečovanie pravidelných pracovných stretnutí
- Monitorovanie procesu prípravy plánu a dodržiavanie časového harmonogramu
- Zabezpečenie monitorovacích a hodnotiacich správ
- Koordinačná a činnosť pri spracovávaní čiastkových monitorovacích správ
- Informovanie vedenia samosprávy.

Vzhľadom k odvetvovému organizačnému členeniu Úradu NSK budú za poskytovanie monitorovacích indikátorov a spracovanie čiastkových monitorovacích správ zodpovedné relevantné odbory Úradu NSK.

Vyhodnocovanie PHSR sa bude vykonávať v strednodobom horizonte v roku 2015 a na konci programového obdobia v roku 2018 po skončení implementácie stratégie.

Predmetom strednodobého hodnotenia bude hodnotenie výsledkov na úrovni opatrení. Predmetom záverečného hodnotenia na konci implementácie PHSR bude hodnotenie dopadov na úrovni špecifických cieľov a hodnotenie dopadov na úrovni priorít.

Hodnotenie bude prebiehať nasledovne:

Odbor strategických činností Úradu NSK v spolupráci s ostatnými relevantnými odbormi a oddeleniami vykoná zber údajov v rámci dohodnutých ukazovateľov hodnotenia. Na základe vyhodnotenia zozbieraných údajov, ako aj na základe monitorovacích správ nezávislý hodnotiteľ vypracuje hodnotiacu správu, ktorú predloží Odboru strategických činností na posúdenie a konzultácie. Následne Monitorovaciemu výboru pre PHSR a Zastupiteľstvu NSK na schválenie/neschválenie. V prípade strednodobého hodnotenia správa hodnotiteľa slúži Monitorovaciemu výboru na sledovanie plnenia cieľov stratégie a návrhy na zmeny v prípade odklonu od stratégie.

V prípade záverečného hodnotenia na konci implementácie PHSR je cieľom využiť jeho výsledky pri zostavovaní nového PHSR. Súčasne je jeho cieľom vyhodnotiť dopady a efekty využitia verejných a súkromných zdrojov v prospech cieľov PHSR a ich vplyvu na celkový rozvoj územia. Hodnotiace rámce pre hodnotenie výsledkov a dopadov stratégie sú uvedené v strategickej časti dokumentu.

Parciálna časť	Spracovanie PHSR NSK	Prezentácia PHSR NSK	Implementácia PHSR NSK	Monitorovanie plnenia PHSR NSK	Hodnotiaca správa	Operatívne návrhy	Záverečné vyhodnotenie PHSR NSK
PHSR NSK 2012 - 2018	Odbor strategických činností Úradu NSK, Oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Spolupracujúce odbory Úradu NSK	Odbor strategických činností Úradu NSK, Oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja	Odbor strategických činností Úradu NSK, Oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Subjekty špecifikované v jednotlivých opatreniach	Odbor strategických činností Úradu NSK, Oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Odbory Úradu NSK Zastupiteľstvo NSK Monitorovací výbor pre PHSR	Odbor strategických činností Úradu NSK, Oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Nezávislý hodnotiteľ	Zastupiteľstvo (1x ročne) Komisie Zastupiteľstva NSK	Odbor strategických činností Úradu NSK, Oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Nezávislý hodnotiteľ

Tabuľka 7.4 Delegovanie zodpovednosti za aplikáciu PHSR do praxe, monitorovanie a hodnotenie plnenia PHSR NSK

Tabuľka 7.5 Delegovanie zodpovednosti za aplikáciu parciálnych častí PHSR do praxe, monitorovanie a hodnotenie jeho plnenia

Parciálna časť	Spracovanie PHSR NSK	Prezentácia PHSR NSK	Implementácia PHSR NSK	Monitorovanie plnenia PHSR NSK	Hodnotiaca správa	Operatívne návrhy	Záverečné vyhodnotenie PHSR NSK
Hospodárstvo (výskum a vývoj, investície, malé a stredné podnikanie, energetika, cestovný ruch)	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja)	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Odbor zahraničných vzťahov a cestovného ruchu Úradu NSK Subjekty špecifikované v jednotlivých opatreniach	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Odbor zahraničných vzťahov a cestovného ruchu Úradu NSK Ekonomický odbor Úradu NSK	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Nezávislý hodnotiteľ	Zastupiteľstvo NSK (1x ročne) Komisie Zastupiteľstva NSK	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Nezávislý hodnotiteľ Odbor zahraničných vzťahov a cestovného ruchu Úradu NSK
	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja) Spolupracujúce odbory Úradu NSK	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Odbor školstva, mládeže, športu a kultúry Úradu NSK Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu NSK Subjekty špecifikované v jednotlivých opatreniach	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Odbor školstva, mládeže, športu a kultúry Úradu NSK Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu NSK	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Nezávislý hodnotiteľ	Zastupiteľstvo NSK (1x ročne) Komisie Zastupiteľstva NSK	Odbor strategických činností Úradu NSK, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja Nezávislý hodnotiteľ
Lidské zdroje (vzdelávanie, sociálny rozvoj, efektívna verejná správa)							

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja

8. AKČNÝ PLÁN

Vzhľadom k tomu, že samosprávny kraj disponuje iba obmedzenými kompetenciami, zostavuje akčný plán pre oblasti ktoré má v priamej zodpovednosti a pre ktoré má rozpočtované zdroje. Akčný plán je spracovaný pre obdobie troch rokov (2012 – 2015), kde plánované prostriedky sú koordinované s programovým rozpočtom samosprávneho kraja.

Plnenie akčného plánu sa bude priebežne ročne monitorovať a aktualizovať podľa konkrétnych potrieb a možností samosprávneho kraja.

I. HOSPODÁRSTVO

Špecifický cieľ	Opatrenie	Návrhy aktivít	Predpokl a-daný rozpočet	Zdroje financovania	Rok realizácie	Poznám a
Špecifický cieľ 1 Podpora výskumu a vývoja vrátane transferu výsledkov a technológií do praxe	1.1 Rozvoj a podpora výskumných, technologických centier, parkov a inkubátorov	Aktualizácia regionálnej inovačnej stratégie	49 500 € 100 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013	
Špecifický cieľ 4 Podpora cestovného ruchu	4.1 Skvalitnenie služieb pre podporu rozvoja cestovného ruchu	Vytvorenie projektu na prenos domácich a zahraničných metodík rozvoja CR	14 500 € 14 500 € 14 500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
		Vytvorenie informačného a rezervačného systému v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu v kraji	18 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012	
	4.2 Podpora budovania infraštruktúry cestovného ruchu	Vypracovanie štúdie pre rozvoj cyklotrás v NSK	3 500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012	
		Vypracovanie štúdie informačného systému v CR (plošné značenie)	3 500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2013	
		Vypracovanie štúdie na využitie vodných tokov pre CR	3 500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2014	
	4.3 Tvorba produktov cestovného ruchu a ich propagácia	Účasť NSK na domácich a medzinárodných podujatiach CR	52 000 € 52 000 € 52 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
		Vypracovanie marketingového plánu destinácie	1 000 € 50 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK, ROP	2012 2013/2014	
	4.4 Podpora rozvoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu	Zavedenie systému hodnotenia kvality ubytovacích zariadení vidieckeho cestovného ruchu do praxe	6 500 € 6 500 € 6 500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
		Príprava propagačného materiálu a príručky pre certifikovaných ubytovateľov na vidieku	12 000 € 12 000 € 12 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	

II. ĽUDSKÉ ZDROJE

Špecifický cieľ	Opatrenie	Návrhy aktivít	Predpokla- daný rozpočet	Zdroje financo- vania	Rok realizácie	Poznámka	
Špecifický cieľ 1 Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva a rozvoj systému celoživotného vzdelávania.	1.1 Harmonizácia vzdelávania v kraji v súlade s požiadavkami trhu práce	Zavedenie a podpora e- learningového a dištančného vzdelávania	92 000 € 92 000 € 92 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK OPVV	2012 2013 2014		
			Posilnenie spolupráce škôl s praxou (Mladý tvorca)	7 000 € 7 000 € 7 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
			Podpora výchovného a kariérneho poradenstva na SŠ	3 100 € 3 100 € 3 100 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
	Posilnenie spolupráce škôl s praxou		7 000 € 7 000 € 7 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014		
	1.2 Podpora rozvoja a dostupnosti celoživotného vzdelávania	Vzdelávanie s vplyvom na zamestnanosť a zamestnateľnosť obyvateľstva (Vzdelávanie zamestnancov v sociálnych zariadeniach)	30 000 € 30 000 € 30 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014		
		Zlepšiť informačnú gramotnosť obyvateľstva	81 000 € 35 500 € 21 500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014		
		Špecifický cieľ 2 Sociálny rozvoj	2.1 Zaisťovanie dostupnosti a variability sociálnych služieb, deinštitucionalizá cia a humanizácia sociálnych služieb	Vybudovanie a podpora siete poskytovateľov sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK a verejných a neverejných poskytovateľov	27 549 541,88 € 27 647 744,96 € 28 282 901,96 €	Vlastné zdroje ÚNSK, štátna dotácia Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014
	2.2 Zaisťovanie dostupnosti a variability zdravotnej starostlivosti		Tvorba verejnej minimálnej siete poskytovateľov zdrav. starostlivosti v regióne v súčinnosti s MZ SR	1 081 585 € 778 684 € 852 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
			2.3 Podpora kultúrneho, športového a spolkového života v regióne	Podpora kultúrnych a športových podujatí v Nitrianskom kraji v rámci VZN	345 000 € 345 000 € 345 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014
	Podpora kultúrneho a spolkového života prostredníctvom kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK			8 362 605,88 € 8 336 982 € 8 998 982 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
	Podpora kultúrneho a spolkového života sociálnymi inštitúciami v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK			4 640 € 4 640 € 4 640 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	

	2.4 Zníženie výskytu sociálno-patologických javov	Výchova a prevencia sociálno-patologických javov	32500 € 32500 € 32500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
Špecifický cieľ 3 Zvyšovanie kvality služieb verejnej správy	3.1 Zavedenie New Public Management na regionálnej úrovni	Rozvoj vzdelávania a informovanosti pre miestnu samosprávu	18 000 € 18 000 € 18 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
		Podpora integrácie a zavedenia nových, inovovaných verejných služieb	49 777,50 € 46 500 € 46 500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
	3.2 Spoločný rozvoj medzinárodných a cezhraničných sietí, partnerstiev	Propagácia kraja na medzinárodných seminároch, workshopoch, konferenciách, kultúrno-spoločenských podujatiach	30 000 € 30 000 € 30 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
		Organizovanie medzinárodných seminárov a workshopov pre rozvoj partnerstiev	500 € 500 € 500 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
	3.3 Podpora rozvoja partnerstiev, programového a projektového plánovania a riadiacich kapacít	Aktivity na vypracovanie návrhov, odporúčaní a koordinácii spoločných projektov a programov	36 000 € 36 000 € 36 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
		Zlepšovanie informačných a konzultačných možností pre žiadateľov a záujemcov o realizáciu projektov cezhraničnej spolupráce	15 900 € 16 000 € 16 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	

III. PÔDOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA

Špecifický cieľ	Opatrenie	Návrhy aktivít	Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Rok realizácie	Poznámka
Špecifický cieľ 2. Podpora rozvoja sociálneho kapitálu v pôdohospodárstve a na vidieku	2.1 Podpora rozvoja územných partnerstiev medzi podnikateľmi na vidieku, územnými samosprávami a neziskovými organizáciami	Podpora implementácie integrovaných stratégií miestnych akčných skupín	298 000 € 298 000 € 298 000 €	NSK Leader	2012 2013 2014	

IV. INFRAŠTRUKTÚRA

Špecifický cieľ	Opatrenie	Návrhy aktivít	Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Rok realizácie	Poznámka
Špecifický cieľ 1 Skvalitnenie regionálnej dopravnej infraštruktúry a jej napojenie na	1.2 Modernizácia a rekonštrukcia ciest II. a III. tr. a napojenie na	Rozvoj a modernizácia ciest II. a III. triedy	2 805 774,92 € 3 319 000 € 4 400 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	
		Výstavba	300 000 €	Vlastné	2012	

nadregionálne siete	nadradenú dopravnú infraštruktúru	a modernizácia objektov dopravnej infraštruktúry na cestách (budovanie bezpečnostných prvkov na cestách)	300 000 € 300 000 €	zdroje ÚNSK	2013 2014	
		Zabezpečiť modernizáciu technického a technologického vybavenia organizácií podieľajúcich sa na starostlivosti a údržbe cestného dopravného systému	10 130 455,04 € 980 000 € 980 000 €	Vlastné zdroje ÚNSK	2012 2013 2014	

PRÍLOHY

Príloha č. 1 Tabuľková časť analýzy zdrojov

Príloha č. 2 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okresoch Nitrianskeho kraja podľa veku v rokoch 2001, 2005 a 2010

Príloha č. 3 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okresoch Nitrianskeho kraja podľa vzdelania v rokoch 2001, 2005 a 2010

Príloha č. 4 Voľné pracovné miesta v okresoch Nitrianskeho kraja v rokoch 2001, 2005 a 2008

Príloha č. 5 Podniky podľa počtu zamestnaných v Nitrianskom kraji v rokoch 2001, 2005 a 2010

Príloha č. 6 Zamestnanosť v okresoch Nitrianskeho kraja v rokoch 2001, 2005 a 2010

Príloha č. 2 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okresoch Nitrianskeho kraja podľa veku v rokoch 2001, 2005 a 2010

Príloha č. 3 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okresoch Nitrianskeho kraja podľa vzdelania v rokoch 2001, 2005 a 2010

Príloha č. 4 Voľné pracovné miesta v okresoch Nitrianskeho kraja v rokoch 2001, 2005 a 2008

Príloha č. 5 Podniky podľa počtu zamestnaných v Nitrianskom kraji v rokoch 2001, 2005 a 2010

Príloha č. 6 Zamestnanosť v okresoch Nitrianskeho kraja v rokoch 2001, 2005 a 2010

Príloha č. 7 Obyvateľstvo v produktívnom veku v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2010

Príloha č. 8 Obyvateľstvo v poproduktívnom veku v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2010

Príloha č. 9 Obyvateľstvo v predproduktívnom veku v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2010

Príloha č. 10 Celkový pohyb obyvateľstva obcí Nitrianskeho kraja v roku 2010

Príloha č. 11 Migračný pohyb obyvateľstva obcí Nitrianskeho kraja v roku 2010

Príloha č. 12 Dlhodobá nezamestnanosť v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2009

Príloha č. 13 Nezamestnanosť UoZ so základným vzdelaním v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2009

Príloha č. 14 Samostatne hospodáriaci roľníci v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2010

Príloha č. 1 Tabuľková časť analýzy zdrojov

1.2 SÍDLA

Tabuľka 1: Základné ukazovatele sídelnej štruktúry v okresoch NSK v roku 2009

Územie	Počet obcí			Počet obyvateľov			Priemerná veľkosť obcí		
	spolu	dediny	mestá	spolu	dediny	mestá	spolu	dediny	mestá
Komárno	41	38	3	106 636	51 961	54 675	2 601	1 367	18 225
Levice	89	85	4	117 765	63 172	54 593	1 323	743	13 648
Nitra	62	60	2	164 597	71 519	93 078	2 655	1 192	46 539
Nové Zámky	62	59	3	146 047	84 601	61 446	2 356	1 434	20 482
Šaľa	13	12	1	53 937	30 236	23 701	4 149	2 520	23 701
Topoľčany	54	53	1	74 000	45 536	28 464	1 370	859	28 464
Zlaté Moravce	33	32	1	42 679	29 582	13 097	1 293	924	13 097
Nitriansky kraj spolu	354	339	15	705 661	376 607	329 054	1 993	1 111	21 937

Zdroj: databáza projektu REDİPE

Tabuľka 2: Ukazovatele urbanizácie v Nitrianskom kraji

Územie	Hustota obyvateľstva (osoby.km ⁻²)	Podiel obyvateľstva žijúceho v mestách(%)
Komárno	97,1	51,3
Levice	76,3	46,4
Nitra	188,1	56,6
Nové Zámky	109,3	42,1
Šaľa	152	43,9
Topoľčany	123,9	38,5
Zlaté Moravce	82,4	30,7
Nitriansky kraj spolu	111,5	46,6

Zdroj: databáza projektu REDİPE

Tabuľka 3: Dostupnosť do krajského mesta Nitra, vzdialenosti medzi Nitrou a obcami

Vzdialenostné pásma z Nitry po cestách	Mestá subregionálneho a regionálneho významu
do 20 km vrátane	-
21 - 30 km	Vráble, Šaľa, Šurany

31 - 40 km	Zlaté Moravce, Topoľčany, Nové Zámky
41 - 50 km	Levice
51 - 60 km	Hurbanovo, Kolárovo, Tlmače
61 - 70 km	Želiezovce, Komárno
71 - 80 km	-
81 - 90 km	Šahy, Štúrovo

Zdroj: www.skoda-auto.com

Tabuľka 4: Vzdialenosť miest v NSK od diaľnic a rýchlostných komunikácií

Obec	Vzdialenosť k diaľnici v km	Vzdialenosť k rýchlostnej komunikácii v km
Nitra	39,3	0
Komárno	99,5	69,7
Nové Zámky	88,9	39,1
Zlaté Moravce	92,9	11,6
Šaľa	55,9	24,5
Topoľčany	52,5	35,6
Levice	108,8	36,2
Štúrovo	149,6	90,3
Vráble	82,4	27,6
Hurbanovo	115,5	52,7
Kolárovo	87,2	57,7
Želiezovce	121,4	58,1
Šahy	141,8	78,5
Šurany	85,8	30,3
Tlmače	115,3	25,8

Zdroj: www.skoda-auto.com

Tabuľka 5: Vzdialenosť miest v NSK od hraničných prechodov v km

Obec	Hraničný prechod		
	Komárno	Štúrovo	Šahy
Nitra	69,2	88,6	80,9
Komárno	0	51,1	95
Nové Zámky	31,7	51,1	74,3

Zlaté Moravce	81,6	90,3	78,5
Šaľa	64,1	83,5	104,1
Topoľčany	102,9	122,3	110,5
Levice	88,6	63,6	34,2
Štúrovo	51,1	0	69,6
Vráble	62,2	71,2	59,4
Hurbanovo	17	47	78
Kolárovo	22,9	69,7	92,9
Želiezovce	74,6	32,2	37,4
Šahy	95	69,6	0
Šurany	43,8	63,2	83,8
Tlmače	90,1	65,3	53,5

Zdroj: www.skoda-auto.com

1.3 ĽUDSKÉ ZDROJE

Tabuľka 6: Vývoj počtu obyvateľov v rokoch 2005 -2009

Okres	2005	2006	2007	2008	2009
Komárno	107 037	106 876	106 761	106 645	106 636
Levice	118 695	118 343	118 286	118 188	117 765
Nitra	163 768	163 802	164 091	164 365	164 597
Nové Zámky	147 703	147 203	146 729	146 345	146 047
Šaľa	54 196	54 095	54 060	54 099	53 937
Topoľčany	74 054	74 031	73 934	73 958	74 000
Zlaté Moravce	43 045	42 955	42 897	42 775	42 679

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 7: Vývoj počtu živonarodených a zomrelých na 1000 obyvateľov v NSK

Okres	2005	2006	2007	2008	2009
Živonarodení					
Komárno	8,62	8,84	8,84	9,03	9,48
Levice	8,76	8,53	8,74	8,95	9,73
Nitra	8,87	8,47	8,66	9,71	9,87
Nové Zámky	7,97	8,07	8,09	8,60	9,32
Šaľa	9,55	8,94	9,45	10,25	9,34
Topoľčany	8,48	9,01	8,54	9,51	10,39
Zlaté Moravce	8,61	7,93	7,85	8,75	8,73
Zomrelí					
Komárno	12,29	11,89	12,71	12,60	11,13
Levice	12,65	12,12	12,02	12,17	12,08
Nitra	9,75	9,51	9,82	9,91	9,93
Nové Zámky	11,52	11,92	12,28	11,97	12,19
Šaľa	10,13	11,07	10,29	10,69	11,12
Topoľčany	10,41	11,01	11,22	11,01	10,51
Zlaté Moravce	11,70	11,23	11,20	11,84	11,49

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 8: Vývoj demografických prírastkov v Nitrianskom kraji v rokoch 2005 – 2009

Ukazovateľ	2005	2006	2007	2008	2009
Prirodzený prírastok	-1 831	-1 968	-1 992	-1 554	-1 106
Mechanický prírastok	979	775	1 445	1 171	392
Celkový prírastok	-852	-1 193	-547	-383	-714
Prirodzený prírastok na 1000 obyv.	-2,58	-2,78	-2,82	-2,20	-1,57
Migračný prírastok na 1000 obyv.	1,38	1,10	2,04	1,66	0,56
Celkový prírastok na 1000 obyv.	-1,2	-1,68	-0,78	-0,54	-1,01

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 9: Veková štruktúra obyvateľov podľa okresov v Nitrianskom kraji v roku 2009 (v %)

	Predproduktívny vek	Produktívny vek	Poproduktívny vek
Komárno	13,4	72,7	13,9
Levice	14,0	72,5	13,6
Nitra	13,9	73,2	13,0
Nové Zámky	13,2	72,6	14,2
Šaľa	14,2	73,5	12,3
Topoľčany	13,7	73,1	13,2
Zlaté Moravce	13,6	72,1	14,4

Zdroj: ŠÚ SR, 2010

Tabuľka 10: Vzdelanostná štruktúra ekonomicky aktívnych obyvateľov NSK (v tis.)

	Spolu		Muži		Ženy	
Rok	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Spolu	360,5	351	198,7	194,9	161,8	156,1
Základné a bez vzdelania	23,9	25,3	11,1	13,2	12,8	12,1
Nižšie stredné	147,4	142,3	93,9	88,2	53,5	54,1
Úplné stredné	149,6	141,1	71,5	70,3	78,2	70,8
Vysokoškolské	39,6	42,3	22,3	23,2	17,4	19,1

Zdroj: ŠÚ SR, 2010

Tabuľka 11: Národnostná štruktúra obyvateľov NSK

	2007	2008	2009
Spolu:	706 758	706 375	705 661
slovenská	495 713	495 213	494 426
maďarská	191 476	190 997	190 741
rómska	4 757	4 755	4 753
česká, moravská, sliezska	5 068	5 166	5 236
rusínska	88	89	90
ukrajinská	412	426	433
nemecká	344	377	398
poľská	461	487	512
ruská	208	213	222
iná, neudaná	8 231	8 652	8 850

Zdroj: ŠÚ SR, 2010

1.4 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Tabuľka 12: Vývoj počtu materských škôl, tried a žiakov v Nitrianskom kraji

	Školský rok					
Ukazovateľ	2005	2006	2007	2008	2009	index*
Štátne materské školy						
Počet škôl	411	406	402	398	396	96,35
Počet tried	856	837	828	844	855	99,88
Počet detí	17 088	16 541	16 565	16 356	16 336	95,60
Počet detí na 1 triedu	19,96	19,76	20,01	19,38	19,11	95,71
Cirkevné materské školy						
Počet škôl	5	5	5	5	5	100,00
Počet tried	7	8	7	10	10	142,86
Počet detí	148	174	152	171	173	116,89
Počet detí na 1 triedu	21,14	21,75	21,71	17,10	17,30	81,82

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR za príslušné roky

*rok 2005 = 100

Tabuľka 13: Vývoj počtu základných škôl, tried a žiakov v Nitrianskom kraji

	Školský rok					
Ukazovateľ	2005	2006	2007	2008	2009	index*
Štátne školy						
Počet škôl	311	306	300	297	294	94,53
Počet tried	3 119	3 023	2 916	2 906	2 886	92,53
Počet žiakov	62 044	59 076	55 627	52 720	51 035	82,26
Počet žiakov na 1 triedu	19,89	19,54	19,08	18,14	17,68	88,90
Cirkevné školy						
Počet škôl	17	17	17	17	17	100,00
Počet tried	168	165	159	158	162	96,43
Počet žiakov	3 236	3 091	2 945	2 863	2 881	89,03
Počet žiakov na 1 triedu	19,26	18,73	18,52	18,12	17,78	92,33

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR za príslušné roky

*rok 2005 = 100

Tabuľka 14: Stredné odborné školy, odborné školy a konzervatóriá k 15.9.2007

Odbory	Štátne školy		Súkromné školy		Cirkevné školy	
	Počet škôl	Počet študentov	Počet škôl	Počet študentov	Počet škôl	Počet študentov
Priemyselné	7	4 343	1	54	1	104
Ekonomické	6	2 688	3	824	0	0
Poľnohospodárske	3	638	0	0	0	0
Pedagogické	1	485	0	0	0	0
Dievčenské	0	0	0	0	0	0
Zdravotnícke	2	524	0	0	1	115
Konzervatóriá	0	0	2	191	0	0
Spolu	19	8 678	6	1 069	2	219

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR za príslušné roky

Tabuľka 15: Vývoj počtu študentov verejných vysokých škôl v NSK

Názov vysokej školy	2005			2006			2007		
	denní	externí	zahraniční	denní	externí	zahraniční	denní	externí	zahraniční
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	7 278	5 043	54	7 559	5 552	65	4 843	5 395	75
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	6 212	3 410	55	6 381	3 632	55	6 444	3 423	57
Univerzita J. Selyeho v Komárne	752	795	12	990	1 114	17	1 263	1 069	31
	2008			2009					
	denní	externí	zahraniční	denní	externí	zahraniční	Index		
	7 812	4 928	77	7 883	4 038	87	96		
	6 678	3 127	59	6 653	2 736	63	97		
	1 379	1 251	32	1 446	1 033	27	159		

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR za príslušné roky

*rok 2005 = 100

Tabuľka 16: Vývoj počtu zariadení a inštitúcií pre mimoškolskú výchovu a voľno časové aktivity detí a mládeže v kraji (štátne a cirkevné)

okres	2005		2006		2007		2008		2009	
	počet	počet záujmových útvarov	počet	počet záujmových útvarov	počet	počet záujmových útvarov	počet	počet záujmových útvarov	počet	počet záujmových útvarov
Komárno	4	105	4	99	4	103	4	93	4	91

Levice	2	58	2	59	2	64	2	65	3	132
Nitra	4	208	3	185	3	170	3	183	4	202
Nové Zámky	3	74	3	93	3	101	3	100	3	120
Šaľa	2	104	1	141	1	152	1	157	1	155
Topoľčany	6	175	1	19	3	49	3	56	3	61
Zlaté Moravce	1	28	1	22	1	29	1	25	1	40
Nitriansky kraj	22	752	15	618	17	668	17	679	19	801

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR za príslušné roky

Tabuľka 17: Vývoj počtu základných umeleckých škôl v Nitrianskom kraji v rokoch 2005 až 2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Okres	počet	počet	počet	počet	počet
Komárno	3	3	4	4	4
Levice	4	4	4	4	4
Nitra	7	7	7	7	7
Nové Zámky	3	3	3	3	3
Šaľa	1	1	1	1	1
Topoľčany	2	2	2	2	2
Zlaté Moravce	1	1	1	1	1
Nitriansky kraj	21	21	22	22	22

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR za príslušné roky

Tabuľka 18: Vývoj počtu vybraných zdravotníckych zariadení a lôžok v Nitrianskom kraji v rokoch 2004 – 2008

	2004	2005	2006	2007	2008	Index 2008/2004
Zdravotnícke zariadenia spolu	1 462	1 369	1 556	1 683	1 601	109,51
Nemocnice a pôrodnice	11	13	13	13	13	118,18
Zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti	1 286	1 115	1 219	1 272	1 233	95,88
Odborné liečebné ústavy	2	0	0	0	0	0
Liečebne	0	2	2	3	4	200,00
Prírodné liečebné kúpele	0	0	0	0	0	0
Počet lôžok v zdravotníckych zariadeniach spolu	4 486	4 341	4 339	4 356	4 232	94,34
Nemocnice a pôrodnice	4 187	4 271	4 285	4 302	4 163	99,43

Odborné liečebné ústavy	249	0	0	0	0	0
Liečebne	0	70	54	54	69	0
Prírodné liečebné kúpele	0	0	0	0	0	0
Počet miest odborných zdravotníckych zamestnancov	2 238,4	1 823,0	1 872,8	2 166,0	1 996,6	89,20
Nemocnice a pôrodnice	774,9	676,4	699,7	738,1	714,2	92,17
Zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti	1 212,6	1 119,3	1 163,4	1 389,2	1 269,6	104,70
Odborné liečebné ústavy	45,7	-1 601,0	0,0	0,0	0,0	0
Liečebne	0,0	26,8	2,8	5,3	5,8	0
Prírodné liečebné kúpele	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska, 2009

Tabuľka 19: Prehľad ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK k 31.12.2011

Okres	Počet druhov soc. služieb	Počet ZSS	Kapacita	% na 1 obyv. v okrese
Komárno	4	3	282	0,264
Levice	5	5	553	0,470
Nitra	5	5	755	0,461
Nové Zámky	6	6	817	0,531
Šaľa	-	-	-	-
Topoľčany	6	6	793	1,059
Zlaté Moravce	3	1	203	0,490
Nitriansky kraj	29	26	3 403	0,476

Zdroj: Register poskytovateľov sociálnych služieb v územnom obvode NSK

Pozn.: V zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK sa kumuluje celkovo 11 druhov sociálnych služieb:

Druh sociálnej služby	Počet ZSS	Kapacita
Domov sociálnych služieb	25	2 650
Zariadenie pre seniorov	9	241
Útulok	3	48
Špecializované zariadenie	11	357
Domov na pol ceste	3	18
Rehabilitačné stredisko	4	20
Integračné centrum	1	10

Zariadenie podporovaného bývania	2	25
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	1	2
Krízové stredisko	1	26
Zariadenie núdzového bývania	1	6
Spolu	61	3 403

Pozn.:

- **Špecializované zariadenie:** Z celkového počtu 357 osôb NSK poskytuje sociálne služby v SZ okrem iného aj pre 12 autistických občanov, 10 občanov so zrakovým postihnutím a 25 občanov so sluchovým postihnutím. Špecializované zariadenia sú umiestnené v už existujúcich zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK.
- **Krízové stredisko:** poskytuje služby aj v zmysle zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele

Tabuľka 20: Prehľad verejných poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2011

Okres	Počet druhov soc. služieb	Počet ZSS	Kapacita	% na 1 obyv. v okrese
Komárno	19	7	524	0,510
Levice	29	1	88	0,049
Nitra	23	2	295	0,105
Nové Zámky	21	3	134	0,092
Šaľa	18	4	373	1,351
Topoľčany	10	1	18	0,024
Zlaté Moravce	6	2	27	0,063
Nitriansky kraj	126	20	1 459	0,238

Zdroj: Register poskytovateľov sociálnych služieb v územnom obvode NSK

Pozn.: V zariadeniach verejných poskytovateľov sociálnych služieb založených alebo zriadených obcou v územnom obvode NSK sa kumuluje celkovo 15 druhov sociálnych služieb:

Druh sociálnej služby	Počet ZSS	Kapacita
Domov sociálnych služieb	8	159
Zariadenie pre seniorov	14	667
Útulok	4	139
Opatrovateľská služba	75	-
Stredisko osobnej hygieny	3	-
Zariadenie núdzového bývania	2	48
Denný stacionár	2	20
Zariadenie opatrovateľskej služby	3	76
Denné centrum	3	-
Nocľaháreň	2	18

Jedáleň	3	332
Práčovňa	1	-
Nízkoprahové denné centrum	1	-
Monitorovanie a signalizovanie	1	-
Prepravná služba	3	-
Spolu	126	1 459

Tabuľka 21: Prehľad neverejných poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2011

Okres	Počet druhov soc. služieb	Počet ZSS	Kapacita	% na 1 obyv. v okrese
Komárno	17	8	562	0,491
Levice	24	9	708	0,250
Nitra	33	11	387	0,213
Nové Zámky	9	4	134	0,124
Šaľa	2	1	62	0,093
Topoľčany	9	2	184	0,247
Zlaté Moravce	9	3	110	0,124
Nitriansky kraj	103	38	2 147	0,234

Zdroj: Register poskytovateľov sociálnych služieb v územnom obvode NSK

Pozn.: V zariadeniach neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v územnom obvode NSK sa kumuluje celkovo 19 druhov sociálnych služieb:

Druh sociálnej služby	Počet ZSS	Kapacita
Domov sociálnych služieb	27	1 024
Zariadenie pre seniorov	13	253
Útulok	3	62
Opatrovateľská služba	13	--
Prepravná služba	6	-
Základné sociálne poradenstvo	13	-
Špecializované sociálne poradenstvo	5	-
Zariadenie opatrovateľskej služby	4	55
Denný stacionár	2	20
Nocľaháreň	1	60
Nízkoprahové denné centrum	2	54
Jedáleň	3	570
Rehabilitačné stredisko	1	10
Tímočnická služba	2	-

Zariadenie podporovaného bývania	1	16
Domov na pol ceste	1	6
Špecializované zariadenie	3	17
Sprostredkovanie os. asistencie	1	-
Sprostredkovanie tlmočníc. sl.	1	-
Spolu	102	2 147

Tabuľka 22: Detské domovy v Nitrianskom kraji so zriaďovateľskou pôsobnosťou UPSVR v Nitre

okres	Názov zariadenia
Komárno	DeD Dedina Mládeže
	DeD Kolárovo
	DeD Komárno
Nitra	DeD Kolíňany
	DeD Nitra
	DeD Žitavce
Levice	DeD Levice
Nové Zámky	DeD Štúrovo
Topoľčany	DeD Topoľčany

Zdroj: Odbor sociálnych vecí a rodiny UPSVR Nitra

Tabuľka 23: Počet detí v Detské domovy so zriaďovateľskou pôsobnosťou UPSVR v Nitre

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkový počet detí umiestnených v DeD	484	517	531	501	503
Počet detí umiestnených do DeD	253	155	146	155	133
Počet detí, ktorým bola ukončená starostlivosť v DeD v priebehu roka	128	148	174	194	153
z toho dôvody: návrat do pôvodnej rodiny	39	45	56	56	24
zverenie do predosvojiteľskej starostlivosti	23	30	33	24	33
zverenie do pestúnskej starostlivosti	14	10	14	28	20
zverenie do výchovy iného občana než/NOS	3	10	4	14	11
dosiahnutie plnoletosti	26	36	58	37	37
iný dôvod	21	17	9	35	14

Zdroj : Spracované na základe podkladov z Odboru sociálnych vecí a rodiny UPSVR Nitra

Tabuľka 24: Komparácia počtu začatých, dokončených a rozostavaných bytov podľa okresov Nitrianskeho kraja v rokoch 2005 a 2009

Okres	Rok 2005		Rok 2009		Priemerná obytná plocha bytu v m ²	
	začaté	dokončené	začaté	dokončené	2005	2009
Komárno	144	141	157	215	65,7	60,1
Levice	130	92	200	67	84,6	93,7
Nitra	388	352	640	663	80,6	77,4
Nové Zámky	355	196	426	210	86,1	82,4
Šaľa	164	136	208	151	83,8	65,8
Topoľčany	137	120	322	218	76,1	60,9
Zlaté Moravce	70	50	78	58	91	84,1
Nitriansky kraj	1 388	1 087	2 031	1 582	80,4	73,3

Zdroj: spracovanie údajov zo Štatistického úradu SR

Tabuľka 25: Vývoj vybraných kultúrnych zariadení v Nitrianskom kraji v rokoch 2005 -2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Divadlá–počet stálych scén	6	2	8	10	
Kultúrno-osvetové zariadenia	490	477	465	489	426
Múzeá	9	12	12	10	12
Galérie	2	3	3	3	3
Verejné knižnice	355	322	310	302	301

Zdroj: spracovanie údajov zo Štatistického úradu SR

1.5 CEZHRANIČNÁ A MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

Tabuľka 26: Euroregióny zasahujúce na územie SR

Euroregión	partneri	vznik	sídlo (v SR)
Pomoravie–Weinviertel–Jižní Morava	A, CZ	06/1999	Holíč
Bílé–Biele Karpaty	CZ	07/2000	Trenčín
Beskydy	CZ, PL	02/2000	Žilina
Tatry	PL	07/1996	Kežmarok
Karpatský euroregión	H, PL, RO, UA	11/1999	Prešov
Košice–Miskolc	H	12/2000	Košice
Slaná–Tumava	H	10/1999	Rimavská Sobota
Neogradiensis	H	09/1999	Lučenec
Ipeľ - Ipoly euroregión	H	08/1999	Šahy
Váh–Dunaj–Ipeľ	H	11/1999	Nitra
Podunajský trojspolek	H	01/2001	Dunajská Streda
Ister - Granum	H	03/2011	Esztergom

Zdroj: ÚNSK

Tabuľka 27: Spolupráca Nitrianskeho kraja so zahraničnými regiónmi

Partnerský región	Štát	Aktuálny stav spolupráce v zmysle Zmluvy o spolupráci zo dňa
PROVINCIA DI CREMONA	Taliansko	19.08.2003
ŽUPA VESZPRÉM	Maďarská republika	19.10.2004
ŽUPA KOMÁROM-ESZTERGOM	Maďarská republika	13.11.2003
MINSKÁ OBLASŤ	Bieloruská republika	11.08.2004
REGIÓN CHAMPAGNE-ARDENNE	Francúzska republika	23.06.2005
DEPARTMENT L'OISE	Francúzska republika	25.09.2006
KRAJ VYSOČINA	Česká republika	19.04.2006

Zdroj: ÚNSK

1.6 HOSPODÁRSTVO

Tabuľka 28: Porovnanie regionálneho hrubého domáceho produktu (v bežných cenách)

Kraj	2009		2007		2003		Index 2009/2007
	mil. EUR	podiel na SR v %	mil. EUR	podiel na SR v %	mil. EUR	podiel na SR v %	
Bratislavský	17 621	28,02%	16 444	26,70%	10 177	25,10%	107,2
Trnavský	7 246	11,52%	7 679	12,50%	4 339	10,70%	94,4
Trenčiansky	6 154	9,78%	6 333	10,30%	4 184	10,30%	97,2
Nitriansky	7 009	11,14%	6 750	11,00%	4 646	11,40%	104
Žilinský	6 995	11,12%	6 643	10,80%	4 181	10,30%	105,3
Banskobystrický	5 505	8,75%	5 493	8,90%	4 273	10,50%	100,2
Prešovský	5 359	8,52%	4 987	8,10%	3 631	9,00%	107,5
Košický	7 007	11,14%	7 219	11,70%	5 151	12,70%	97,1
SR spolu	62 895	100,00%	40 582	100%	40 582	100%	155,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2009

Tabuľka 29: Regionálny HDP na obyvateľa (v bežných cenách)

Kraj, SR	2009		2007		2003		index 2009/2007 (%)
	v EUR	index kraj/SR	v EUR	index kraj/SR	v EUR	index kraj/SR	
Bratislavský	28 443	245,0	27 015	236,9	16 967	224,9	105,3
Trnavský	12 928	111,4	13 810	121,1	7 868	104,3	93,6
Trenčiansky	10 265	88,4	10 560	92,6	6 941	92	97,2
Nitriansky	9 928	85,5	9 548	83,7	6 541	86,7	104,0
Žilinský	10 038	86,5	9 552	83,8	6 031	79,9	105,1
Banskobystrický	8 425	72,6	8 385	73,5	6 480	85,9	100,5
Prešovský	6 654	57,3	6 225	54,6	4 574	60,6	106,9
Košický	9 022	77,7	9 333	81,8	6 703	88,9	96,7
SR spolu	11 609	100,0	11 405	100	7 544	100	101,8

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2009

Tabuľka 30: Hrubá pridaná hodnota v krajoch SR - podiel základných odvetví na celkovej hrubej pridanej hodnote krajov v roku 2009 (v mi. EUR v bežných cenách.)

OKEČ / KRAJ		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Banskobystrický	Prešovský	Košický
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	A	146	206	134	398	126	353	230	187
Ťažba, priemysel, elektrina, plyn, voda, odpady	B,C,D,E	2243	2686	1755	2323	1661	1050	923	1639
Stavebníctvo	F	955	563	662	520	972	473	748	674
Obchod, oprava, hotely, reštaurácie, doprava, komunikácie	G, H, I	5072	1344	1258	1526	1555	1335	1261	1662
Finančné sprostredkovanie, nehnuteľnosti, prenájom, obchodné činnosti	J,K	2836	444	322	481	580	489	410	555
Ostatné služby	L-R	4765	1344	1463	1123	1464	1304	1300	1653
Spolu	57176	16018	6587	5594	6371	6359	5004	4871	6370

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2012

1) Kódy odvetvia podľa Odvetvovej klasifikácie ekonomických činností:

A+B – Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo; Rybolov a chov rýb

C až F – Ťažba nerastných surovín; Priemyselná výroba; Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody; Stavebníctvo

G až P – Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru; Hotely a reštaurácie; Doprava, skladovanie a spoje; Peňažníctvo a poisťovníctvo; Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné služby, výskum a vývoj; Verejná správa a obrana, Povinné sociálne zabezpečenie; Školstvo; Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť; Ostatné verejné, sociálne a osobné služby; Súkromné domácnosti s domácim personálom

Tabuľka 31: Počet a veľkostná štruktúra priemyselných podnikov k 31.12.2008

Odvetvie	Počet spolu	v tom s počtom zamestnancov				Fyzické osoby ¹⁾
		od 0 do 19		20 a viac		
		počet	%	počet	%	
Priemyselná výroba	1 641	1 315	80,1	326	19,9	10 207

Zdroj: Štatistický úrad SR - 2009

Tabuľka 32: Zamestnanosť v priemysle podľa okresov (2008)

Územie	Podniky s < ako 19 zam.	Podniky s > ako 20 zam.	SPOLU
Komárno	3 755	8 169	11 924
Levice	3 626	9 419	13 045

Nitra	5 384	17 300	22 684
Nové Zámky	4 226	9 418	13 644
Šaľa	1 621	3 245	4 866
Topoľčany	3 069	7 493	10 562
Zlaté Moravce	1 349	3 558	4 907
Nitriansky kraj	23 030	58 602	81 632

Zdroj: Štatistický úrad SR 2010

Tabuľka 33: Výdavky na vedu a výskum spolu (v EUR)

	2007	2008	2009
BSK	136 907 754	157 658 866	156 015 721
TTSK	21 451 371	17 945 562	13 128 090
TSK	37 130 651	47 165 173	41 425 410
NSK	20 813 450	21 113 191	13 887 852
ŽSK	18 000 033	20 673 571	19 892 607
BBSK	9 911 505	14 826 960	18 369 961
PSK	7 719 644	7 547 202	11 230 289
KSK	30 694 682	29 528 746	29 044 334

Zdroj: Štatistický úrad SR 2010

Tabuľka 34: Slovenská akadémia vied

Názov spoločnosti	Predmet činnosti	Sídlo
Okres Nitra		
Ústav genetiky a biotechnológií rastlín	Riešenie aktuálnych problémov genetiky a šľachtenia rastlín	Nitra
Archeologický ústav	Ústav vykonáva vedecko - výskumnú činnosť vo vednom odbore archeológia a príbuzných vedných disciplínach	Nitra
Ústav krajinnej ekológie	Vyplyva z názvu	Nitra

Výskumné ústavy

Názov spoločnosti	Predmet činnosti	Sídlo
Okres Nitra		
VÚSAPL a.s.	Výskum a vývoj v oblasti technických vied, výroby strojov a nástrojov	Nitra
Výskumný ústav živočíšnej výroby	Rieši úlohy aplikovaného a základného výskumu pre rozvoj genetiky a šľachtenia,	Nitra

	reprodukcie, biotechnológie, fyziológie, výživy, etológie, technológie	
ÚVTIP	Zabezpečovanie vedecko-technických a ekonomických informácií pre rezort pôdohospodárstva	Nitra
Štátny plemenársky ústav	Plemenitba hospodárskych zvierat	Nitra
Okres Komárno		
Výskumno-realizačný ústav obnoviteľných zdrojov energie s.r.o.	Výskum a prieskum v oblasti využívania poľnohospodárskeho odpadu	Komárno
Slovenská ústredná hvezdáreň	Vedecko – výskumná činnosť	Hurbanovo
Navicom a.s.	Výskum a vývoj v oblasti prírodných vied , stavba a oprava lodí	Komárno
Okres Nové Zámky		
Výskumný ústav zeleninársky	Výskum, šľachtenie, genofond, poradenstvo	Nové Zámky

Súkromné podniky

Názov spoločnosti	Predmet činnosti	Sídlo
Okres Nitra		
Mevak a.s.	Výskum, vývoj a výroba krvných derivátov, očkovacích látok	Nitra
Plastika a.s.	Výskum ,vývoj a výroba v oblasti plastov	Nitra
Environment	Centrum bioštatistiky a environmentalistiky	Nitra
KIWA s.r.o.	Výskum a vývoj v oblasti prírodných vied	Nitra
Okres Levice		
De Miclén a.s.	Výskum a vývoj výrobkov z oblasti kozmetiky a kozm. služieb	Levice
Okres Šaľa		
Duslo a.s.	Výskum a vývoj priemyselných hnojív a gumárenských chemikálií	Šaľa
Okres Topoľčany		
Elektrokarbón a.s.	Výskum, výroba a predaj výrobkov a polotovarov z uhlíkových materiálov	Topoľčany
Okres Zlaté Moravce		
HP Strojárne s.r.o.	Vývoj obrábacích strojov a tvárniacich nástrojov	Zlaté Moravce
Okres Komárno		
Dunaj Petrol Trade s.r.o.	Výroba petrochemických produktov	Komárno

Slovenské lodenice, a.s.	Vývoj a výroba plavidiel	Komárno
--------------------------	--------------------------	---------

Zdroj: Centrum pre rozvoj kreativity, OZ Nové Zámky

Tabuľka 35: Zamestnanci výskumu a vývoja v NSK

	2007	2008	2009
Prírodné vedy	230	191	156
Technické vedy	227	208	197
Lekárske a farmaceutické vedy	116	111	0
Pôdohospodárske vedy	924	847	667
Spoločenské vedy	412	381	596
Humanitné vedy	408	373	383
Spolu	2317	2111	1999

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 36: Výdavky na vedu a výskum podľa druhu výskumu v EUR

Samosprávny kraj / druh výskumu		2008	2009
BSK	Základný výskum	89 177 720	85 692 465
	Aplikovaný výskum	45 545 343	31 823 031
	Vývoj	9 138 186	22 421 981
TTSK	Základný výskum	1 822 844	1 486 918
	Aplikovaný výskum	2 856 768	1 796 026
	Vývoj	8 261 568	5 738 950
TSK	Základný výskum	1 059 318	232 089
	Aplikovaný výskum	2 945 496	8 526 370
	Vývoj	40 162 020	30 978 304
NSK	Základný výskum	8 466 209	7 275 761
	Aplikovaný výskum	9 433 247	4 393 288
	Vývoj	1 139 481	1 180 908
ŽSK	Základný výskum	2 341 565	2 788 185
	Aplikovaný výskum	5 961 296	5 716 238
	Vývoj	11 342 428	9 102 294
BBSK	Základný výskum	5 394 178	7 479 674
	Aplikovaný výskum	5 610 370	5 791 861

	Vývoj	2 574 720	1 518 790
PSK	Základný výskum	1 945 031	1 990 295
	Aplikovaný výskum	648 045	899 348
	Vývoj	4 449 678	8 120 172
KSK	Základný výskum	15 853 482	16 676 211
	Aplikovaný výskum	6 945 429	7 520 834
	Vývoj	4 123 382	2 706 953

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Tabuľka 37: Zamestnanosť a priemerná mesačná mzda

Kraj, SR	Priemerná nominálna mesačná mzda *)		Index
	2007	2008	
Bratislavský	957,35	1 045,58	109,2
Trnavský	700,69	734,75	104,9
Trenčiansky	647,30	696,61	107,6
Nitriansky	636,32	690,23	108,5
Žilinský	638,78	695,31	108,8
Banskobystrický	624,91	675,30	108,1
Prešovský	597,29	634,87	106,3
Košický	713,36	755,76	105,9
SR	718,91	773,02	107,5

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2009

*) podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; priemerný evidenčný počet zamestnancov je bez žien na materskej dovolenke, vrátane živnostníkov a od roku 2006 aj ozbrojených zložiek; indexy sú počítané z porovnateľných údajov

Tabuľka 38: Vývoj počtu zamestnaných v Nitrianskom kraji v rokoch 2001-2005 podľa ekonomických činností

Odvetvie	2004	2005	2006	2007	2008	Index 2008/2004	Nárast/pokles
Pôdohosp., rybolov	19 911	18 741	17 584	16 849	16 260	0,82	-
Priemysel	70 982	73 268	73 506	77 534	81 632	1,15	+
Stavebníctvo	14 466	14 895	16 273	18 273	19 882	1,37	+
Obchod	39 680	40 913	45 146	43 970	48 803	1,23	+
Hotely, reštaurácie	3 738	4 187	3 757	4 310	5 045	1,35	+
Doprava, pošty, telek.	14 919	13 555	14 585	14 473	16 047	1,08	+
Finančné sprostred.	2 420	2 448	3 050	3 618	3 851	1,59	+
Nehn., prenáj., obch.činnosti	13 333	14 256	14 421	15 294	16 339	1,23	+
Verejná správa	10 631	11 480	16 424	15 832	15 801	1,49	+
Školstvo	20 728	19 939	20 080	19 496	19 159	0,92	-

Zdravot., sociál.st.	14 914	13 937	15 409	14 611	14 428	0,97	-
Ost.spoloč. služby	10 300	10 462	10 900	11 585	10 401	1,01	+
Spolu	236 022	238 081	251 135	255 845	267 648	1,13	+

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2009

Tabuľka 39: Vývoj miery nezamestnanosti v Nitrianskom kraji v období od 2005 do 2009

Územie	2005	2006	2007	2008	2009
Komárno	9,69	8,41	7,36	8,48	15,05
Levice	15,65	14,04	11,73	11,53	14,62
Nitra	8,73	5,83	3,94	4,32	7,71
Nové Zámky	12,32	10,05	7,13	7,45	12,71
Šaľa	12,93	10,08	7,93	6,93	9,79
Topoľčany	10,13	7,75	6,56	7,01	11,32
Zlaté Moravce	11,12	7,71	5,99	6,93	11,52
Nitriansky kraj	11,39	9,09	7,10	7,41	11,72
SR	11,36	9,40	7,99	8,39	12,66

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 40: Štruktúra nezamestnanosti v Nitrianskom kraji (stav k 31.12.2010)

Územie	Stav uchádzačov o zamestnanie			z toho podiel /v %/			Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)
	spolu	z toho		ženy	zdravotne postihnutí	mladiství a absolventi	
		muži	ženy				
Komárno	9 067	4 705	4 362	48,1	1,4	6,5	16,34
Levice	9 648	4 591	5 057	52,4	2,1	7,6	14,55
Nitra	6 856	3 610	3 246	47,3	4,0	9,9	7,52
Nové Zámky	10 081	4 968	5 113	50,7	1,7	8,6	12,48
Šaľa	3 016	1 339	1 677	55,6	1,9	9,5	10,11
Topoľčany	4 662	2 619	2 043	43,8	3,4	11,3	11,0
Zlaté Moravce	2 339	1 179	1 160	49,6	2,4	10,9	10,31
Nitriansky kraj	45 669	23 011	22 658	49,6	2,3	8,6	11,76

Zdroj: ÚPSVaR SR

Tabuľka 41: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vzhľadom k dobe evidencie (stav k septembru 2010)

Územie	do 3 mesiacov	4-6 mesiacov	7-9 mesiacov	10-12 mesiacov	nad 12 mesiacov	Spolu
Okresy Nitrianskeho kraja – počet uchádzačov						
Komárno	1 630	1 260	1 176	769	4 110	8 945
Levice	1 697	1 119	894	635	5 320	9 665
Nitra	1 930	1 294	849	562	2 293	6 928
Nové Zámky	2 117	1 517	1 041	702	4 550	9 927
Šaľa	790	514	369	229	1 161	3 063
Topoľčany	1 071	650	588	355	1 968	4 632
Zlaté Moravce	536	330	233	132	958	2 189
Nitriansky kraj	9 771	6 684	5 150	3 384	20 360	45 349
SR	77 950	50 580	39 235	27 231	182 011	377 007
Okresy Nitrianskeho kraja relatívne (%)						
Komárno	18,2	14,1	13,1	8,6	45,9	100,0
Levice	17,6	11,6	9,2	6,6	55,0	100,0
Nitra	27,9	18,7	12,2	8,1	33,1	100,0
Nové Zámky	21,3	15,3	10,5	7,1	45,8	100,0
Šaľa	25,8	16,8	12,0	7,5	37,9	100,0
Topoľčany	23,1	14,0	12,7	7,7	42,5	100,0
Zlaté Moravce	24,5	15,1	10,6	6,0	43,8	100,0
Nitriansky kraj	21,5	14,7	11,4	7,5	44,9	100,0
SR	20,7	13,4	10,4	7,2	48,3	100,0

Zdroj: ÚPSVaR SR

1.7 CESTOVNÝ RUCH

Tabuľka 42: Priority rozvoja regiónov cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja

Kategória	Priorita v cestovnom ruchu	Región CR
I.	Regióny s najvyššou prioritou	-
II.	Regióny s vysokou prioritou	Ipeľský
III.	Regióny strednej priority	Nitriansky, Podunajský
IV.	Regióny nižšej priority	Hornonitriansky, Dolnopoľský

Zdroj: Regionalizácia cestovného ruchu v SR. Ústav turizmu, 2004.

Tabuľka 43: Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu podľa druhu zariadení za rok 2009

Kategória	Počet ubytovacích zariadení	Počet izieb spolu	Počet lôžok spolu	z toho stále lôžka
Ubytovacie zariadenia spolu	282	4 373	11 539	10 643
v tom				
hromadné ubytovacie zariadenia	249	4 243	11 106	10 272
v tom				
hotely (motely, botely) a penzióny	143	2 802	6 431	5 739
z toho				
hotely (motely, botely) spolu	51	1 566	3 457	3 102
penzióny spolu	92	1 236	2 974	2 637
turistické ubytovne	32	670	2 025	1 977
chatové osady	12	287	1 042	985
ostatné hromadné ubytovanie	62	484	1 626	1 571
Ubytovanie v súkromí spolu	33	130	433	371

Zdroj: Štatistický úrad SR 2010

Tabuľka 44: Kapacity a výkony ubytovacích zariadení cestovného ruchu v členení podľa druhu zariadení za rok 2009

Kategória	Počet návštevníkov	z toho cudzinci	Počet prenocovaní návštevníkov	z toho počet prenocovaní cudzincov	Tržby za ubytovanie návštevníkov (EUR)
Ubytovacie zariadenia spolu	242 861	85 404	651 396	263 031	14 745 767
v tom					

hromadné ubytovacie zariadenia	240 467	84 013	638 598	255 034	14 613 235
v tom					
hotely (motely, botely) a penzióny	165 170	70 257	394 019	196 108	12 604 940
z toho					
hotely (motely, botely) spolu	107 565	46 614	242 464	114 051	9 476 905
penzióny spolu	57 605	23 643	151 555	82 057	3 128 035
turistické ubytovne	25 291	3 145	85 206	14 980	632 295
chatové osady	13 082	5 582	59 399	29 387	757 894
ostatné hromadné ubytovanie	36 924	5 029	99 974	14 559	618 106
Ubytovanie v súkromí spolu	2 394	1 391	12 798	7 997	14 745 767

Zdroj: Štatistický úrad SR 2010

Tabuľka 45: Návštevnosť podľa okresov NSK r. 2009

	Počet ubytovacích zariadení	Počet návštevníkov celkom	z toho cudzinci	Počet prenocovaní celkom	z toho cudzincov
Komárno	46	25 497	8 138	56 388	18 319
Levice	36	29 844	10 822	80 847	31 283
Nitra	46	76 446	27 001	180 075	62 098
Nové Zámky	112	72 061	32 231	242 029	132 759
Šaľa	9	2 222	930	5 201	2 574
Topoľčany	19	21 560	956	50 858	2 684
Zlaté Moravce	14	15 231	5 326	35 998	13 314
NSK spolu	282	242 861	85 404	651 396	263 031

Zdroj: Štatistický úrad SR 2010

1.8 PÔDOHOSPODÁRSTVO

Tabuľka 46: Percento poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery územia okresu

okres	Komárno	Levice	Nitra	N. Zámky	Šaľa	Topoľčany	Z. Moravce
%	78,6	72,4	77,9	80,1	83,1	62,9	50,0

Zdroj: ŠÚ SR, 2009

Tabuľka 47: Porovnanie vývoja pôdneho fondu v Nitrianskom kraji a SR v rokoch 2005 a 2009

Štruktúra pôdneho fondu		2005		2009	
Celková výmera pôdy	NSK	634 341	12,9%	634 384	12,9%
	SR	4 903 467		4 903 717	
Poľnohospodárska pôda spolu	NSK	469 485	19,3%	467 794	19,3%
	SR	2 432 979		2 417 933	
z toho: orná pôda	NSK	406 904	28,5%	406 068	28,6%
	SR	1 429 040		1 417 983	
Nepoľnohospodárska pôda spolu	NSK	164 856	6,7%	166 590	6,7%
	SR	2 470 488		2 485 784	
z toho: lesná pôda	NSK	96 118	4,8%	96 323	4,8%
	SR	2 005 234		2 008 843	

Zdroj: ŠÚ SR, 2009

Tabuľka 48: Tržby za predaj poľnohospodárskych výrobkov

Kraj / SR	2009		
	Spolu (mil. EUR b.c.)	Podiel na SR v %	Index (b.c.) 2009/2008
Bratislavský	69,6	6,1	86,5
Trnavský	259,1	22,7	80,4
Trenčiansky	105,0	9,2	78,2
Nitriansky	377,6	33,1	81,2
Žilinský	57,5	5,0	72,4
Banskobystrický	100,0	8,8	69,4
Prešovský	70,9	6,2	75,2
Košický	101,1	8,9	76,5
SR spolu	1140,8	100,0	78,6

Zdroj: ŠÚ SR, 2009

¹⁾ za poľnohospodárske podniky zapísané v obchodnom registri a za vybraných samostatne hospodáriacich roľníkov so spravodajskou povinnosťou;

1.9 ROZVOJ VIDIEKA

Tabuľka 49: Porovnanie obcí podľa veľkostných skupín a počet obyvateľov v jednotlivých obciach podľa okresov (rok 2007)

Územie	Veľkostné skupiny obcí							
	do 199	200 - 499	500 - 999	1000 - 1999	2000 - 4999	5000 - 9999	10000 - 19999	20000 a viac
Nitriansky kraj spolu	11	84	98	102	42	7	4	6
Komárno	2	8	7	13	7	2	1	1
Levice	9	23	32	18	4	2	0	1
Nitra	0	16	13	22	9	1	0	1
Nové Zámky	0	11	14	22	10	2	2	1
Šaľa	0	0	1	4	7	0	0	1
Topoľčany	0	20	17	12	4	0	0	1
Zlaté Moravce	0	6	14	11	1	0	1	0
Počet obyvateľov podľa veľkostných skupín:								
Nitriansky kraj spolu	1 694	29 105	69 304	143 927	118 988	48 388	45 400	249 952
Komárno	300	3 215	4 841	18 147	20 275	13 152	10 765	36 066
Levice	1 394	7 565	22 061	24 844	11 172	15 420	0	35 830
Nitra	0	5 533	9 503	30 817	24 413	9 381	0	84 444
Nové Zámky	0	4 086	10 847	30 265	28 910	10 435	21 346	40 840
Šaľa	0	0	885	6 458	22 618	0	0	24 099
Topoľčany	0	6 400	11 622	18 513	8 726	0	0	28 673
Zlaté Moravce	0	2 306	9 545	14 883	2 874	0	13 289	0

Zdroj: ŠÚ SR, Krajská správa Nitra 2008

Tabuľka 50: Prehľad stavu spracovania územnoplánovacej dokumentácie v okresoch Nitrianskeho kraja (stav k 16.09.2008)

okres	Celkový počet obcí	Percentuálne vyjadrenie
	Počet obcí, ktoré majú aktuálnu územnoplánovaciu dokumentáciu	
Komárno	41	71
	29	
Levice	89	48
	43	
Nitra	62	74

	46	
Nové Zámky	62	71
	44	
Šaľa	13	92
	12	
Topoľčany	54	44
	24	
Zlaté Moravce	33	45
	15	
celkom	354	60
	213	

Zdroj: Krajský stavebný úrad v Nitre, Odbor územného plánovania, 2010

Tabuľka 51: Miestne akčné skupiny na území Nitrianskeho samosprávneho kraja

Celý názov vidieckeho mikroregiónu	Rok zapojenia do projektu LEADER NSK	Rozloha v ha	Počet obcí	Počet obyv.	Sídlo	Okres
MR Via Romanum	2006	15 955,6	6	13 972	Močenok	Šaľa
Regionálne združenie miest a obcí TEKOV	2006	184 643	48	37 763	Hronské Kľačany	Levice
MR Požitavie - Širočina - záujmové združenie obcí pre cestovný ruch	2006	16 181	14	10 092	Veľké Vozokany	Zlaté Moravce
Združenie obcí Termál – MR Termál	2006	20 638	12	14 175	Podhájska	Nové Zámky
Dolnohronské regionálne združenie	2007	45 767,48	21	26 408	Želiezovce	Levice
Združenie Dolný Žitný ostrov	2007	45 261,62	19	31 339	Klížska Nemá	Komárno
Mikroregión Trábečsko	2007	51 048	19	19 628	Topoľčianky	Zlaté Moravce
Združenie obcí a miest Hontiansko - Popeľského regiónu	2007	30 555	18	18 214	Šahy	Levice
Mikroregión okolo CEDRONU	2007	12 661	7	10 147	Mojmírovce	Nitra
Občianske združenie Mikroregión Radošinka	2007	12 751,7	11	12 207	Nové Sady	Nitra
Regionálne združenie Dolná Nitra	2008	11 027	11	12 329	Golianovo	Nitra
Združenie mikroregiónu Svornosť	2008	17 954	17	16 982	Chrabrany	Topoľčany
MAS Spoločenstva obcí topoľčiansko-duchonského mikroregiónu (SOTDUM)	2009	14 666,7	12	11 746	Prašice	Topoľčany

Zdroj: ÚNSK OSČ 2010

1.10 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Tabuľka 52: Hustota cestnej siete v okresoch NSK

Okres	Hustota cestnej siete km / km ²	Hustota cestnej siete km /1000 obyv.
Komárno	0,355	3,660
Levice	0,434	5,708
Nitra	0,479	2,536
Nové Zámky	0,377	3,478
Šaľa	0,356	2,350
Topoľčany	0,410	3,312
Zlaté Moravce	0,380	4,630
SPOLU NSK	0,403	3,625

Zdroj: Slovenská správa ciest - stav k 1.1.2010

Tabuľka 52 a): Cestná sieť v okresoch NSK – cesty v km

Okres	I.trieda	II.trieda*	III.Trieda*	Rýchlostné cesty	SPOLU
Komárno	86,445	80,950	222,729	-	390,124
Levice	156,580	101,253	416,091	-	673,924
Nitra	70,695	55,131	271,156	19,896	416,878
Nové Zámky	114,311	142,356	251,687	-	508,354
Šaľa	15,140	34,019	77,671		126,830
Topoľčany	27,087	58,502	159,571	.	245,160
Zlaté Moravce	25,036	141,813	141,964	2,801	197,813
SPOLU	495,294	500,223	1 540,869	22,697	2 559,083

Zdroj: SSC, Základné údaje o sieti cest. komunikácií k 1.1.2010

* cesty II. a III. triedy sú vo vlastníctve NSK, cesty I. triedy sú vo vlastníctve štátu

Tabuľka 53: Vybrané ukazovatele technickej infraštruktúry v roku 2008

Okres	Počet obcí celkom	z toho: s verejným vodovodom	z toho: bez verejného vodovodu	% podiel obcí s verejným vodovodom	Verejná kanalizácia	% podiel obcí s verejnou kanalizáciou	Verejná kanalizačná sieť napojená na ČOV	Počet prípojok kanalizačnej siete	Rozvodná sieť plynu	Verejné miesta s prístupom na internet
Nitra	62	55	7	88,7	24	38,7	24	10 937	62	20
Nové Zámky	62	61	1	98,4	14	22,6	12	7 111	55	37
Komárno	41	40	1	97,6	10	24,4	10	3 717	40	24
Levice	89	68	21	76,4	15	16,9	15	4 791	68	39
Šaľa	13	13	0	100	11	84,6	11	4 639	13	6
Topoľčany	54	46	8	85,2	12	22,2	12	4 228	53	11
Zlaté Moravce	33	28	5	84,8	17	51,5	17	4 322	33	15
NR kraj spolu	354	311	43	87,9	103	29,1	101	39 745	324	152

Zdroj: ŠÚ SR

1.11 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Tabuľka 54: Rozloha a počet obyvateľov žijúcich v zaťažených oblastiach Nitrianskeho kraja

Zaťažená oblasť	Počet obyvateľov v ZO			Rozloha ZO v km ²		
	celkom	v kraji	% obyv. v kraji	ZO celkom	ZO v kraji	% ZO v kraji
Dolnopovažská	239 865	155 768	64,94	1261,01	848,02	67,25%
Ponitrianska	267 828	147 814	55,19	450,4	234,02	51,96%

Zdroj: SAŽP, CER Košice, 2005

Tabuľka 55: Počet environmentálnych záťaží podľa stupňa rizika

Okres	Nízke riziko	Stredné riziko	Vysoké riziko	Spolu
Komárno	0	3	3	6
Levice	0	5	0	5
Nitra	0	4	1	5
Nové Zámky	4	3	2	5
Šaľa	0	5	1	6
Topoľčany	0	1	0	1
Zlaté Moravce	0	1	1	2
Spolu (kraj)	4	22	8	34

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 56: Počet pravdepodobných environmentálnych záťaží podľa stupňa rizika

Okres	Nízke riziko	Stredné riziko	Vysoké riziko	Spolu
Komárno	1	12	0	13
Levice	5	14	2	21
Nitra	7	19	1	27
Nové Zámky	2	25	2	29
Šaľa	3	11	0	14
Topoľčany	0	7	0	7
Zlaté Moravce	5	12	0	17
Spolu (kraj)	23	100	5	128

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 57: Počet sanovaných a rekultivovaných lokalít podľa okresov

Okres	Sanované lokality	Rekultivované lokality	Spolu
Komárno	1	11	12

Levice	7	4	11
Nitra	6	9	15
Nové Zámky	12	15	27
Šaľa	1	4	5
Topoľčany	3	X	3
Zlaté Moravce	4	9	13
Spolu (kraj)	34	52	86

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 58: Vývoj znečisťujúcich látok v jednotlivých okresoch NSK v t

Okres/rok	TZL			SO ₂			NO			CO		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Komárno	388	387	16,58	54	55	2,038	214	219	62,98	597	589	47,36
Levice	1105	1080	67,64	154	162	22,54	388	616	229	1541	1513	162,3
Nitra	321	322	43,01	53	52	9,752	650	954	630,5	1352	2599	2199
Šaľa	239	235	43,68	22	22	712	689	654	624,6	275	268	115,8
Topoľčany	195	195	118,8	33	32	5,49	140	139	621,4	297	292	99,25
Nové Zámky	594	595	14,67	802	770	4,7	831	787	51,13	881	884	33,14
Zlaté Moravce	227	229	7,87	40	40	1,299	96	96	29,64	740	704	87,96
NSK	3069	3043	312,2	1158	1133	757,9	5015	3465	2249	7690	6849	2745

Zdroj: SHMÚ

Tabuľka 59: Emisie z veľkých a stredných stacionárnych zdrojov v NSK v t za rok 2009

Okres	TZL		SO ₂		NO _x		CO		ΣC	
	t	t.km ⁻²	t	t.km ⁻²	t	t.km ⁻²	t	t.km ⁻²	t	t.km ⁻²
Komárno	16,582	0,0151	2,038	0,0019	62,975	0,0573	47,358	0,0431	67,164	0,0611
Levice	67,643	0,0436	22,541	0,0145	228,959	0,1476	162,305	0,1046	41,013	0,0264
Nitra	43,01	0,0494	9,752	0,0112	630,486	0,7239	2198,898	2,5246	75,822	0,0871
Nové Zámky	43,683	0,0325	712,03	0,5286	624,607	0,4637	115,765	0,0859	33,129	0,0246
Šaľa	118,796	0,3337	5,49	0,0154	621,446	1,7456	99,248	0,2788	20,626	0,0579
Topoľčany	14,665	0,0246	4,7	0,0079	51,125	0,0856	33,142	0,0555	18,51	0,031
Zlaté Moravce	7,87	0,0129	1,299	0,0155	29,638	0,0444	87,958	0,7538	28,352	0,0776
SPOLU	312,249	0,5118	757,85	0,595	2249,236	3,2681	2744,674	3,8463	284,616	0,3657

Zdroj: NEIS

Tabuľka 60: Počet zdrojov znečisťovania ovzdušia v NSK za rok 2009

Okres	Veľké zdroje znečisťovania ovzdušia	Stredné zdroje znečisťovania ovzdušia	Spolu
Komárno	25	278	303
Levice	15	320	335
Nitra	25	507	532
Nové Zámky	22	257	279
Šaľa	28	102	130
Topoľčany	21	226	247
Zlaté Moravce	2	90	92
SPOLU	138	1780	1918

Zdroj: NEIS

Tabuľka 61: PHO podzemných vodných zdrojov v povodí Hrona a Dunaja v Nitrianskom kraji

Okres	Počet zdrojov v okrese	Výdatnosť			Výmera PHO		
		pramene		studne a vrty	1. stupňa	2. stupňa	
		min.	max.			vnútorné celkom	vonkajšie celkom
		l.s ⁻¹				ha	
Zlaté Moravce	1	0,0	0,0	10,0	0,02	0,0	49,40
Levice	54	13,3	61,,3	519,1	34,72	138,73	10 624,47
Nové Zámky	22	4,9	7,0	74,7	9,91	1,82	3 737,42
Komárno	6	-	-	345	2,03	1	135,4
Nitra	-	-	-	-	-	-	-
Šaľa	-	-	-	-	-	-	-
Topoľčany	-	-	-	-	-	-	-
Spolu	83	18.2	68.3	948.8	46.68	141.55	14 546.69

Zdroj: ŠVHP povodí

Tabuľka 62: PHO podzemných vodných zdrojov v povodí Váhu v Nitrianskom kraji

Okres	Počet zdrojov	Výdatnosť			Výmera PHO		
		Pramene		studne a vrty	1. stupňa	2. stupňa	
		min	max	dop.		vnútorné celkom	vonkajšie celkom
		l.s ⁻¹				ha	
Komárno	2	-	-	8,50	-	-	-
Levice	8	-	-	3,80	-	-	-
Nitra	238	7,30	38,80	430,40	20,1547	1 076,265	8 938,26

Nové Zámky	242	158,31	241,76	138,92	31,96922	75,6	2 819,00
Šaľa	38	0,00	0,00	224,59	12,47	-	11,78
Topoľčany	126	55,88	133,51	124,70	5,47	399,7	4 372,50
Zlaté Moravce	82	1,62	2,38	46,95	11,1564	-	3 549,105
Spolu	736	223,11	416,45	977,86	81,22032	1 551,565	19 690,645

Zdroj: ŠVHP povodí

Tabuľka 63: Súhrnné kapacity zdrojov vody využívaných na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou

Vodárenská spoločnosť	Súčasná kapacita využívaných vodných zdrojov	Kapacita vodných zdrojov navrhovaných na vyradenie	Zníženie kapacity využívaných vodných zdrojov o ekologický limit	Výdatnosť vodných zdrojov po znížení o ekologický limit a vyradené vodné zdroje
Západoslovenská	671,6	178,5	465,3	286,8
KOMVaK	489,0	87,1	394	306,9
NSK spolu	1160,6	265,6	859,3	593,7

Zdroj: Návrh krajského plánu rozvoja verejných vodovodov pre územie Nitrianskeho kraja

Tabuľka 64: Podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou v NSK

Nitriansky kraj	2007	2008	2009	2010
Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %	90	90,2	90,4	90,3
Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť v %	45,5	45,7	47,3	47,5

Zdroj: ŠÚ SR 2012

Tabuľka 65: Podiel obyvateľov napojených na verejný vodovod a kanalizáciu

NSK	2007	2008	2009	2010
verejné vodovody v %	90	90,2	90,4	90,3
verejná kanalizačná sieť v %	45,5	45,7	47,3	47,5

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Tabuľka 66: Vybavenosť obcí NSK úplnou vodohospodárskou infraštruktúrou k 31.12.2008

Okres	celkom	obce s úplnou vodohospodárskou infraštruktúrou	% podiel obcí s úplnou vodohospodárskou infraštruktúrou	obce bez vodohospodárskej infraštruktúry	% podiel obcí bez vodohospodárskej infraštruktúry	bývajúci
Nitra	62	13	20,96	5	8,06	164 365
Nové Zámky	62	12	19,35	1	1,61	146 345

Komárno	41	9	21,95	1	2,43	106 645
Levice	89	12	13,48	19	21,34	118 188
Šaľa	13	11	84,61	0	0	54 099
Topolčany	54	12	22,22	8	14,81	73 958
Zlaté Moravce	33	14	42,42	3	9,09	42 775
NSK spolu	354	83	23,44	37	10,45	706 375

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Tabuľka 67: Vybavenosť obcí NSK verejným vodovodom k 31.12.2008

Okres	celkom	Z toho: s verejným vodovodom	Z toho: bez verejného vodovodu	% podiel obcí s verejným vodovodom	bývajúci
Nitra	62	55	8	88,7	164 365
Nové Zámky	62	61	1	98,38	146 345
Komárno	41	40	1	97,6	106 645
Levice	89	68	21	76,4	118 188
Šaľa	13	13	0	100	54 099
Topolčany	54	47	8	87	73 958
Zlaté Moravce	33	28	5	84,8	42 775
NSK spolu	354	312	44	88,1	706 375

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Tabuľka 68: Vybavenosť obcí NSK verejnou kanalizáciou k 31.12.2008

Okres	celkom	Z toho: s verejnou kanalizáciou	Z toho: bez kanalizácie	% podiel obcí s kanalizáciou	bývajúci
Nitra	62	25	37	40,32	164 365
Nové Zámky	62	14	48	22,58	146 345
Komárno	41	10	31	24,39	106 645
Levice	89	16	73	17,97	118 188
Šaľa	13	11	2	84,61	54 099
Topolčany	54	12	42	22,22	73 958
Zlaté Moravce	33	17	16	51,51	42 775
NSK spolu	354	105	249	29,66	706 375

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Tabuľka 69: Pripojenosť obcí NSK k ČOV k 31.12.2008

Okres	celkom	Z toho: s pripojením na ČOV	Z toho: bez pripojenia na ČOV	% podiel obcí s pripojením na ČOV	bývajúci
Nitra	62	25	37	40,32	164 365
Nové Zámky	62	13	49	20,96	146 345
Komárno	41	10	31	24,39	106 645
Levice	89	16	73	17,97	118 188
Šaľa	13	11	2	84,61	54 099
Topoľčany	54	12	42	22,22	73 958
Zlaté Moravce	33	17	16	51,51	42 775
NSK spolu	354	104	250	29,37	706 375

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Tabuľka 70: Vývoj v NSK v oblasti odpadových vôd

Nitriansky kraj	2007	2008	2009
Množstvo čistených odpadových vôd	39304	40147	33987
Množstvo vypúšťaných odpadových vôd	40525	41416	36298

Zdroj: ŠÚ SR 2010

Tabuľka 71: Pôdne typy v NSK

Pôdne typy	%
Čiernice	16,83
Černozeme	32,81
Fluvizeme	10,87
Gleje	0,32
Hnedozeme	22,21
Kambizeme	2,76
Kultizeme	0,11
Litozeme, Rankre	0,01
Luvizeme	0,96
Organozeme	0,1
Pseudogleje	0,82
Rendziny	0,28
Regozeme	11,75
Slaniská, Slance	0,16

Zdroj: VÚPOP

Tabuľka 72: Pôdne druhy v NSK

Pôdne druhy	%
Lahké pôdy	5,5
Stredne ťažké pôdy - ľahšie	67,9
Stredne ťažké pôdy	17,1
Ťažké pôdy	6,5
Veľmi ťažké pôdy	3

Zdroj: VÚPOP

Tabuľka 73: Zastúpenie stupňov kvality poľnohospodárskych pôd NSK v %

Okres	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Komárno	18,4	21,41	15,36	3,74	22,35	14,42	3,91	0,41	x
Levice	2,37	30,83	10,02	10,68	17,24	18,49	2,51	5,67	2,19
Nitra	3,95	38,22	10,69	9,35	15,23	20,22	0,86	1,11	0,36
Nové Zámky	14,85	35,76	13,46	6,74	15,38	10,5	1,07	1,93	0,3
Šaľa	15,17	41,39	7,21	0,81	25,57	6,93	2,68	0,23	x
Topoľčany	x	31,48	12,02	15,32	11,46	25,7	1,75	1,23	1,04
Zlaté Moravce	0,02	12,98	14,3	15,52	20,33	20,27	4,71	6,36	5,51
NSK spolu	8,99	31,04	12,12	8,28	17,71	16,04	2,27	2,51	1,03

Zdroj: VÚPOP

Tabuľka 74: Svahovitosť pôd a expozícia terénu v NSK

Svahovitosť	%	Expozícia	%
0-3°	66,5	sever	17,9
3-7°	19,3	východ	28,1
7-12°	7,8	juh	27,2
12-17°	3,4	západ	26,8
17-25°	2,3		
nad 25°	0,7		

Zdroj: VÚPOP

Tabuľka 75: Zastúpenie kategórii pôd Nitrianskeho kraja ohrozených vodnou eróziou (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	Kategória erodovateľnosti pôd			
	žiadna alebo nízka	stredná	vysoká	extrémna
Komárno	94,57	4,11	1,19	0,13
Levice	57,27	24,04	12,93	5,76
Nitra	56,93	34,58	7,32	1,17

Nové Zámky	77,1	14,94	6,12	1,84
Šaľa	98,52	1,31	0,17	x
Topoľčany	51,25	35,01	12,35	1,39
Zlaté Moravce	44,7	39,57	9,53	6,21
NSK spolu	70,3	19,93	7,31	2,45

Zdroj: VÚPOP

Tabuľka 76: Zastúpenie kategórii pôd Nitrianskeho kraja ohrozených veternou eróziou (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	Kategória erodovateľnosti pôd			
	žiadna alebo nízka	stredná	vysoká	extrémna
Komárno	82,61	4,64	9,89	2,87
Levice	98,1	1,33	0,13	0,43
Nitra	98,02	1,48	0,48	0,02
Nové Zámky	91,12	4,3	4,07	0,51
Šaľa	87,13	7,97	4,9	x
Topoľčany	99,45	0,45	x	x
Zlaté Moravce	99,31	0,58	x	0,11
NSK spolu	93,11	2,95	3,17	0,76

Zdroj: VÚPOP

Tabuľka 77: Zastúpenie kategórii pôd Nitrianskeho kraja ohrozených zhutnením (% z poľnohospodárskej pôdy)

Okres	Náchylnosť na kompakciu			
	primárna	primárna i sekundárna	sekundárna	bez kompaktie
Komárno	39,18	13,16	21,36	26,3
Levice	26,06	12,38	40,56	21
Nitra	13,45	4,74	50,33	31,49
Nové Zámky	14,54	9,11	49,45	26,9
Šaľa	43,08	2,83	39,29	14,81
Topoľčany	9,17	12,08	52,73	26,02
Zlaté Moravce	16,8	15,06	33,65	34,49
NSK spolu	23,28	10,19	40,94	25,58

Zdroj: VÚPOP

Tabuľka 78: Vznik odpadov v okresoch NSK podľa kategórie odpadu v roku 2009

Okres	Všetky odpady v t	Nebezpečné odpady v t	Ostatné odpady v t	Všetky odpady v %	Nebezpečný odpad v %	Ostatný odpad v %
Komárno	91 724,76	982,91	90 741,85	12,94	13,45	13,45
Levice	77 380,11	7 839,44	69 540,17	10,92	10,30	10,30
Nitra	178 786,79	19 594,15	159 192,64	25,23	23,59	23,59
Nové Zámky	200 050,06	1 552,73	198 497,30	28,23	29,42	29,42
Šaľa	48 897,94	1 833,38	47 064,56	6,90	6,90	6,90
Topoľčany	64 997,92	1 008,51	63 989,41	9,10	9,40	9,40
Zlaté Moravce	46 573,64	1 029,3	45 544,34	6,50	6,75	6,75
NSK spolu	708 411,22	33 840,42	674 570,30	100	100	100

Zdroj: Enviroportál

Tabuľka 79: Zhodnocovanie všetkých odpadov v NSK v t

Územie	2006		2007		2008		2009	
	materiálov é	energetick é	materiálov é	energetick é	materiálov é	energetick é	materiálov é	energetick é
Komárno	38090,68	70,66	34268,89	64,76	52914,42	24,67	50248,1	
Levice	27869,86	17,23	33738,44	6,03	46940,29	0,1	19681,99	24,84
Nitra	72697,17	49,3	66070,36	207,58	92577,1	31,11	68021,25	17,53
Nové Zámky	35148,61	30,69	37584,68	0,16	5217,33	3,02	51314,92	4,44
Šaľa	1524,04	2,25	10445,21	0,51	8914,72	x	24438,85	1,04
Topoľčany	25471,3	7,46	33069,88	52,08	42650,38	8,35	36991,05	7,25
Zlaté Moravce	36987,07	3,05	32140,47	1,93	30962,96	1,8	31419,63	2,34
NSK	237788,73	180,64	247317,93	333,05	280177,2	69,05	282115,79	57,44

Zdroj: Enviroportál

Tabuľka 80: Vývoj v oblasti skládkovania odpadov v NSK v t

Územie	Skládkovanie[t]			
	2006	2007	2008	2009
Komárno	6124	31,75	14,5	0,3
Levice	182,3	260,1	22,09	293,1
Nitra	9753	8733	1608	15367
Nové Zámky	165,7	0,16	11,2	131,5
Šaľa	47,12	26,93	23,3	26,2
Topoľčany	3616	172,2	25,5	12,18
Zlaté Moravce	452	361	669,6	56,28
NSK	20340	9585	2374	15887

Zdroj: Enviroportál

Tabuľka 81: Vývoj v oblasti nakladania s komunálnym odpadom v NSK

Územie	množstvo komunálneho odpadu v t			využívaný komunálny odpad v t			zneškodňovaný komunálny odpad v t		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Komárno	29 435,3	33 527,9	38 748,1	832,6	2 891,8	2 558,1	27 139,1	30 201,5	34 051,0
Levice	33 738,6	35 814,9	38 580,8	1 990,3	3 505,0	3 797,0	29 674,5	31 767,2	33 794,2
Nitra	55 037,4	55 373,5	59 228,1	3 250,7	2 480,9	5 311,1	50 633,8	48 887,0	53 528,5
Nové Zámky	44 456,7	48 407,7	53 114,1	2 072,7	2 979,2	4 108,4	40 842,9	43 725,2	47 965,0
Šaľa	22 620,0	21 252,9	23 703,0	99,1	1 450,4	5 186,4	20 696,0	16 851,9	18 007,6
Topoľčany	24 076,1	25 051,5	28 868,5	2 232,3	2 439,7	5 437,2	20 957,2	22 030,8	22 920,2
Zlaté Moravce	15 080,2	14 965,4	13 535,5	292,4	501,0	635,5	14 363,5	14 117,3	12 582,1
NSK	224 444,3	234 393,8	255 778,1	10 770,1	16 248,0	27 033,7	204 307,0	207 580,9	222 848,6

Zdroj: Enviroportál

Tabuľka 82: Subjekty odpadového hospodárstva v NSK za 2009

Územie	kompostárne odpadov			skládky odpadu			zariadenia na zhodnocovanie odpadu	spaľovne odpadov	
	počet	projektovaná kapacita v [t]	uložený odpad v [t]	počet	rozloha v m ²	celková kapacita v m ³		počet	počet
<u>Komárno</u>	1	1000	670	3	51 346	341 700	3	0	
<u>Levice</u>	2	12000	9950	6	198 365	2 867 038	4	0	
<u>Nitra</u>	0	0	0	2	26 553	60 380	14	0	
<u>Nové Zámky</u>	1	1600	728,7	5	102 395	1 230 471	7	0	
<u>Šaľa</u>	1	3000	2592	3	327 408	1 082 000	2	1	10 000
<u>Topoľčany</u>	5	11280	10351	1	40 393	138 000	4	0	
<u>Zlaté Moravce</u>	3	15810	9502	1	18 000	121 200	7	0	
NSK	13	44690	33793,7	21	764460	5 840 789	41	1	10 000

Zdroj: KÚŽP Nitra

Tabuľka 83: Chránené územia v NSK

Názov okresu	Počet chránených území NSK, členenie podľa jednotlivých okresov a ich výmera v (ha)					
	Chránený areál (CHA)	Prírodná rezervácia (PR)	Národná prírodná rezervácia (NPR)	Prírodná pamiatka (PP)	Chránené vtáčie územia (CHVU)	Spolu
	počet	počet	počet	počet	počet	počet
Komárno	10	20	2	0	3	32
Levice	6	6	2	2	2	16

Nitra	10	2	2	2	2	16
Nové Zámky	7	11	6	6	5	30
Šaľa	1	0	0	6	1	7
Topoľčany	4	4	1	2	1	11
Zlaté Moravce	3	0	1	1	1	5
spolu	41	43	14	19	15	117**
Výmera v (ha)	2 119,89	966,73	1 462,97	105,53	89847,6*	4 655,12***

Zdroj: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody SR (aktualizovaný k 31.12.2011)

* tento údaj nie je presný, pretože CHVÚ svojou rozlohou zasahujú aj do územia iných krajov

** v počte CHÚ nie sú započítané vtáčie územia

*** vo výmere nie je započítaná výmera vtáčích území

Tabuľka 84: Chránené územia prírody vyhlásené v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. v kategórii chránená krajinná oblasť

Okres	Kategória chráneného územia	Názov	Plocha chráneného územia v ha	Poznámka
Komárno	chránená krajinná oblasť	Dunajské Luhy	12 214	celková rozloha CHKO
			2 622	výmera v okrese
Nitra Topoľčany Zlaté Moravce	chránená krajinná oblasť	Ponitrie	37 663	celková plocha CHKO
			4 943	výmera v jednotlivých okresoch
			5 609	NR kraja
			5 070	
Levice	chránená krajinná oblasť	Štiavnické vrchy	77 630	celková rozloha CHKO
			11 240	výmera v okrese

Zdroj: SAŽP, 2005

Tabuľka 85: Chránené vtáčie územia v NSK

Názov okresu	CHVÚ	Rozloha v (ha)
KN, LV, NZ	Dolné Pohronie	229,32
NR, TO, ZM	Tribeč	23802,8
NR, NZ	Žitavský Luh	155,4
KN	Ostrovne Lúky	8297,7
SA	Kráľová	1215,82
LV	Poipie	8062,9
KN, NZ	Dunajské Luhy	16511,58
KN, NZ, SA	Dolné Považie	31195,5
NZ	Parížske močiare	376,58
Celková výmera CHVU spolu v (ha)		89847,6

Zdroj: SOP SR, 2010

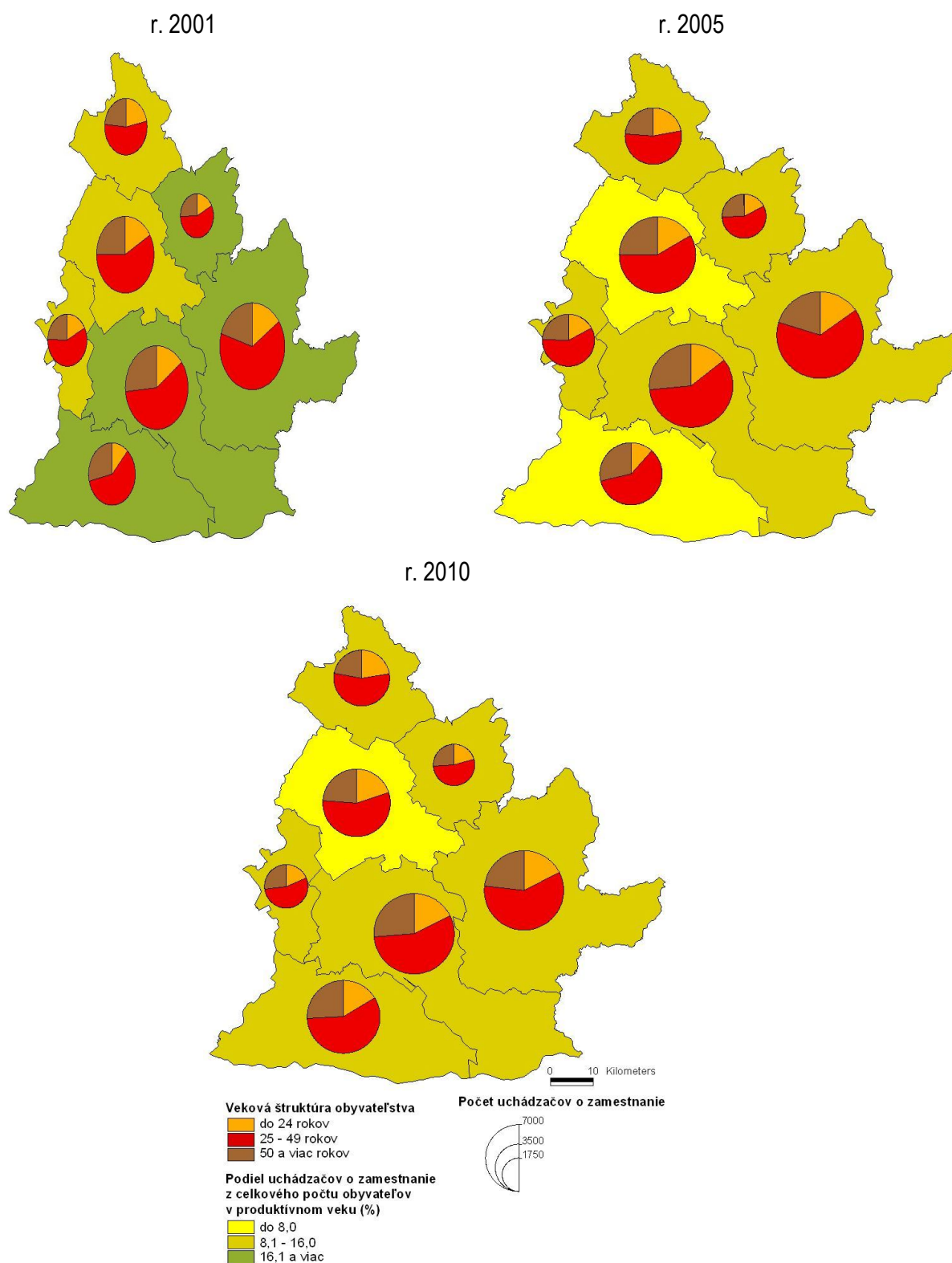
Tabuľka 86: Územia európskeho významu v NSK

Názov okresu	počet
<u>okres Komárno</u>	22
<u>okres Levice</u>	5
<u>okres Nitra</u>	4
<u>okres Nové Zámky</u>	20
<u>okres Šaľa</u>	2
<u>okres Topoľčany</u>	5
<u>okres Zlaté Moravce</u>	2
spolu	60
Celková výmera	16174,16*

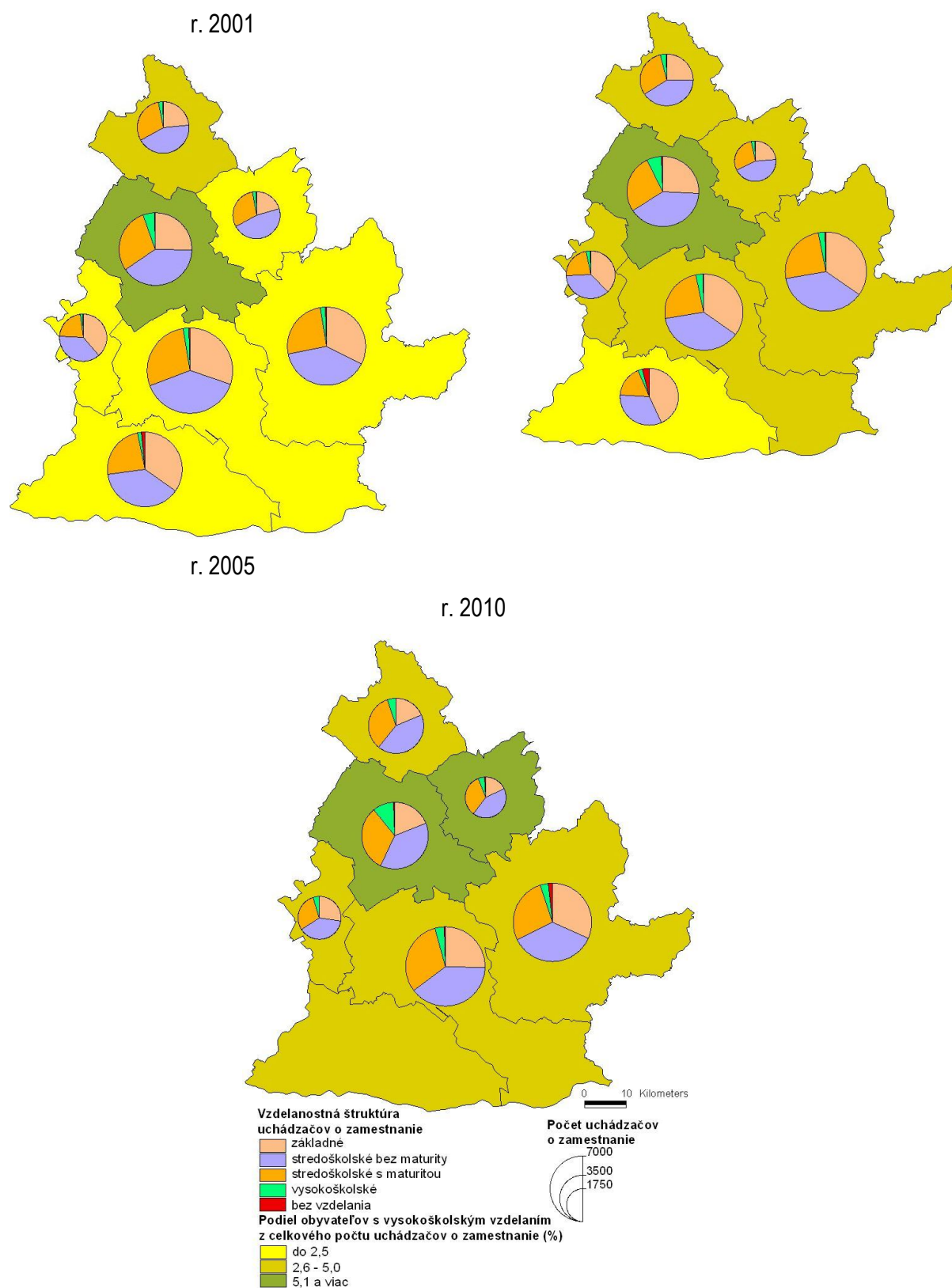
Zdroj: SOP SR, 2010

* tento údaj nie je presný, pretože CHVÚ svojou rozlohou zasahujú aj do územia iných krajov

Príloha č. 2 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okresoch Nitrianskeho kraja podľa veku v rokoch 2001, 2005 a 2010

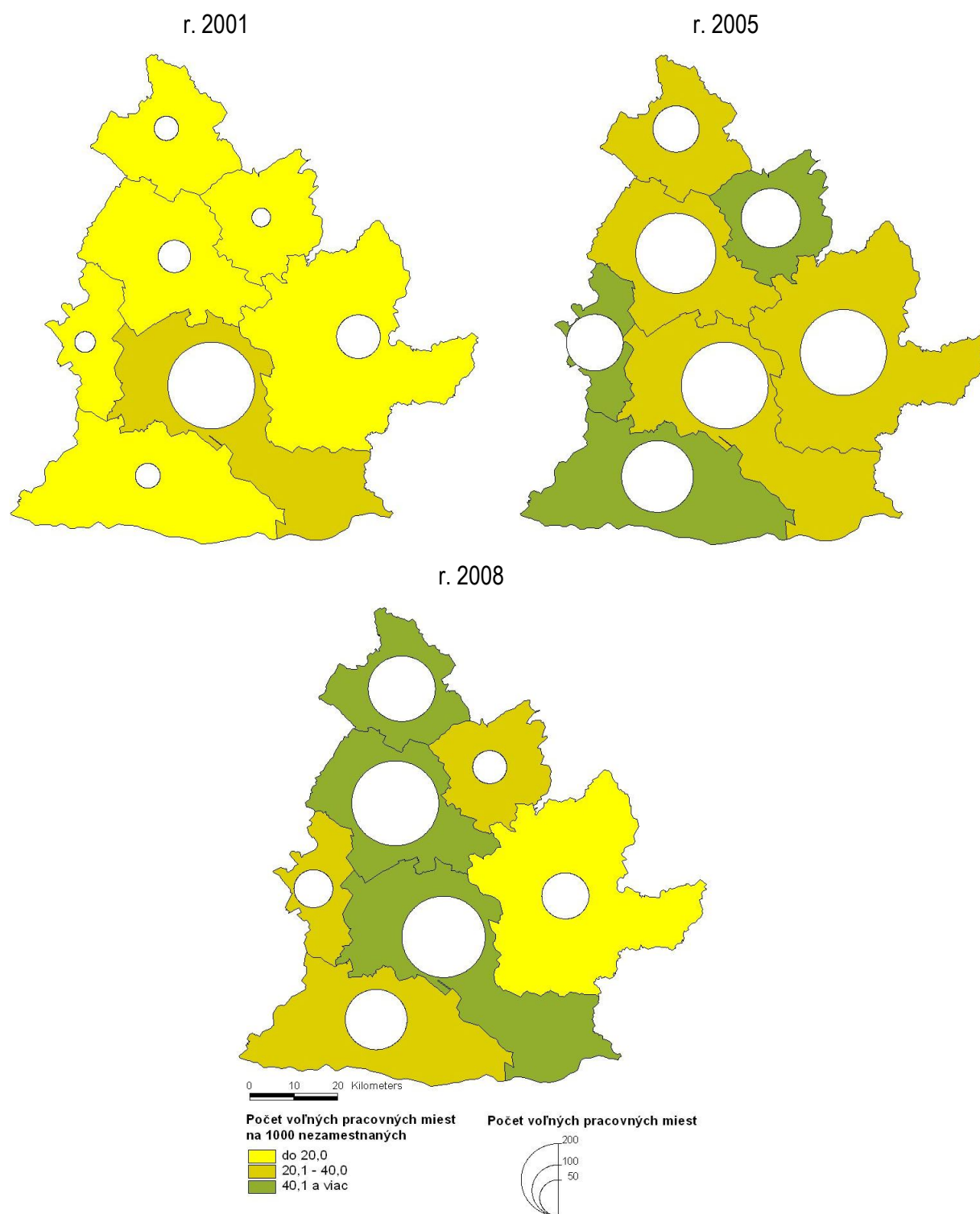

Príloha č. 3 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okresoch Nitrianskeho kraja podľa vzdelania v rokoch 2001, 2005 a 2010

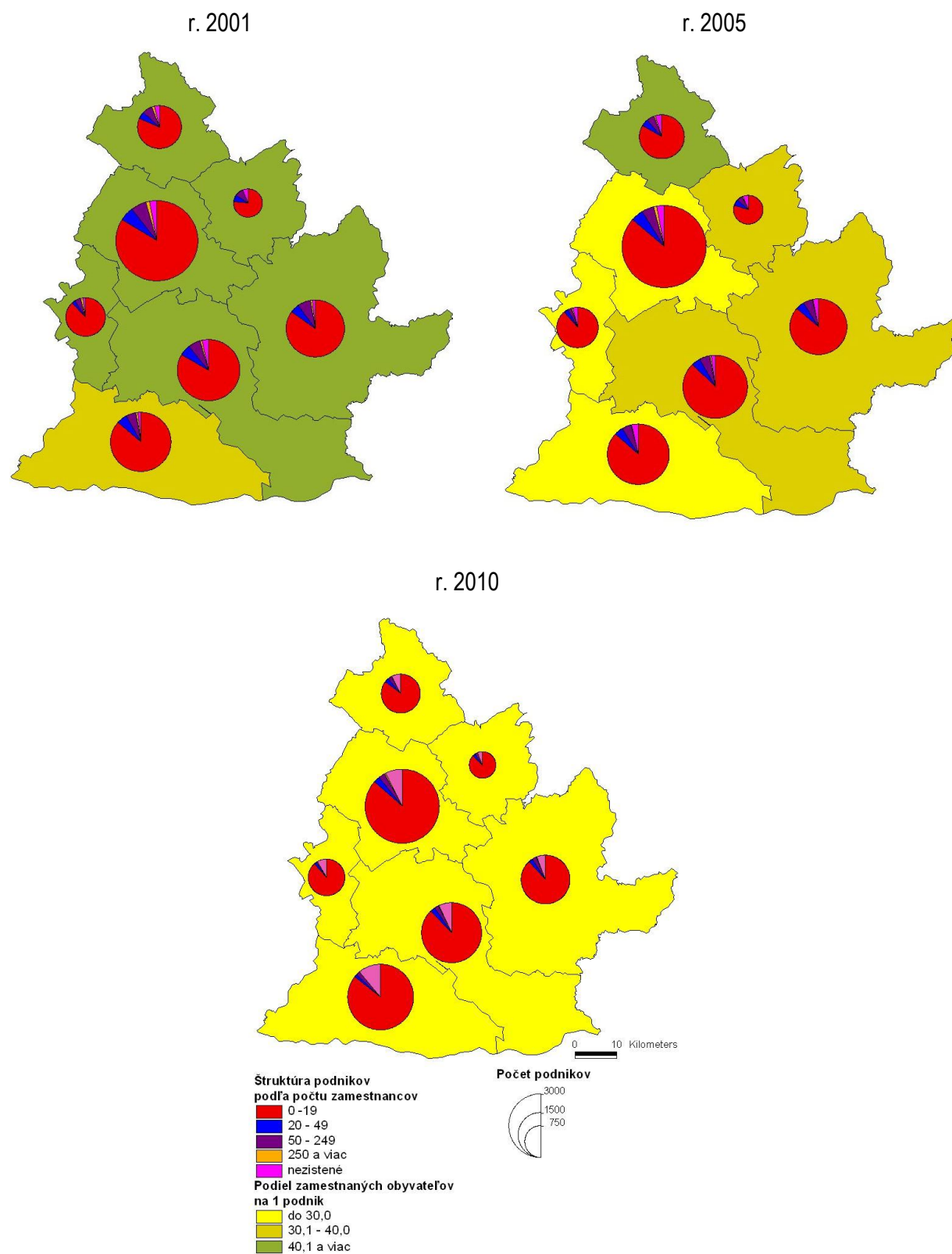

© Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre by ArcView GIS 3.2

Príloha č. 4 Voľné pracovné miesta v okresoch Nitrianskeho kraja v rokoch 2001, 2005 a 2008

Príloha č. 5 Podniky podľa počtu zamestnaných v Nitrianskom kraji v rokoch 2001, 2005 a 2010

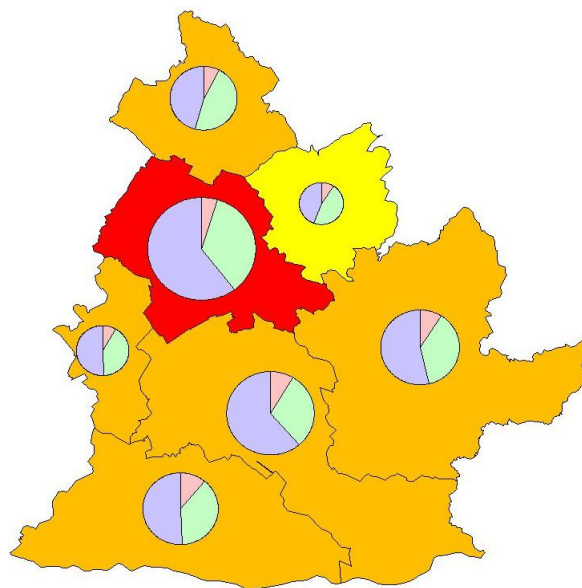
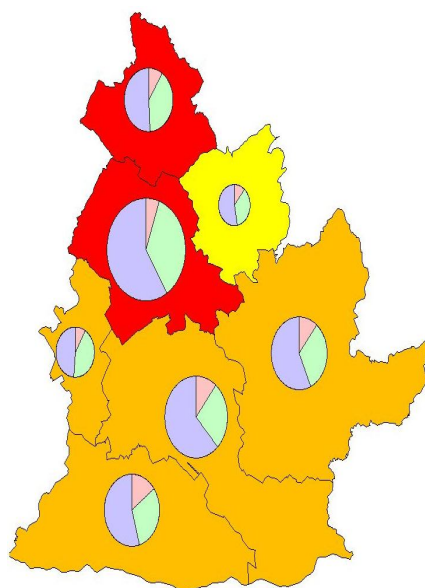

© Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre by ArcView GIS 3. 2

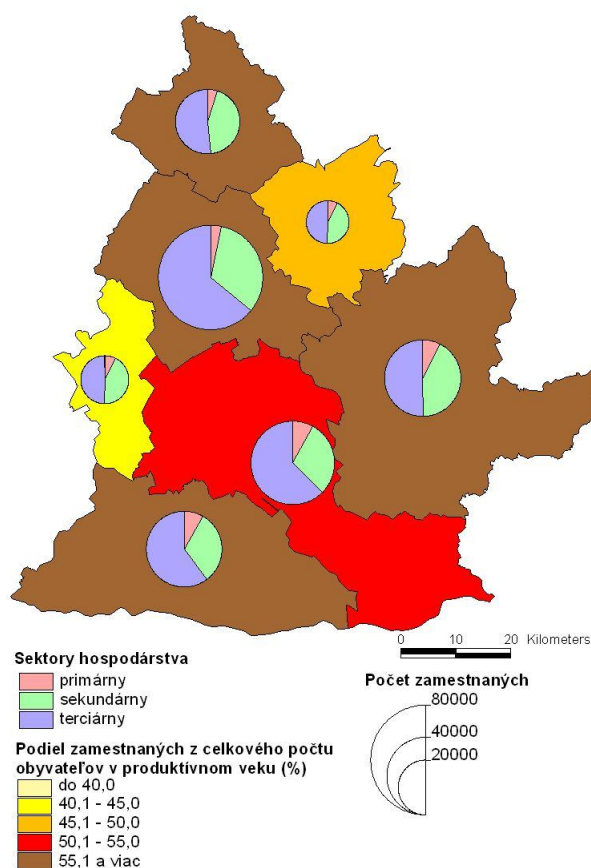
Príloha č. 6 Zamestnanosť v okresoch Nitrianskeho kraja v rokoch 2001, 2005 a 2010

r. 2001

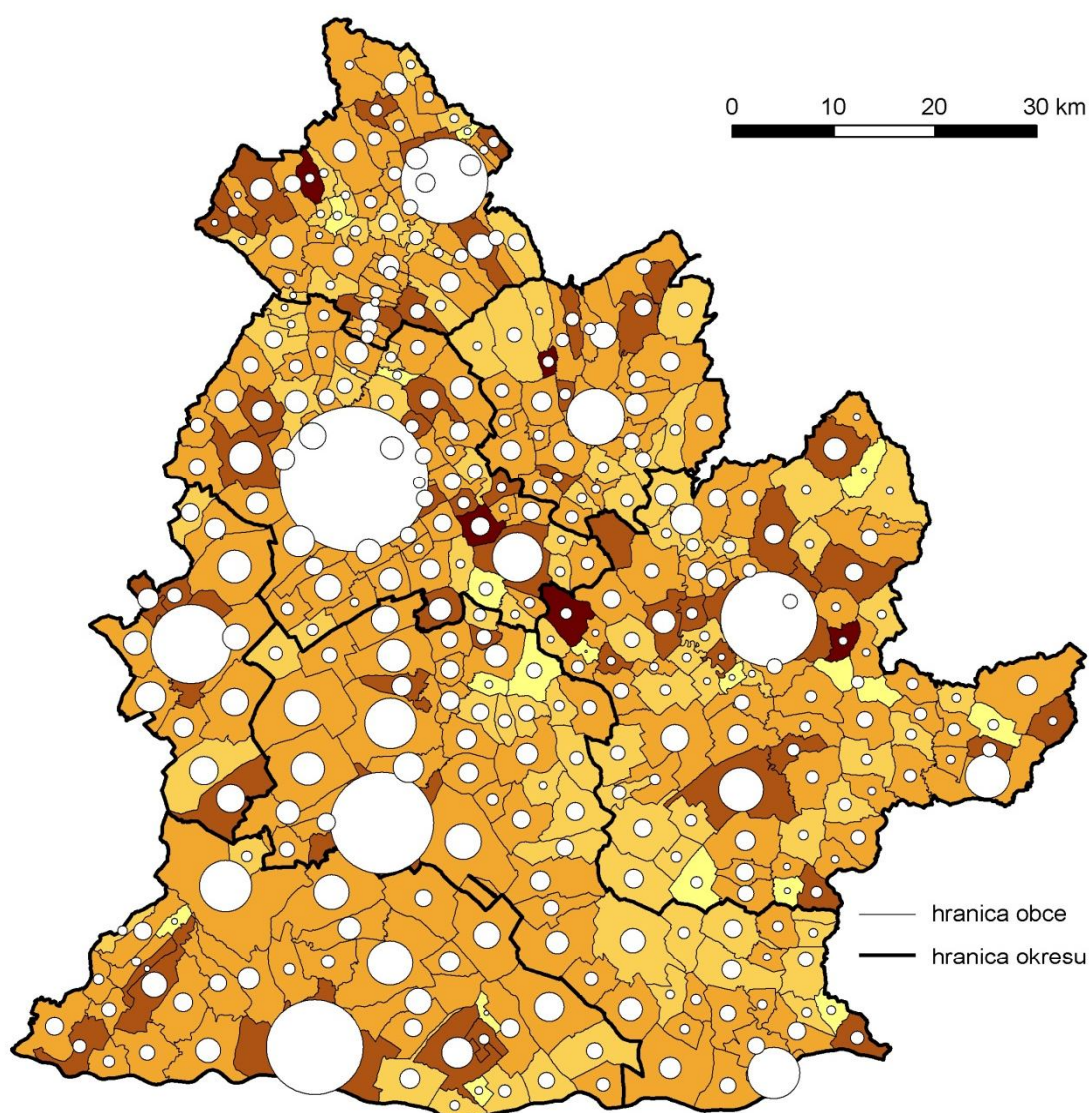
r. 2005

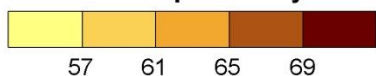
r. 2010

Príloha č. 7 Obyvateľstvo v produktívnom veku v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2010

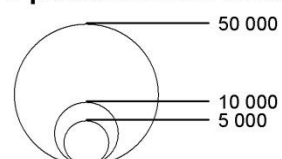
**Podiel osôb v produktívnom veku (M 15-59, Ž 15-54)
z celkového počtu obyvateľstva (%)**

Nitriansky kraj (2010): 63,03

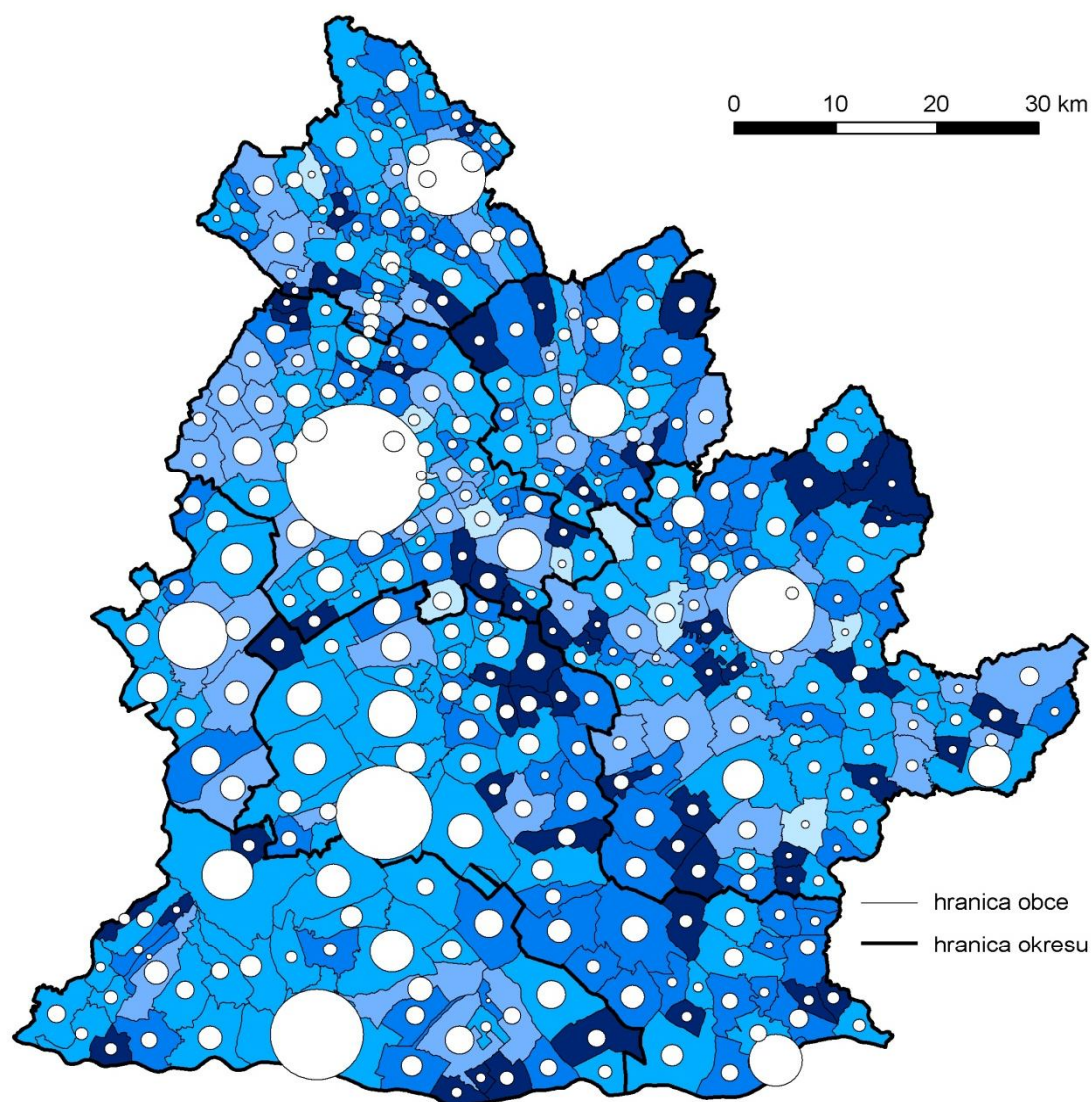
Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

**Počet osôb
v produktívnom veku**

© Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre by ArcView GIS 3.2

Príloha č. 8 Obyvateľstvo v poproduktívnom veku v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2010

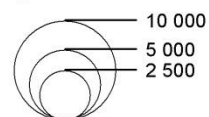
**Podiel osôb v poproduktívnom veku (M 60+, Ž 55+)
z celkového počtu obyvateľstva (%)**

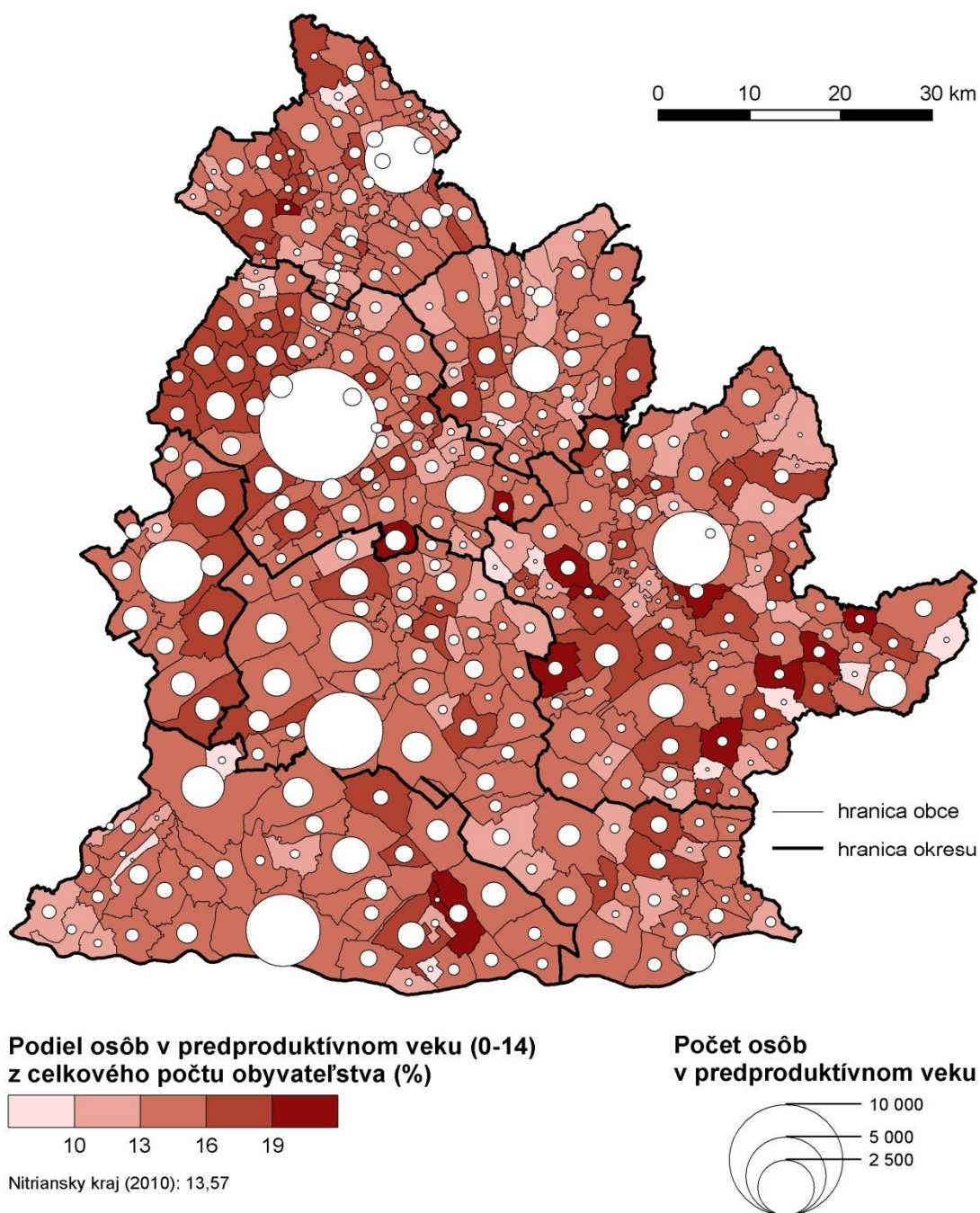
Nitriansky kraj (2010): 23,40

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

**Počet osôb
v poproduktívnom veku**

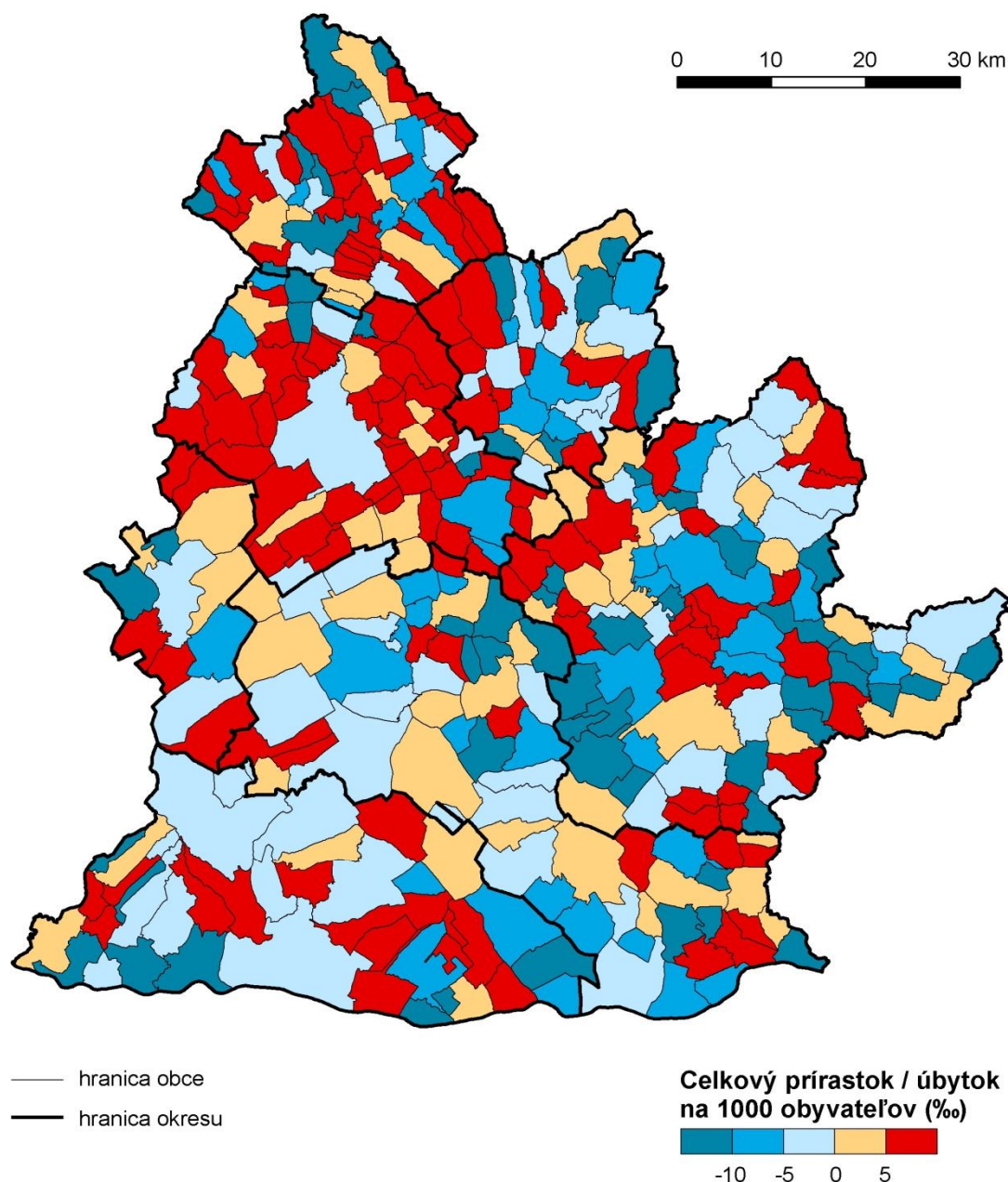
Príloha č. 9 Obyvateľstvo v predproduktívnom veku v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2010

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

© Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre by ArcView GIS 3.2

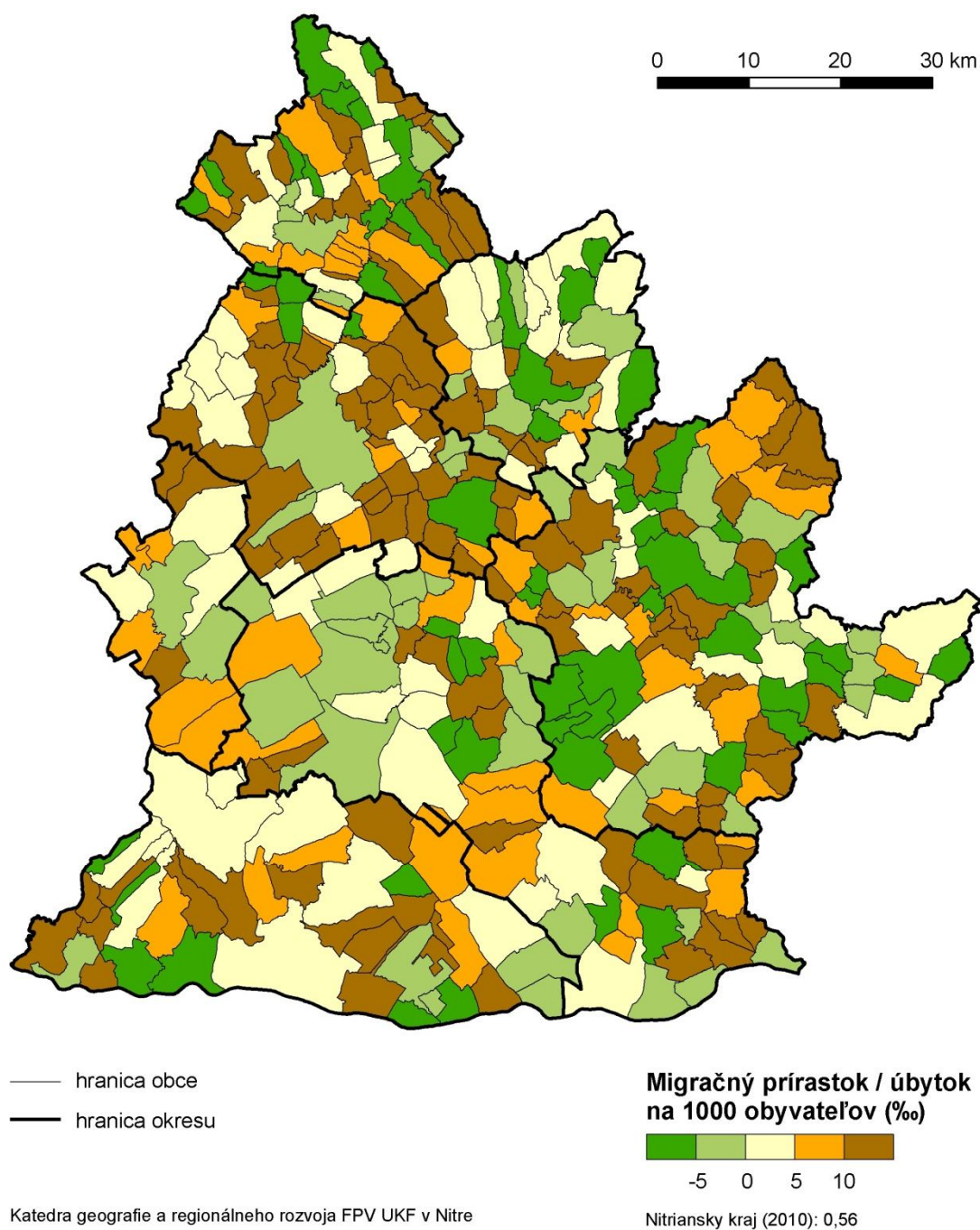
Príloha č. 10 Celkový pohyb obyvateľstva obcí Nitrianskeho kraja v roku 2010

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

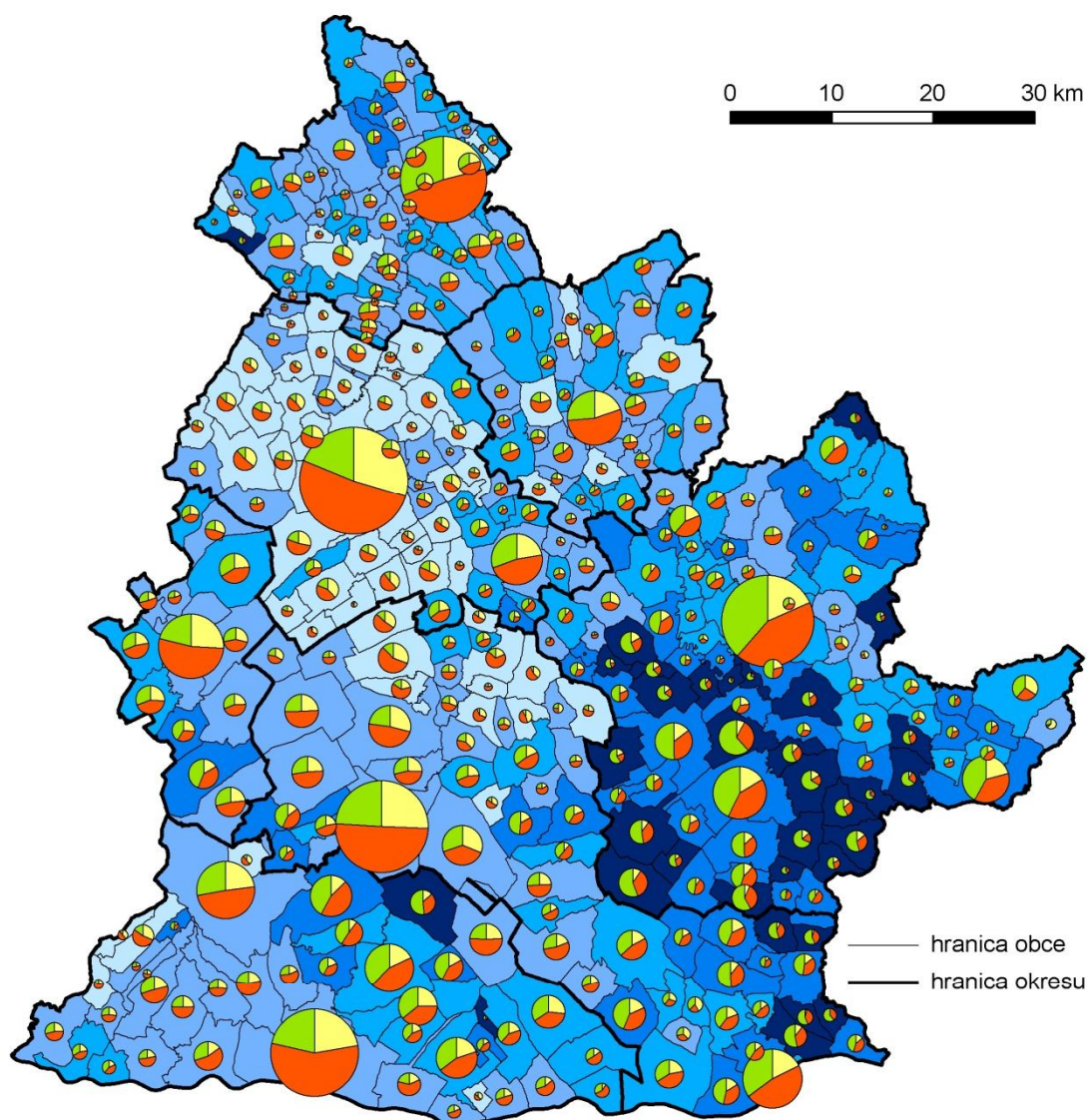
Nitriansky kraj (2010): -1,29

Príloha č. 11 Migračný pohyb obyvateľstva obcí Nitrianskeho kraja v roku 2010

© Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre by ArcView GIS 3.2

Príloha č. 12 Dlhodobá nezamestnanosť v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2009

Podiel dlhodobo nezamestnaných z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie (%)

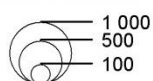

21,00 31,00 41,00 51,00

Nitriansky kraj (2010): 31,75

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Počet uchádzačov o zamestnanie

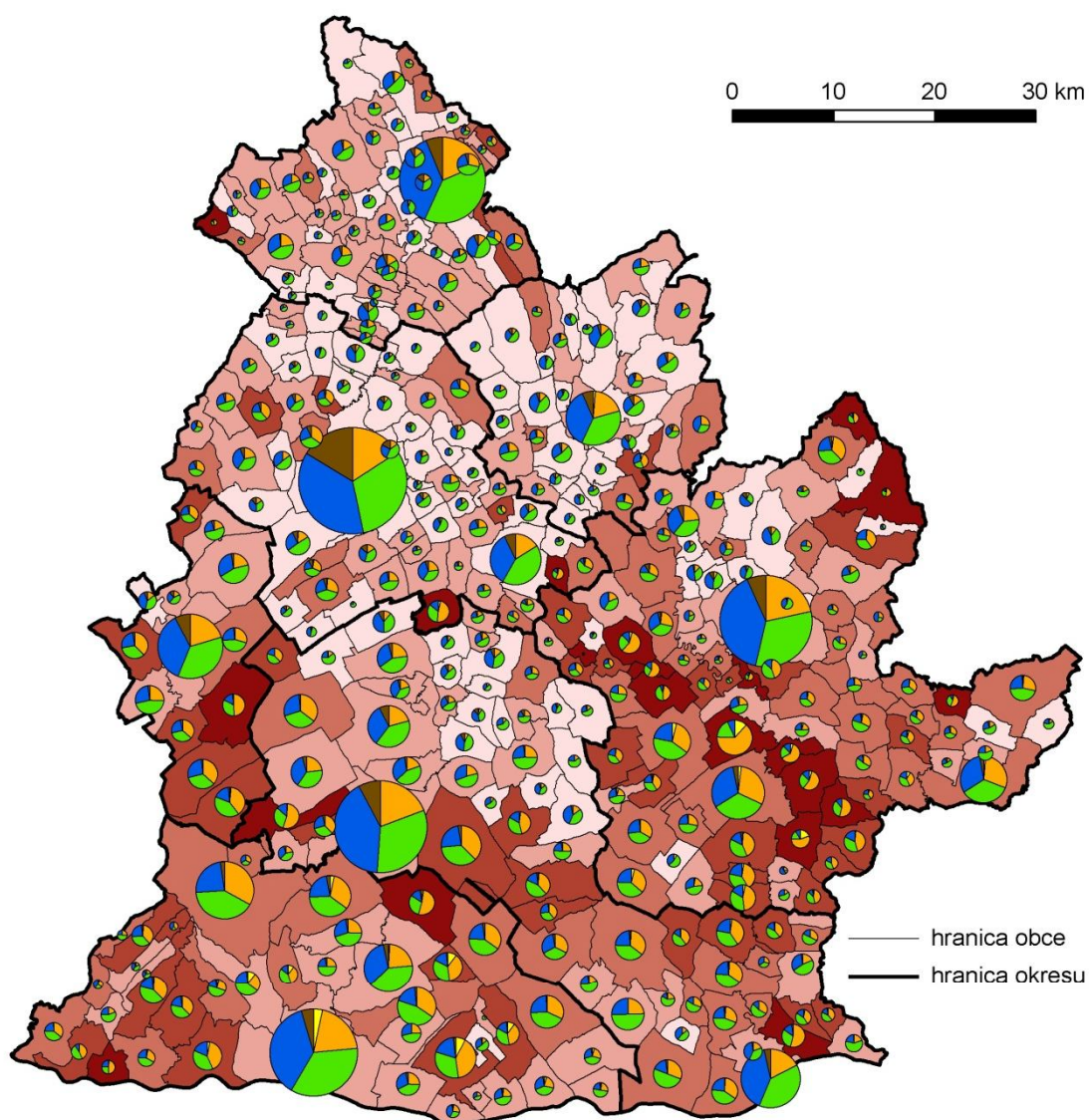

1 000
500
100

Uchádzači o zamestnanie podľa doby evidencie

- krátkodobo nezamestnaní (do 3 mesiacov)
- strednodobo nezamestnaní (4-12 mesiacov)
- dlhodobo nezamestnaní (13 a viac mesiacov)

Príloha č. 13 Nezamestnanosť UoZ so základným vzdelaním v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2009

Podiel uchádzačov o zamestnanie so základným vzdelaním z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie (%)

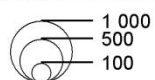

16,00 26,00 36,00 46,00

Nitriansky kraj (2010): 26,02

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Počet uchádzačov o zamestnanie

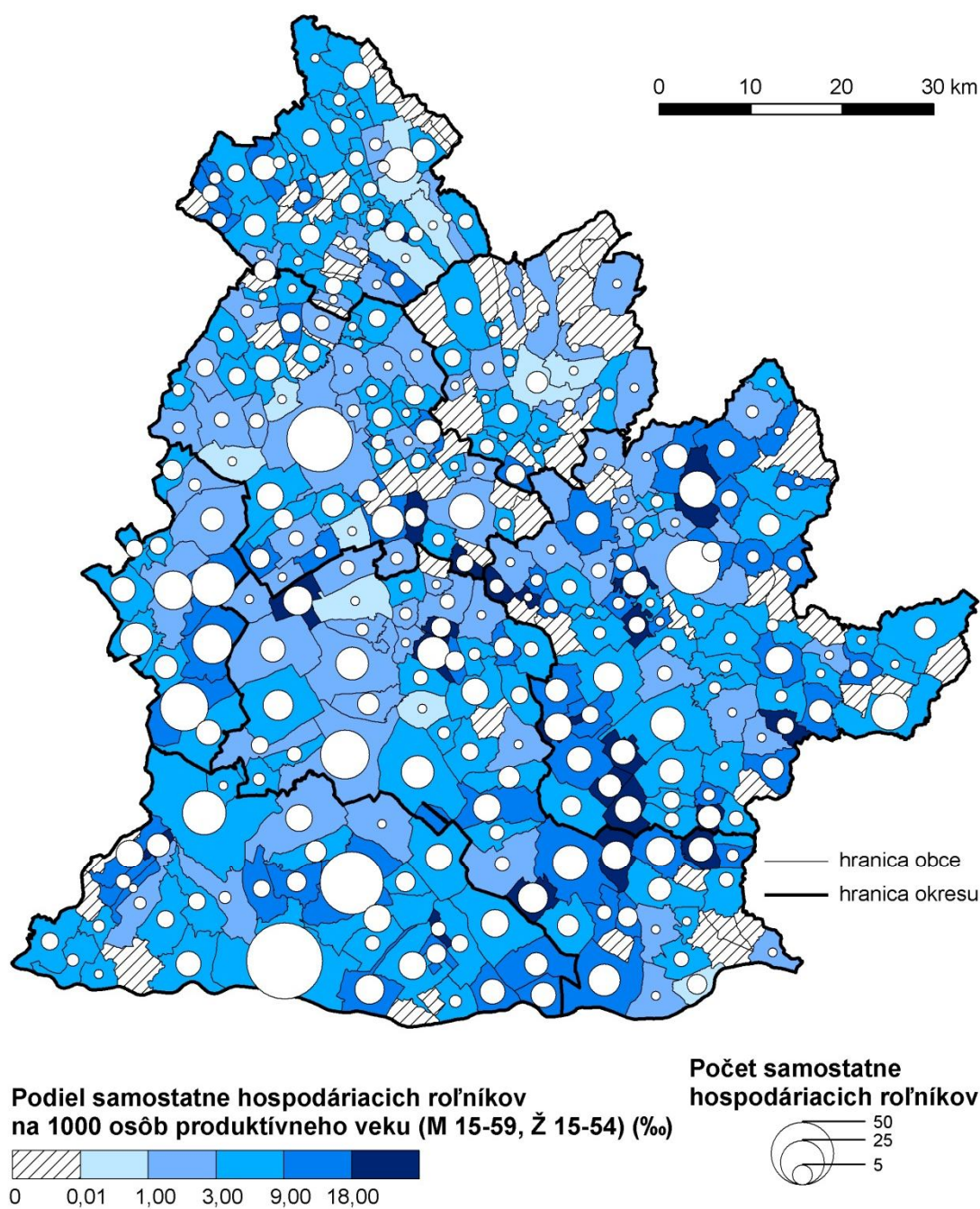

Štruktúra vzdelania

- bez vzdelania
- základné
- stredoškolské neúplné
- stredoškolské úplné
- vysokoškolské

© Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre by ArcView GIS 3.2

Príloha č. 14 Samostatne hospodáriaci roľníci v obciach Nitrianskeho kraja v roku 2010

Nitriansky kraj (2010): 3,48

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre